

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

ปริญญา

เศรษฐศาสตร์

เศรษฐศาสตร์

สาขา

ภาควิชา

เรื่อง การศึกษาความได้เปรียบเชิงแข่งขันและความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออก
อาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนาม

The Study of Competitive Advantage and Comparative Advantage of Prepared or
Preserved Seafood Export of Vietnam

นามผู้วิจัย นางสาวพัชรดา ชูจิต

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(รองศาสตราจารย์จรัสพรหม กุลคิลก, ศ.ม.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(อาจารย์สุภาณี หาญพัฒนะนุสรณ์, Ph.D.)

หัวหน้าภาควิชา

(รองศาสตราจารย์ชูชีพ พิพัฒน์ศิริ, Ph.D.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์กัญญา วีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ เดือน พ.ศ.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาความได้เปรียบเชิงแข่งขันและความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกอาหารทะเล
กระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนาม

The Study of Competitive Advantage and Comparative Advantage of Prepared or
Preserved Seafood Export of Vietnam

โดย

นางสาวพัชรดา ชูจิต

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

พ.ศ. 2553

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พัชรดา ชูจิต 2553: การศึกษาความได้เปรียบเชิงแข่งขันและความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนาม ปรินญาเศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รองศาสตราจารย์จรัสพรธม กุลดิลก, ศ.ม. 175 หน้า

อุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนามเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญ เนื่องจากมีมูลค่าการส่งออกที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่อุตสาหกรรมดังกล่าวได้ประสบปัญหาหลายประการ ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น ซึ่งทำให้เกิดผลกระทบต่อวงการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความได้เปรียบเชิงแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนาม และเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่งหลัก โดยใช้แนวคิดทฤษฎีความได้เปรียบเชิงแข่งขันของ Michael E. Porter และการวิเคราะห์ SWOT รวมทั้งศึกษาความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกอุตสาหกรรมดังกล่าวของประเทศเวียดนามที่ส่งออกไปตลาดโลก และตลาดส่งออกที่สำคัญ โดยเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่งหลัก ในระหว่างปี พ.ศ. 2547-2551 โดยใช้แนวคิดดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA)

ผลการศึกษาความได้เปรียบเชิงแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนาม พบว่า ประเทศเวียดนามมีความได้เปรียบเชิงแข่งขันในอุตสาหกรรมดังกล่าว ทั้งนี้เพราะมีปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดความได้เปรียบเชิงแข่งขัน ได้แก่ ความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำ อัตราค่าจ้างแรงงานอยู่ในระดับต่ำ โครงสร้างพื้นฐานเอื้อต่อการค้าและการลงทุน การได้รับสิทธิพิเศษด้านภาษีจากประเทศคู่ค้า และการเข้าร่วมกลุ่มเศรษฐกิจการค้า ตลอดจนนโยบายที่ดีในการส่งเสริมอุตสาหกรรมดังกล่าวทั้งทางตรงและทางอ้อม ส่วนปัจจัยที่ทำให้เกิดความเสียเปรียบในการแข่งขัน คือ ปัญหาความปลอดภัยของอาหาร เทคโนโลยีการผลิตที่ไม่ทันสมัย อุปสงค์ภายในประเทศอยู่ในระดับต่ำ และมาตรการกีดกันทางการค้าจากประเทศผู้นำเข้า แต่เมื่อศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่งหลัก ได้แก่ ประเทศไทย พบว่า ประเทศเวียดนามมีความเสียเปรียบในปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดความได้เปรียบเชิงแข่งขันหลายประการทั้ง อุปสงค์ภายในประเทศไม่ทำให้เกิดการพัฒนาสินค้า อุตสาหกรรมสนับสนุนและเกี่ยวเนื่องอยู่ในระดับต่ำกว่าประเทศไทย และได้รับผลกระทบจากมาตรการต่าง ๆ จากประเทศคู่ค้ามากกว่าประเทศไทย ส่วนในการศึกษาความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ พบว่าทั้งสองประเทศมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกสินค้าดังกล่าวไปยังตลาดโลกและตลาดส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่นและประเทศสหรัฐอเมริกา โดยประเทศเวียดนามมีแนวโน้มความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบเพิ่มขึ้นทุกตลาด ส่วนประเทศไทยมีแนวโน้มความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบเพิ่มขึ้นในประเทศญี่ปุ่นและประเทศสหรัฐอเมริกา แต่ในตลาดโลกมีแนวโน้มความได้เปรียบลดลง

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

Patcharada Choojit 2010: The Study of Competitive Advantage and Comparative Advantage of Prepared or Preserved Seafood Export of Vietnam. Master of Economics, Major Field: Economics, Department of Economics. Thesis Advisor: Associate Professor Chiraphan Kuladilok, M.Econ. 175 pages.

Prepared or preserved seafood industry is one of the Vietnam's important industries because the value of exports increased continuously. However, the industry has been experiencing several problems resulting in higher production costs. These problems impact significantly on the prepared or preserved seafood export.

The main objectives of this study are to investigate the competitive advantage of prepared or preserved seafood export of Vietnam then compared with Thailand's by Michael E. Porter's competitive advantage theory and SWOT analysis and to study the comparative advantage of prepared or preserved seafood export of Vietnam exports to the world and major markets which are Japan and the United States during 2004-2008 by revealed comparative advantage index (RCA).

The result of the competitive advantage of prepared or preserved seafood export of Vietnam found that Vietnam has the competitive advantage in the industry because of these factors that promote the competitive advantage were abundance of fishes, low employment rate, infrastructures supporting trade and investment, the trade privileges from major export market, participation in economic trade groups and good policy to directly and indirectly promote the sectors. The factors that cause competitive disadvantage were food safety, production technology at low level, little domestic demand and trade barriers from importing countries. However, the study on factors determining the competitive advantage of Vietnam and Thailand found that Vietnam's the disadvantages of the contributors that determine competitive advantage were domestic demand which does not result in product development, the related and supporting industries are lower than Thailand's and Vietnam has been affected by measures of trading partners more than Thailand. Anyway, the study of comparative advantage found that both Vietnam and Thailand have the ability to compete in the prepared or preserved seafood export to the world. The major markets are Japan and the United States. Vietnam likely has the increasing in potential comparative advantage in the world and all major markets whereas Thailand has the increasing potential comparative advantage in Japan and the United States but in the world has decreased potential comparative advantage.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ต้องขอขอบพระคุณ
รศ. จีรพรรณ กุลคิลก อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ซึ่งได้กรุณาเสียสละเวลาให้คำแนะนำ
ปรึกษา และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ มาโดยตลอด จนกระทั่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จ
สมบูรณ์ และขอขอบพระคุณ อ.ดร. สุภาณี หาญพัฒนะนุสรณ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่
กรุณาให้ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ รวมทั้ง
ขอขอบพระคุณอาจารย์ผู้สอนวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต ที่ได้ประสิทธิ์
ประสาทวิชาความรู้ทางด้านเศรษฐศาสตร์ให้แก่ข้าพเจ้าได้นำมาใช้ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
และพี่น้องเล็ก พี่อเล็ก ที่คอยอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ ระหว่างที่ทำการศึกษานี้อย่างดี

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคุณกานต์ สอนเกตุ และเจ้าหน้าที่กรมเจรจาการค้าระหว่าง
ประเทศที่ได้สละเวลาให้ความรู้ ข้อมูล และคำแนะนำในการจัดทำวิทยานิพนธ์ รวมทั้ง
ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงฮานอย และเจ้าหน้าที่หน่วยงานต่าง ๆ
ได้แก่ สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม และกรมประมง กระทรวงเกษตร
และสหกรณ์ ที่ให้ความอนุเคราะห์ด้านข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยฉบับนี้

สุดท้ายนี้ ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณ บิดา และมารดา ที่ให้การสนับสนุนด้านทุนทรัพย์
ให้คำปรึกษา และให้ความช่วยเหลือข้าพเจ้าในทุกด้านเป็นอย่างดี ตลอดจนความช่วยเหลือในด้าน
ต่าง ๆ จากเพื่อน ๆ ทุกท่าน ทั้งนี้ หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีข้อผิดพลาดประการใด ข้าพเจ้าน้อม
รับไว้แต่เพียงผู้เดียวและขออภัยมา ณ ที่นี้ด้วย

พัชรดา ชูจิต

มีนาคม 2553

สารบัญ

	หน้า
สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(6)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	9
ขอบเขตของการวิจัย	9
วิธีการวิจัย	10
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	17
ทฤษฎีและแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	17
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	37
กรอบแนวคิดในการวิจัย	43
บทที่ 3 สภาพทั่วไป และข้อมูลพื้นฐานอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป ของประเทศเวียดนาม	46
สภาพทั่วไปของประเทศเวียดนาม	46
ข้อมูลพื้นฐานของอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป	65
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์	81
ส่วนที่ 1 ความได้เปรียบแข่งขันในการส่งออกอาหารทะเลกระป๋อง และแปรรูปของประเทศเวียดนาม	82
ส่วนที่ 2 ความได้เปรียบแข่งขันในการส่งออกอาหารทะเลกระป๋อง และแปรรูปของประเทศเวียดนาม โดยเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่งหลัก	112
ส่วนที่ 3 ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกอาหารทะเล กระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนามกับประเทศคู่แข่งหลัก	134

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	140
สรุป	140
ข้อเสนอแนะ	145
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	147
ภาคผนวก	154
ภาคผนวก ก สิทธิพิเศษทางการค้าของอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋อง และแปรรูปในตลาดส่งออกที่สำคัญของประเวียคนามและ ประเทศไทย	155
ภาคผนวก ข การรวมกลุ่มเศรษฐกิจการค้าระหว่างประเทศของ ประเทศเวียคนาม	158
ภาคผนวก ค นโยบายของรัฐบาลไทยที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมอาหารทะเล กระป๋องและแปรรูป	164
ภาคผนวก ง ตารางสถิติมูลค่าการส่งออกและนำเข้าสินค้า ปี พ.ศ. 2547-2551	170
ประวัติการศึกษาและการทำงาน	175

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	มูลค่าส่งออกของประเทศเวียดนาม จำแนกรายผลิตภัณฑ์ ปี พ.ศ. 2544-2551	3
2	มูลค่าการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนาม ในปี พ.ศ. 2546-2551	5
3	จำนวนประชากรเวียดนามแบ่งเป็นชายและหญิง ปี พ.ศ. 2543-2551	52
4	จำนวนประชากรเวียดนามที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและเขตชนบท ปี พ.ศ. 2543-2551	52
5	ข้อมูลประชากรด้านการศึกษาของประเทศเวียดนาม ปี พ.ศ. 2547-2551	53
6	ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของประเทศเวียดนาม	64
7	ข้อมูลชี้วัดทางเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศเวียดนาม	65
8	ผลผลิตสัตว์น้ำของประเทศเวียดนาม ปี พ.ศ. 2547-2551	84
9	จำนวนประชากรและกำลังแรงงานของประเทศเวียดนาม ปี พ.ศ. 2546-2551	86
10	อัตราค่าจ้างขั้นต่ำรายเดือนของประเทศเวียดนามแยกตามพื้นที่ ปี พ.ศ. 2542-2551	88
11	ผลผลิตสัตว์น้ำของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2546-2550	113

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
12	จำนวนประชากรและกำลังแรงงานของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2546-2551	115
13	อัตรากำลังขั้นต่ำรายเดือนของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2548-2551	116
14	ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดความได้เปรียบเชิงแข่งขันของประเทศเวียดนาม เปรียบเทียบกับประเทศไทย	124
15	เปรียบเทียบอัตรการเจริญเติบโตของประเทศเวียดนามและประเทศไทย ปี พ.ศ. 2547-2551	130
16	ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกอาหารทะเล กระป๋องและแปรรูปไปตลาดโลก และตลาดส่งออกที่สำคัญ ในปี พ.ศ. 2547-2551	135
ตารางผนวกที่		
1	สิทธิพิเศษทางการค้าในปลากระป๋องและแปรรูป กุ้งกระป๋องและแปรรูปของ ประเทศญี่ปุ่นที่ให้กับประเทศเวียดนาม และประเทศไทย	156
2	สิทธิพิเศษทางการค้า ในปลากระป๋องและแปรรูป กุ้งกระป๋องและแปรรูปของ ประเทศสหรัฐอเมริกาที่ให้กับประเทศเวียดนามและประเทศไทย	157
3	สรุปอัตรากำไ้นำเข้าของประเทศเวียดนาม	159
4	การกระจายตัวของอัตรากำไ้นำเข้าของประเทศเวียดนาม	160

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางผนวกที่		หน้า
5	อัตราภาษีนำเข้า และการนำเข้า จำแนกตามกลุ่มสินค้า ของประเทศเวียดนาม	161
6	มูลค่าการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนาม ไปตลาดโลกและตลาดส่งออกที่สำคัญ ปี พ.ศ. 2547-2551	171
7	มูลค่าการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศไทย ไปตลาดโลกและตลาดส่งออกที่สำคัญ ปี พ.ศ. 2547-2551	171
8	มูลค่าการส่งออกทั้งหมดของประเทศเวียดนาม ไปตลาดโลกและตลาดส่งออกที่สำคัญ ปี พ.ศ. 2547-2551	172
9	มูลค่าการส่งออกทั้งหมดของประเทศไทย ไปตลาดโลกและตลาดส่งออกที่สำคัญ ปี พ.ศ. 2547-2551	172
10	มูลค่าการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของโลก และมูลค่าการนำเข้าอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศญี่ปุ่นและประเทศสหรัฐอเมริกา ปี พ.ศ. 2547-2551	173
11	มูลค่าการส่งออกทั้งหมดของโลก และมูลค่าการนำเข้าทั้งหมดของประเทศญี่ปุ่นและประเทศสหรัฐอเมริกา ปี พ.ศ. 2547-2551	174

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	มูลค่าการส่งออกของประเทศเวียดนามในปี พ.ศ. 2544-2551	2
2	มูลค่าการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปแบ่งออกเป็นรายชนิดของประเทศเวียดนามในปี พ.ศ. 2547-2551	6
3	มูลค่าการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป (ปลากระป๋องและแปรรูป, กุ้งกระป๋องและแปรรูป) ที่ส่งออกไปยังตลาดส่งออกสำคัญของประเทศเวียดนามในปี พ.ศ. 2547-2551	7
4	ตัวแบบเพชรของ Michael E. Porter	19
5	ระบบเพชรที่สมบูรณ์	26
6	Porter's Five-Force Model	30
7	กรอบแนวคิดในการวิจัยส่วนที่ 1	43
8	กรอบแนวคิดในการวิจัยส่วนที่ 2	44
9	กรอบแนวคิดในการวิจัยส่วนที่ 3	45
10	ชื่อเมืองและสถานที่ตั้งเมืองต่าง ๆ ของประเทศเวียดนาม	47
11	ภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศเวียดนาม	49
12	โครงสร้างการปกครองของเวียดนาม	55

สารบัญญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
13	เส้นทางการคมนาคมขนส่งทางอากาศของเวียดนาม	59
14	เส้นทางการคมนาคมขนส่งทางบกของเวียดนาม	61
15	เส้นทางการคมนาคมขนส่งทางรถไฟของเวียดนาม	63
16	ห่วงโซ่อุปทานของอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป	67
17	กระบวนการผลิตปลากระป๋อง	72
18	กระบวนการผลิตกุ้งกระป๋อง	73
19	กระบวนการผลิตกุ้งแปรรูปอื่น ๆ	73
20	มูลค่าการนำเข้าสินค้าประมง อาทิเช่น ปลาสด เนื้อปลาสดแช่เย็นแช่แข็ง ปลาแห้ง กุ้งสด กุ้งต้ม แช่เย็นแช่แข็ง กุ้งแห้ง เป็นต้น และอื่น ๆ ได้แก่ ปลาหมึกสด ปูสด หอยลาย หอยแมลงภู่ เป็นต้น ของประเทศเวียดนาม ปี พ.ศ. 2547-2551	85
21	ผลิตภาพแรงงานของประเทศเวียดนามปี พ.ศ. 2546-2551	87
22	อัตราการว่างงานของประเทศเวียดนาม ปี พ.ศ. 2547-2551	87
23	มูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์ปลาและกุ้งกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนามในปี พ.ศ. 2547-2551	92

สารบัญญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
24	แสดงมูลค่าการนำเข้าผลิตภัณฑ์ปลาและกุ้งกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนามในปี พ.ศ. 2547-2551	92
25	ความสัมพันธ์และผลกระทบของการได้รับสิทธิพิเศษทางการค้าจากประเทศญี่ปุ่นและประเทศสหรัฐอเมริกา การเข้าเป็นสมาชิก WTO และสมาชิกอาเซียน กับปัจจัยอื่น ๆ ในระบบเพชรสมบูรณ์	106
26	ความสัมพันธ์และผลกระทบของมาตรการกีดกันทางการค้าที่มิใช่ภาษีของประเทศญี่ปุ่นและประเทศสหรัฐอเมริกา กับปัจจัยอื่น ๆ ในระบบเพชรสมบูรณ์	107
27	ความสัมพันธ์และผลกระทบของรัฐบาล กับปัจจัยอื่น ๆ ในระบบเพชรสมบูรณ์	108
28	มูลค่าการนำเข้าสินค้าประมง อาทิเช่น ปลาสด เนื้อปลาสดแช่เย็นแช่แข็ง ปลาแห้ง กุ้งสด กุ้งต้ม แช่เย็นแช่แข็ง กุ้งแห้ง และอื่น ๆ ได้แก่ ปลาหมึกสด ปูสด หอยลาย หอยแมลงภู่ เป็นต้น ของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2546-2551	114
29	ดัชนีผลิตภาพแรงงานของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2545-2550	116
30	แนวโน้มความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของการส่งออกอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนามและประเทศไทยในตลาดโลก ปี พ.ศ. 2547-2551	136
31	แนวโน้มความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของการส่งออกอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนามและประเทศไทยไปประเทศญี่ปุ่น ปี พ.ศ. 2547-2551	137

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
32	แนวโน้มความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของการส่งออก อุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศไทยและ ประเทศไทยไปประเทศญี่ปุ่น ปี พ.ศ. 2547-2551	138
33	แนวโน้มความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของการส่งออก อุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศไทยไป ตลาดโลกและตลาดส่งออกที่สำคัญได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น และประเทศ สหรัฐอเมริกา ปี พ.ศ. 2547-2551	139
34	แนวโน้มความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของการส่งออก อุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศไทย ไปตลาดโลก และตลาดส่งออกที่สำคัญได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น และประเทศสหรัฐอเมริกา ปี พ.ศ. 2547-2551	139

บทที่ 1

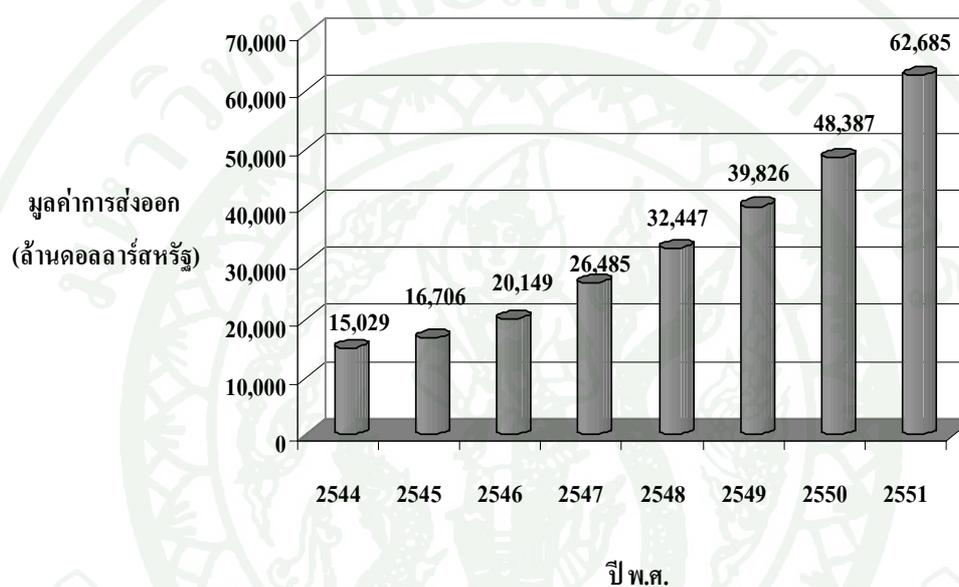
บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ประเทศเวียดนามเป็นประเทศในกลุ่มอาเซียนที่มีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจโดยเฉลี่ยสูงสุดถึงร้อยละ 7-8 ต่อปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545-2551 เมื่อเทียบกับประเทศในกลุ่มอาเซียนอื่น ๆ ซึ่งมีอัตราการขยายตัวเพียงร้อยละ 4-5 ต่อปีในช่วงเวลาเดียวกัน ส่งผลให้ประเทศเวียดนามมีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจสูงเป็นอันดับ 2 ในเอเชีย รองจากประเทศจีน (กรมส่งเสริมการส่งออก กระทรวงพาณิชย์, 2552) ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการลงทุนจากต่างประเทศ และการส่งออกที่มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น โดยปัจจัยเอื้อหนุนที่ทำให้เกิดการลงทุนในประเทศเวียดนาม ได้แก่ ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากร ค่าจ้างแรงงานมีราคาต่ำและจำนวนแรงงานมีมากเพียงพอ ทำให้ต้นทุนของปัจจัยการผลิตต่ำลง นอกจากนี้ลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศยังเหมาะสมแก่การเพาะปลูกและการประมง เนื่องจากประเทศเวียดนามมีชายฝั่งทะเลยาวถึง 3,260 กิโลเมตร และมีแหล่งน้ำจืดเป็นจำนวนมาก รวมทั้งมีปากแม่น้ำเชื่อมโยงกับทะเลจึง อุดมสมบูรณ์ไปด้วยสัตว์น้ำ ส่งผลให้การลงทุนในประเทศเวียดนามเพิ่มมากขึ้น ภาคการผลิตมีการขยายตัวสูงขึ้น และเกิดการผลิตเพื่อการส่งออกเพิ่มมากขึ้น ด้วยเหตุนี้ ประเทศเวียดนามจึงมีมูลค่าการส่งออกสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จะเห็นได้ว่าในปี พ.ศ. 2544 มูลค่าการส่งออกเป็น 15,029 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และในปี พ.ศ. 2551 เพิ่มขึ้นเป็น 62,685 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ดังภาพที่ 1 ซึ่งนับได้ว่าการส่งออกมีบทบาทสำคัญในระบบเศรษฐกิจของประเทศเวียดนาม

เมื่อพิจารณาถึงผลิตภัณฑ์ที่ประเทศเวียดนามที่มีการส่งออก ในระหว่างปี พ.ศ. 2544-2551 ได้แก่ น้ำมันดิบ สิ่งทอและเสื้อผ้าสำเร็จรูป รองเท้า อาหารทะเล กาแฟ คอมพิวเตอร์และอิเล็กทรอนิกส์ ข้าว และยางพารา เป็นต้น อาหารทะเลเป็นผลิตภัณฑ์หนึ่งที่มีมูลค่าการส่งออกสูงติดอันดับ 1 ใน 5 ของสินค้าส่งออกที่สำคัญของประเทศเวียดนาม โดยมูลค่าการส่งออกสินค้าดังกล่าวมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี ตั้งแต่ในปี พ.ศ. 2544 มีมูลค่าการส่งออกอาหารทะเลเป็น 1,816 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และเพิ่มขึ้นเป็น 4,510 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2551 ดังตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่าเพียงในช่วงระยะเวลาดังกล่าวมูลค่าการส่งออกอาหารทะเลเพิ่มขึ้นหลายเท่าตัว ทั้งนี้

ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้อาหารทะเลกลายเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญของเวียดนาม ได้แก่ ความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำ และค่าจ้างแรงงานมีราคาต่ำ สิ่งดังกล่าวดึงดูดนักลงทุนให้เข้ามาลงทุนในอุตสาหกรรมภาคการผลิตและการแปรรูปอาหารทะเลมากขึ้น ส่งผลให้อุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปเป็นอีกอุตสาหกรรมหนึ่งที่มีความสนใจและมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศเวียดนาม

ภาพที่ 1 มูลค่าการส่งออกของประเทศเวียดนามในปี พ.ศ. 2544-2551

ที่มา: กรมส่งเสริมการส่งออก กระทรวงพาณิชย์ (2552)

ตารางที่ 1 มูลค่าส่งออกของประเทศเวียดนาม จำแนกรายผลิตภัณฑ์ ปี พ.ศ. 2544-2551

ผลิตภัณฑ์	2544	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551
1. น้ำมันดิบ (ล้าน US\$)	3,126	3,226	3,777	5,666	7,387	8,323	8,477	10,357
อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	-	3.2	17.1	50	30.4	12.7	1.9	22.2
2. สิ่งทอและ								
เสื้อผ้าสำเร็จรูป (ล้าน US\$)	1,975	2,710	3,630	4,319	4,806	5,802	7,784	9,120
อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	-	37.2	33.9	19	11.3	20.7	34.2	17.2
3. รองเท้า (ล้าน US\$)	1,587	1,828	2,225	2,604	3,005	3,555	3,963	4,768
อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	-	15.2	21.7	17	15.4	18.3	11.5	20.3
4. อาหารทะเล (ล้าน US\$)	1,816	2,024	2,217	2,397	2,741	3,364	3,792	4,510
อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	-	11.5	9.5	8.1	14.4	22.7	12.7	18.9
5. กาแฟ (ล้าน US\$)	391	317	473	594	725	1,101	1,854	2,111
อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	-	-18.9	49.2	25.6	22.1	51.9	68.4	13.9
6. คอมพิวเตอร์ และ								
อิเล็กทรอนิกส์ (ล้าน US\$)	709	505	686	1,077	1,442	1,770	2,178	2,196
อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	-	-28.8	35.8	57	33.9	22.7	23.1	0.8
7. ข้าว (ล้าน US\$)	624	726	719	941	1,399	1,306	1,454	2,894
อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	-	16.3	-1	30.9	48.7	-6.6	11.3	99
8. ถ่านหิน (ล้าน US\$)	113	149	180	319	658	927	1,018	-
อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	-	31.9	20.8	77.2	106.3	40.9	9.8	
9. ยางพารา (ล้าน US\$)	166	263	383	579	787	1,273	1,400	1,604
อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	-	58.4	45.6	51.2	35.9	61.8	10	14.6
10. สินค้าหัตถกรรม								
(ล้าน US\$)	254	327	367	410	565	628	749	-
อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	-	28.7	12.2	11.7	37.8	11.2	19.3	

ที่มา: ¹สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนแห่งประเทศไทย (2551)

²กรมส่งเสริมการส่งออก กระทรวงพาณิชย์ (2552)

สำหรับอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมอาหารทะเลที่ช่วยเพิ่มมูลค่าผลผลิตให้สูงขึ้น และเป็นแหล่งการจ้างงานที่สำคัญ ทั้งนี้เพราะขั้นตอนในการผลิตมีการใช้แรงงานเป็นจำนวนมาก อีกทั้งยังเป็นอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมอื่น ๆ ในลักษณะเชื่อมโยงไปข้างหน้าและข้างหลัง (Forward – Backward Linkage) เช่น ธุรกิจเกี่ยวกับการประมง การต่อเรือ และซ่อมแซมเรือ ห้องเย็น อุตสาหกรรมอาหารสัตว์ และอุตสาหกรรมหีบห่อ เป็นต้น นอกจากนี้รัฐบาลเวียดนามได้ให้การส่งเสริม สนับสนุน และมีกลยุทธ์ในการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปอย่างจริงจังเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต โดยการเปิดโอกาสให้นักลงทุนที่มีเทคโนโลยีและประสบการณ์เข้ามาร่วมลงทุน เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมดังกล่าวให้มีศักยภาพมากขึ้น ทำให้มีการลงทุนเพิ่มขึ้นอย่างมากในด้านการพัฒนาเทคโนโลยีและการค้ากับต่างประเทศ ส่งผลให้โรงงานขนาดใหญ่หลายโรงงานได้รับการรับรองมาตรฐานด้านความปลอดภัยของอาหาร (Food Safety) จากประเทศนำเข้าที่สำคัญ และบางโรงงานได้นำมาตรฐานการควบคุมการผลิต เช่น HACCP (Hazard Analysis and Critical Control Point) GMP (Good Manufacturing Practice) และ SSOP (Safety Standard Operation Procedure) เป็นต้น มาใช้ ซึ่งการพัฒนาดังกล่าวส่งผลให้อุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปในประเทศเวียดนามมีกำลังการผลิตที่สูงขึ้นเพื่อรองรับตลาดโลกที่มีแนวโน้มขยายตัว เป็นเหตุให้อุตสาหกรรมดังกล่าวของประเทศเวียดนามเป็นที่น่าจับตามองของประเทศคู่แข่งทั้งในตลาดโลกและตลาดคู่ค้าที่สำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนแห่งประเทศไทย, 2551)

ด้านมูลค่าการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนาม ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546-2551 จากตารางที่ 2 พบว่า การส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนามมีแนวโน้มการส่งออกสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากรัฐบาลเวียดนามให้การส่งเสริมด้านการประมงอย่างจริงจัง เพื่อรองรับอุตสาหกรรมประมงและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องที่มีการขยายตัวเพิ่มขึ้น ดังจะเห็นได้ว่าในปี พ.ศ. 2546 มีมูลค่าการส่งออกเป็น 121.87 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และเพิ่มขึ้นเป็น 614.36 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2551 แต่อย่างไรก็ตามอัตราการขยายตัวของการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปในปี พ.ศ. 2548-2550 กลับปรับตัวลดลง ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากความเข้มงวดของผู้นำเข้าในเรื่องมาตรฐาน อาทิเช่น GAP (Good Agricultural Practice), GMP (Good Manufacturing Practice), ISO (International Organization for Standardization), HACCP (Hazard Analysis and Critical Control Point) และระบบการตรวจสอบย้อนกลับ (Traceability) คือ ต้องสามารถระบุย้อนกลับได้ว่าผลิตภัณฑ์นั้น ๆ ได้มาจากแหล่งใด

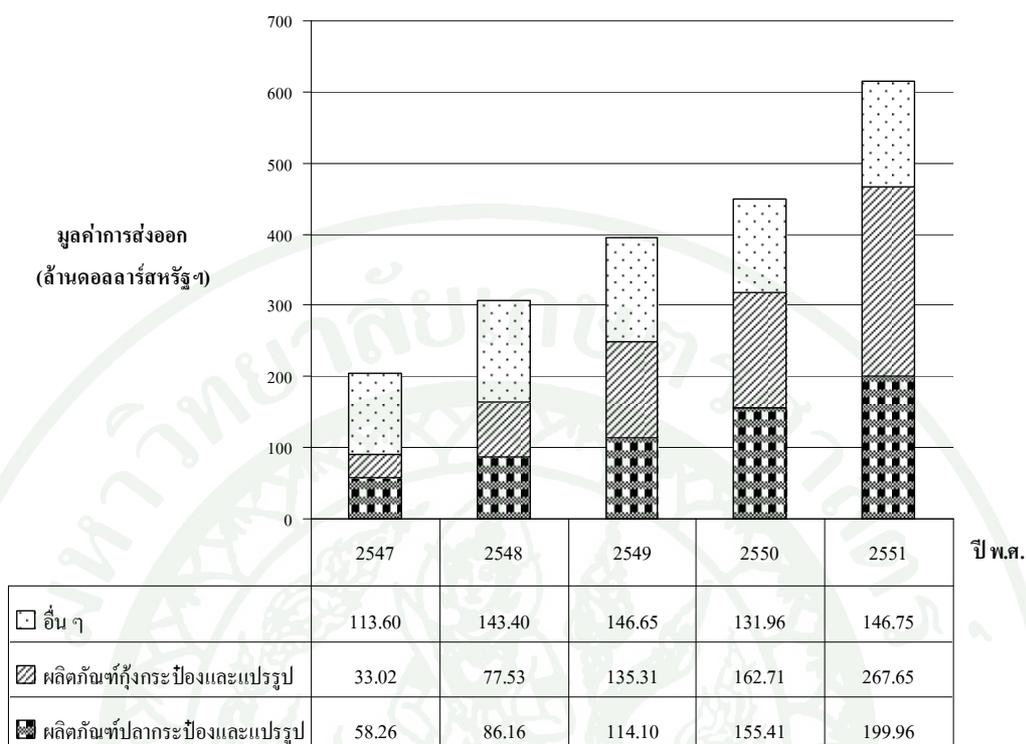
และใช้ปัจจัยการผลิตจากที่ใดบ้าง เป็นต้น รวมทั้งสภาวะการแข่งขันในอุตสาหกรรมดังกล่าวที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น อันเนื่องมาจากประเทศคู่แข่งหลักในขณะนี้คือ ประเทศไทย ซึ่งเป็นประเทศที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกับประเทศเวียดนาม ได้ใช้มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการส่งออกในรูปแบบต่าง ๆ อาทิเช่น ประเทศไทยมีมาตรการปรับปรุงและพัฒนามาตรฐานคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้ได้ตามที่ประเทศผู้นำเข้ากำหนด เป็นต้น ซึ่งส่งผลต่อการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนามที่ส่งออกไปตลาดโลกและตลาดส่งออกที่สำคัญ (กรมส่งเสริมการส่งออก กระทรวงพาณิชย์, 2551)

ตารางที่ 2 มูลค่าการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนาม
ในปี พ.ศ. 2546-2551

ปี พ.ศ.	มูลค่าการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป (ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ)	อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)
2546	121.87	-
2547	204.88	68.11
2548	307.09	49.89
2549	396.06	28.97
2550	450.08	13.64
2551	614.36	36.50

ที่มา: United Nations Commodity Trade Statistics Database (2553)

เมื่อพิจารณาถึงผลิตภัณฑ์ในอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปที่มีมูลค่าการส่งออกเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ ปลากระป๋องและแปรรูป กุ้งกระป๋องและแปรรูป ดังภาพที่ 2 พบว่า ปี พ.ศ. 2547 มีมูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์รวมทั้งสองประเภทเพียงร้อยละ 44.55 ของมูลค่าการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปทั้งหมด และในปี พ.ศ. 2551 มูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์ดังกล่าวเพิ่มสูงขึ้นถึงร้อยละ 76.11 ของมูลค่าการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปทั้งหมด หรืออาจกล่าวได้ว่า ผลิตภัณฑ์ปลากระป๋องและแปรรูป และกุ้งกระป๋องและแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความสำคัญในการส่งออกของอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป

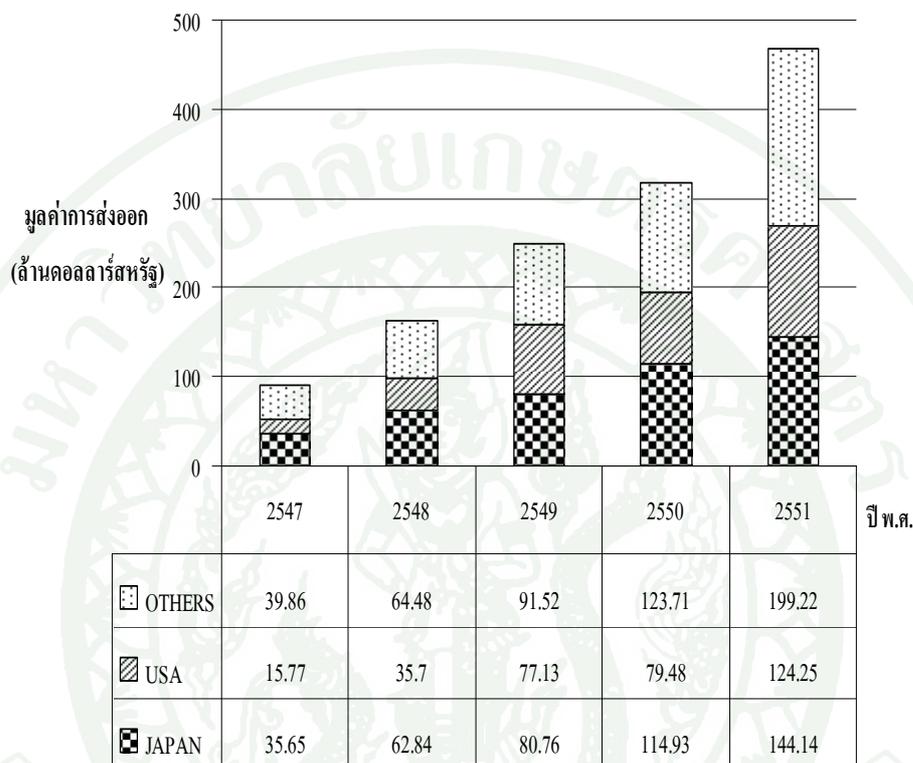

ภาพที่ 2 มูลค่าการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปแบ่งออกเป็นรายชนิดของประเทศเวียดนามในปี พ.ศ. 2547-2551

ที่มา: United Nations Commodity Trade Statistics Database (2553)

สำหรับตลาดส่งออกปลากระป๋องและแปรรูป และกึ่งกระป๋องและแปรรูปที่สำคัญของประเทศเวียดนามในระหว่างปี พ.ศ. 2547-2551 ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่นและประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นตลาดส่งออกใหญ่ที่สุดสองลำดับแรก ดังภาพที่ 3 พบว่ามูลค่าการส่งออกปลากระป๋องและแปรรูป และกึ่งกระป๋องและแปรรูปไปประเทศญี่ปุ่นนั้นมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ในปี พ.ศ. 2547 มีมูลค่าการส่งออกเป็น 35.65 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และเพิ่มขึ้นเป็น 144.14 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2551 ส่วนในประเทศสหรัฐอเมริกานั้นมูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์ดังกล่าวมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องเช่นกัน กล่าวคือ ในปี พ.ศ. 2547 มูลค่าการส่งออกเป็น 15.77 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และเพิ่มขึ้นเป็น 124.25 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2551 จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่ามูลค่าการส่งออกที่ประเทศเวียดนามส่งออกไปยังประเทศญี่ปุ่นและประเทศสหรัฐอเมริการวมกันมีมูลค่ามากกว่าครึ่งหนึ่งของมูลค่าการส่งออกปลากระป๋องและแปรรูป และ

กุ้งกระป๋องและแปรรูปทั้งหมด คังนุนตลาดญี่ปุ่นและตลาดสหรัฐอเมริกาจึงเป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญของประเทศเวียดนาม

ภาพที่ 3 มูลค่าการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป (ปลากระป๋องและแปรรูป, กุ้งกระป๋องและแปรรูป) ที่ส่งออกไปยังตลาดส่งออกสำคัญของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2547-2551

หมายเหตุ: ประเทศในกลุ่ม OTHERS อาทิเช่น ประเทศเกาหลีใต้ ประเทศฝรั่งเศส ประเทศเยอรมนี ประเทศเม็กซิโก ประเทศไทย ประเทศออสเตรเลีย ประเทศแคนาดา ประเทศกัมพูชา ประเทศอินเดีย และประเทศจีน เป็นต้น ซึ่งมูลค่าการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป (ปลากระป๋องและแปรรูป, กุ้งกระป๋องและแปรรูป) ของประเทศไทยไปแต่ละประเทศในกลุ่ม OTHERS มีมูลค่าการส่งออกน้อยกว่าร้อยละ 10 ของมูลค่าการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปทั้งหมดของประเทศไทย

ที่มา: United Nations Commodity Trade Statistics Database (2553)

แม้ว่าอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนามจะมีมูลค่าการส่งออกเพิ่มสูงขึ้นมาก แต่อุตสาหกรรมดังกล่าวยังประสบปัญหาหลายประการทั้งในเรื่องอัตราการเจริญเติบโตของสัตว์น้ำที่จับได้มีแนวโน้มลดลง ส่วนประกอบหลักที่ใช้ในการผลิตและบรรจุภัณฑ์ต้องอาศัยการนำเข้าเป็นหลัก นอกจากนี้มีการขาดแคลนแรงงานที่มีฝีมือ และประสบปัญหาด้านความปลอดภัยของอาหาร ปัจจัยการผลิตเหล่านี้ล้วนกระทบต่อต้นทุนการผลิตของผู้ประกอบการที่สูงขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อ การส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปไปยังตลาดโลกและตลาดคู่ค้าที่สำคัญอีกด้วย (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนแห่งประเทศไทย, 2551)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาเกี่ยวกับความได้เปรียบเชิงแข่งขันและความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป โดยจะศึกษาเฉพาะสินค้าที่มีความสำคัญต่อการส่งออก ได้แก่ ปลากระป๋องและแปรรูป กุ้งกระป๋องและแปรรูป ของประเทศเวียดนาม เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยต่าง ๆ ภายในประเทศที่เป็นตัวกำหนดความได้เปรียบเชิงแข่งขันและความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนามที่ส่งออกไปตลาดโลกและประเทศคู่ค้าที่สำคัญ โดยเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่งหลัก ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาและปรับกลยุทธ์ในการดำเนินงานทั้งในด้านการผลิตและการตลาดของผู้ประกอบการ ตลอดจนเป็นแนวทางในการตัดสินใจให้กับนักลงทุนที่มีความสนใจในอุตสาหกรรมดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไป และข้อมูลพื้นฐานของอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนาม
2. เพื่อวิเคราะห์ความได้เปรียบเชิงแข่งขันในการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนาม และเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่งหลัก
3. เพื่อวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนามที่ส่งออกไปตลาดโลก และตลาดส่งออกที่สำคัญ โดยเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่งหลัก

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศไทย เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการปรับปรุง แก้ไขและกำหนดกลยุทธ์ของผู้ประกอบการที่เข้าไปลงทุนในอุตสาหกรรมดังกล่าว
2. สำหรับผู้ที่สนใจในเรื่องการผลิต และผู้ที่กำลังตัดสินใจจะลงทุนเกี่ยวกับอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปในประเทศไทย สามารถนำข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นข้อมูลประกอบการศึกษาค้นคว้า และเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการทำธุรกิจดังกล่าวได้
3. เพื่อทราบถึงความสามารถในการแข่งขันของอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปในตลาดโลก และตลาดส่งออกสำคัญ เพื่อเป็นประโยชน์แก่ ผู้ประกอบการ นักลงทุน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงพาณิชย์ เป็นต้น ใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิเคราะห์ความได้เปรียบเชิงแข่งขัน (Competitive Advantage) ในการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปซึ่งมีขอบเขตในการศึกษาดังนี้
 - 1.1 ทำการศึกษาอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปตามรหัสในระบบ Harmonized System 1996 (HS. 1996) ดังนี้
 - 1.1.1 ปลากระป๋องและแปรรูป (HS 160411, HS 160412, HS 160413, HS 160414, HS 160415, HS 160419)
 - 1.1.2 กุ้งกระป๋องและแปรรูป (HS 160520)
 - 1.2 ประเทศคู่แข่งหลักคือ ประเทศไทย

1.3 ระยะเวลาที่ใช้ทำการศึกษาคือครอบคลุมอยู่ในช่วงปี พ.ศ. 2547-2551

2. การวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) ในการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปซึ่งมีขอบเขตในการศึกษาดังนี้

2.1 ทำการศึกษาอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปตามรหัสในระบบ Harmonized System 1996 (HS. 1996) ดังนี้

2.1.1 ปลากระป๋องและแปรรูป (HS 160411, HS 160412, HS 160413, HS 160414, HS 160415, HS 160419, HS 160420)

2.1.2 กุ้งกระป๋องและแปรรูป (HS 160520)

2.2 ตลาดส่งออกคือ ตลาดโลก และตลาดส่งออกที่สำคัญคือ ประเทศญี่ปุ่น และประเทศสหรัฐอเมริกา

2.3 ประเทศคู่แข่งหลักคือ ประเทศไทย

2.4 ระยะเวลาที่ใช้ทำการศึกษาคือครอบคลุมอยู่ในช่วงปี พ.ศ. 2547-2551

วิธีการวิจัย

วิธีการวิเคราะห์ความได้เปรียบเชิงแข่งขันและความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนามแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิเคราะห์ความได้เปรียบเชิงแข่งขันและความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนาม จะใช้การเก็บรวบรวมข้อมูล

นำมาใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากเอกสาร นิตยสาร วารสาร งานวิจัยต่าง ๆ ตลอดจนข้อมูลทางด้านสถิติที่ได้จากกรมสถิติแห่งชาติเวียดนาม Vietnam Association of Seafood Exports and Producers กรมส่งเสริมการส่งออก กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ United Nations Commodity Trade Statistics Database องค์การอาหารและเกษตรแห่ง สหประชาชาติ (FAO) และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้นำข้อมูลดังกล่าวมาทำการคำนวณ จัดทำ สถิติ และวิเคราะห์เพื่อให้ทราบถึงศักยภาพในการแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋อง และแปรรูปของประเทศเวียดนามในช่วงปี พ.ศ. 2547-2551

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ศึกษาสภาพทั่วไป และข้อมูลพื้นฐานอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศ เวียดนาม โดยอาศัยค่าทางสถิติอย่างง่ายในรูปของ อัตราส่วน ร้อยละ และค่าเฉลี่ย ซึ่งมีการจัดทำ ข้อมูลในรูปของตาราง และใช้แผนภาพประกอบการอธิบาย
2. เพื่อศึกษาถึงความได้เปรียบเชิงแข่งขันในการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป ของประเทศเวียดนาม และเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่งหลักคือ ประเทศไทย ทำการศึกษาอยู่ ในช่วงปี พ.ศ. 2547-2551 โดยอาศัยแนวคิดทฤษฎีความได้เปรียบเชิงแข่งขันของ Michael E. Porter ซึ่งมีขั้นตอนในการศึกษาดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 จะทำการศึกษาปัจจัยที่กำหนดความได้เปรียบเชิงแข่งขันในการส่งออก อาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนาม โดยมีตัวกำหนดข้อได้เปรียบด้านการ แข่งขันของประเทศมีอยู่ 6 ปัจจัยซึ่งจะทำการวิเคราะห์ดังนี้

1. สภาพะปัจจัยการผลิตในประเทศ จะศึกษาปัจจัยการผลิตของอาหารทะเลกระป๋อง และแปรรูป โดยพิจารณาถึงจากความสำเร็จของปัจจัยการผลิต และระบบ โครงสร้างพื้นฐานและ เทคโนโลยี

1.1 ความอุดมสมบูรณ์ของปัจจัยการผลิต จะพิจารณาปัจจัยการผลิตหลัก ได้แก่ วัตถุดิบสัตว์น้ำ และแรงงาน โดยวิเคราะห์ประเทศนั้นมีความอุดมสมบูรณ์ในปัจจัยการผลิตชนิด นั้นหรือไม่

1.2 ระบบโครงสร้างพื้นฐานและเทคโนโลยี จะพิจารณาถึงโครงสร้างพื้นฐานทั่วไปและเทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิต ซึ่งถ้าประเทศใดมีระบบโครงสร้างพื้นฐานที่ดีและเทคโนโลยีที่ทันสมัยก็จะช่วยส่งเสริมให้อุตสาหกรรมดังกล่าวความได้เปรียบเชิงแข่งขันมากขึ้น

2. สภาพะอุปสงค์ภายในประเทศ โดยพิจารณาจากรสนิยมและความต้องการอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของผู้บริโภคภายในประเทศ ควบคู่กับมูลค่าการส่งออก และมูลค่าการนำเข้าของสินค้าดังกล่าวตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

3. อุตสาหกรรมสนับสนุนและเกี่ยวเนื่องในประเทศ โดยอุตสาหกรรมสนับสนุนและเกี่ยวเนื่องของอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปภายในประเทศ ได้แก่ อุตสาหกรรมประมง และอุตสาหกรรมผลิตกระป๋องและบรรจุภัณฑ์ ซึ่งพิจารณาว่าอุตสาหกรรมสนับสนุนและเกี่ยวเนื่องดังกล่าวมีความได้เปรียบเชิงแข่งขันหรือไม่ ซึ่งเป็นบ่อเกิดแห่งความได้เปรียบเชิงแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปที่มีอุตสาหกรรมข้างต้นสนับสนุนอยู่

3.1 การเก็บภาษีนำเข้าวัตถุดิบในการผลิตของรัฐบาล เนื่องจากวัตถุดิบบางชนิดต้องอาศัยการนำเข้า อาทิเช่น กระป๋องและบรรจุภัณฑ์ สัตว์น้ำ ได้แก่ ปลา และกุ้ง ดังนั้นถ้ารัฐบาลจัดเก็บภาษีวัตถุดิบดังกล่าวต่ำ ก็จะทำให้เกิดการประหยัดทางด้านต้นทุนการผลิต ส่งผลให้มีความได้เปรียบในด้านต้นทุน

3.2 พิจารณาถึงลักษณะโรงงานอุตสาหกรรมผลิตกระป๋องและบรรจุภัณฑ์ และพิจารณาถึงอุตสาหกรรมที่สนับสนุนและเกี่ยวข้องดังกล่าวมีช่องทางที่รวดเร็วและมีสิทธิพิเศษในการเข้าถึงวัตถุดิบที่ดีที่สุดและเทคโนโลยีใหม่ ๆ หรือไม่

4. กลยุทธ์ โครงสร้างตลาดและสภาพการแข่งขันในประเทศของอุตสาหกรรม จะพิจารณาถึงจำนวนผู้ผลิต ควบคู่กับกรอบแนวคิดแรงผลักดันในการแข่งขัน (Competitive forces) โดยพิจารณาปัจจัย 5 ประการ ได้แก่ 1. ข้อจำกัดในการเข้าสู่อุตสาหกรรมของกลุ่มแข่งขันใหม่ 2. อำนาจต่อรองของผู้ซื้อ 3. อำนาจต่อรองของผู้ขายวัตถุดิบและปัจจัยการผลิต 4. ภัยคุกคามจากสินค้าทดแทน และ 5. ความรุนแรงของการแข่งขันภายในอุตสาหกรรม

5. เหตุสุดวิสัย โดยศึกษาปัจจัยภายนอกที่มีความได้เปรียบเชิงแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป ซึ่งผู้ผลิตไม่สามารถควบคุมได้ ได้แก่ มาตรการกีดกันทางการค้า โดยใช้ภาษีและไม่ใช้ภาษี รวมกลุ่มเศรษฐกิจการค้าและการเปิดเสรีทางการค้า

6. รัฐบาล โดยจะทำการศึกษาถึงมาตรการและนโยบายต่าง ๆ ของรัฐบาล ทั้งที่กระทบต่ออุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องโดยตรง และนโยบายทั่วไปอื่น ๆ ที่มีผลต่อความได้เปรียบเชิงแข่งขันของการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนาม

ภายหลังจากการศึกษาคำหนดความได้เปรียบเชิงแข่งขันในอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนามทั้ง 6 ปัจจัยแล้ว จะนำข้อมูลนี้มาพิจารณาความได้เปรียบเชิงแข่งขันในแต่ละด้านแล้วจึงใช้ SWOT เพื่อวิเคราะห์ว่าปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดความได้เปรียบเชิงแข่งขันปัจจัยใดส่งผลกระทบต่อทางบวกและปัจจัยใดส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมดังกล่าว โดยปัจจัยที่เป็น จุดแข็ง (Strength) และ โอกาส (Opportunity) จะเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อทางบวก หรือ ก่อให้เกิดความได้เปรียบเชิงแข่งขัน ส่วนปัจจัยที่เป็น จุดอ่อน (Weakness) และอุปสรรค (Threat) จะเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อทางลบ หรือ ทำให้เกิดความเสียเปรียบในการแข่งขัน

ขั้นตอนที่ 2 ทำการศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดความได้เปรียบเชิงแข่งขันในการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนามกับประเทศคู่แข่งหลัก คือ ประเทศไทย โดยใช้ 6 ปัจจัย ที่เป็นตัวกำหนดความได้เปรียบเชิงแข่งขันของประเทศทั้งสองประเทศ ดังนี้

1. สภาพะปัจจัยการผลิตในประเทศ พิจารณาถึงจากความสัมพันธ์ของปัจจัยการผลิตและระบบโครงสร้างพื้นฐานและเทคโนโลยี ดังนี้

1.1 ความอุดมสมบูรณ์ของปัจจัยการผลิต จะพิจารณาปัจจัยการผลิตหลัก ได้แก่ วัตถุดิบสัตว์น้ำ และแรงงาน โดยวิเคราะห์ถึงอัตราการเจริญเติบโตของปัจจัยการผลิตดังกล่าว และ อัตราค่าจ้างขั้นต่ำของแรงงาน

1.2 ระบบโครงสร้างพื้นฐานและเทคโนโลยี จะพิจารณาถึงโครงสร้างพื้นฐานทั่วไปและเทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิต โดยพิจารณาถึงอัตราการเจริญเติบโตของโครงสร้างพื้นฐาน อัตราค่าไฟฟ้าและน้ำประปา รวมทั้งลักษณะเทคโนโลยีการผลิต

2. สภาพอุปสงค์ภายในประเทศ โดยพิจารณาจากรสนิยมและความต้องการอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของผู้บริโภคภายในประเทศ

3. อุตสาหกรรมสนับสนุนและเกี่ยวเนื่องในประเทศ โดยพิจารณาจากอุตสาหกรรมสนับสนุนและเกี่ยวเนื่องมีช่องทางที่รวดเร็วและมีสิทธิพิเศษในการเข้าถึงวัตถุดิบที่ดีที่สุดและเทคโนโลยีใหม่ ๆ หรือไม่

4. กลยุทธ์ โครงสร้างตลาด และการแข่งขันในประเทศ จะพิจารณาถึงลักษณะโครงสร้างตลาด และสภาพการแข่งขันในอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป

5. เหตุสุดวิสัย จะศึกษาถึงมาตรการทางภาษีและมิใช่ภาษีที่ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป

6. รัฐบาล โดยจะทำการศึกษาถึงมาตรการและนโยบายต่าง ๆ ของรัฐบาล ทั้งที่กระทบต่ออุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องโดยตรง และนโยบายทั่วไปอื่น ๆ ที่มีผลต่อความได้เปรียบเชิงแข่งขันของการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของทั้งสองประเทศ

3. เพื่อศึกษาถึงความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป ซึ่งจะศึกษาเฉพาะผลิตภัณฑ์ที่มีความสำคัญในการส่งออก ได้แก่ ปลากระป๋องและแปรรูป กุ้งกระป๋องและแปรรูป ของประเทศเวียดนาม โดยใช้ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในตลาดโลกและตลาดส่งออกที่สำคัญ คือ ประเทศญี่ปุ่น และประเทศสหรัฐอเมริกา โดยมีประเทศคู่แข่งหลัก คือ ประเทศไทย ซึ่งจะทำการศึกษาอยู่ในช่วงระยะเวลาปี พ.ศ. 2547-2551 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านการส่งออกในสินค้าดังกล่าวค่อนข้างมาก ทั้งนี้เพื่อที่จะได้ทราบถึงความสามารถในการแข่งขันและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงขีดความสามารถในการแข่งขันในการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนาม

ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของ
ประเทศเวียดนาม และประเทศไทย ที่ส่งออกไปยังตลาดโลก

$$RCA_{ac} = (X_{ac} / X_a) / (X_{wc} / X_w)$$

กำหนดให้	RCA_{ac}	=	ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนามหรือประเทศไทยในตลาดโลก
	X_{ac}	=	มูลค่าการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนามหรือประเทศไทย
	X_a	=	มูลค่าการส่งออกทั้งหมดของประเทศเวียดนามหรือประเทศไทย
	X_{wc}	=	มูลค่าการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของโลก
	X_w	=	มูลค่าการส่งออกสินค้าทั้งหมดของโลก

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ สามารถอธิบายได้
ดังนี้

ถ้าค่า $RCA_{ac} > 1$ แสดงว่า สัดส่วนการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศ
เวียดนามหรือประเทศไทยต่อการส่งออกทั้งหมดของประเทศเวียดนามหรือประเทศไทย สูงกว่า
สัดส่วนการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของโลกต่อการส่งออกทั้งหมดของโลก นั่นก็คือ
ประเทศเวียดนามหรือประเทศไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกอาหารทะเล
กระป๋องและแปรรูป

ถ้าค่า $RCA_{ac} < 1$ แสดงว่า สัดส่วนการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศ
เวียดนามหรือประเทศไทยต่อการส่งออกทั้งหมดของประเทศเวียดนามหรือประเทศไทย ต่ำกว่า
สัดส่วนการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของโลกต่อการส่งออกทั้งหมดของโลก นั่นก็
คือ ประเทศเวียดนามหรือประเทศไทย มีความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกอาหารทะเล
กระป๋องและแปรรูป

ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของ ประเทศเวียดนาม และประเทศไทยที่ส่งออกไปตลาดส่งออกที่สำคัญได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น และ ประเทศสหรัฐอเมริกา

$$RCA_{ik} = (X_{ik} / X_k) / (M_{zk} / M_z)$$

กำหนดให้	RCA_{ik}	=	ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศที่ทำการศึกษาไปตลาดส่งออกที่สำคัญ
	X_{ik}	=	มูลค่าการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศที่ทำการศึกษาไปตลาดส่งออกที่สำคัญ
	X_k	=	มูลค่าการส่งออกทั้งหมดของประเทศที่ทำการศึกษาไปตลาดส่งออกที่สำคัญ
	M_{zk}	=	มูลค่าการนำเข้าอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของตลาดส่งออกที่สำคัญ
	M_z	=	มูลค่าการนำเข้าสินค้าทั้งหมดของตลาดส่งออกที่สำคัญ
ในที่นี้	k	=	อาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป
	i	=	ประเทศที่ทำการศึกษา คือ ประเทศเวียดนาม และประเทศไทย
	z	=	ตลาดส่งออกที่สำคัญ คือ ประเทศญี่ปุ่น และประเทศสหรัฐอเมริกา

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ สามารถอธิบายได้ดังนี้

ถ้าค่า $RCA_{ik} > 1$ แสดงว่า ประเทศที่ทำการศึกษา มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปไปตลาดส่งออกที่สำคัญ

ถ้าค่า $RCA_{ik} < 1$ แสดงว่า ประเทศที่ทำการศึกษา ไม่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปไปตลาดส่งออกที่สำคัญ

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

ทฤษฎีและแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาความได้เปรียบเชิงแข่งขันและความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนาม จะมีแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิเคราะห์ ดังนี้ คือ

1. ทฤษฎีความได้เปรียบเชิงแข่งขัน
(Theory of Competitive Advantage)
2. ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ
(Revealed Comparative Advantage: RCA)
3. แบบจำลองผลกระทบจากแรงกดดัน 5 ประการ
(The Five Forces Model)
4. แนวคิด SWOT

1. ทฤษฎีความได้เปรียบเชิงแข่งขัน (Theory of Competitive Advantage)

ในปี ค.ศ. 1990 ไมเคิล.อี.พอร์เตอร์ (Michael E. Porter) ได้ทำการศึกษารูปแบบการค้า โดยพิจารณาจากความได้เปรียบในการแข่งขันของประเทศ เป็นหลัก พอร์เตอร์ได้พยายามหาคำตอบว่า “ทำไมประเทศหนึ่ง ๆ ถึงมีความสำเร็จในระดับนานาชาติ (International Success) ในอุตสาหกรรมหนึ่ง ๆ” ซึ่งในการวัดความสำเร็จในระดับนานาชาตินี้อาจพิจารณาจากยอดการส่งออกของประเทศนั้นเปรียบเทียบกับประเทศอื่นในโลก รวมทั้งจะพิจารณาจากปริมาณการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของอุตสาหกรรมนั้น ๆ อีกด้วย ทำให้พอร์เตอร์ได้เสนอปัจจัยสำคัญที่เป็น

ตัวกำหนดถึงความได้เปรียบในการแข่งขันของประเทศ 4 ปัจจัยด้วยกัน ดังแสดงในภาพที่ 4 ซึ่งพอร์เตอร์เรียกว่าเป็นตัวแบบเพชร (Diamond Model) ในการวิเคราะห์ความได้เปรียบเชิงแข่งขันของปัจจัยทั้ง 4 ประการนั้น ประกอบด้วย สภาวะปัจจัยการผลิตในประเทศ สภาวะอุปสงค์ในประเทศ อุตสาหกรรมสนับสนุนและเกี่ยวเนื่องในประเทศ และ กลยุทธ์ โครงสร้างและสภาพการแข่งขันในประเทศของบริษัท ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้ (Porter, 1998: 69-130; สุรัชย์ รัตนกิจตระกูล, 2536: 35-63; สมชนก ภาสกรจรัส, 2551: 33-37; สุธิดา แสงโสภณ, 2546: 18-27)

1.1 สภาวะปัจจัยการผลิตในประเทศ (Factor Conditions) ปัจจัยการผลิตสามารถแบ่งเป็น 5 ประเภท ได้แก่

1.1.1 ทรัพยากรมนุษย์ หมายถึง ปริมาณ คุณภาพ และราคา (เงินเดือน ค่าจ้าง แรงงาน ผลประโยชน์ และสวัสดิการทั้งหมด) ของบุคลากรในทุกระดับตั้งแต่ล่างสุดไปจนถึงสูงสุดในทุกสาขาอาชีพ

1.1.2 ทรัพยากรกายภาพ หมายถึง ปริมาณ คุณภาพ ความยากง่ายในการนำมาใช้ และราคาหรือต้นทุน ของทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในประเทศ เช่น ที่ดิน น้ำ แร่ ไม้ แหล่งไฟฟ้า พลังงานน้ำ ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ตำแหน่งที่ตั้งของประเทศ ขนาดของประเทศและเขตแบ่งเวลาของประเทศ เป็นต้น

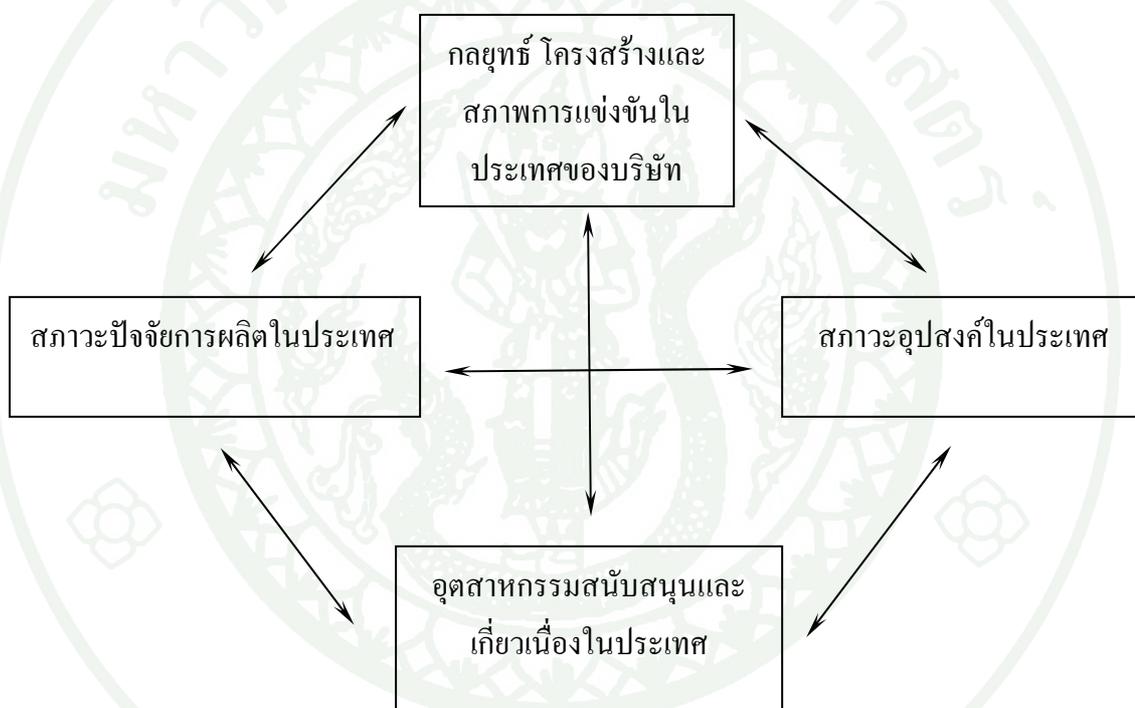
1.1.3 ทรัพยากรความรู้ ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว แหล่งทรัพยากรความรู้ของประเทศ ได้แก่ มหาวิทยาลัย สถาบันการศึกษา สถาบันวิจัย สำนักงานสถิติ และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เป็นต้น

1.1.4 ทรัพยากรทุน หมายถึง เงินทุน และเงินออมต่าง ๆ ในทุกรูปแบบ

1.1.5 โครงสร้างพื้นฐาน เช่น ระบบขนส่ง ระบบโทรคมนาคม ระบบไปรษณีย์ ระบบโอนเงิน และระบบสาธารณสุข เป็นต้น

ในบางครั้งถึงแม้ว่าประเทศจะมีความได้เปรียบเชิงแข่งขันที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากการที่ประเทศมีปัจจัยการผลิตมาก แต่ความได้เปรียบเชิงแข่งขันในลักษณะนี้มักเป็นความได้เปรียบขั้นต่ำ และมักจะก่อให้เกิดการใช้ปัจจัยการผลิตที่มีอยู่อย่างไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ในทางตรงกันข้าม

ในบางครั้งการที่ประเทศมีความเสียเปรียบด้านปัจจัยการผลิตพื้นฐาน (เช่น ขาดแคลนแรงงาน ขาดแคลนวัตถุดิบ และสภาพอากาศที่หนาวมาก เป็นต้น) อาจส่งผลทำให้เกิดแรงกดดันให้พัฒนา นวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ซึ่งเทคโนโลยีเหล่านี้มักจะทำให้ประเทศมีความได้เปรียบเชิง แข่งขันสูง รวมทั้งทำให้ประเทศสามารถยกระดับและเพิ่มจำนวนบ่อเกิดแห่งความได้เปรียบเชิง แข่งขันของประเทศมากขึ้นอีกด้วย แต่อย่างไรก็ตามการที่ความเสียเปรียบด้านปัจจัยการผลิตจะ กระตุ้นให้เกิดความได้เปรียบเชิงแข่งขันได้ก็ต่อเมื่อความเสียเปรียบด้านปัจจัยการผลิตนั้นเกิดขึ้นใน ประเทศนั้นก่อนประเทศอื่น ๆ และจะเกิดขึ้นในประเทศอื่น ๆ อีกภายหลัง

ภาพที่ 4 ตัวแบบเพชรของ Michael E. Porter

ที่มา: Porter (1998)

1.2 สภาวะอุปสงค์ในประเทศ (Demand Conditions)

สภาวะอุปสงค์ในประเทศมีอิทธิพลต่อการดำเนินการต่าง ๆ ของบริษัท โดยประเทศ จะมีความได้เปรียบเชิงแข่งขันในอุตสาหกรรมหรือในส่วนของอุตสาหกรรมที่อุปสงค์ของประเทศ ให้รูปแบบความต้องการของผู้ซื้อที่ชัดเจนหรือเกิดขึ้นก่อนประเทศอื่น รวมทั้งการที่ผู้ซื้อในประเทศ

กีดกันให้บริษัทต่าง ๆ ในประเทศพัฒนาแล้วเร็วกว่าประเทศอื่น ๆ ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ประเทศมีความได้เปรียบเชิงแข่งขันในอุตสาหกรรมหรือในส่วนของอุตสาหกรรมนั้น ดังนั้นจะเห็นว่าลักษณะของเส้นอุปสงค์ในประเทศที่แตกต่างกันจะก่อให้เกิดข้อแตกต่างระหว่างประเทศในด้านความได้เปรียบเชิงแข่งขันของประเทศได้

ในบางครั้งอาจเข้าใจว่าการส่งออกหรือตลาดระหว่างประเทศมีผลทำให้อุปสงค์ในประเทศมีความสำคัญลดต่อการเสริมสร้างความได้เปรียบเชิงแข่งขันของประเทศ แต่ในความเป็นจริงแล้ว อุปสงค์ในประเทศมีผลต่อการเสริมสร้างความได้เปรียบเชิงแข่งขันของประเทศมากกว่าอุปสงค์ในต่างประเทศหลาย ๆ ประเทศรวมกันเสียอีก เนื่องจากบริษัทมีความเข้าใจในความต้องการของผู้ซื้อในประเทศมากกว่าความต้องการของผู้ซื้อในต่างประเทศ ซึ่งจากความเป็นจริงแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการอยู่ใกล้กับผู้ซื้อรายสำคัญต่อการเสริมสร้างความได้เปรียบเชิงแข่งขันของบริษัทและประเทศ

สำหรับอุปสงค์ในประเทศที่มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบเชิงแข่งขัน จะถูกแบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ ได้แก่

1.2.1 ขนาดของตลาด ถ้าตลาดในประเทศมีขนาดใหญ่ ซึ่งแสดงถึงความสามารถในการรองรับการผลิตได้มาก ย่อมสร้างโอกาสที่จะลดต้นทุนการผลิตต่อหน่วยหรือก่อให้เกิดการประหยัดจากขนาดได้จากการผลิตครั้งละมาก ๆ (Economies of Scale) และผู้ผลิตยังสามารถลดต้นทุนการผลิตต่อหน่วยได้จากการสะสมความชำนาญในการผลิตหลาย ๆ ครั้ง (Learning Curve) อีกด้วย นอกจากนี้การผลิตจำนวนมากเพื่อตอบสนองอุปสงค์ในประเทศที่มีขนาดใหญ่ยังส่งผลให้เกิดการปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตให้ดีขึ้น ทำให้การผลิตในประเทศสามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก แต่อย่างไรก็ตามตลาดขนาดใหญ่จะส่งผลให้เกิดความได้เปรียบเชิงแข่งขันก็ต่อเมื่อได้เสริมด้วยลักษณะที่ดีต่าง ๆ ของอุปสงค์ส่วนอื่น ๆ ที่จะกล่าวต่อไป

1.2.2 ผู้ซื้อที่จริงจัง สำหรับผู้ซื้อในที่นี้หมายความรวมถึง ผู้อุปโภคบริโภค ช่องทางการจัดจำหน่าย และผู้ที่เป็นองค์กรหรือบริษัทต่าง ๆ โดยผู้ซื้อเหล่านี้จะมีส่วนในการเสริมสร้างข้อได้เปรียบเชิงแข่งขันคือ ผู้ซื้อในประเทศจริงจังในการซื้อสินค้าและบริการแล้วจะมีการตั้งมาตรฐานในการเลือกซื้อสินค้าหรือบริการนั้นไว้สูง ซึ่งเป็นแรงกดดันให้บริษัทต้องพัฒนาข้อได้เปรียบเชิงแข่งขันในอุตสาหกรรมที่ผู้ซื้อในประเทศจริงจังมากกว่าผู้ซื้อในต่างประเทศ

1.2.3 อุปสงค์ในประเทศเกิดขึ้นก่อนประเทศอื่น อุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นเพื่อสนองตอบอุปสงค์ในประเทศจะมีความได้เปรียบเชิงแข่งขันได้ ถ้าอุปสงค์ที่เกิดขึ้นนั้นเกิดขึ้นก่อนในประเทศ แล้วจึงกลายเป็นอุปสงค์สากลที่เกิดขึ้นในประเทศอื่น ๆ ภายหลัง แต่ในทางตรงข้ามถ้าอุปสงค์ในประเทศตอบสนองต่ออุปสงค์สากลล่าช้า ย่อมส่งผลให้ประเทศนั้นเสียเปรียบด้านการแข่งขันระหว่างประเทศในอุตสาหกรรมนั้นได้

1.2.4 ส่วนผสมของอุปสงค์ในประเทศ ในอุตสาหกรรมหนึ่ง ๆ อาจมีหลายส่วนตลาด บางตลาดอาจมีลักษณะของอุปสงค์คล้ายคลึงกับอุปสงค์ในตลาดโลก ซึ่งถ้าตลาดนั้นมีความสำคัญต่ออุตสาหกรรมสูงกว่าตลาดเดียวกันนี้ในประเทศอื่น จะส่งผลให้บริษัทสามารถมีความได้เปรียบเชิงแข่งขันในตลาดนี้ได้ แต่ในทางตรงข้ามถ้าตลาดนั้นมีความสำคัญในอุตสาหกรรมต่ำกว่าตลาดส่วนเดียวกันนี้ในประเทศอื่น ๆ ประเทศจะเสียเปรียบด้านการแข่งขันระหว่างประเทศในอุตสาหกรรมนั้นได้

1.3 อุตสาหกรรมสนับสนุนและเกี่ยวเนื่องในประเทศ (Related and Supporting Industries)

การที่ประเทศมีอุตสาหกรรมสนับสนุนที่มีความได้เปรียบเชิงแข่งขัน ย่อมส่งผลทำให้อุตสาหกรรมที่มีอุตสาหกรรมสนับสนุนนั้นมีการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ มีวัตถุดิบที่มีคุณภาพ และมีต้นทุนการผลิตต่ำ ซึ่งส่งผลให้อุตสาหกรรมนั้นมีความได้เปรียบเชิงแข่งขัน โดยความได้เปรียบเชิงแข่งขันที่เกิดขึ้น เนื่องจาก

1.3.1 ช่องทางที่รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และบางครั้งมีสิทธิพิเศษมากกว่าผู้ผลิตรายอื่นในต่างประเทศในการเข้าถึงวัตถุดิบหรือชิ้นส่วนที่ดีที่สุด

1.3.2 ความร่วมมือกันระหว่างบริษัทผู้ใช้กับบริษัทผู้ผลิตวัตถุดิบ ชิ้นส่วนหรือเครื่องจักรซึ่งถ้าสำนักงานใหญ่ของบริษัทผู้ผลิตและของบริษัทผู้ใช้อยู่ในประเทศเดียวกัน มีกิจกรรมสำคัญและมีผู้บริหารอยู่ในประเทศเดียวกัน ย่อมส่งผลทำให้เกิดความร่วมมือกันอย่างจริงจังมากกว่าในกรณีที่สำนักงานใหญ่ของอีกฝ่ายหนึ่งอยู่ในประเทศเดียวกันกับบริษัทสาขาของอีกฝ่ายหนึ่ง

1.3.3 มีความร่วมมือกันในด้านกระบวนการนวัตกรรมและกระบวนการยกระดับและเพิ่มจำนวนบ่อเกิดแห่งความได้เปรียบเชิงแข่งขัน คือถ้าผู้ขายวัตถุดิบช่วยให้บริษัทมองเห็นถึงวิธีการใหม่ โอกาสใหม่ หรือเทคโนโลยีใหม่ บริษัทมีช่องทางที่รวดเร็วในการเข้าถึงข้อมูลใหม่ ความคิดใหม่ มุมมองใหม่ และนวัตกรรมใหม่ของผู้ขายวัตถุดิบ ซึ่งเมื่อทุกฝ่ายร่วมมือกันแก้ไข ปัญหาแลกเปลี่ยนแนวคิดการวิจัยและพัฒนาระหว่างกัน ย่อมก่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลได้ในที่สุด นอกจากนี้ผู้ขายวัตถุดิบมักจะกระจายข้อมูลใหม่หรือนวัตกรรมใหม่ ไปสู่อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องซึ่งจะส่งผลทำให้อัตราความเร็วในการสร้างนวัตกรรมภายใน อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ถูกเร่งให้เร็วขึ้น

อย่างไรก็ตาม ประเทศหนึ่งไม่จำเป็นต้องมีความได้เปรียบเชิงแข่งขันในทุก อุตสาหกรรมสนับสนุนของอุตสาหกรรมหนึ่งเพื่อให้อุปสงค์นั้นมีความได้เปรียบเชิงแข่งขัน เนื่องจากวัตถุดิบหรือชิ้นส่วนบางอย่างที่ไม่มีความสำคัญมากนักก่อนนวัตกรรมที่เป็นบ่อเกิดของ ความได้เปรียบเชิงแข่งขันสามารถซื้อได้จากต่างประเทศ และในส่วนของเทคโนโลยีทั่วไปที่ อุตสาหกรรมนั้นนำมาใช้แต่เพียงบางส่วนก็สามารถหาซื้อได้จากต่างประเทศเช่นกัน

อุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่อง หมายถึง อุตสาหกรรมต่าง ๆ ที่บริษัทสามารถประสานบาง กิจกรรมหรือใช้บางกิจกรรมร่วมกัน หรือหมายถึงอุตสาหกรรมต่าง ๆ ที่มีสินค้าเสริมกัน โดย กิจกรรมที่ประสานกันหรือใช้ร่วมกันอาจเป็น การพัฒนาเทคโนโลยี การผลิต การจัดจำหน่าย การตลาด หรือบริการ เป็นต้น ซึ่งถ้าอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องมีบริษัทแม่อยู่ใกล้กันและมีนวัตกรรม เดียวกันจะทำให้มีการร่วมมือกันอย่างจริงจังอยู่ตลอดเวลา มีการพัฒนานวัตกรรมและเพิ่มจำนวน บ่อเกิดแห่งความได้เปรียบเชิงแข่งขันของทุก ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องกันนั้นให้เพิ่มมากขึ้น และนอกจากนี้ การที่มีอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องอยู่ในประเทศเดียวกันก็เป็นการเพิ่มโอกาสที่จะมีคู่แข่งรายใหม่ เข้ามาในอุตสาหกรรม ซึ่งคู่แข่งรายใหม่ที่มาจากอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องเหล่านี้มักนำแนวทาง หรือมุมมองใหม่ ๆ ในการแข่งขันเข้ามาใช้ในอุตสาหกรรมส่งผลให้เกิดนวัตกรรมทางด้านบ่อเกิด แห่งความได้เปรียบเชิงแข่งขันขึ้นได้ในอุตสาหกรรมนั้น

1.4 กลยุทธ์ โครงสร้างและสภาพการแข่งขันในประเทศของบริษัท (Company Strategy Structure and Rivalry)

ปัจจัยที่เป็นบ่อเกิดแห่งความได้เปรียบเชิงแข่งขันปัจจัยสุดท้ายในระบบเพชรได้แก่ กลยุทธ์ โครงสร้างและสภาพการแข่งขันในประเทศของบริษัท โดยถ้าตัวกำหนดนี้ในประเทศใด สอดคล้องกับข้อได้เปรียบเชิงแข่งขันของอุตสาหกรรมใดในประเทศนั้น ตัวกำหนดนี้จะช่วยส่งเสริมให้ประเทศมีความได้เปรียบเชิงแข่งขันในอุตสาหกรรมนั้น ได้แก่

1.4.1 กลยุทธ์และโครงสร้างของบริษัทในประเทศ วัฒนธรรมของประเทศย่อมมีผลกระทบต่อการใช้กลยุทธ์และโครงสร้างของบริษัทในประเทศ ถึงแม้ว่าจะไม่มีประเทศใดที่ทุกบริษัทในประเทศนั้นจะเลือกใช้กลยุทธ์และโครงสร้างเดียวกันหมด แต่บริษัทส่วนมากในประเทศเดียวกันมักมีลักษณะร่วมกันบางประการที่แตกต่างจากบริษัทในประเทศอื่น เช่น ในประเทศอิตาลี บริษัทที่ประสบความสำเร็จระหว่างประเทศมักเป็นบริษัทเอกชนขนาดเล็กถึงกลางที่บริหารโดยครอบครัว ส่วนในประเทศเยอรมนี ผู้บริหารระดับสูงของบริษัทมักมีพื้นฐานการศึกษาทางด้านเทคโนโลยี รวมทั้งบริษัทต่าง ๆ มักมีระบบการจัดการและโครงสร้างองค์กรแบบลำดับขั้นสูงต่ำ ประเทศมักจะมีควมได้เปรียบเชิงแข่งขันในอุตสาหกรรมในหน่วยย่อยต่าง ๆ ที่ลดต้นทุนด้วยการผลิตครั้งละ มาก ๆ ซึ่งไม่มีความสำคัญมากนักหรือสามารถทดแทนได้ด้วยวิธีอื่น บริษัทอิตาลีมักใช้การแข่งขันแบบแคบ โดยหลีกเลี่ยงสินค้ามาตรฐานและเข้าครองส่วนแบ่งการตลาดขนาดเล็กด้วยสินค้าที่มีเอกลักษณ์ บริษัทอิตาลีมักบริหารงานด้วยเจ้าของเพียงคนเดียวซึ่งส่งผลทำให้สามารถพัฒนาสินค้าใหม่ได้อย่างรวดเร็ว รวมทั้งสามารถปรับตัวต่อความเปลี่ยนแปลงของตลาดได้เป็นอย่างดีอีกด้วย ในทางตรงกันข้ามกับบริษัทเยอรมันที่พื้นฐานเทคโนโลยีของผู้บริหาร ทำให้บริษัทผลิตสินค้าที่ใช้เทคโนโลยีมากเป็นพิเศษ สินค้าที่ผลิตต้องใช้ความแม่นยำสูง สินค้าที่ต้องประกอบจากชิ้นส่วนที่สลับซับซ้อน หรือสินค้าที่ต้องมีบริการหลังการขายที่ดี เป็นต้น

1.4.2 สภาพการแข่งขันในประเทศของบริษัท สภาพการแข่งขันในประเทศ ทั้งในด้านราคาและด้านอื่น ๆ เช่น ด้านเทคโนโลยี ถือเป็นปัจจัยหนึ่งในตัวแบบเพชรที่มีความสำคัญมากที่สุดในการกำหนดความได้เปรียบเชิงแข่งขันของประเทศ คือถ้าในประเทศมีการแข่งขันที่รุนแรงจะเป็นแรงผลักดันให้ผู้ผลิตต้องพัฒนานวัตกรรม และต้องปรับปรุงกลยุทธ์ในการผลิตให้สามารถผลิตสินค้าที่มีคุณภาพด้วยต้นทุนต่ำ ซึ่งจะทำให้สามารถแข่งขันในต่างประเทศได้ในที่สุด รวมทั้งจากการที่ในประเทศมีการแข่งขันที่รุนแรงเป็นแรงกดดันให้บริษัทต้องส่งออกเพื่อขยายตลาด

โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าการลดต้นทุนจากการผลิตครั้งละมาก ๆ เป็นบ่อเกิดสำคัญของความได้เปรียบเชิงแข่งขันของอุตสาหกรรมนั้น

การแข่งขันในประเทศมีประโยชน์มากกว่าการแข่งขันระหว่างประเทศในการกดดันให้เกิดการพัฒนาและนวัตกรรม เนื่องมาจากว่าผู้แข่งขันรายใหญ่ในประเทศมักก่อให้เกิดแรงกดดันที่เห็นและรู้สึกได้ชัดกว่าผู้แข่งขันในต่างประเทศ ความสำเร็จของผู้แข่งขันรายใดรายหนึ่งในประเทศจะเป็นการช่วยชี้แนวทางให้แก่ผู้แข่งขันรายอื่น รวมทั้งเป็นการดึงดูดผู้แข่งขันรายใหม่ให้เข้ามาในอุตสาหกรรมอีกด้วย นอกจากนี้แล้วการแข่งขันในประเทศยังส่งผลทำให้เป็นแรงกดดันให้นวัตกรรมที่สร้างขึ้นเป็นไปในทางที่จะสามารถยกระดับความได้เปรียบเชิงแข่งขัน เนื่องมาจากว่าผู้แข่งขันในประเทศอยู่ในประเทศเดียวกัน ข้อได้เปรียบต่าง ๆ ที่หาได้ง่ายในประเทศนั้นไม่ก่อให้เกิดความได้เปรียบเชิงแข่งขันหรือความเสียเปรียบแก่ผู้แข่งขันแต่ละราย ดังนั้นผู้แข่งขันในประเทศจึงจำเป็นต้องแสวงหาข้อได้เปรียบด้านการแข่งขันขั้นสูงซึ่งเป็นความได้เปรียบเชิงแข่งขันที่ยั่งยืนกว่า

นอกจากประโยชน์ต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว การแข่งขันภายในประเทศจะมีประโยชน์มากขึ้นถ้าผู้แข่งขันในอุตสาหกรรมเดียวกันอยู่กระจุกตัวหรืออยู่ในเมืองเดียวกัน เนื่องจากการที่บริษัทอยู่ในบริเวณเดียวกันจะทำให้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ในอุตสาหกรรมสามารถเผยแพร่ได้อย่างรวดเร็ว บริษัทต้องมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาเพื่อรักษาความได้เปรียบเชิงแข่งขันของตนไว้ ส่งผลทำให้อุตสาหกรรมเจริญก้าวหน้าไปเร็วกว่าผู้แข่งขันในประเทศที่อยู่กระจัดกระจายกัน

จากที่กล่าวมาข้างต้นเป็นปัจจัยที่เป็นบ่อเกิดแห่งความได้เปรียบเชิงแข่งขันของประเทศ แต่อย่างไรก็ตาม ตามแนวความคิดของ ไมเคิล.อี.พอร์เตอร์ ยังมีปัจจัยอีก 2 ปัจจัย ที่ไม่ใช่ตัวกำหนดโดยตรง แต่เป็นเพียงตัวแปรที่มีผลต่อตัวแปรทั้ง 4 ที่กำหนดความได้เปรียบเชิงแข่งขันของประเทศ ซึ่งได้แก่

1.5 เหตุสุควิสัย (Chance)

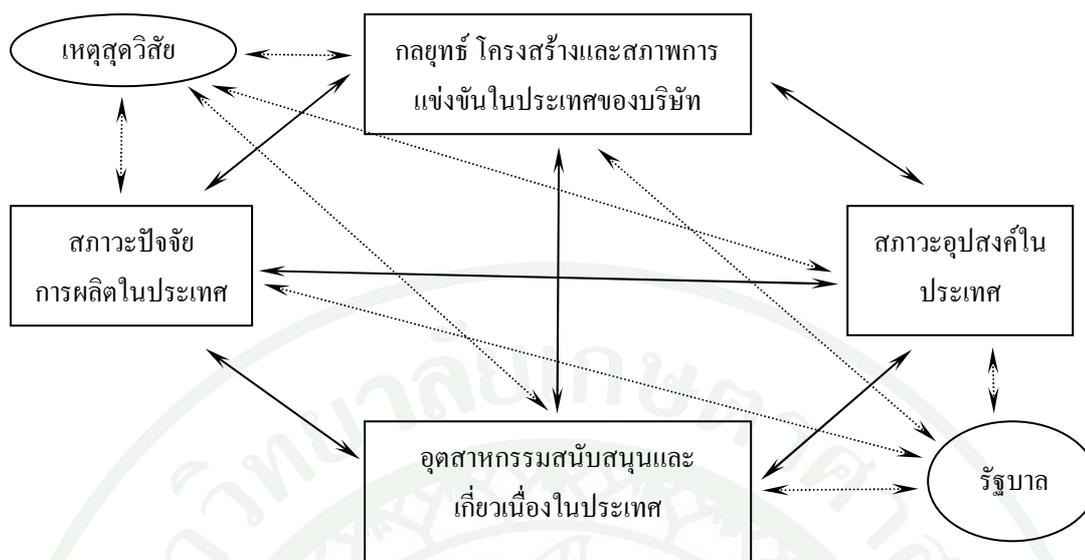
เหตุสุควิสัย หมายถึง การเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของบริษัทต่าง ๆ ในอุตสาหกรรม (โดยมีบ่อยครั้งที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของรัฐบาลในประเทศนั้นด้วย

แต่อาจจะอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาลประเทศอื่น) เช่น สิ่งประดิษฐ์ใหม่ การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีครั้งสำคัญ การเปลี่ยนแปลงราคาปัจจัยการผลิตครั้งสำคัญ การเพิ่มสูงขึ้นอย่างกะทันหันของอุปสงค์ การตัดสินใจในทางการเมืองโดยรัฐบาลประเทศอื่น ๆ และสภาวะสงคราม เป็นต้น เหตุสุควิสัยดังกล่าวข้างต้นมีความสำคัญต่อการกำหนดความได้เปรียบเชิงแข่งขันของประเทศ เนื่องจากว่าเหตุสุควิสัยจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างของอุตสาหกรรมในระบบเพชร หรือในบ่อเกิดแห่งข้อได้เปรียบทางการแข่งขันของอุตสาหกรรม เหตุสุควิสัยอาจลบล้างข้อได้เปรียบด้านการแข่งขันของผู้แข่งขันรายเดิม จึงเกิดช่องว่างที่ผู้แข่งขันรายใหม่สามารถเอาชนะผู้แข่งขันรายเดิมได้ ในขณะที่เหตุสุควิสัยก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างอุตสาหกรรมในระบบเพชร หรือในบ่อเกิดแห่งข้อได้เปรียบด้านการแข่งขันของอุตสาหกรรม ประเทศที่จะประสบความสำเร็จในการใช้ประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงนั้น ก็คือ ประเทศที่มีระบบเพชรที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงนั้น

1.6 รัฐบาล (Government)

รัฐบาลเป็นตัวแปรที่มีผลกระทบต่อตัวกำหนดความได้เปรียบเชิงแข่งขันต่าง ๆ 4 ปัจจัยข้างต้น โดยรัฐบาลสามารถที่จะส่งเสริมหรือขัดขวางการเสริมสร้างความได้เปรียบเชิงแข่งขันของประเทศได้ แต่รัฐบาลไม่มีความสามารถที่จะสร้างความได้เปรียบเชิงแข่งขันได้โดยตรงแต่จะต้องกระทำผ่านการดำเนินนโยบายในการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา ให้การสนับสนุนอุตสาหกรรมให้สิทธิพิเศษต่าง ๆ ย่อมส่งผลทำให้อุตสาหกรรมมีต้นทุนต่ำ แล้วก่อให้เกิดความสามารถในการแข่งขันได้ในที่สุด แต่ในทางตรงกันข้ามถ้ารัฐบาลดำเนินนโยบายผิดพลาด ย่อมส่งผลทำให้อุตสาหกรรมไม่สามารถแข่งขันกับต่างประเทศในตลาดโลกได้

จากที่กล่าวมาข้างต้น เป็นตัวกำหนดต่าง ๆ ที่เป็นบ่อเกิดแห่งความได้เปรียบเชิงแข่งขันของประเทศและตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อตัวกำหนดเหล่านั้น ซึ่งประกอบกันเป็นดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 ระบบเพชรที่สมบูรณ์
ที่มา: Kotler (2003)

2. ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage: RCA)

จากทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศได้กล่าวถึง ทฤษฎีความได้เปรียบโดยสมบูรณ์ (Absolute Advantage Theory) ของ Adam Smith ไว้ว่า ประเทศหนึ่งจะได้เปรียบโดยสมบูรณ์ ถ้าประเทศนั้นสามารถผลิตสินค้าชนิดหนึ่งได้มากกว่าสินค้าอีกหนึ่งด้วยปัจจัยการผลิตที่เท่ากัน เมื่อมีการค้าระหว่างประเทศเกิดขึ้น แต่ละประเทศจะเลือกผลิตเฉพาะสินค้าที่มีความได้เปรียบแล้วส่งออกสินค้าชนิดนั้น และไม่ผลิตสินค้าที่ประเทศตนเสียเปรียบแต่นำเข้าจากประเทศอื่น ต่อมา David Ricardo ได้ปรับปรุงแนวคิดของ Smith ซึ่งอธิบายว่า ประเทศ 2 ประเทศ จะทำการค้าขายกันเมื่อประเทศหนึ่งสามารถผลิตสินค้าชนิดหนึ่ง โดยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบสูงกว่าเมื่อเทียบกับการผลิตสินค้าชนิดเดียวกันในอีกประเทศหนึ่ง แล้วนำมาค้าขายกันภายใต้ระบบการค้าเสรี ประเทศแต่ละประเทศจะมีความชำนาญเฉพาะอย่างในการผลิตสินค้าที่ตนผลิตได้ด้วยต้นทุนค่าเสียโอกาสที่ต่ำกว่า โดยประเทศนั้นจะส่งออกสินค้าที่ผลิตด้วยต้นทุนค่าเสียโอกาสที่ต่ำกว่าและนำเข้าสินค้าที่ผลิตด้วยต้นทุนค่าเสียโอกาสที่สูงกว่าประเทศอื่น ซึ่งแนวคิดนี้เป็นการอธิบายภายใต้แบบจำลองที่มีปัจจัยการผลิตเพียงชนิดเดียว คือ แรงงาน ซึ่งไม่สามารถเคลื่อนย้ายระหว่างประเทศและผลิตภาพของแรงงานในแต่ละประเทศแตกต่างกัน (Salvatore, 2004: 33-35; นิธิดา เบนญมสุทิน และ นงนุช พันธไพบูรณ์, 2548: 10-11)

ต่อมาได้มีการพัฒนาเป็นแนวคิดของ Heckscher Ohlin ซึ่งอธิบายว่า ประเทศจะได้รับประโยชน์จากการผลิตและทำการค้าขายกันในสินค้าที่เน้นใช้ปัจจัยการผลิตที่มีความอุดมสมบูรณ์ภายในประเทศ ซึ่งจะอธิบายภายใต้แบบจำลองที่มีปัจจัยการผลิต 2 ประเภท คือ แรงงานและทุน โดยมีข้อสมมติในการวิเคราะห์ว่า ปัจจัยการผลิตสามารถเคลื่อนย้ายได้อย่างเสรีภายในประเทศแต่เคลื่อนย้ายระหว่างประเทศไม่เสรี ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการผลิตทั้งสองชนิดแตกต่างกัน จากแนวความคิดนี้ประเทศที่มีปัจจัยแรงงานมากกว่าปัจจัยทุนเมื่อเปรียบเทียบกับจะส่งออกสินค้าที่ใช้ปัจจัยแรงงานมากกว่า (Labor Intensive Commodities) และประเทศที่มีปัจจัยแรงงานน้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับปัจจัยทุนจะส่งออกสินค้าที่ใช้ปัจจัยทุนมากในการผลิต (Capital Intensive Commodities) จากทฤษฎีดังกล่าวอธิบายได้ชัดเจนว่า ประเทศควรผลิตและส่งออกอะไร โดยพิจารณาจากปัจจัยการผลิตที่มีความเข้มข้นนั่นเอง

การวัดความได้เปรียบทางการค้าระหว่างประเทศ มักจะประสบปัญหาเกี่ยวกับความหายากของข้อมูลในด้านต้นทุนของสินค้าของอุตสาหกรรมต่าง ๆ ในแต่ละประเทศ และปัญหาเรื่องความไม่สอดคล้องในวิธีการวัดข้อมูล Balassa (1989) จึงได้เสนอการเปรียบเทียบส่วนแบ่งของการส่งออกสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งในการส่งออกทั้งหมดของประเทศนั้นกับส่วนแบ่งของการส่งออกสินค้าชนิดดังกล่าวในการส่งออกรวมของโลก โดยค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏที่คำนวณได้ คือ ค่าที่แสดงถึงความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบทางการผลิตตามความชำนาญเฉพาะอย่างของประเทศใดประเทศหนึ่งในสินค้าใด ๆ ซึ่งสามารถแสดงได้ดังนี้

$$RCA_{ik} = (X_{ik} / X_i) / (X_{wk} / X_w)$$

กำหนดให้ RCA_{ik} = ดัชนีความได้เปรียบ โดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในสินค้า k ของประเทศ i ในตลาดโลก

X_{ik} = มูลค่าการส่งออกสินค้า k ของประเทศ i

X_i = มูลค่าการส่งออกทั้งหมดของประเทศ i

X_{wk} = มูลค่าการส่งออกสินค้า k ของโลก

X_w = มูลค่าการส่งออกสินค้าทั้งหมดของโลก

i = ประเทศผู้ส่งออก

k = สินค้าที่พิจารณา

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาคำนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage: RCA) สามารถอธิบายได้ดังนี้

ถ้าค่า $RCA_{ik} > 1$ แสดงว่า สัดส่วนการส่งออกสินค้า k ของประเทศ i ต่อการส่งออกทั้งหมดของประเทศ i สูงกว่าสัดส่วนการส่งออกสินค้า k ของโลกต่อการส่งออกทั้งหมดของโลกหรือประเทศ i มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกสินค้า k

ถ้าค่า $RCA_{ik} < 1$ แสดงว่า สัดส่วนการส่งออกสินค้า k ของประเทศ i ต่อการส่งออกทั้งหมดของประเทศ i ต่ำกว่าสัดส่วนการส่งออกสินค้า k ของโลกต่อการส่งออกทั้งหมดของโลกหรือประเทศ i มีความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกสินค้า k

การวัดความสามารถในการแข่งขันโดยค่า RCA เป็นการวัดที่สามารถแสดงถึงความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของสินค้าได้ในระดับหนึ่ง โดยอาศัยหลักที่ว่าถ้าประเทศใดสามารถผลิตสินค้าได้ในต้นทุนที่ต่ำกว่าประเทศอื่น ๆ ประเทศนั้นก็ควรจะส่งออกสินค้านั้น ๆ ในสัดส่วนเฉลี่ยของโลก ถ้าค่า RCA ของสินค้าใดมากกว่า 1 ย่อมหมายถึงว่าประเทศนั้นมีความได้เปรียบในเชิงเปรียบเทียบในสินค้านั้น ๆ หากเรานำตัวเลขของประเทศนั้นไปเปรียบเทียบกับค่า RCA ของประเทศคู่แข่งก็จะสามารถรู้ถึงขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ผลิตภายในประเทศเปรียบเทียบกับผู้ผลิตในประเทศคู่แข่งได้ นอกจากนี้ค่า RCA ยังประกอบด้วยข้อดีและข้อด้อยดังต่อไปนี้ (สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม, 2546)

ข้อดีของค่า RCA คือ ทำให้เห็นภาพกว้าง ๆ ของการส่งออกสินค้า k ของประเทศหนึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับส่งออกสินค้า k ของทั่วโลก

ข้อด้อยของค่า RCA คือ

1) ประเทศ 2 ประเทศที่มีค่า $RCA > 1$ ทั้งคู่ไม่สามารถสรุปได้แน่นอนว่า ประเทศที่มีค่า RCA ที่มากกว่าจะมีความสามารถในการส่งออกสินค้า k มากกว่าอีกประเทศหนึ่งที่มีค่า RCA ที่ต่ำกว่า

2) ค่า RCA ของการส่งออกสินค้า k ของประเทศที่มีการส่งออกสินค้าเกษตรเป็นหลัก มักจะมีค่าสูงกว่าค่า RCA ของการส่งออกสินค้า k ของประเทศที่มีการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเป็นหลัก เนื่องจากมูลค่าของการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมโดยปกติจะมากกว่ามูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตร

3) การที่ค่า $RCA > 1$ หรือค่า $RCA < 1$ ไม่สามารถระบุได้แน่ชัดว่าเกิดจากปัจจัยใด

แม้ว่าค่า RCA จะมีข้อเสียมากกว่าข้อดี แต่ค่า RCA ก็เป็นจุดเริ่มต้นที่ดีของการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทิศทางของการส่งออกสินค้า k ของประเทศหนึ่งได้ โดยคำนวณจาก RCA ของหลายช่วงเวลาแล้วนำมาเปรียบเทียบกัน แต่การเปรียบเทียบจะต้องคำนึงถึงข้อจำกัดต่าง ๆ ของค่า RCA ประกอบด้วย

3. แบบจำลองผลกระทบจากแรงกดดัน 5 ประการ (The Five Forces Model)

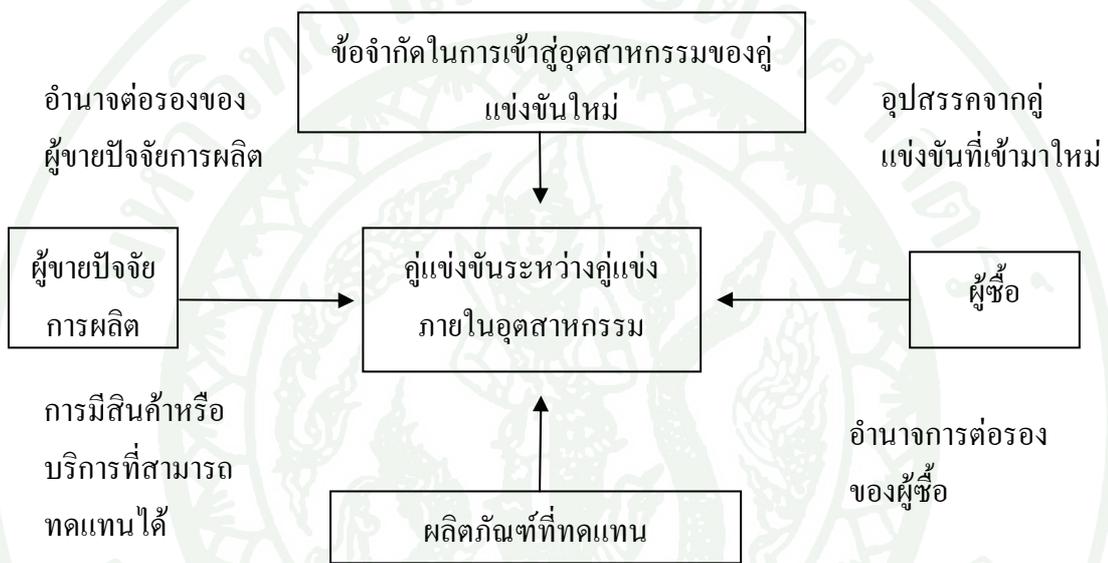
Porter (1998) ได้พัฒนาเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิเคราะห์สภาพการแข่งขันของอุตสาหกรรม โดยสร้างแบบจำลองผลกระทบจากแรงกดดัน 5 ประการต่อสภาพแวดล้อมทางการแข่งขันของอุตสาหกรรมธุรกิจซึ่งแสดงดังภาพที่ 6 ดังนี้

3.1 ข้อจำกัดในการเข้าสู่อุตสาหกรรมของกลุ่มแข่งขันใหม่ (Threat of New Entrants or Potential Competitors)

การเข้าสู่อุตสาหกรรมของกลุ่มแข่งขันใหม่ ๆ จะทำให้เกิดการแข่งขันภายในอุตสาหกรรมมากขึ้น ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อผู้ที่อยู่ในอุตสาหกรรมรายเดิมประสบปัญหาได้ ดังนั้น ถ้ามีข้อจำกัดในการเข้าสู่อุตสาหกรรมของกลุ่มแข่งขันใหม่มากเท่าใด ย่อมเป็นผลดีต่อผู้ที่อยู่ในอุตสาหกรรมนั้นแล้วเท่านั้น โดยปัจจัยที่เป็นข้อจำกัด ได้แก่

3.1.1 การประหยัดเนื่องจากขนาด (Economies of Scale) โดยปกติจะมีความเกี่ยวข้องกับขนาดขององค์กรธุรกิจที่อยู่ในอุตสาหกรรมแล้ว ซึ่งความได้เปรียบเนื่องจากขนาดนี้เกิดขึ้นจากต้นทุนในการผลิตและการดำเนินงานที่ลดลง เนื่องจากองค์กรธุรกิจมีกำลังการผลิตหรือยอดขายที่เพิ่มมากขึ้น หรืออาจมีส่วนลดที่เกิดขึ้นเมื่อซื้อวัตถุดิบจำนวนมาก หรือการกระจายต้นทุนคงที่ตาม

ขนาดการผลิตที่มาก รวมถึงการได้เปรียบที่เกิดขึ้นเนื่องจากโฆษณา ถึงแม้ว่าองค์กรธุรกิจที่จะเข้ามาสู่อุตสาหกรรมเป็นองค์กรธุรกิจขนาดใหญ่มาจากอุตสาหกรรมอื่น แต่ยังคงมีต้นทุนที่สูงกว่าองค์กรธุรกิจที่อยู่ในอุตสาหกรรมเดิม และองค์กรธุรกิจในอุตสาหกรรมเดิมสามารถใช้มาตรการในการตอบโต้การเข้ามาขององค์กรธุรกิจใหม่ ได้โดยการลดราคาของสินค้าหรือบริการลง ทำให้องค์กรธุรกิจใหม่ ๆ เข้าสู่อุตสาหกรรมได้ยาก

ภาพที่ 6 Porter's Five-Force Model

ที่มา: Porter (1998)

3.1.2 ความแตกต่างของสินค้าและบริการ (Product Differentiate) องค์กรธุรกิจที่อยู่ในอุตสาหกรรมอยู่แล้วจะได้เปรียบในแง่ที่ว่าสินค้าที่เป็นที่รู้จักแพร่หลายและการมีลูกค้าที่ภักดีต่อสินค้านั้นอยู่แล้ว (Brand Loyalty) ซึ่งความภักดีในสินค้านี้สามารถเกิดขึ้นมาจากการโฆษณาอย่างต่อเนื่อง การปกป้องสินค้าโดยการจดทะเบียนสิทธิบัตร การมีนวัตกรรมของสินค้าใหม่ ๆ การให้ความสำคัญกับคุณภาพของสินค้า การบริการหลังการขายที่เป็นเยี่ยม ความภักดีต่อสินค้านี้ทำให้องค์กรธุรกิจใหม่ที่จะเข้าสู่ตลาดต้องเสียค่าใช้จ่ายเหล่านี้ และเผชิญกับความยุ่งยากที่จะแย่งส่วนแบ่งตลาดไปจากองค์กรธุรกิจเดิม

3.1.3 เงินลงทุน (Capital Requirements) โดยปกติองค์กรธุรกิจใหม่ที่จะเข้ามาในอุตสาหกรรมต้องใช้เงินลงทุนสูงในหลาย ๆ ด้าน เช่น โรงงาน เครื่องจักร อุปกรณ์ในการผลิต การวิจัยและพัฒนา การโฆษณา และส่งเสริมการขายเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือจากลูกค้า ฯลฯ ซึ่งทำให้ต้นทุนในการดำเนินงานสูงไปด้วย ข้อมูเกิดความเสียเปรียบต่อองค์กรธุรกิจเดิมในอุตสาหกรรม

3.1.4 ค่าใช้จ่ายในการเปลี่ยนสินค้า (Switching Costs) เป็นค่าใช้จ่ายที่ลูกค้าจะต้องจ่ายเมื่อเปลี่ยนการใช้สินค้าหรือบริการชนิดหนึ่งเป็นอีกชนิดหนึ่ง โดยปกติลูกค้าไม่นิยมที่จะเปลี่ยนสินค้าหรือบริการที่ใช้อยู่แล้ว นอกจากธุรกิจใหม่เสนอสินค้าและบริการที่มีประสิทธิภาพในการทำงานที่สูงขึ้นหรือมีราคาถูกลงอย่างเห็นได้ชัด

3.1.5 การเข้าถึงช่องทางในการจัดจำหน่าย (Access to Distribution Channel) องค์กรธุรกิจเดิมที่อยู่ในอุตสาหกรรมนั้นจะมีการจัดตั้งช่องทางในการจัดจำหน่ายที่มีความพร้อมอยู่แล้ว และมักเกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ที่ยาวนานที่มีอยู่กับผู้จัดจำหน่ายหรือพ่อค้าคนกลาง การที่องค์กรธุรกิจใหม่เข้ามาสร้างช่องทางในการจัดจำหน่ายขึ้นมาใหม่จึงไม่ใช่เรื่องง่าย ดังนั้น เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว องค์กรธุรกิจหลายแห่งได้เข้าจ้างให้องค์กรธุรกิจที่มีหน้าที่ในการจัดจำหน่ายเพียงอย่างเดียว ดำเนินงานด้านการจัดจำหน่ายสินค้าเมื่อเข้าสู่อุตสาหกรรมใหม่

3.1.6 ต้นทุนซึ่งไม่สามารถลอกเลียนได้ (Cost Disadvantages Independent of Scale (Size) or Absolute Cost Advantage) องค์กรธุรกิจเดิมที่อยู่ในอุตสาหกรรมจะมีความได้เปรียบเนื่องมาจากต้นทุนที่ต่ำ คู่แข่งขันที่เข้ามาใหม่ไม่สามารถเลียนแบบหรือทดแทนได้โดยง่าย ซึ่งการได้เปรียบในลักษณะนี้ไม่จำเป็นต้องเกิดจากการมีต้นทุนที่ต่ำเท่านั้น แต่อาจเกิดขึ้นจากประสบการณ์ที่อยู่ในอุตสาหกรรมมานาน ความลับทางการค้า การควบคุมแหล่งวัตถุดิบหรือแรงงาน ช่องทางในการจัดหาเงินที่มีต้นทุนต่ำ เทคโนโลยีที่ได้รับการปกป้องทางลิขสิทธิ์ ทำเลที่ตั้งที่ดี หรือได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล

3.1.7 นโยบายของรัฐบาล (Government Policy) รัฐบาลสามารถมีส่วนช่วยในการจำกัดการเข้าสู่อุตสาหกรรมขององค์กรธุรกิจใหม่ ๆ โดยการให้สัมปทานหรือสิทธิพิเศษในการดำเนินงานหรือในการแสวงหาวัตถุดิบที่มีจำกัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศกำลังพัฒนาที่รัฐบาลมีการคุ้มครองสิทธิในการดำเนินธุรกิจบางประเภท

3.2 ความรุนแรงของสภาวะการแข่งขันระหว่างองค์กรธุรกิจที่อยู่ในอุตสาหกรรมเดียวกัน (Intensity of Rivalry Among Existing Competitors) ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้

3.2.1 จำนวนคู่แข่งในอุตสาหกรรม (Number of Competitors) อุตสาหกรรมที่มีจำนวนคู่แข่งน้อยจะมีการแข่งขันที่ไม่รุนแรง แต่ถ้าจำนวนองค์กรธุรกิจในอุตสาหกรรมนั้นมีจำนวนน้อยแต่มีขนาดและความสามารถในการแข่งขันที่เท่าเทียมกันก็จะก่อให้เกิดการแข่งขันที่รุนแรงได้

3.2.2 อัตราการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรม (Rate of Industry Growth) อุตสาหกรรมที่มีอัตราการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วก่อให้เกิดโอกาสสำหรับธุรกิจในอุตสาหกรรมนั้นที่จะเติบโตตามสภาวะอุตสาหกรรมด้วย แต่ถ้าอัตราการเติบโตของอุตสาหกรรมช้าหรือน้อย ย่อมส่งผลให้สภาวะการแข่งขันในอุตสาหกรรมมาก เนื่องจากองค์กรธุรกิจแต่ละแห่งต่างต้องการแข่งขันเพื่อแย่งชิงส่วนแบ่งของตลาดที่มีน้อยลง

3.2.3 ความเหมือนหรือความแตกต่างของสินค้าและบริการ (Product or Service Characteristics) ในอุตสาหกรรมใด ๆ ถ้าสินค้าในอุตสาหกรรมนั้นมีความแตกต่างกันมาก การแข่งขันจะไม่รุนแรง เนื่องจากผู้ซื้อสามารถเลือกซื้อได้ตามความต้องการหรือความภักดีที่มีต่อสินค้า ดังนั้นสินค้าและบริการที่มีความเหมือนกันหรือมาตรฐานเดียวกันมากเท่าใด การแข่งขันย่อมจะทวีความรุนแรงขึ้น

3.2.4 มูลค่าของต้นทุนคงที่ (Amount of Fixed Costs) ถ้าต้นทุนคงที่หรือต้นทุนที่องค์กรธุรกิจลงทุนในอุตสาหกรรมนั้นสูง องค์กรธุรกิจย่อมต้องการผลิตสินค้าออกมาในปริมาณที่มาก เนื่องจากสามารถที่จะกระจายต้นทุนคงที่เฉลี่ยไปตามจำนวนสินค้าที่ผลิตมากขึ้น ซึ่งเมื่อสินค้าออกมาเป็นจำนวนมาก องค์กรธุรกิจในอุตสาหกรรมย่อมต้องหาทางในการขายสินค้าให้ได้มากที่สุด ซึ่งอาจจะใช้วิธีการตัดราคาหรือนั่นการส่งเสริมการขาย เพื่อขายให้ได้ปริมาณมากที่สุด โดยไม่คำนึงถึงต้นทุน

3.2.5 ข้อจำกัดในการออกจากอุตสาหกรรม (High Exit Barriers) ซึ่งอุตสาหกรรมใดมีข้อจำกัดในการออกจากอุตสาหกรรมสูง การออกจากอุตสาหกรรมย่อมทำได้ยาก ทำให้องค์กรธุรกิจต้องทนอยู่ในอุตสาหกรรมที่ไม่สามารถให้ผลตอบแทนที่ดี ส่งผลให้เกิดอุปทานที่มากเกินไป

ความต้องการ อันนำไปสู่การแข่งขันกันอย่างรุนแรงในด้านราคา เพื่อที่สามารถจะได้รับผลตอบแทนกลับมาบ้าง ซึ่งข้อจำกัดในการออกจากอุตสาหกรรมที่มักจะพบบ่อย ๆ ได้แก่

ก. การลงทุนอย่างสูงที่เกิดขึ้นในโรงงาน อุปกรณ์ เครื่องจักร เทคโนโลยี และเครื่องมือชนิดต่าง ๆ ที่ไม่สามารถนำไปใช้ในกิจการชนิดอื่นและไม่สามารถขายให้ผู้อื่นได้

ข. ต้นทุนในการออกจากอุตสาหกรรมที่สูง เช่น ค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียให้กับลูกจ้างที่จะถูกปลดจากงาน

ค. ความรู้สึกผูกพันที่มีต่ออุตสาหกรรม

ง. เหตุผลทางด้านกลยุทธ์ เช่น ในองค์กรธุรกิจที่มีกิจการหลายประเภท โดยองค์กรธุรกิจ A เป็นผู้จัดส่งวัตถุดิบให้กับองค์กรธุรกิจ B ทำให้องค์กรธุรกิจ A ไม่สามารถเลิกกิจการไปได้

จ. การลงทุนในสินทรัพย์ถาวรหรือในต้นทุนคงที่ซึ่งไม่ถึงจุดคุ้มทุน

ฉ. ความภาคภูมิใจของผู้บริหารหรือการออกจากอุตสาหกรรมจะทำให้ผู้บริหารรู้สึกเสียหน้า

ช. แรงผลักดันจากรัฐบาลให้ยังคงดำรงอยู่ในอุตสาหกรรมนั้น ๆ เพื่อประโยชน์ของประชาชน

3.2.6 ความแตกต่างทางพื้นฐานของกลุ่มแข่งขันในอุตสาหกรรม (Diversity of Rivals)
เนื่องจากธุรกิจส่วนใหญ่จะมีจุดกำเนิด นโยบายการดำเนินงาน วัฒนธรรม วัตถุประสงค์ ตลอดจนเป้าหมายที่แตกต่างกัน ทำให้แนวคิด ทักษะคิด พฤติกรรม ตลอดจนกลยุทธ์ของแต่ละองค์กรธุรกิจในอุตสาหกรรมมีความแตกต่างกัน ซึ่งยิ่งพื้นฐานของแต่ละองค์กรธุรกิจมีความแตกต่างกันเท่าใด ย่อมส่งผลให้สภาวะการแข่งขันในอุตสาหกรรมนั้นรุนแรงมากขึ้นเท่านั้น

3.2.7 โครงสร้างในการแข่งขันของแต่ละอุตสาหกรรม (Competitive Structure) ซึ่งครอบคลุมทั้งจำนวนและขนาดขององค์กรธุรกิจต่าง ๆ ที่อยู่ในอุตสาหกรรม ถ้าประกอบด้วยองค์กรธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลางจำนวนมาก โดยไม่มีธุรกิจใดเป็นผู้จำหน่ายสินค้าและบริการไม่มีความแตกต่างกันมากนัก ทำให้คู่แข่งใหม่ ๆ มีโอกาสเข้ามาได้ง่าย และเมื่อเข้ามาเป็นจำนวนมาก จะทำให้เกิดความต้องการและการแข่งขันกันอย่างรุนแรง มีการตัดราคาสินค้าและบริการเกิดขึ้นทำให้ความน่าสนใจของอุตสาหกรรมลดน้อยลง และทำให้มีองค์กรธุรกิจบางแห่งต้องออกจากอุตสาหกรรมไป และทำให้องค์กรธุรกิจใหม่ ๆ ไม่อยากเข้าสู่อุตสาหกรรมนี้อีกต่อไป

ถ้าลักษณะของโครงสร้างอุตสาหกรรมมีองค์กรธุรกิจอยู่น้อยราย โดยที่แต่ละองค์กรธุรกิจจะเป็นองค์กรธุรกิจขนาดใหญ่เท่า ๆ กัน หรือบางครั้งจะมีองค์กรธุรกิจใหญ่มากที่คอยชี้นำอุตสาหกรรมอยู่เพียงหนึ่งหรือสององค์กรธุรกิจ นอกนั้นเป็นองค์กรธุรกิจขนาดเล็ก ซึ่งอุตสาหกรรมประเภทนี้จะเข้าข่ายอุตสาหกรรมที่ผูกขาด (Monopoly) หรือกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด (Oligopoly) ซึ่งการกระทำกิจกรรมขององค์กรธุรกิจในอุตสาหกรรมชนิดนี้จะส่งผลกระทบต่อคู่แข่งและส่วนแบ่งตลาดของกลุ่มแข่งขันจนทำให้มีปฏิกิริยาตอบโต้ได้ ซึ่งถ้าเกิดการตอบโต้กันอย่างรุนแรงย่อมจะส่งผลต่อทั้งอุตสาหกรรม ดังนั้นองค์กรธุรกิจในอุตสาหกรรมชนิดนี้จึงมักจะตั้งราคาสินค้าหรือบริการตามผู้นำตลาดหรือตามข้อตกลงที่มีต่อกันไว้

3.3 การมีสินค้าหรือบริการที่สามารถทดแทนกันได้ (Threat of substitute Product or Services) ธุรกิจใอุตสาหกรรมหนึ่งอาจจะมีการแข่งขันกับธุรกิจในอุตสาหกรรมอื่นที่ผลิตสินค้าที่มีลักษณะที่ทดแทนกันได้ ซึ่งอาจเป็นสินค้าคนละชนิดกัน แต่สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้เหมือนกัน การมีสินค้าทดแทนในอุตสาหกรรมอื่นย่อมก่อให้เกิดข้อจำกัดในการตั้งราคาสินค้าไม่ให้สูงเกินไปเนื่องจากลูกค้าอาจหันไปใช้สินค้าที่ทดแทนได้ และถ้าค่าใช้จ่ายในการเปลี่ยนผลิตภัณฑ์ต่ำ ปัจจัยด้านการใช้สินค้าทดแทนก็จะมีผลต่ออุตสาหกรรมมากขึ้น

3.4 อำนาจต่อรองของผู้ซื้อ (Bargaining Power Buyers) โดยปกติแล้วผู้ซื้อจะมีอำนาจต่อรองมากในสถานการณ์ต่อไปนี้

3.4.1 ผู้ซื้อซื้อสินค้าในปริมาณที่มาก เมื่อเทียบกับผลผลิตทั้งหมดขององค์กรธุรกิจ

3.4.2 ผู้ผลิตแต่ละรายในอุตสาหกรรมผลิตสินค้าที่ไม่มีความแตกต่างระหว่างกัน

3.4.3 ต้นทุนในการเปลี่ยนสินค้า (Switching Cost) ต่ำ ทำให้ผู้ซื้อสามารถเปลี่ยนไปซื้อสินค้าจากองค์กรธุรกิจได้โดยง่าย

3.4.4 ผู้ซื้อมีความสามารถในการเปลี่ยนสถานะเป็นผู้ผลิตเอง (Backward Integration)

3.4.5 ผู้ซื้อที่มีข้อมูลด้านต่าง ๆ อาทิ ความต้องการสินค้า ราคาตลาด ต้นทุนของผู้ผลิตของผู้ผลิตมากทำให้สามารถเลือกและต่อรองกับผู้ผลิตได้

3.4.6 ผู้ผลิตมีจำนวนมากแต่ผู้ซื้อที่มีจำนวนน้อยและมีขนาดใหญ่

3.4.7 เมื่อผู้ซื้อสามารถที่จะซื้อสินค้าจากผู้ผลิตได้หลายรายในเวลาพร้อม ๆ กัน

3.5 อำนาจต่อรองของผู้ขายวัตถุดิบ (Bargaining Power of Suppliers) โดยปกติแล้วผู้จัดหาวัตถุดิบจะมีอำนาจต่อรองมากเมื่อ

3.5.1 ไม่มีสินค้าอื่นที่สามารถทดแทนได้ ผู้ซื้อไม่มีทางเลือกอื่นสำหรับการซื้อสินค้า

3.5.2 อุตสาหกรรมหรือปริมาณที่ผู้ซื้อไม่มีความสำคัญต่อต้นทุนหรือกำไรของผู้ขายวัตถุดิบเท่าใด

3.5.3 สินค้าของผู้ขายวัตถุดิบมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อผู้ซื้อ

3.5.4 สินค้าของผู้ขายวัตถุดิบมีความแตกต่างระหว่างกันหรือมีต้นทุนในการเปลี่ยนสินค้าสูง (High Switching Costs) ทำให้ผู้ซื้อไม่สามารถเปลี่ยนผู้จัดหาวัตถุดิบได้ง่าย

3.5.5 ผู้ขายวัตถุดิบมีความสามารถที่เปลี่ยนสถานะกลายเป็นลูกค้าเอง อุตสาหกรรมของผู้ขายวัตถุดิบมีองค์กรธุรกิจใหญ่ ๆ อยู่ไม่กี่องค์กรธุรกิจ แต่ขายให้กับลูกค้าหลายราย

4. แนวคิด SWOT

Kotler (2003) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับ SWOT (Strengths Weaknesses Opportunities and Threats – Analysis) คือ การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยเน้นกลยุทธ์ที่ก่อให้เกิดความเหมาะสมระหว่างความสามารถของสิ่งแวดล้อมภายใน (จุดแข็งกับจุดอ่อน) และสิ่งแวดล้อมภายนอก (โอกาสและอุปสรรค) โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

4.1 จุดแข็ง (Strengths) คือ จุดเด่นหรือข้อได้เปรียบขององค์กร ที่เป็นประโยชน์และสามารถควบคุมได้ ได้แก่ ความสามารถในการจัดหาวัตถุดิบ ความรู้ความชำนาญทางเทคนิค ประสิทธิภาพ ระบบการจัดจำหน่ายสินค้าที่ดี เทคโนโลยีที่สูงกว่า สินค้ามีลักษณะเด่น ดึงดูดความสนใจผู้บริโภค นวัตกรรม เป็นต้น

4.2 จุดอ่อน (Weaknesses) คือ ข้อบกพร่องหรือข้อเสียเปรียบที่ธุรกิจมีอยู่ เป็นเรื่องของการขาดแคลน ความผิดพลาด เป็นสิ่งที่ควรขจัดออกไปให้ได้มากที่สุด เช่น เทคโนโลยีที่ล้าสมัย เงินทุนหมุนเวียนมีไม่เพียงพอ ราคาสินค้าแพง ผู้ประกอบการขาดความรู้ ความชำนาญ วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตมีราคาสูง เป็นต้น

4.3 โอกาส (Opportunities) เป็นปัจจัยสนับสนุนให้สถานการณ์ที่ทำให้ธุรกิจมีความได้เปรียบธุรกิจอื่น ทำให้ธุรกิจดำเนินงานไปได้ด้วยความเจริญเติบโตที่รวดเร็ว แต่โอกาสเป็นปัจจัยที่ไม่สามารถควบคุมได้ ตัวอย่างเช่น คู่แข่งขันในตลาดมีน้อย ตลาดเป้าหมายมีรายได้เพิ่มขึ้น ผลิตภัณฑ์เป็นที่ต้องการของตลาด นโยบายรัฐบาลสนับสนุน อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงประชากรศาสตร์ เป็นต้น

4.4 อุปสรรค (Threats) เป็นผลลบต่อธุรกิจ เป็นปัจจัยภายนอกที่ไม่สามารถควบคุมได้ และเป็นสิ่งที่ควบคุมไม่ได้ ตัวอย่างเช่น ราคาวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตสูงขึ้น การขาดแคลนวัตถุดิบ เกิดภัยธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงระเบียบข้อบังคับของกฎหมาย ระบบโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น ไม่มีสินค้าทดแทน เป็นต้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากที่ได้ทำการศึกษางานวิจัยต่าง ๆ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทำให้พบว่าม้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ในการศึกษา ดังต่อไปนี้

พนิตดา พงศ์ประยูร (2542) ได้ศึกษาถึงความได้เปรียบเชิงแข่งขันของการส่งออกกุ้งสดของไทยไปยังตลาดญี่ปุ่น โดยศึกษาเปรียบเทียบกับคู่แข่งที่สำคัญ คือ ประเทศอินโดนีเซียและประเทศอินเดีย ภายใต้แนวคิดความได้เปรียบเชิงแข่งขัน เพชรสัมบูรณ์ ของไมเคิล อี พอร์เตอร์ ทำให้ทราบถึงปัจจัยภายในประเทศที่สนับสนุนและส่งเสริม ตลอดจนปัจจัยภายในที่เป็นอุปสรรคต่อการส่งออกกุ้งสดแช่เย็นแช่แข็งของประเทศไทยไปยังตลาดญี่ปุ่น ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ประเทศไทยมีความได้เปรียบเชิงแข่งขันเมื่อเทียบกับประเทศอินโดนีเซียและประเทศอินเดีย ในปัจจัยการผลิต ดังต่อไปนี้ คือ ความอุดมสมบูรณ์ของวัตถุดิบกุ้ง ระบบคมนาคมและสาธารณูปโภค อุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องและสนับสนุนในประเทศ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมห้องเย็น ยุทธการและโครงสร้างบริษัทและสภาพการแข่งขันในประเทศที่ก่อให้เกิดการพัฒนาของผู้ประกอบการ และเหตุสุดวิสัยซึ่งในประเทศอินโดนีเซียและประเทศอินเดียมักเกิดภัยธรรมชาติและโรคระบาดมากกว่าประเทศไทย แต่อย่างไรก็ตามประเทศอินโดนีเซียและประเทศอินเดียยังคงมีความได้เปรียบเชิงแข่งขันเมื่อเทียบกับประเทศไทย ในด้านสถานะปัจจัยการผลิตในประเทศโดยเฉพาะเงินทุนหมุนเวียนและค่าจ้างแรงงานที่สูงกว่าประเทศคู่แข่ง นอกจากนี้พบว่าทั้ง 3 ประเทศ คือ ประเทศไทย ประเทศอินโดนีเซีย และประเทศอินเดียมีลักษณะที่เหมือนกัน คือ การขาดสถานะอุปสงค์ในประเทศ อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนในประเทศ โดยเฉพาะวัตถุดิบที่เป็นอาหารกุ้งซึ่งบางส่วนต้องนำเข้าจากต่างประเทศ และนโยบายที่ใช้สนับสนุนและส่งเสริมจากภาครัฐบาลในอุตสาหกรรมดังกล่าวคล้ายคลึงกัน

จากการตรวจเอกสารฉบับดังกล่าว ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการส่งออกกุ้งสดแช่เย็นแช่แข็งของประเทศไทยที่ส่งออกไปยังตลาดญี่ปุ่น โดยอุตสาหกรรมดังกล่าวเป็นอุตสาหกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปเนื่องจากใช้ปัจจัยการผลิตบางชนิดเดียวกัน และมีตลาดส่งออกเหมือนกันคือ ประเทศญี่ปุ่น ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงเป็นประโยชน์ต่อการนำมาประยุกต์ใช้และเป็นแนวทางในการกำหนดปัจจัยในระบบเพชรที่สมบูรณ์

มนสิทธิ์ หลักชัยมงคล (2547) ศึกษาเรื่อง ความได้เปรียบเชิงแข่งขันของอุตสาหกรรมกุ้งแช่แข็งของไทย เพื่อศึกษาถึงความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบและความได้เปรียบเชิงแข่งขัน รวมถึงแหล่งที่มาของการขยายตัว ปัญหาและอุปสรรคของอุตสาหกรรมกุ้งแช่แข็งของไทยที่ส่งออกไปยังตลาดโลก โดยใช้ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ แบบจำลองส่วนแบ่งตลาดคงที่ แบบจำลองผลกระทบจากแรงกดดัน 5 ประการ (Five Forces Model) และทฤษฎีความได้เปรียบเชิงแข่งขัน โดยใช้ Diamond Model ซึ่งทำการศึกษาช่วงปี พ.ศ. 2537-2545

จากการศึกษาด้านดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบพบว่า ประเทศเอกวาดอร์ เวียดนาม บังคลาเทศ และอินเดีย มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกกุ้งแช่แข็งไปตลาดโลก มากกว่าประเทศไทย ส่วนการศึกษาโดยใช้แบบจำลองส่วนแบ่งตลาดคงที่นั้นพบว่าแหล่งที่มาของการหดตัวในมูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์กุ้งของไทยมี 4 ประการ คือ ผลจากอัตราการขยายตัวของตลาดโลก ผลจากการกระจายตลาด ผลจากส่วนประกอบของสินค้า ผลจากความสามารถในการแข่งขัน ในการวิเคราะห์ด้านความได้เปรียบเชิงแข่งขันในระดับประเทศของอุตสาหกรรมกุ้งแช่แข็งของไทยโดยใช้ Diamond Model พบว่า ในอดีตประเทศไทยมีความได้เปรียบประเทศคู่แข่งในเรื่องความอุดมสมบูรณ์ของวัตถุดิบภายในประเทศ ความพร้อมด้านเงินทุน การบริหารจัดการ และสาธารณูปโภคพื้นฐาน แต่ปัจจุบันประเทศไทยมีความได้เปรียบทางด้านปัจจัยการผลิตลดลง อาทิ เช่น การผลิตวัตถุดิบกุ้งที่มีคุณภาพลดลง แต่มีต้นทุนการผลิตที่เพิ่มขึ้น ค่าจ้างแรงงานมีราคาแพง การขาดแคลนนักวิจัย ขาดแคลนเทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัย และการขาดแคลนการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ นอกจากนี้ความต้องการภายในประเทศไม่เอื้อต่อการพัฒนาขีดความสามารถในด้านอุตสาหกรรมสนับสนุนและเกี่ยวเนื่องยังขาดการประสานงานอย่างเป็นระบบ ส่วนกลยุทธ์ในการแข่งขันนั้นมีการเปลี่ยนแปลงจากการแข่งขันด้านราคาเป็นการแข่งขันด้านคุณภาพและเน้นการส่งออกกุ้งแปรรูปมากขึ้น

จากงานวิจัยข้างต้นทำให้ทราบถึงแนวโน้มความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย ประเทศเวียดนาม และประเทศคู่แข่งอื่น ๆ ในการส่งออกผลิตภัณฑ์กุ้ง นอกจากนี้ยังได้ทราบถึงปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการส่งออกผลิตภัณฑ์กุ้งของประเทศไทยว่ามีข้อได้เปรียบเชิงแข่งขันหรือเปรียบเชิงแข่งขันในด้านใดบ้าง เนื่องจากผลิตภัณฑ์กุ้งแช่แข็งเป็นอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปจึงนำข้อมูลในการศึกษางานวิจัยดังกล่าวมาใช้เป็นแนวในการกำหนดปัจจัยในระบบเพชรที่สมบูรณ์

สถาบันอาหาร (2548) ได้ศึกษาโครงการพัฒนาฐานข้อมูลอุตสาหกรรมเชิงเปรียบเทียบเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน สาขาอุตสาหกรรมอาหาร โดยมีวัตถุประสงค์คือ เพื่อให้ทราบสถานภาพของอุตสาหกรรมอาหาร ได้แก่ เนื้อปลาสดแช่แข็ง และเนื้อปลาแปรรูป ในด้านการผลิต การตลาด รวมทั้งศักยภาพ จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ไทยและประเทศคู่แข่งที่สำคัญ และเพื่อพัฒนาข้อมูลเชิงเปรียบเทียบของประเทศไทยกับ ประเทศคู่แข่ง ซึ่ง ได้แก่ ประเทศจีน และประเทศเวียดนาม ในผลิตภัณฑ์ดังกล่าวที่ส่งออกไปยัง ประเทศญี่ปุ่น วิธีการศึกษาทำการเก็บข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการแบบเจาะลึก และเก็บแบบสอบถามผู้ประกอบการ และจัดเก็บข้อมูลทุติยภูมิจากงานวิจัย เอกสาร และฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากในและต่างประเทศ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบเทียบความสามารถระดับ อุตสาหกรรมในประเทศ ภายใต้ Porter's Five Forces Model และวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบโดยอาศัย ตัวแบบ Diamond Model

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยชี้วัดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมเนื้อปลาสด แช่แข็งและปลาแปรรูปของประเทศไทย ประเทศเวียดนามและประเทศจีนภายใต้กรอบของ ความสามารถทางด้านการผลิต ประสิทธิภาพการผลิต การตลาด และการวิจัยและพัฒนา รวมถึงการ ใช้ประโยชน์จากสินทรัพย์ พบว่า ประเทศไทยได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบประเทศเวียดนามและ ประเทศจีนในด้าน Labour Productivity และ Raw Material Productivity เนื่องจากประสบการณ์ และความชำนาญของแรงงานที่สะสมมานาน ประกอบกับการฝึกอบรมและการถ่ายทอดเทคโนโลยี การแปรรูปจากญี่ปุ่นมีอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ในด้านอัตราการเติบโตของอุตสาหกรรมเนื้อ ปลาสดแช่แข็ง และปลาแปรรูปในประเทศเวียดนามและประเทศจีนพบว่ามียอดสูงกว่าการเติบโต ของประเทศไทย เนื่องจากทั้งสองประเทศมีข้อได้เปรียบในด้านต้นทุนการผลิตที่ต่ำ โดยเฉพาะ ค่าจ้างแรงงาน และราคา ทำให้สามารถใช้กลยุทธ์ด้านราคาในการทำการตลาดได้ดีกว่า ส่วน ประเทศไทยต้องขายสินค้าในราคาที่สูงเพราะมีต้นทุนการจัดการสูง และเป็นสินค้าคุณภาพสูง

ความสามารถในด้านประสิทธิภาพการผลิต การตลาด และการวิจัยและพัฒนา พบว่า ประเทศไทยได้เปรียบประเทศเวียดนามและประเทศจีนในด้าน Production Efficiency และ Market Efficiency โดยเป็นการได้เปรียบเชิงมูลค่า ซึ่งพิจารณาจากมูลค่าการส่งออกต่อมูลค่าวัตถุดิบปลาที่ ใช้ในการผลิต ประเทศไทยจะมีสัดส่วนที่สูงกว่า เนื่องจากสินค้าที่ส่งออกจะเป็นผลิตภัณฑ์ มูลค่าเพิ่มที่มีหลากหลาย และข้อได้เปรียบด้านการใช้เทคโนโลยีในการผลิตที่ทันสมัย รวมถึงการ ใช้ประโยชน์จากวัตถุดิบสูงสุด แต่ถ้าพิจารณาในด้านปริมาณสินค้าส่งออกต่อปริมาณวัตถุดิบที่

ผลิตได้ พบว่า ประเทศไทยจะเสียเปรียบประเทศเวียดนาม เนื่องจากประเทศไทยมีปริมาณวัตถุดิบจำนวนมากจึงมีโอกาสนำมาผลิตผลิตภัณฑ์ดังกล่าวได้มาก ส่วนประสิทธิภาพทางการตลาดโดยพิจารณาจากส่วนแบ่งตลาดโลกในเชิงมูลค่า พบว่า ประเทศไทยมีสัดส่วนสูงกว่าคู่แข่ง อย่างไรก็ตาม ชีตความสามารถของไทยปรับตัวลดลงในช่วงที่ผ่านมา เนื่องจากประเทศคู่แข่งได้ใช้กลยุทธ์ด้านราคาในการทำตลาด ส่วนความสามารถด้านสัดส่วนการส่งออกสินค้าแปรรูปต่อการส่งออกสินค้าที่ยังไม่ได้แปรรูป พบว่า ประเทศจีนมีอัตราส่วนที่สูงสุด แต่ผลิตภัณฑ์ไม่มีความหลากหลาย สำหรับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการใช้ประโยชน์จากสินทรัพย์ของผู้ประกอบการในเบื้องต้น พบว่า ประเทศไทยสามารถใช้เงินทุนเพื่อก่อให้เกิดผลกำไรได้มากกว่าประเทศเวียดนาม

จากงานวิจัยข้างต้น สามารถนำรูปแบบในการศึกษาและข้อมูลในด้านการวิเคราะห์ระบบเพชรที่สมบูรณ์ มาปรับใช้กับงานวิจัยฉบับนี้ เนื่องจากอุตสาหกรรมเนื้อปลาสดแช่แข็งและปลาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความเกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป

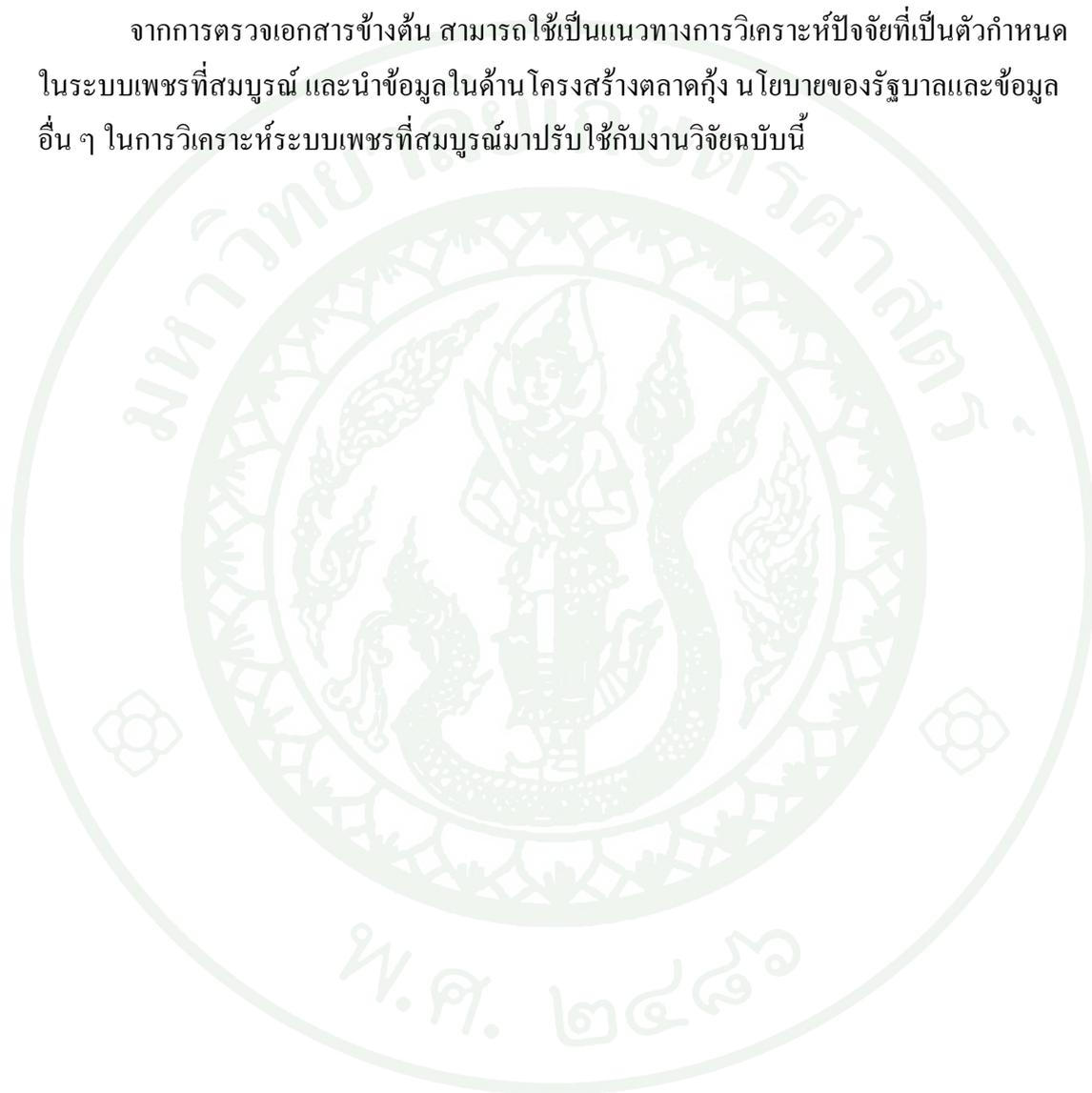
สถาบันอาหาร (2551) ได้ศึกษาโครงการพัฒนาฐานข้อมูลอุตสาหกรรมเชิงเปรียบเทียบเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน สาขาอุตสาหกรรมอาหาร โดยมีวัตถุประสงค์คือ เพื่อให้ทราบสถานภาพของอุตสาหกรรมอาหาร ได้แก่ กุ้งแช่แข็งและแปรรูป ด้านการผลิตและการตลาดตลอดห่วงโซ่อาหาร รวมทั้งศักยภาพ จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยและประเทศคู่แข่งที่สำคัญ และเพื่อพัฒนาข้อมูลเชิงเปรียบเทียบของประเทศไทยกับประเทศคู่แข่งในสินค้ากุ้งและไก่แปรรูป โดยมุ่งเน้นการศึกษาไปที่สินค้ากุ้งแช่แข็ง กุ้งแปรรูป โดยเปรียบเทียบความสามารถการแข่งขันในสินค้ากุ้งแช่แข็งและแปรรูปกับประเทศจีนและประเทศเวียดนามที่ส่งออกไปยังตลาดญี่ปุ่น วิธีการศึกษาทำการเก็บข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการแบบเจาะลึกและเก็บแบบสอบถามผู้ประกอบการ และจัดเก็บข้อมูลทุติยภูมิจากงานวิจัย เอกสาร และฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากในและต่างประเทศ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความสามารถระดับอุตสาหกรรมในประเทศ ภายใต้ Porter's Five Forces Model วิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินของอุตสาหกรรมกุ้ง และวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบโดยอาศัยตัวแบบ Diamond Model

ผลการศึกษาพบว่า ตัวชี้วัดที่ผู้ประกอบการไทยใช้ชี้วัดประสิทธิภาพในการแข่งขันของอุตสาหกรรมกุ้งของไทยคือปัจจัยภายใน ได้แก่ ต้นทุนการผลิต รองลงมาได้แก่ การได้รับรองระบบ HACCP คุณภาพผลิตภัณฑ์ ประสิทธิภาพการผลิต ความสามารถในการจัดหาวัตถุดิบ ความพึงพอใจของลูกค้า ยอดขาย/ส่วนแบ่งตลาด การตรวจสอบย้อนกลับ ความสามารถของพนักงาน (ผลิตและขาย) ความสามารถในการทำกำไร และการมีพันธมิตรทางการค้า ซึ่งชี้วัดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการจะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยที่มีทั้งด้านบวกและลบ โดยอุตสาหกรรมกุ้งจะมีปัจจัยที่ก่อให้เกิดโอกาสในการเพิ่มขีดความสามารถได้แก่ การสนับสนุนของภาครัฐ ทักษะความรู้ของพนักงาน และระบบการจัดจำหน่ายที่มีประสิทธิภาพ ส่วนปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการแข่งขันของผู้ประกอบการไทยคือ การแข็งค่าของเงินบาท การต่อรองของลูกค้า มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด อำนาจต่อรองของธุรกิจ ซัพพลายเออร์/ผู้จัดจำหน่าย คุณภาพวัตถุดิบในประเทศ ราคาของวัตถุดิบในประเทศ และความเพียงพอของวัตถุดิบในประเทศ สำหรับปัจจัยชี้วัดขีดความสามารถของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมกุ้งด้านการเงิน พบว่าผู้ประกอบการไทยส่วนใหญ่มีสภาพคล่องต่ำกว่าบรรทัดฐาน อัตราส่วนวัดกิจกรรมผู้ประกอบการรายเล็ก-ขนาดกลาง มีอัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์เพิ่มขึ้น ส่วนผู้ประกอบการรายใหญ่มีอัตราลดลงเพียงเล็กน้อย ส่วนความสามารถในการทำกำไรของผู้ประกอบการส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่ามาตรฐาน เนื่องจากราคากุ้งตกลง ส่วนขีดความสามารถในด้านกระบวนการ โลจิสติกส์พบว่าต้นทุน โลจิสติกส์ต่อยอดขายอุตสาหกรรมกุ้งเฉลี่ยในปี พ.ศ. 2550 อยู่ที่ 15.44 บาทต่อยอดขาย 1,000 บาท เทียบกับต้นทุน โลจิสติกส์ต่อยอดขายอุตสาหกรรมอาหารแปรรูป จัดทำในปี พ.ศ. 2549 อยู่ที่ 16.19 บาทต่อยอดขาย 1,000 บาท แสดงว่าอุตสาหกรรมกุ้งจะดีกว่าค่าเฉลี่ยของอุตสาหกรรมอาหารแปรรูป

การเปรียบเทียบความสามารถในการแข่งขันการส่งออกกุ้งแช่แข็งและแปรรูปกับประเทศจีนและเวียดนาม ในตลาดญี่ปุ่น พบว่าไทยได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบกับจีนในด้านทักษะของแรงงาน ด้านการตลาด (Market Efficiency) วิจัยและพัฒนา เทคโนโลยีในการผลิตที่ทันสมัย คุณภาพมาตรฐานสินค้า สำหรับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการใช้ประโยชน์จากสินทรัพย์ของผู้ประกอบการพบว่า ไทยสามารถใช้เงินทุนเพื่อก่อให้เกิดผลกำไรได้มากกว่าเวียดนาม เนื่องจากไทยได้เปรียบด้านการผลิตสินค้ามูลค่าเพิ่มในสัดส่วนที่มากกว่า อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมกุ้งของไทยระหว่างปี พ.ศ. 2545 ปี พ.ศ. 2548 และปี พ.ศ. 2550 พบว่าขีดความสามารถในการแข่งขันด้าน Raw Material Productivity ลดลง เนื่องจากมีการใช้วัตถุดิบกุ้งมาทำการผลิตสินค้ามูลค่าเพิ่มมากยิ่งขึ้น แต่มูลค่าของสินค้าผลผลิตเสร็จกลับเพิ่มขึ้นในสัดส่วนที่น้อยกว่า ส่วนด้าน Production Efficiency และ Market Efficiency ได้

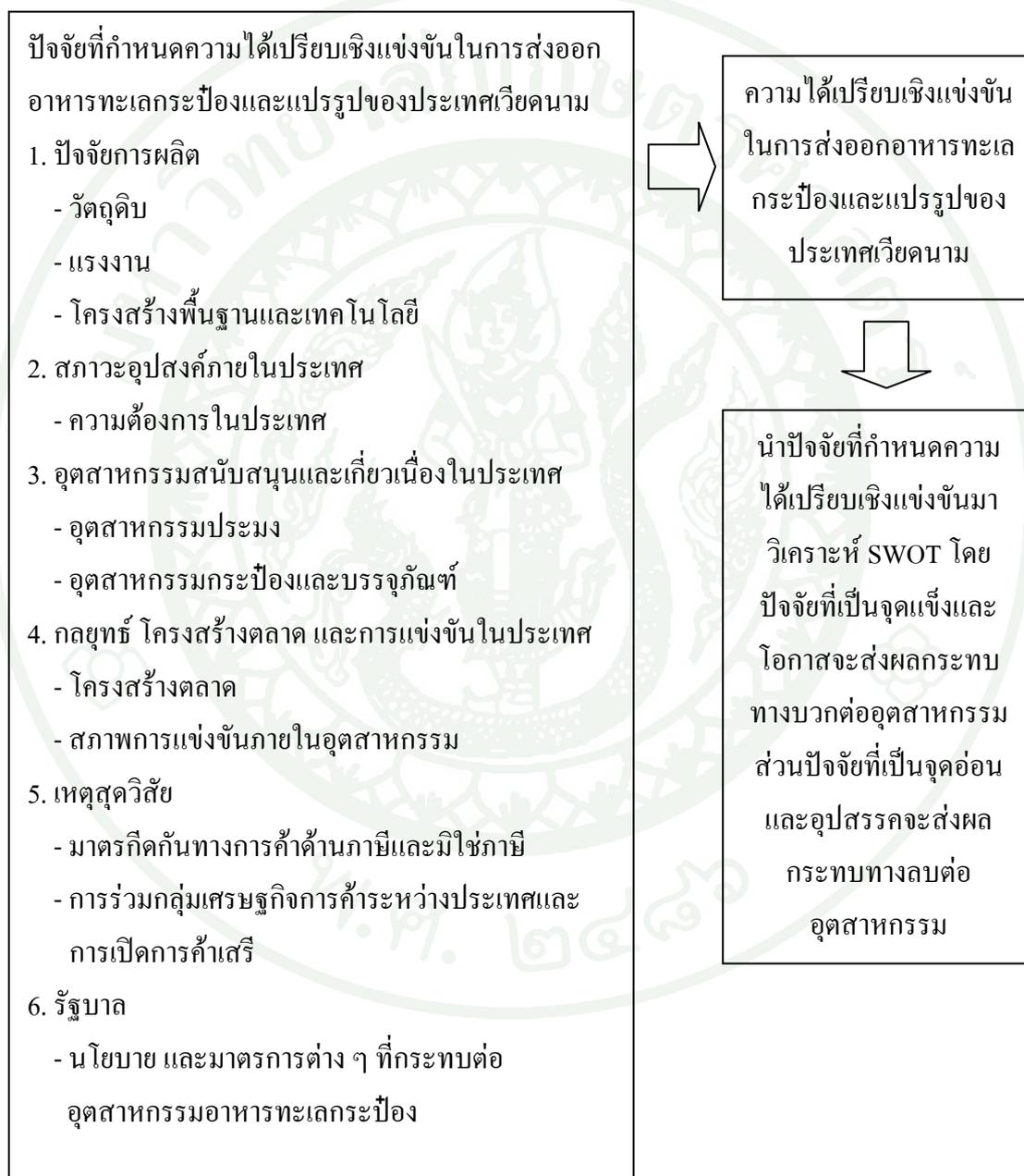
ปรับตัวลดลงเช่นกัน และการเปลี่ยนแปลงขีดความสามารถของประเทศจีนและเวียดนามในระหว่างปี พ.ศ. 2545 ปี พ.ศ. 2548 และปี พ.ศ. 2550 ทางด้านการวิจัยและพัฒนา ด้านการตลาด พบว่ามีการปรับตัวเพิ่มขึ้น

จากการตรวจเอกสารข้างต้น สามารถใช้เป็นแนวทางการวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดในระบบเพชรที่สมบูรณ์ และนำข้อมูลในด้าน โครงสร้างตลาด กุ้ง นโยบายของรัฐบาลและข้อมูลอื่น ๆ ในการวิเคราะห์ระบบเพชรที่สมบูรณ์มาปรับใช้กับงานวิจัยฉบับนี้

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

จากการตรวจเอกสารและการศึกษาถึงแนวคิดทฤษฎีความได้เปรียบเชิงแข่งขันของ Michael E. Porter และแนวคิด SWOT จึงได้กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาดังนี้

ภาพที่ 7 กรอบแนวคิดในการวิจัยส่วนที่ 1

ที่มา: จากการรวบรวมข้อมูล

ปัจจัยที่กำหนดความได้เปรียบเชิงแข่งขันในการส่งออก
อาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนาม
เปรียบเทียบกับประเทศไทย

1. ปัจจัยการผลิต

- วัตถุดิบ
- แรงงาน
- โครงสร้างพื้นฐานและเทคโนโลยี

2. สภาพอุปสงค์ภายในประเทศ

- ความต้องการในประเทศ

3. อุตสาหกรรมสนับสนุนและเกี่ยวเนื่องในประเทศ

- อุตสาหกรรมสนับสนุนและเกี่ยวเนื่องมีช่องทางที่
รวดเร็วและมีสิทธิพิเศษในการเข้าถึงวัตถุดิบที่ดี
ที่สุด และเทคโนโลยีใหม่ ๆ

4. กลยุทธ์ โครงสร้างตลาด และการแข่งขันในประเทศ

- โครงสร้างตลาด
- สภาพการแข่งขันภายในอุตสาหกรรม

5. เหตุสุควิสัย

- มาตรการกีดกันทางการค้าด้านภาษีและมิใช่ภาษี

6. รัฐบาล

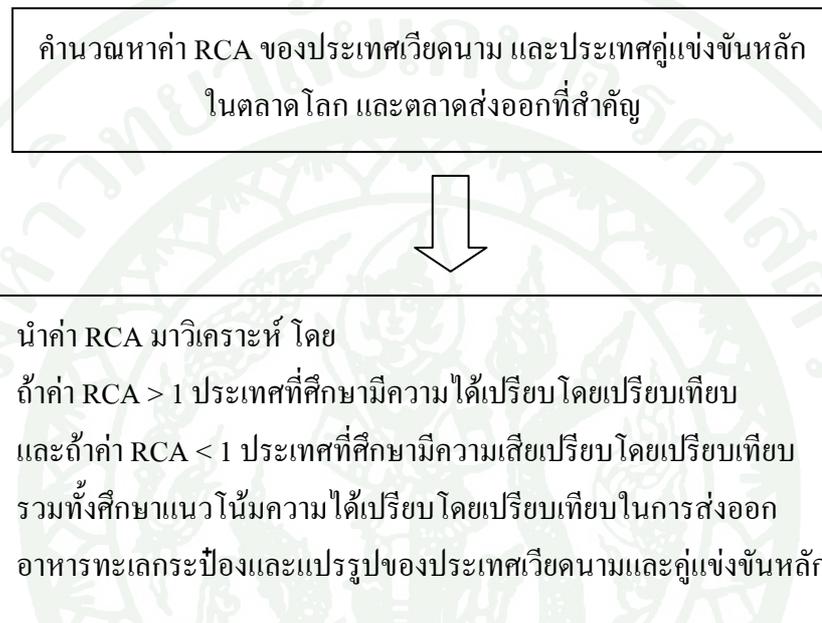
- นโยบาย และมาตรการต่าง ๆ ที่กระทบต่อ
อุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋อง

ความได้เปรียบเชิง
แข่งขันในการส่งออก
อาหารทะเลกระป๋อง
และแปรรูปของ
ประเทศเวียดนาม
เปรียบเทียบกับ
ประเทศไทย

ภาพที่ 8 กรอบแนวคิดในการวิจัยส่วนที่ 2

ที่มา: จากการรวบรวมข้อมูล

การศึกษาความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ ของการส่งออกอาหารทะเลกระป๋อง และแปรรูปของประเทศเวียดนาม และประเทศคู่แข่งหลัก ที่ส่งออกไปตลาดโลก และตลาดส่งออกที่สำคัญโดยใช้ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ มีกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา ดังภาพที่ 9

ภาพที่ 9 กรอบแนวคิดในการวิจัยส่วนที่ 3

ที่มา: จากการรวบรวมข้อมูล

บทที่ 3

สภาพทั่วไป และข้อมูลพื้นฐานของ อาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนาม

สภาพทั่วไปของประเทศเวียดนาม

สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม (Socialist Republic of Vietnam) หรือ ประเทศเวียดนาม ตั้งอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีพื้นที่ 331,033 ตารางกิโลเมตร เรียงเป็นรูปตัว S ตามแนวฝั่งตะวันตกของทะเลจีนใต้ มีอาณาเขตทิศเหนือติดกับประเทศจีน ทิศใต้และทิศตะวันออกเฉียงใต้ติดกับอ่าวไทย ทิศตะวันออกติดกับทะเลจีนใต้ ส่วนทิศตะวันตกติดกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและประเทศกัมพูชา ค้างภาพที่ 10 พื้นที่ประมาณ 3 ใน 4 ของประเทศเวียดนาม ประกอบด้วย ภูเขาและป่าไม้ บริเวณแผ่นดินทั้งหมดของเวียดนามมีพื้นที่ราว 328,000 ตารางกิโลเมตร นอกจากนั้นเป็นไหล่เขาและหมู่เกาะต่าง ๆ ที่เรียงรายตั้งแต่อ่าวตังเกี๋ยไปจนถึงอ่าวไทย (สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ กรุงเทพมหานคร, 2552)

1. ลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศ

ประเทศเวียดนามมีลักษณะแผ่นดินที่แคบแต่มีความยาวมาก ทำให้ลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศแตกต่างกันค่อนข้างมาก โดยอาจแบ่งได้เป็น 3 ส่วนคือ ภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ ค้างภาพที่ 11 (ฝ่ายวิจัย ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน), 2551)

ภาคเหนือ ภูมิประเทศประกอบด้วยภูเขาสูงจำนวนมาก อาทิเช่น เทือกเขาฟานซีปาน (Fansipan) เป็นเทือกเขาที่สูงที่สุดในอินโดจีน มีความสูงถึง 3,143 เมตร มีแม่น้ำสำคัญ คือ แม่น้ำกง (Cung) ซึ่งไหลไปบรรจบกับแม่น้ำแดงเป็นดินดอนสามเหลี่ยมที่อุคมสมบูรณ (Red River Delta) เหมาะแก่การเพาะปลูก และเป็นที่ตั้งเมืองหลวง คือ เมืองฮานอย (Ha Noi) นอกจากนี้ มีที่ราบลุ่ม กาวบ่าง (Cao Bang) ลางเซิน (Lang Son) และ วินห์เยิน (Vinh Yen) รวมถึงอ่าวฮาลอง (Halong Bay) ที่มีชื่อเสียงด้านธรรมชาติที่งดงาม และพื้นที่บางส่วนอยู่ในเขตอากาศหนาวซึ่งได้รับอิทธิพลกระแสอากาศจากขั้วโลกที่พัดผ่านประเทศไซบีเรีย และประเทศจีน เข้ามายังประเทศเวียดนาม

ทำให้มีสภาพภูมิอากาศหนาวเย็น ลักษณะภูมิอากาศจะแบ่งออกเป็น 4 ฤดู ได้แก่ ฤดูใบไม้ผลิในช่วงเดือนมีนาคมถึงเดือนเมษายน ฤดูร้อนในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงสิงหาคม ฤดูใบไม้ร่วงช่วงเดือนกันยายนถึงพฤศจิกายน และฤดูหนาวช่วงเดือนธันวาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ สำหรับเมืองที่สำคัญทางภาคเหนือ ได้แก่

ภาพที่ 10 ชื่อเมืองและสถานที่ตั้งเมืองต่าง ๆ ของประเทศเวียดนาม
ที่มา: สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ กรุงฮานอย (2552)

เมืองฮานอย (Ha Noi) เป็นที่ตั้งของเมืองหลวงจึงกลายเป็นศูนย์กลางการบริหารประเทศ และเป็นศูนย์กลางธุรกิจการค้าทางภาคเหนือ โดยมีสนามบินนานาชาติที่สำคัญคือ Noi Bai International Airport

ไฮฟอง (Hai Phong) เป็นเมืองท่าสำคัญในภาคเหนือและเป็นเขตอุตสาหกรรมหนัก โดยเฉพาะอุตสาหกรรมเคมี ต่อเรือ และวัสดุก่อสร้าง มีท่าเรือสำคัญคือ Hai Phong Port และสนามบิน Cat Bi Airport

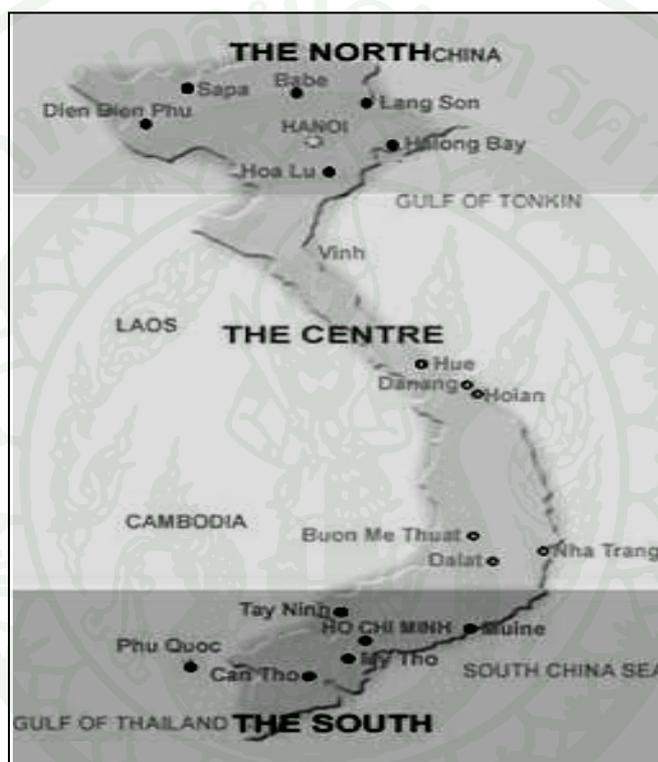
กว๋างนินห์ (Quang Ninh) เป็นเมืองท่าทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของเวียดนาม มีท่าเรือสำคัญได้แก่ Hon Gai Port และเป็นเมืองที่อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรมากมาย อาทิ ป่าไม้ และเป็นแหล่งถ่านหินใหญ่ที่สุดในประเทศ รวมทั้งมีสถานที่ท่องเที่ยวสวยงามมีชื่อเสียงระดับโลก คือ อ่าวฮาลอง (Ha Long Bay)

ลายเจิว (Lai Chau) เป็นที่ตั้งของสนามบิน Dien Bien Phu Airport

ภาคกลาง มีชนกลุ่มน้อยอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูงซึ่งเต็มไปด้วยหินภูเขาไฟ หาดทราย เนินทราย และทะเลสาบ เป็นเขตพื้นที่ป่าไม้สำคัญที่สุดของประเทศ เวียดนาม สภาพภูมิอากาศค่อนข้างร้อนตลอดปี และมีเพียง 2 ฤดูคือ ฤดูฝนช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม และฤดูแล้งช่วงเดือนตุลาคมถึงเดือนเมษายน เมืองสำคัญทางภาคกลาง คือ เมืองถัวเทียน-เว้ (Thua Tien - Hue) เป็นอดีตเมืองหลวงของเวียดนาม ปัจจุบันเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญทางประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ และเมืองดานัง (Da Nang) ซึ่งเป็นศูนย์กลางธุรกิจการค้าท่องเที่ยว และเป็นเมืองท่าสำคัญ โดยมีสนามบินคือ Da Nang Airport และท่าเรือ Tien Sa Seaport

ภาคใต้ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูง แต่มีที่ราบลุ่มแม่น้ำโขง (Mekong River Delta) หรือเป็นที่รู้จักกันในชื่อ กู้ลองยาง (Cuu Long Giang) ซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์เป็นแหล่งเพาะปลูกที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ สภาพภูมิอากาศทางภาคใต้อุ่นชื้น และ มีเพียง 2 ฤดู คือ ฤดูฝนช่วงเดือนพฤษภาคมถึงพฤศจิกายน และฤดูแล้งช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเมษายน เมืองที่สำคัญในภาคใต้ได้แก่ โฮจิมินห์ (Ho Chi Minh City) ซึ่งเป็นศูนย์กลางธุรกิจการค้า การนำเข้าส่งออก และเป็นเมืองท่าสำคัญ โดยมีสนามบินนานาชาติ Tan Son Nhat Airport และมีท่าเรือ Saigon Port เมือง โฮจิมินห์

ได้รับฉายาว่า "ไข่มุกแห่งเอเชียตะวันออก" นอกจากนี้ เมืองเกิ่นเซอ (Can Tho) เป็นเมืองอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารที่สำคัญ และเป็นแหล่งปลูกข้าวใหญ่ที่สุดของเวียดนาม รวมทั้งเมือง บาเรีย - หวุงเต่า (Ba Ria-Vung Tau) ยังเป็นเมืองที่มีการผลิตน้ำมันดิบและก๊าซธรรมชาติ โดยประเทศเวียดนามสามารถผลิตน้ำมันได้มากที่สุดใ้ในคาบสมุทรอินโดจีน ซึ่งมีแหล่งผลิตที่สำคัญอยู่บริเวณภาคตะวันออกเฉียงใต้ของเมือง เรียกว่า "Bac Ho" หรือ "White Tiger"

ภาพที่ 11 ภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศเวียดนาม
ที่มา: สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ กรุงเทพมหานคร (2552)

ประเทศเวียดนามมีลักษณะภูมิประเทศที่มีรูปร่างเป็นแนวยาว และมีภูเขาสูงกั้นระหว่างที่ราบลุ่มแม่น้ำที่อุดมสมบูรณ์ทางตอนเหนือและใต้ แม้ในปัจจุบันจะมีภูเขาที่มีป่าหนาที่บเพียงร้อยละ 20 ของพื้นที่ทั้งหมด แต่อย่างไรก็ตามประเทศเวียดนามเป็นหนึ่งใน 16 ประเทศทั่วโลก ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูงสุด อีกทั้งลักษณะสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศที่หลากหลาย จึงทำให้เวียดนามมีทรัพยากรธรรมชาติมากมาย มีแม่น้ำไหลผ่านหุบเขาและที่ราบมากกว่า 2,800 สาย ซึ่งเป็นแม่น้ำที่มีความยาวมากกว่า 10 กิโลเมตร โดยมีจำนวนมากกว่า 2,300 สาย นอกจากนี้มีพื้นที่ป่าเขตร้อนจำนวนมากถึงร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศ รวมถึงป่าชายเลนที่มีพื้นที่ประมาณ 2 แสน

เฮกตาร์ หรือ 1.25 ล้านไร่ โดยมีพื้นที่ไม้ 13,000 ไร่ มีรุกขชาติมากกว่า 7,000 ชนิด แบ่งเป็น 239 สายพันธุ์ เป็นแหล่งกำเนิดน้ำมัน ยาง ไม้และพืชสมุนไพรมากมาย (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ร่วมกับสถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552)

นอกจากนี้ ประเทศเวียดนามมีสินแร่ที่ค้นพบแล้วจำนวนมากกว่า 2,000 ชนิด โดยหลายชนิดมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจ และมีปริมาณมากพอสำหรับการขุดเจาะในเชิงพาณิชย์ เช่น เหล็ก พบมากในจังหวัดท้ายเหวียน (Thai Nguyen) และในบริเวณลุ่มแม่น้ำแดง ด้านถ่านหินแอนทราไซต์ ซึ่งมีคุณภาพดีให้ความร้อนสูงใช้ในอุตสาหกรรมถลุงเหล็ก พบมากในจังหวัดกว๋างนินห์ (Quang Ninh) และบริเวณที่ราบสูงเตเหวียนในแถบตอนกลางของประเทศ ส่วนทองแดงจะพบในจังหวัดเซินลา (Son La) ขณะที่พบทองในจังหวัดกว๋างนัม (Quang Nam) และหลั่งเซิน (Lang Son) นอกจากนี้ได้พบก๊าซธรรมชาติและน้ำมันที่บริเวณชายฝั่งบาเรีย-หุงเต่า (Baria-Vung Tau) (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ร่วมกับสถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552)

2. ประชากร กำลังแรงงาน และการศึกษา

การศึกษาจำนวนประชากรเวียดนาม พบว่า ในปี พ.ศ. 2551 มีจำนวนเท่ากับ 86.21 ล้านคน เพิ่มขึ้นจาก 77.64 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2543 หรือเพิ่มขึ้นเท่ากับ 8.57 ล้านคน ซึ่งทำให้ประเทศเวียดนามเป็นประเทศที่มีประชากรมากเป็นอันดับ 3 ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รองจากประเทศอินโดนีเซียและประเทศฟิลิปปินส์ และเป็นอันดับที่ 13 ของโลก โดยอัตราการเจริญเติบโตของประชากรเวียดนามเฉลี่ยร้อยละ 1.2 ซึ่งอัตราการเจริญเติบโตดังกล่าวมีแนวโน้มลดลงเนื่องจากการควบคุมจำนวนประชากร อีกทั้งประชากรเวียดนามส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงเฉลี่ยร้อยละ 50.84 ของประชากรทั้งหมด และร้อยละ 49.16 เป็นประชากรชาย อัตราส่วนผู้หญิงต่อผู้ชายมีแนวโน้มดีขึ้นจากในปี พ.ศ. 2547 มีอัตรา 100:96 และเป็น 100:97 ในปี พ.ศ. 2551 ด้านกำลังแรงงานของประเทศเวียดนามยังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอ ในปี พ.ศ. 2546 มีกำลังแรงงานเท่ากับ 38.20 ล้านคน หรือร้อยละ 47.22 ของประชากรทั้งหมด และเพิ่มขึ้นเป็น 46.42 ล้านคน หรือร้อยละ 53.85 ในปี พ.ศ. 2551 จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่าจำนวนแรงงานของประเทศเวียดนามมีมากกว่าครึ่งหนึ่งของประชากรทั้งหมด นอกจากนี้ประชากรส่วนใหญ่ยังมีการอพยพเข้าเขตเมืองทำให้อัตราการเจริญเติบโตของประชากรในเมืองเพิ่มขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2543-2551 เฉลี่ยร้อยละ 3.25 ทั้งนี้เพื่อหา

งานทำและเป็นผลจากการพัฒนาเมืองที่ขยายตัวออกไป ขณะที่อัตราการเจริญเติบโตเฉลี่ยของประชากรในเขตชนบทเพียงร้อยละ 0.65 ดังตารางที่ 4

ประชากรเวียดนามส่วนใหญ่นั้นเป็นเชื้อชาติจีน (Khin) หรือเวียดนาม (Viet) โดยมีจำนวนมากกว่าร้อยละ 86 ของประชากรทั้งหมด และเป็นชนกลุ่มอื่น ๆ อีกร้อยละ 14 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งร้อยละ 53 จะกระจายอยู่ตามเทือกเขาและที่ราบสูง นอกจากนี้ประชากรเวียดนามร้อยละ 80.8 มีการนับถือลัทธิต่าง ๆ ขณะที่บางส่วนนับถือศาสนาพุทธนิกายมหายานซึ่งเท่ากับร้อยละ 9.3 และร้อยละ 7.2 นับถือศาสนาคริสต์ ด้านศาสนาอิสลามมีการนับถือเพียงร้อยละ 0.1 และร้อยละ 2.6 นับถือศาสนาอื่น ๆ ทางด้านภาษาราชการจะใช้ภาษาเวียดนาม แต่ในปัจจุบัน ภาษาอังกฤษมีความสำคัญมากขึ้นเป็นภาษาที่สอง และมีการใช้ภาษาอื่น ๆ อาทิเช่น ภาษาจีน ภาษาฝรั่งเศส และภาษารัสเซีย เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ร่วมกับสถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552)

ด้านการศึกษา ในตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548-2551 จำนวนนักเรียนมีแนวโน้มลดลงเฉลี่ยร้อยละ 2 โดยในปี พ.ศ. 2551 มีจำนวนนักเรียน 17.3 ล้านคน ซึ่งลดลงจากปี พ.ศ. 2548 ที่มีจำนวนนักเรียนสูงสุดถึง 18.5 ล้านคน ทั้งนี้เนื่องจากอัตราการเกิดของประชากรลดลงค่อนข้างมาก ทำให้จำนวนนักเรียนชั้นประถมและมัธยมมีจำนวนลดลงตามไปด้วย แต่ทางด้านจำนวนครูและจำนวนโรงเรียนมีปริมาณเพิ่มขึ้น ในระยะเวลา 5 ปี มีจำนวนครูเพิ่มขึ้นเท่ากับ 58,300 คน และมีโรงเรียนเพิ่มขึ้น 1,709 แห่ง ทำให้อัตราส่วนจำนวนนักเรียนต่อครู 1 คน ลดลง จากที่มีอัตราส่วนจำนวนนักเรียน 23 คน ต่อครู 1 คน ลดลงเป็น นักเรียน 20 คน ต่อครู 1 คน ด้านอัตราส่วนของโรงเรียนต่อนักเรียนที่เคยมีอัตราส่วนสูงถึง 683 คน ต่อโรงเรียน 1 แห่ง ลดลงเป็น 612 คน ต่อโรงเรียน 1 แห่ง ดังตารางที่ 5 ซึ่งจะเห็นได้ว่า ทรัพยากรและบุคลากรมีจำนวนเพียงพอรองรับนักเรียนที่จะเข้าศึกษา นอกจากนี้ระบบการศึกษาภาคบังคับของประเทศเวียดนามยังมีคุณภาพเทียบเท่ามาตรฐานสากล อีกทั้งภาครัฐบาลได้ให้ความสนใจกับระบบการศึกษามากขึ้น และพยายามวางโครงการปรับปรุงการศึกษาระดับต่าง ๆ ให้เทียบเท่ามาตรฐานสากล ซึ่งในปี พ.ศ. 2551 ประเทศเวียดนามมีสัดส่วนผู้อ่านออกเขียนได้ (อายุ 10 ปี ขึ้นไป) ถึงร้อยละ 90 (สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ กรุงเทพมหานคร, 2552)

ตารางที่ 3 จำนวนประชากรเวียดนามแบ่งเป็นชายและหญิง ปี พ.ศ. 2543-2551

ปี พ.ศ.	ประชากร ทั้งหมด (ล้านคน)	ชาย (ล้านคน)	อัตราการ เจริญเติบโต (ร้อยละ)	หญิง (ล้านคน)	อัตราการ เจริญเติบโต (ร้อยละ)	กำลัง แรงงาน (ล้านคน)
2443	77.64	38.17	-	39.47	-	-
2544	78.68	38.68	1.36	40	1.35	-
2545	79.73	39.2	1.33	40.53	1.32	-
2546	80.90	39.75	1.42	41.15	1.52	38.20
2547	82.03	40.31	1.4	41.72	1.4	45.74
2548	83.11	40.85	1.33	42.26	1.29	42.98
2549	84.13	41.35	1.25	42.78	1.23	44.39
2550	85.17	41.87	1.24	43.30	1.22	44.58
2551	86.21	42.38	1.23	43.83	1.21	46.42

ที่มา: General Statistic Office of Vietnam (2553)

ตารางที่ 4 จำนวนประชากรเวียดนามที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและเขตชนบท ปี พ.ศ. 2543-2551

ปี พ.ศ.	ประชากรทั้งหมด (ล้านคน)	อาศัยอยู่ในเขต เมือง (ล้านคน)	อัตราการ เจริญเติบโต (ร้อยละ)	อาศัยอยู่ในเขต ชนบท (ล้านคน)	อัตราการ เจริญเติบโต (ร้อยละ)
2443	77.64	18.77	-	58.87	-
2544	78.68	19.47	3.72	59.21	0.6
2545	79.73	20.02	2.84	59.71	0.83
2546	80.90	20.87	4.23	60.03	0.55
2547	82.03	21.74	4.16	60.29	0.44
2548	83.11	22.34	2.76	60.77	0.79
2549	84.13	22.79	2.04	61.34	0.95
2550	85.17	23.40	2.66	61.77	0.7
2551	86.21	24.23	3.57	61.98	0.33

ที่มา: General Statistic Office of Vietnam (2553)

ตารางที่ 5 ข้อมูลประชากรด้านการศึกษาของประเทศเวียดนาม ปี พ.ศ. 2547-2551

รายการ	หน่วยวัด	ปี พ.ศ.				
		2547	2548	2549	2550	2551
จำนวนนักเรียนทั้งหมด	ล้านคน	17.4	18.5	18.3	17.9	17.3
ชั้นประถม		8.3	7.7	7.3	7.0	6.9
ชั้นมัธยมศึกษาต้น		6.5	6.6	6.4	6.2	5.8
ชั้นมัธยมศึกษาปลาย		2.6	2.8	3.0	3.1	3.0
วิทยาลัยและมหาวิทยาลัย		1.3	1.4	1.6	1.6	1.6
จำนวนครูทั้งหมด	พันคน	803	819.6	833.9	845.7	861.3
ชั้นประถม		366.2	362.4	354.8	349.5	348.7
ชั้นมัธยมศึกษาต้น		290.4	302.5	310.2	314.9	317.5
ชั้นมัธยมศึกษาปลาย		98.8	106.1	115.5	125.2	134.4
วิทยาลัยและมหาวิทยาลัย		47.6	48.6	53.4	56.1	60.7
จำนวนโรงเรียนทั้งหมด	แห่ง	26,582	27,094	27,549	27,963	28,291
ชั้นประถม		14,346	14,518	14,688	14,835	14,933
ชั้นมัธยมศึกษาต้น		8,745	9,041	9,383	9,635	9,781
ชั้นมัธยมศึกษาปลาย		1,664	1,828	1,952	2,044	2,149
ชั้นประถมและมัธยมศึกษาต้น		1,143	1,034	889	773	727
ชั้นมัธยมศึกษาต้นและมัธยมศึกษาปลาย		454	396	315	307	308
วิทยาลัยและมหาวิทยาลัย		230	277	322	369	393

ที่มา: General Statistic Office of Vietnam (2553)

3. ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรม

ประเทศเวียดนามเป็นหนึ่งในประเทศแถบคาบสมุทรอินโดจีนที่มีขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมอันเก่าแก่ที่สั่งสมมาเป็นระยะเวลาช้านาน และสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน รวมถึงประเทศเวียดนามมีความสัมพันธ์กับประเทศจีนตั้งแต่ก่อนการปฏิวัติระบบการปกครอง จึงทำให้ความเชื่อ ศิลปะ วิถีการดำรงชีวิต ตลอดจนประเพณีและวัฒนธรรมต่าง ๆ ของชาวจีนมีอิทธิพลต่อชาวเวียดนามด้วย รวมทั้งลักษณะข้อดีที่ให้ความสำคัญต่อการนับถือเช่นไหว้

บรรพบุรุษ ลัทธิเต๋าที่สอนเรื่องความสมดุลของธรรมชาติ และศาสนาพุทธนิกายมหายานที่สอนเรื่องกรรมดีและกรรมชั่ว ซึ่งแม้ว่ารัฐบาลคอมมิวนิสต์ของเวียดนามจะทำลายความเชื่อและศาสนาส่วนหนึ่งไปในช่วงปฏิวัติระบบการปกครอง แต่ปัจจุบันมีการผ่อนปรนมากขึ้น (สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ กรุงฮานอย, 2552)

ชาวเวียดนามเชื่อว่าทุกหนทุกแห่งมีเทพเจ้าสถิตย์อยู่ ไม่ว่าจะเป็นเทพเจ้าดิน เทพเจ้าน้ำ หรือเทพเจ้าอื่นๆ ดังนั้น นอกจากวัดในศาสนาพุทธ (จ้าว - Chua) ศาลาประชาคม (ดินห์ - Dinh) หรือแท่นบูชาจักรพรรดิในอดีต (เดน - Den) แล้ว ยังมีการตั้งแท่นบูชาเทพเจ้า (เหมียว - Mieu) กระจายอยู่โดยทั่วไป ประชาชนนิยมนำดอกไม้ธูป เทียน และผลไม้ มาสักการะบูชาในวันที่ 1 และ 15 ค่ำ (สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ กรุงฮานอย, 2552)

4. โครงสร้างการปกครอง

ประเทศเวียดนามปกครองโดยระบบสังคมนิยม มีพรรคการเมืองเดียวคือ พรรคคอมมิวนิสต์แห่งเวียดนาม (Communist Party of Vietnam หรือ CPV) ที่มีอำนาจสูงสุดตามรัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้เมื่อปี 2535 มีสภาแห่งชาติ (National Assembly) ที่มาจากการเลือกตั้ง ซึ่งมีวาระการดำรงตำแหน่ง 5 ปี แต่สภาชุดปัจจุบันกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งเหลือ 4 ปี เพื่อให้สอดคล้องตรงกับการประชุมสมัชชาพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามครั้งหน้า ซึ่งจะจัดขึ้นในปี 2554 สำหรับรัฐบาลได้รับการแต่งตั้งจากสภาแห่งชาติ มีวาระการดำรงตำแหน่ง 5 ปี คณะรัฐมนตรีชุดล่าสุดเพิ่งได้รับการแต่งตั้งเมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2550 และจะสิ้นสุดในปี 2555 โครงสร้างการปกครองของเวียดนามดังภาพที่ 12 แบ่งเป็น 3 ฝ่าย ได้แก่ (ฝ่ายวิจัย ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน), 2551)

4.1 ฝ่ายนิติบัญญัติ ได้แก่ สภาแห่งชาติ (Quoc Hoi หรือ National Assembly) ทำหน้าที่เป็นฝ่ายนิติบัญญัติ มีสมาชิกรวม 493 คน มีอำนาจสูงสุดในการกำหนดนโยบายทั้งภายในและต่างประเทศ มีหน้าที่บัญญัติและแก้ไขกฎหมาย แต่งตั้งประธานาธิบดีตามที่พรรคคอมมิวนิสต์เสนอ ให้การรับรองหรือถอดถอนนายกรัฐมนตรีตามที่ประธานาธิบดีเสนอ รวมทั้งแต่งตั้งคณะรัฐมนตรีตามที่นายกรัฐมนตรีเสนอ อันเป็นระบบการบริหารแบบผู้นำร่วม

4.3 การปกครองท้องถิ่น ในแต่ละจังหวัดจะมีคณะกรรมการประชาชน (Provincial People's Committee) ทำหน้าที่บริหารงานภายในท้องถิ่นให้เป็นไปตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ นโยบายและกฎระเบียบต่าง ๆ ที่บัญญัติโดยองค์กรของรัฐที่อยู่ในระดับสูงกว่า ระบบการบริหารราชการท้องถิ่นของประเทศเวียดนามแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับจังหวัดและเทียบเท่ามี 59 จังหวัด กับอีก 5 นคร คือ ฮานอย (Ha Noi) โฮจิมินห์ (Ho Chi Minh) ไฮฟอง (Hai Phong) ดานัง (Da Nang) และเกิ่นเซอ (Can Tho) ซึ่งจะได้รับงบประมาณจากส่วนกลางโดยตรง รวมทั้งข้าราชการ จะได้รับการแต่งตั้งโดยตรงจากส่วนกลาง จึงมีอำนาจในการตัดสินใจอย่างเต็มที่ ช่วยให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารงาน สำหรับระดับเมืองและเทศบาลมีประมาณ 600 หน่วย และระดับตำบลมีประมาณ 1 หมื่นตำบล นอกจากนี้ ในปี พ.ศ. 2548 รัฐบาลเวียดนามมีมติยกกระดับเมืองวินห์ (Vinh) ขึ้นเป็นนครอันดับหนึ่งเช่นเดียวกับเกิ่นเซอ ดานัง และไฮฟอง ภายในปี พ.ศ. 2555

5. โครงสร้างพื้นฐาน

รัฐบาลเวียดนามได้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่ออำนวยความสะดวกในด้านการค้าและการลงทุน สำหรับสถานะภาพของโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ ประกอบด้วย ดังนี้ (ฝ่ายวิจัย ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน), 2551)

5.1 ท่าเรือ มีท่าเรือพาณิชย์ทั้งหมด 17 ท่า รองรับสินค้าได้ประมาณ 15 ล้านตันต่อวัน และสามารถรองรับเรือระวางบรรทุกสูงสุด 1 หมื่นตันได้ ท่าเรือสำคัญ ได้แก่ ท่าเรือไซ่ง่อน (Saigon) ดานัง (Da Nang) ไฮฟอง (Hai Phong) คามรานห์ (Cam Ranh) ฮาลอง (Halong) นาจราง (Nha Trang) วินห์ (Vinh) หุงเต่า (Vung Tau) เป็นต้น นอกจากนี้ ยังทดลองสร้างท่าเรือนอกชายฝั่งของจำวินห์เพื่อรองรับเรือสินค้าขนาด 2 หมื่นตัน รวมทั้งสร้างท่าเรือเพิ่มขึ้นจำนวน 4 แห่ง ในจำวินห์ (Tra Vinh) สกจาง (Soc Thang) เบนแจ้ (Ben Tre) และเกียนยาง (Kien Giang) เพื่อกระจายปริมาณการขนส่งสินค้าจากท่าเรือไซ่ง่อน ซึ่งท่าเรือที่ใช้ขนส่งระหว่างประเทศ ได้แก่

5.1.1 ท่าเรือไซ่ง่อน (Saigon) เป็นท่าเรือใหญ่ที่สุดของประเทศอยู่ในโฮจิมินห์ซิตี มีท่าเทียบเรือโดยสารเดินทะเล 1 ท่า ท่าเทียบเรือขนส่งสินค้า 31 ท่า พื้นที่โกดัง 5 แสนตารางเมตร เทรนขนาด 25-100 ตัน จำนวน 16 ตัว มีการขนส่งสินค้ามากกว่า 10 ล้านตันต่อปี

5.1.2 ท่าเรือดานัง (Da Nang) มีท่าเรือน้ำลึก Tien Sa Seaport นับเป็นท่าเรือสำคัญของเวียดนามในภาคกลาง รัฐบาลกำลังพัฒนาปรับปรุงเพื่อให้สามารถขนถ่ายตู้คอนเทนเนอร์ได้เพิ่มขึ้นเป็น 20 ตู้ต่อชั่วโมง ขนถ่ายสินค้าได้ 7,000 ตันต่อวัน มีการก่อสร้าง Break Water เพิ่มขึ้นจาก 250 เมตร ที่มีอยู่ในปัจจุบัน ให้เพิ่มขึ้นเป็น 450 เมตรในอนาคต เป็นต้น นอกจากนี้ยังเตรียมความพร้อมในการอำนวยความสะดวกให้แก่ภาคอุตสาหกรรมการผลิต รวมทั้งมีนโยบายการรักษาสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการพัฒนาท่าเรืออีกด้วย รัฐบาลมีนโยบายผลักดันให้ท่าเรือแห่งนี้เป็นท่าเรือใหญ่เป็นอันดับ 5 ของโลก และคาดว่าปี 2553 สามารถรองรับปริมาณสินค้าได้ 8 ล้านตันต่อปี นอกจากนี้ ดานังยังมีท่าเรือแม่น้ำอีกแห่งคือ Han River Port สามารถรองรับเรือขนาดไม่เกิน 5 พันตัน ปริมาณขนส่งสินค้า 1 ล้านตันต่อปี

5.1.3 ท่าเรือไฮฟอง (Hai Phong) ตั้งอยู่ในเมืองไฮฟอง เป็นท่าเรือที่ใหญ่เป็นอันดับ 2 ของประเทศ แต่ใหญ่ที่สุดในเขตภาคเหนือ มีปริมาณสินค้าผ่านท่าเรือนี้ประมาณ 7-10 ล้านตันต่อปี สามารถรองรับเรือระวางบรรทุก 7,000-10,000 ตันระยะทางจากท่าเรือไฮฟองถึงโฮจิมินห์เมื่อวัดทางทะเลประมาณ 1,480 กิโลเมตร ทางบก 1,800 กิโลเมตร และทางรถไฟ 1,926 กิโลเมตร ไฮฟองเป็นศูนย์กลางการส่งออกสินค้าของจังหวัดต่าง ๆ ในเขตภาคเหนือของเวียดนาม ระยะทางจากท่าเรือ ไฮฟองออกสู่ทะเลประมาณ 40 กิโลเมตร ท่าเรือไฮฟองเป็นกลุ่มท่าเรือ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 เขตดังนี้

ก. เขตที่ 1 MainPort เป็นท่าเรือแม่น้ำ มีร่องน้ำลึกเพียง 9 เมตร สามารถรองรับเรือที่มีระวางขนถ่ายไม่เกิน 1.5 หมื่นตัน เรือใหญ่ต้องขนถ่ายที่ท่าเรือด้านนอกก่อน

ข. เขตที่ 2 Chua Ve Port เป็นท่าเรือขนถ่ายตู้คอนเทนเนอร์ (Container Terminal) ได้รับเงินสนับสนุนจาก ODA (Official Development Assistance) ของญี่ปุ่น ทั้งในด้านการก่อสร้างเครน และระบบซอฟต์แวร์ในการควบคุมท่าเรือ มีระดับน้ำลึก 7.5 เมตร ปัจจุบันอยู่ในระหว่างการขุดร่องน้ำเพิ่มเติมผ่านหมู่เกาะกัทไห่ (Cat Hai Islands) เพื่อให้รับเรือขนาดใหญ่ได้มากขึ้นจากปัจจุบันที่รับได้เฉพาะเรือที่มีระวางขนถ่ายไม่เกิน 1.5 หมื่นตัน

ค. เขตที่ 3 Dinh Vu Port อยู่ในแหลมดิงหู่ เริ่มก่อสร้างเมื่อปี 2547 กำหนดแล้วเสร็จในปี 2553 มี 7 เครน สร้างเสร็จแล้ว 4 เครน และจะเสร็จอีกจำนวน 2 เครน ในปี 2551 สามารถรองรับเรือขนาดใหญ่ขึ้นแต่ไม่เกิน 2 หมื่นตัน นอกจากนี้ ยังมีการสร้างเขตขนถ่ายสินค้า

จากเรือใหญ่ไปสู่เรือขนาดเล็กเพื่อเข้าสู่พื้นที่ด้านในด้วย สำหรับในอนาคต คณะรัฐมนตรีมีมติ อนุมัติให้บริษัทท่าเรือไฮฟองก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกแห่งใหม่ ซึ่งจะเริ่มดำเนินการในปี 2551 เมื่อแล้วเสร็จจะสามารถรองรับเรือที่มีขนาด 5-6 หมื่นตัน รวมถึงการสร้างสะพานเชื่อมแหลมดิงหัวกับเกาะก๊ทท์ไห่ และรถไฟฟ้าเพื่อรองรับสินค้าที่ขนส่งมาจากท่าเรือที่ก๊ทท์ไห่ นอกจากนี้ ยังมีการขุดร่องน้ำให้ลึกกว่าเดิมเป็น 14-16 เมตร เพื่อให้สามารถรองรับเรือที่มีขนาดใหญ่ขึ้นได้

5.1.4 ท่าเรือกายเลน ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดกว๋างนินห์ ปริมาณสินค้าที่ผ่านท่าเรือนี้ ประมาณปีละ 3-20 ล้านตัน สามารถรับเรือระวางบรรทุก 40,000-50,000 ตัน ท่าเรือมีความยาวประมาณ 165 เมตร ลึก 9 เมตร

5.1.5 ท่าเรือเกือโง ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดกว๋างนินห์เช่นกัน มีปริมาณสินค้าที่ผ่านท่าเรือนี้ปีละประมาณ 2-5 ล้านตัน สามารถรับเรือระวางบรรทุกได้ 30,000-50,000 ตัน ท่าเรือมีความยาว 300 เมตร ระดับความลึก 8.4 เมตร

5.2 ท่าอากาศยาน ประเทศเวียดนามมีสนามบินนานาชาติ 3 แห่ง (ภาพที่ 13) ดังนี้

5.2.1 Noi Bai International Airport ตั้งอยู่ทางตอนเหนือห่างจากกรุงฮานอย ประมาณ 30 กิโลเมตร ให้บริการขนส่งผู้โดยสารและสินค้า มีเที่ยวบินไปฮ่องกง กัวลาลัมเปอร์ ไทเป คูไบ ปารีส เบอร์ลิน มอสโก มะนิลา และกรุงเทพฯ

5.2.2 Da Nang International Airport ตั้งอยู่ทางภาคกลาง ห่างจากใจกลางนครดานัง ไปทางตะวันตกเฉียงใต้ประมาณ 2.5 กิโลเมตร เนื้อที่ประมาณ 150 เฮกตาร์ ซึ่งเคยเป็นฐานทัพของ ประเทศสหรัฐอเมริกาตอนสมัยสงครามกลางเมือง ปัจจุบันให้บริการการบินภายในประเทศและระหว่างประเทศ รองรับผู้โดยสารประมาณ 0.8-1.0 ล้านคนต่อปี และกำลังอยู่ระหว่างปรับปรุงพัฒนาเพื่อให้สามารถรองรับผู้โดยสารและขนส่งสินค้าได้มากขึ้น

5.2.3 Tan Son Nhat International Airport เป็นสนามบินที่ใหญ่ที่สุดของประเทศ ตั้งอยู่ห่างจากนครโฮจิมินห์ ประมาณ 7 กิโลเมตร มีเที่ยวบินไปเบอร์ลิน แฟรงค์เฟิร์ต อัมสเตอร์ดัม ปารีส โซล โอซากา กวางเจา ไทเป ฮ่องกง กรุงเทพฯ สิงคโปร์ กัวลาลัมเปอร์ จาการ์ตา ซิดนีย์

มอสโค มะนิลา สนามบินแห่งนี้มีโครงการจะย้ายห่างออกไปอีก 40 กิโลเมตร เพื่อก่อสร้าง สนามบินให้มีขนาดใหญ่ขึ้น และสามารถรองรับผู้โดยสารได้เพิ่มขึ้นเป็น 100 ล้านคนต่อปี

ภาพที่ 13 เส้นทางคมนาคมขนส่งทางอากาศของเวียดนาม
ที่มา: Maps of World (2553)

นอกจากสนามบินนานาชาติแล้ว ยังมีสนามบินขนาดใหญ่อีก 2 แห่ง ประกอบไปด้วย สนามบินลองถ่าน สนามบินจูลาย และสนามบินเล็ก ๆ ตามจังหวัดต่าง ๆ อีก 18 แห่ง เพื่อรองรับ

การขนส่งภายในประเทศ ทั้งนี้สนามบินในจังหวัดต่าง ๆ มีหลายแห่งที่กำลังอยู่ระหว่างการยกฐานะให้เป็นสนามบินนานาชาติ นอกจากนี้แล้วยังมีสนามบินที่กำลังก่อสร้างบนสองเกาะใหญ่ ๆ เพื่อรองรับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวด้วย คือ สนามบินบนเกาะกอน ด่าว และ เกาะฟู อีกทั้งประเทศเวียดนามมีสายการบินแห่งชาติ 2 แห่ง คือ Vietnam Airline ให้บริการทั้งภายในและต่างประเทศ และ Pacific Airline ที่เน้นการให้บริการเฉพาะภายในประเทศ

5.3 ทางหลวง เวียดนามมีระบบเครือข่ายทางถนนยาว 2.1 แสนกิโลเมตร ประกอบด้วยทางหลวงแผ่นดินยาวประมาณ 14,935 กิโลเมตร ปัจจุบัน เวียดนามกำลังก่อสร้างทางด่วนพิเศษหลายแห่ง และมีโครงการปรับปรุงถนนหลวงให้มีมาตรฐาน โดยมีเป้าหมายว่าภายในปี 2553 ถนนทุกสายในจังหวัดต้องลาดยางหรือเป็นคอนกรีต โดยรัฐบาลจะเปิดให้ต่างชาติเข้ามาลงทุนพัฒนา ปัจจุบันประกอบไปด้วยทางหลวงแผ่นดินที่สำคัญ ๆ อยู่จำนวน 7 สาย (ภาพที่ 14) ได้แก่

5.3.1 เส้นทางหมายเลข 1 เป็นเส้นทางสายหลักของประเทศที่มีความยาวที่สุดจากเหนือสุดติดชายแดนจีนจากหลั่งเซิน (Lang Son) เชื่อมถึงฮานอย-ดานัง-โฮจิมินห์ ซิตี้ (Ha Noi-Da Nang-Ho Chi Minh) ไปจรดใต้สุดที่จังหวัดมิงห์ไฮ (Minh Hai) ซึ่งเป็นเมืองแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารทะเล รวมความยาวประมาณ 2,289 กิโลเมตร

5.3.2 เส้นทางหมายเลข 2 ระหว่าง ฮานอย-ชยาง (Ha Noi-Ha Giang) ขึ้นไปทางเหนือติดชายแดนจีนที่มณฑลยูนนานยาวประมาณ 319 กิโลเมตร

5.3.3 เส้นทางหมายเลข 3 ระหว่าง ฮานอย-กาวบ่าง (Ha Noi-Cao Bang) ติดชายแดนจีนทางมณฑลยูนนานเช่นกัน ยาวประมาณ 218 กิโลเมตร

5.3.4 เส้นทางหมายเลข 5 ระหว่าง ฮานอย-หายฟอง (Hanoi-Hai Phong) ยาวประมาณ 105 กิโลเมตร

5.3.5 เส้นทางหมายเลข 8 ระหว่าง ห่าติง-วินห์ (Ha Tinh-Vinh) และมีเส้นทางถนนต่อไปถึงชายแดนติดกับจังหวัดบุรีรัมย์ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งยาวประมาณ 90 กิโลเมตร

5.3.6 เส้นทางหมายเลข 9 ระหว่าง ดานัง-เหว้-กวังตริ (Danang-Hue-Quang Tri) ไปจนถึงชายแดนติดกับจังหวัดสุวรรณเขตของลาวยาวประมาณ 250 กิโลเมตร

5.3.7 เส้นทางหมายเลข 51 ระหว่าง เบียนฮว่า-หุงเต่า (Bien Hoa – Vung Tau) ยาวประมาณ 75 กิโลเมตร ด้านทางด่วนในประเทศกำลังก่อสร้างเป็นเส้นทางที่เชื่อมต่อกับทางหลวงสายตะวันออก-ตะวันตกเข้าสู่โฮจิมิน ซิตี้ ข้ามแม่น้ำไซ่ง่อนที่สะพานคู่เทียบกับสะพานคู่หมีในนครศูนย์ทางเศรษฐกิจของภาคใต้

ภาพที่ 14 เส้นทางคมนาคมขนส่งทางบกของเวียดนาม

ที่มา: Maps of World (2553)

ทางด่วน รัฐบาลเวียดนามมีการก่อสร้างทางด่วนสาย Ho Chi Minh City-Long Thanh ในจังหวัดดงโน ซึ่งจะเชื่อมต่อกับทางหลวงสายตะวันออก-ตะวันตก เข้าสู่เขตนครโฮจิมินห์ข้ามแม่น้ำไซ่ง่อนที่สะพานธูเทียม (Thu Thiem) กับสะพานฟูหมี่ (Phu My) ในนครศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของภาคใต้

5.4 ทางรถไฟ เครือข่ายระบบขนส่งทางรถไฟของประเทศเวียดนามมีความยาวประมาณ 2,600 กิโลเมตร โดยเป็นเส้นทางรางเดี่ยวทั้งหมด และมีจำนวนชนชาลา 260 แห่ง เส้นทางที่ยาวที่สุดและมีความสำคัญมากคือ ฮานอย-โฮจิมิน ซิตี (Ha Noi-Ho Chi Minh) มีความยาวประมาณ 1,730 กิโลเมตร ซึ่งเส้นทางนี้ให้บริการด้วยรถไฟความเร็วพิเศษ ใช้เวลาเดินทางประมาณ 30 ชั่วโมง และยังเชื่อมต่อระหว่างเวียดนามถึงจีน สำหรับเส้นทางรถไฟทั่วประเทศมี 6 สายประกอบไปด้วย (ภาพที่ 15)

สายที่ 1: ฮานอย-โฮจิมิน ซิตี (Ha Noi-Ho Chi Minh) ระยะทาง 1,726 กิโลเมตร

สายที่ 2: ฮานอย-ไฮฟอง (Ha Noi-Hai Phong) ระยะทาง 102 กิโลเมตร

สายที่ 3: ฮานอย-เหล่าไก (Ha Noi-Lao Cai) ระยะทาง 296 กิโลเมตร

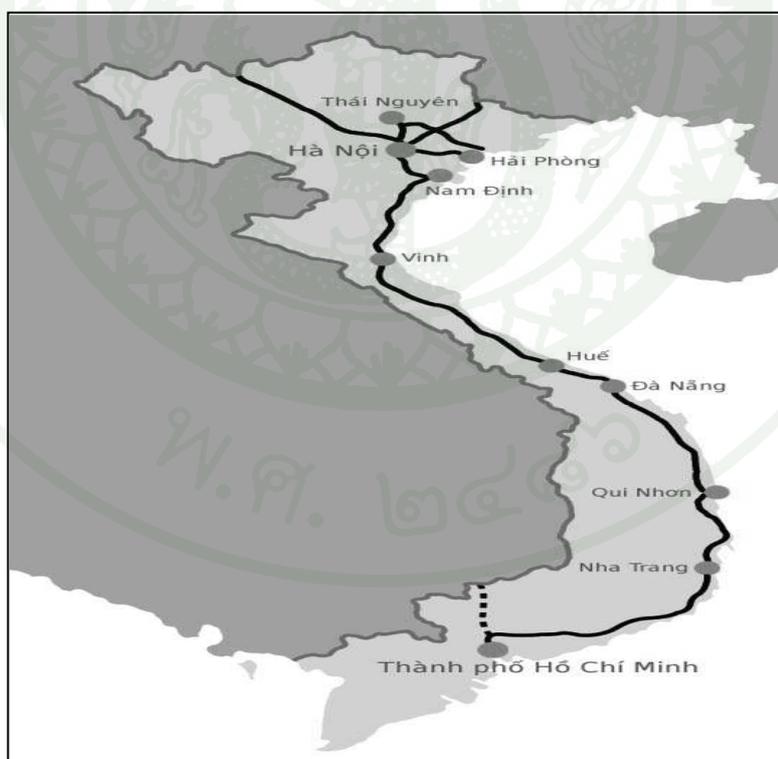
สายที่ 4: ฮานอย-หลั่งเซิน (Ha Noi-Lang Son) ระยะทาง 148 กิโลเมตร

สายที่ 5: ฮานอย-ไทเหงียน (Ha Noi-Thai Nquyen) ระยะทาง

6. ข้อมูลทางเศรษฐกิจ

6.1 ประเทศเวียดนามมีผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ณ ราคาคงที่ปี พ.ศ. 2537 เพิ่มขึ้น โดยในปี พ.ศ. 2551 มีมูลค่าเท่ากับ 489,833 พันล้านดอง เพิ่มขึ้นจาก 362,435 พันล้านดอง ในปี พ.ศ. 2547 ดังตารางที่ 6 ซึ่งสามารถแบ่งผลผลิตออกเป็น 3 ภาค ได้แก่ ภาคเกษตรกรรม ป่าไม้ และประมง ซึ่ง ณ ปี พ.ศ. 2547 มีมูลค่าทั้งหมด 73,917 พันล้านดอง เพิ่มขึ้นเป็น 86,082 พันล้านดองในปี พ.ศ. 2551 ทางด้านภาคอุตสาหกรรมและก่อสร้าง มีมูลค่าเท่ากับ 203,791 พันล้านดอง ในปี พ.ศ. 2551 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2547 ที่มีมูลค่า 142,621 พันล้านดอง และสุดท้ายภาคบริการ มีมูลค่าเท่ากับ 199,960 พันล้านดอง ในปี พ.ศ. 2551 เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2547 ที่มีค่าเท่ากับ 145,897 พันล้านดอง

6.2 ประเทศเวียดนามมีอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเท่ากับร้อยละ 6.18 ลดลงจากปี พ.ศ. 2547 ซึ่งอยู่ที่ร้อยละ 7.79 ด้านรายได้ต่อหัวของประชากรในปี พ.ศ. 2551 มีค่าเท่ากับ 17,141 พันดอง เพิ่มขึ้นจาก 8,720 พันดอง ในปี พ.ศ. 2547 ส่วนปริมาณการค้าระหว่างประเทศเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด ซึ่งเป็นผลมาจากปริมาณการนำเข้าและส่งออกอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2551 ประเทศเวียดนามมีมูลค่าการส่งออก 1,155,686 พันล้านดอง เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2547 ที่มีมูลค่าเท่ากับ 470,216 พันล้านดอง และปี พ.ศ. 2551 มีมูลค่าการนำเข้า 1,400,134 พันล้านดอง เพิ่มขึ้นจาก 524,216 พันล้านดอง ในปี พ.ศ. 2547 ซึ่งคิดเป็นตัวเลขขาดดุลการค้ากับต่างประเทศเท่ากับ 244,508 พันล้านดอง ในปี พ.ศ. 2551 โดยขาดดุลเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2547 ที่มีมูลค่าการขาดดุลเท่ากับ 54,000 พันล้านดอง ขณะที่การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในปี พ.ศ. 2551 มีมูลค่าสูงถึง 64.01 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2547 ที่มีมูลค่าเพียง 4.55 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ด้านอัตราเงินเฟ้อของประเทศเวียดนาม ในปี พ.ศ. 2547-2550 อยู่ในระดับปานกลาง และปี พ.ศ. 2551 อัตราเงินเฟ้อของประเทศเวียดนามปรับตัวสูงขึ้นจนอยู่ในระดับสูง (ตารางที่ 7) ทั้งนี้เนื่องจากกระแสความวิตกกังวลเกี่ยวกับราคาข้าว

ภาพที่ 15 เส้นทางการคมนาคมขนส่งทางรถไฟของเวียดนาม

ที่มา: Maps of World (2553)

ตารางที่ 6 ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของประเทศเวียดนาม

(หน่วย: พันล้านดอง)

รายการ	ปี พ.ศ.				
	2547	2548	2549	2550	2551
ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ณ ราคาปัจจุบัน	715,307	839,211	974,266	1,143,715	1,477,717
ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ณ ราคาคงที่ปี พ.ศ. 2537	362,435	393,031	425,373	461,344	489,833
ภาคเกษตรกรรม ป่าไม้ และ ประมง	73,917	76,888	79,723	82,717	86,082
ภาคอุตสาหกรรมและก่อสร้าง	142,621	157,867	174,259	192,065	203,791
ภาคบริการ	145,897	158,276	171,392	186,562	199,960

หมายเหตุ: อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศของประเทศเวียดนาม

ปี พ.ศ. 2547 ; 15,725 ดองต่อ 1 ดอลลาร์สหรัฐ

ปี พ.ศ. 2548 ; 15,746 ดองต่อ 1 ดอลลาร์สหรัฐ

ปี พ.ศ. 2549 ; 15,983 ดองต่อ 1 ดอลลาร์สหรัฐ

ปี พ.ศ. 2550 ; 16,119 ดองต่อ 1 ดอลลาร์สหรัฐ

ปี พ.ศ. 2551 ; 16,548.3 ดองต่อ 1 ดอลลาร์สหรัฐ

ที่มา: General Statistics office of Vietnam (2551)

ตารางที่ 7 ข้อมูลชี้วัดทางเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศเวียดนาม

รายการ	ปี พ.ศ.				
	2547	2548	2549	2550	2551
อัตรการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (ร้อยละ)	7.79	8.44	8.23	8.46	6.18
ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อหัวประชากร (พันดอง)	8,720	10,098	11,580	13,428	17,141
การส่งออกสินค้าและบริการ (พันล้านดอง)	470,216	582,069	717,109	879,461	1,155,686
การนำเข้าสินค้าและบริการ (พันล้านดอง)	524,216	617,157	761,547	1,060,763	1,400,134
การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ)	4.55	6.84	12.00	21.35	64.01
อัตราเงินเฟ้อ (ร้อยละ)	9.5	8.4	6.6	12.6	22.7

หมายเหตุ: อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศของประเทศเวียดนาม

ปี พ.ศ. 2547 ; 15,725 ดองต่อ 1 ดอลลาร์สหรัฐฯ

ปี พ.ศ. 2548 ; 15,746 ดองต่อ 1 ดอลลาร์สหรัฐฯ

ปี พ.ศ. 2549 ; 15,983 ดองต่อ 1 ดอลลาร์สหรัฐฯ

ปี พ.ศ. 2550 ; 16,119 ดองต่อ 1 ดอลลาร์สหรัฐฯ

ปี พ.ศ. 2551 ; 16,548.3 ดองต่อ 1 ดอลลาร์สหรัฐฯ

ที่มา: General Statistics office of Vietnam (2551)

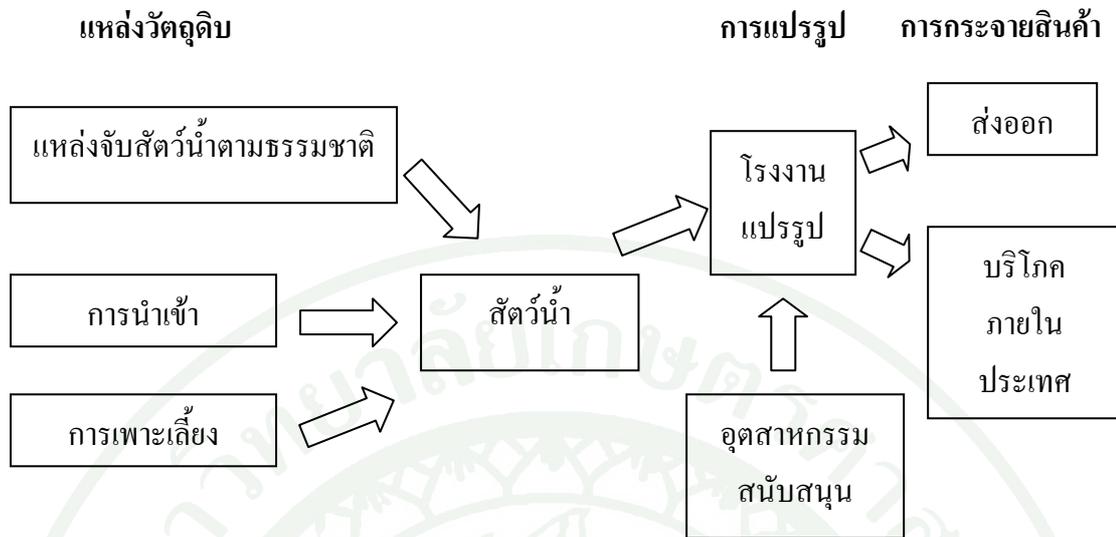
ข้อมูลพื้นฐานของอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนาม

อาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนามมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วตั้งแต่ในปี พ.ศ. 2543 ทั้งนี้เนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจปี พ.ศ. 2544-2548 ที่ตั้งเป้าหมายการพัฒนาประเทศในภาคอุตสาหกรรม มีการปรับโครงสร้างภาคเศรษฐกิจและแรงงานให้ทันสมัย อีกทั้งเพิ่มประสิทธิภาพและเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน รวมถึงขยายการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปเป็นส่วนหนึ่งในอุตสาหกรรมอาหาร ในปัจจุบัน

ประเทศเวียดนามมีโรงงานแปรรูปสัตว์น้ำทั้งหมดจำนวน 470 โรงงาน มีโรงงานจำนวนร้อยละ 70 อยู่ทางภาคใต้ของประเทศ เพราะเป็นแหล่งวัตถุดิบหลัก โดยเฉพาะบริเวณสามเหลี่ยมแม่น้ำโขง และตั้งอยู่ภาคกลางร้อยละ 24 และร้อยละ 6 อยู่ในภาคเหนือ ซึ่งนิยมตั้งอยู่บริเวณเมืองโฮจิมินห์หรือไซ่ง่อน ก่อนปี พ.ศ. 2529 ธุรกิจส่วนใหญ่เป็นกิจการของรัฐบาล แต่เมื่อใช้นโยบายโดยหมดยก้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้เนื่องจากประเทศเวียดนามเกิดการขาดแคลนเงินตราต่างประเทศในการพัฒนาธุรกิจ ทำให้ประเทศญี่ปุ่นจึงเข้ามาให้การช่วยเหลือในด้านเทคโนโลยี ส่งผลให้ประเทศญี่ปุ่นกลายเป็นผู้ก่อตั้งโรงงานอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปแห่งแรกในประเทศเวียดนาม รวมทั้งมีบทบาทสำคัญในการปรับโครงสร้างธุรกิจประมงในประเทศเวียดนาม ส่งผลให้ยอดมูลค่าการส่งออกเติบโตแบบก้าวกระโดดในช่วงปี พ.ศ. 2523-2533 ซึ่งในปัจจุบัน โรงงานที่รัฐบาลเป็นเจ้าของได้มีการเปลี่ยนโอนเป็นบริษัทในตลาดหุ้นหรือมีโครงสร้างที่ไม่ใช่ของรัฐบาลมากขึ้น โดยโรงงานที่เป็นของรัฐบาลส่วนใหญ่จะประกอบกิจการเกี่ยวกับบรรจุสัตว์น้ำ และการจับกุ้งเพื่อการส่งออก ในด้านเป้าหมายการพัฒนาตามแผนหลักการพัฒนาประมงฯ ในส่วนของอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป ได้ตั้งเป้าหมายไว้ 2 เรื่อง ดังนี้ จะรักษาระดับอัตราเติบโตของการผลิตเฉลี่ยร้อยละ 3.8 ต่อปี แบ่งเป็นผลผลิตจากการเพาะเลี้ยง 2 ล้านตัน จับจากธรรมชาติ 1.5-1.8 ล้านตัน รวมเป็นผลผลิตด้านการแปรรูป 3.5-4.0 ล้านตันต่อปี และอัตราขยายตัวของมูลค่าส่งออกเฉลี่ยร้อยละ 10.63 ต่อปี โดยมีเป้าหมายมูลค่าการส่งออกปีละ 4-4.5 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ (สถาบันอาหาร, 2551)

สำหรับห่วงโซ่อุปทานของอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนามประกอบด้วย แหล่งวัตถุดิบ การแปรรูปและการกระจายสินค้า โดยวัตถุดิบที่ใช้ในอุตสาหกรรมดังกล่าว ได้มาจาก 3 แหล่งผลิต ได้แก่ การจับสัตว์น้ำตามธรรมชาติ การนำเข้า และการเพาะเลี้ยง (ภาพที่ 16) สำหรับการจับสัตว์น้ำตามธรรมชาติจะแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

1. การประมงทะเลของประเทศเวียดนามแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ตามระดับความลึกของน้ำทะเล ได้แก่ ประมงชายฝั่งทะเลและประมงน้ำลึก โดยจะแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ อาทิเช่น บริเวณอ่าวตังเกี๋ย และภาคใต้ของประเทศ มีการกำหนดระดับความลึกของน้ำทะเลเพื่อการทำประมงชายฝั่งทะเลไม่เกิน 30 เมตร นอกจากนี้บริเวณภาคกลางกำหนดความลึกของน้ำทะเลในการทำประมงชายฝั่งทะเลที่ระดับไม่เกิน 50 เมตร ถ้าระดับความลึกของน้ำทะเลเกินกว่าที่กำหนดจะถือว่าเป็นการทำประมงน้ำลึก

ภาพที่ 16 ห่วงโซ่อุปทานของอุตสาหกรรมอาหารทะเลระยองและแปรรูป
ที่มา: ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย (2551)

สำหรับการทำประมงของประเทศเวียดนามส่วนใหญ่จะเป็นการทำประมงบริเวณชายฝั่งทะเล มีการใช้เรือขนาดเล็กและขนาดกลางในการจับสัตว์น้ำ ซึ่งในปัจจุบันมีเรือประมงที่จับสัตว์น้ำบริเวณชายฝั่งประมาณ 20,000 ลำ และรัฐบาลเวียดนามมีมาตรการจะเพิ่มจำนวนเรือประมงเป็น 50,000 ลำ ภายใต้แผนแม่บทในการพัฒนาสาขาประมงที่มีกำหนดใช้จนถึงปี พ.ศ. 2553 และได้ออกมาตรการเพื่อสนับสนุนให้เรือประมงออกไปจับสัตว์น้ำบริเวณนอกชายฝั่งมากขึ้นเพื่อเพิ่มผลผลิต ทั้งนี้เนื่องจากการประมงนอกชายฝั่งของประเทศเวียดนามให้ผลผลิตเพียงร้อยละ 40 ของผลผลิตที่ได้จากการทำประมงทั้งหมด นอกจากนี้รัฐบาลเวียดนามได้กำหนดบุคคลหรือหน่วยงานที่จะจับสัตว์น้ำบริเวณน่านน้ำของประเทศเวียดนามต้องได้รับใบอนุญาตจับสัตว์น้ำ และให้การยกเว้นชาวประมงที่ใช้เรือขนาดไม่เกิน 0.5 ตัน และผู้ที่ไม่ใช้เรือประมงในการประกอบกิจการไม่ต้องมีใบอนุญาตจับสัตว์น้ำ ทั้งนี้เพื่อควบคุมและกำกับดูแลไม่ให้มีการจับสัตว์น้ำในจำนวนมากเกินไป

ด้านปริมาณผลผลิตทางการประมงทะเลส่วนใหญ่จะนำไปขึ้นฝั่งที่บริเวณสามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขง (Mekong River Delta) ซึ่งอยู่ทางตอนใต้ของประเทศ ด้วยเหตุนี้ โรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารทะเลส่วนใหญ่จึงตั้งอยู่บริเวณภาคใต้ตั้งแต่เมืองคั่นฮว่า (Khanh Hoa) ถึงเมืองก่าเมา (Ca Mau) เพื่อความสะดวกในการขนส่งวัตถุดิบป้อนให้แก่โรงงานอุตสาหกรรม

แปรรูป ซึ่งแหล่งผลิตสินค้าประมงที่สำคัญของประเทศเวียดนาม (ณัฐชา เพชรดากุลและคณะ, 2551) ได้แก่

เมืองเกิ่นเทอ (Can Tho) ตั้งอยู่บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำโขง และบริเวณริมแม่น้ำซองเฮา (Song Hau) เป็นพื้นที่เหมาะแก่การทำประมงน้ำจืด ซึ่งมีระบบสาธารณูปโภคด้านโทรคมนาคม ไฟฟ้า น้ำประปา และการจราจรที่พัฒนารุดหน้ามากที่สุดในบรรดาเมืองที่ตั้งอยู่ในแถบลุ่มแม่น้ำโขง (ยกเว้นนครโฮจิมินห์) โดยผลผลิตของอุตสาหกรรมอาหารและอาหารแปรรูปมีส่วนสูงถึงร้อยละ 50 ของผลผลิตอุตสาหกรรมทั้งหมดในเมือง และสร้างรายได้มากกว่าร้อยละ 75 ของรายได้รวมของเมือง นอกจากนี้ยังมีนโยบาย “One door policy” ทำให้การออกไปอนุญาตลงทุนมีความสะดวกรวดเร็ว ค่าเช่าที่ดินในนิคมอุตสาหกรรม จา นอก 2 (Tra Noc 2) และฮวง ฟู่ (Hung Phu) ซึ่งเป็นนิคมอุตสาหกรรมสำคัญของจังหวัดมีระดับต่ำเพียง 0.6 ดอลลาร์สหรัฐต่อตารางเมตรต่อปี และคาดว่าจะลดลงอีกในอนาคต

เมืองเบ็นแตร์ (Ben Tre) ตั้งอยู่บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำโขง มีชายฝั่งทะเลยาว 65 กิโลเมตร ซึ่งเหมาะแก่การทำประมง มีนโยบายยกเว้นค่าเช่าที่ดินในช่วง 4 ปีแรกของการลงทุน และลดค่าเช่าลงกึ่งหนึ่งในอีก 2 ปีถัดไป รวมทั้งได้รับสิทธิประโยชน์ในการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลในอัตราร้อยละ 10 มี Industrial Park 3 แห่ง ได้แก่ นิคมอุตสาหกรรม Giao Long นิคมอุตสาหกรรม An Hiep และ นิคมอุตสาหกรรม Binh Phu ให้แก่นักลงทุน

เมืองก่าเมา (Ca Mau) ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของประเทศบนที่ราบลุ่มติดชายฝั่งอ่าวไทยและทะเลจีนใต้ มีชายฝั่งทะเลยาว 225 กิโลเมตร มีนโยบายลดขั้นตอนการขอใบอนุญาตลงทุนและระยะเวลาออกค้ำประกัน รวมทั้งให้การช่วยเหลือในการปรับปรุงที่ดินเพื่อการลงทุน การฝึกอบรมแรงงาน และสนับสนุนการหาตลาด

เมืองด่งท้าป (Dong Thap) มีชายแดนติดกับกัมพูชาและมีแม่น้ำโขงไหลผ่าน อย่างไรก็ตาม แม้พื้นที่ของจังหวัด ไม่มีทางออกสู่ทะเล แต่มีพื้นที่เหมาะสมสำหรับการเพาะเลี้ยงปลา กุ้ง รัฐบาลมีโครงการลงทุนเพื่อพัฒนาการเลี้ยงกุ้งในนาข้าว มีนโยบายลดอัตราค่าเช่าที่ดิน ให้การสนับสนุนด้านเงินกู้และจัดหาพื้นที่สำหรับก่อสร้างโรงงาน รวมทั้งช่วยฝึกอบรมแรงงานเบื้องต้น

เมืองเตียนยาง (Tien Giang) อยู่ห่างจากนครโฮจิมินห์ไปทางใต้ราว 60-70 กิโลเมตร มีพื้นที่ติดชายฝั่งแม่น้ำซงเตียน (Song Tien) และมีชายฝั่งทะเลยาว 32 กิโลเมตร มีเครือข่ายโทรคมนาคมและสายไฟฟ้ามากที่สุดแห่งหนึ่งในบรรดาจังหวัดที่ตั้งอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำโขง มีมาตรการยกเว้นและลดอัตราค่าเช่าที่ดินให้แก่นักลงทุน (ขึ้นอยู่กับขนาดและระยะเวลาของโครงการลงทุนเป็นสำคัญ)

เมืองอันเกียง (An Giang) มีชายแดนติดกับกัมพูชายาว 90 กิโลเมตร และมีด่านการค้าชายแดน ซึ่งมีการค้าขายระหว่างไทย กัมพูชาและเวียดนาม เป็นปริมาณค่อนข้างมาก ระบบสาธารณูปโภค ระบบคมนาคม รวมทั้งระบบโทรศัพท์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของจังหวัดพัฒนาไปมาก ขณะเดียวกันระบบน้ำประปาในเขตนิคมอุตสาหกรรมของจังหวัดได้รับการพัฒนาให้สามารถตอบสนองความต้องการใช้ของโรงงานได้อย่างเพียงพอ มีเขตการค้าชายแดนพิเศษ 2 แห่ง ได้แก่ ดินห์ เบียน (Tinh Bien) และวินห์ เซือง (Vinh Xuong) มีนโยบายให้ความสำคัญกับการลงทุนในอุตสาหกรรมอาหารแปรรูป และประมงแปรรูป โดยให้สิทธิประโยชน์แก่นักลงทุนในด้านค่าเช่าที่ดิน รวมทั้งมีโครงการพัฒนาสาธารณูปโภคของจังหวัดให้เชื่อมโยงกับพื้นที่ในเขตส่งเสริมการลงทุน มีการลดและการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลให้กับโครงการลงทุนจากต่างประเทศ

เมืองบั๊กเถียว (Bac Lieu) มีแม่น้ำหลายสายซึ่งเชื่อมโยงกับแม่น้ำโขง แต่กำลังการผลิตในจังหวัดไม่เพียงพอต่อความต้องการบริโภค โดยเฉพาะการเพาะพันธุ์ลูกกุ้ง จึงดึงดูดการลงทุนด้วยการให้สิทธิประโยชน์โดยคิดค่าเช่าที่ดินในระดับต่ำ และอำนวยความสะดวกในการขยายพื้นที่เพื่อการลงทุน

2. ประมงน้ำจืด ประเทศเวียดนามมีพื้นที่ซึ่งเป็นแหล่งน้ำจืดธรรมชาติประมาณ 4,200 ตารางกิโลเมตร และอาจมีมากขึ้นเป็น 6,000 ตารางกิโลเมตรในฤดูน้ำหลาก นอกจากนี้ โครงการก่อสร้างแหล่งกักเก็บน้ำที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้พื้นที่ทำประมงน้ำจืดของเวียดนามมีมากขึ้น สำหรับแหล่งทรัพยากรประมงน้ำจืดที่สำคัญของเวียดนาม ได้แก่ บริเวณแม่น้ำโขงและแม่น้ำแดง โดยมีผลผลิตประมงน้ำจืดที่สำคัญ ได้แก่ ปลาตะเพียน (Carp) และปลาทอมเทศ (Tilapia) เป็นต้น

นอกจากนี้ประเทศเวียดนามมีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ซึ่งแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่สำคัญอยู่บริเวณสามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขง โดยมีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำมากถึงร้อยละ 70 ของพื้นที่การ

เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำทั้งหมดของประเทศ โดยเฉพาะในเมืองท่าเมา (Ca Mau) เมืองบักเลียว (Bac Lieu) เมืองเกียนยาง (Kien Giang) และซอครัง (Soc Trang) อีกทั้งบริเวณแม่น้ำแดง (Red River Delta) มีแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ได้แก่ เมืองท่าไต (Ha Tay) เมืองหายชเวือง (Hai Duong) เมืองไฮฟอง (Hai Phong) เป็นต้น นอกจากนี้บริเวณภาคกลางตอนบนมีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเช่นกัน คือ เมืองเหงอาน (Nghe An) และเมืองแทงหวา (Thanh Hoa) เป็นต้น สำหรับสัตว์น้ำที่ประเทศเวียดนามมีความนิยมเพาะเลี้ยงได้แก่ ปลา Pangasius (ซึ่งรวมถึงปลา Tra และปลา Basa) กุ้งกุลาดำซึ่งมีจำนวนถึงร้อยละ 80 ของการเลี้ยงกุ้งทั้งหมด และกุ้งขาวที่มีการเพาะเลี้ยงเพื่อทดแทนกุ้งกุลาดำ เนื่องจากมีขั้นตอนในการเพาะเลี้ยงที่ง่ายกว่า

สำหรับการกระจายสินค้าสัตว์น้ำในประเทศเวียดนามมีความซับซ้อนสูง เนื่องจากมีหลายช่องทางและมีผลิตภัณฑ์หลายประเภทหลากหลายชนิด สินค้ามีชีวิตจะถูกขายโดยชาวประมงสู่พ่อค้าคนกลางที่จะรวบรวมและนำไปขายต่อให้โรงงานแปรรูป ชาวประมงจะพัฒนาความสัมพันธ์ระยะยาวกับตัวแทนการค้าหรือผู้ค้าส่ง เนื่องจากกลุ่มนี้จะให้เครดิตเรื่องน้ำมัน น้ำแข็ง และปัจจัยการผลิตที่จำเป็นอื่น ๆ แก่ชาวประมง รวมทั้งให้เงินทุนในการซื้อเรือหรือจ่ายช่วงนอกฤดูประมงน้ำลึก ซึ่งสัตว์น้ำที่จับได้ จะซื้อขายในทะเลและขนผู้ฝั่งโดยเรือขนถ่ายของคนกลาง ซึ่งกลุ่มผู้รวบรวมจะนำมาขายต่อให้กับโรงงานแปรรูปอีกทอดหนึ่ง ในภาคเหนือสัตว์น้ำส่วนใหญ่จะซื้อผ่านคนกลางซึ่งเป็นคนจีนที่มีเรือ รวบรวมจากทะเลและขนเข้าสู่โรงงาน สัตว์น้ำที่จับได้เกือบร้อยละ 95 จะขายสู่โรงงาน ส่วนที่เหลือขายในตลาดท้องถิ่นเพื่อบริโภคสด (สถาบันอาหาร, 2551)

อุตสาหกรรมปลาของประเทศเวียดนาม

วัตถุประสงค์ปลาของประเทศเวียดนามได้มาจากการประมงเป็นเป็นหลัก ซึ่งแหล่งจับปลาที่สำคัญอยู่ที่บริเวณ จังหวัดฟูเยน (Phu Yen) และบริเวณตอนกลางของประเทศ เป็นแหล่งจับปลาทูน่าครีบน้ำเงิน เป็นต้น ด้านปลาที่นิยมทำการเพาะเลี้ยงได้แก่ ปลา Pangasius เป็นปลาเศรษฐกิจของประเทศเวียดนามซึ่งเป็นที่นิยมในการบริโภค เนื่องจากเนื้อปลามีสีคล้ายปลากะพงและปลาค็อด แต่มีราคาที่ถูกกว่า โดยจะเพาะเลี้ยงบริเวณพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำ และไม่สามารถเพาะเลี้ยงในแหล่งน้ำนิ่งได้ ดังนั้นบริเวณสามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขงจึงเป็นแหล่งเพาะเลี้ยงที่สำคัญ สำหรับผู้ผลิตในอุตสาหกรรมปลากระป๋องและแปรรูปของเวียดนามแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ผู้ผลิตที่รัฐบาลเป็นเจ้าของ และผู้ผลิตเอกชน ซึ่งผู้ผลิตรายใหญ่ของเวียดนามส่วนใหญ่จะมีภาครัฐบาลเป็นผู้ถือหุ้นเกือบทั้งหมด แต่ในปัจจุบันรัฐบาลเริ่มทยอยขายหุ้นให้กับภาคเอกชน โดยมีสัดส่วนประมาณร้อยละ

75 และรัฐบาลร้อยละ 25 เพื่อให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น และให้สามารถแข่งขันได้ในยุคการค้าเสรี ในด้านจำนวนผู้ผลิตส่วนใหญ่เป็นโรงงานขนาดเล็ก โดยผู้ผลิตเหล่านี้จะผลิตสินค้าอื่น ๆ ที่ใช้วัตถุดิบ ได้แก่ กุ้ง ปู ปลาหมึก เป็นต้น ควบคู่กับการผลิตปลากระป๋องและแปรรูป ทั้งนี้เนื่องจากข้อจำกัดด้านวัตถุดิบที่ต้องจับจากทะเล (สถาบันอาหาร, 2548) ปัจจุบันผลิตภัณฑ์ปลามีการแปรรูปในรูปแบบต่าง ๆ อาทิเช่น Dried, Sciled , Mahi Mahi, Fillet, Steak, Whole Gutted, Fillet Breaded เป็นต้น ส่วนผลิตภัณฑ์ปลากระป๋องมีรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ ปลาทูน่าในน้ำมัน ปลาทูน่าในน้ำเกลือ ปลาซาดีนในซอสมะเขือเทศ (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2551) โดยภาพที่ 17 เป็นกระบวนการผลิตปลากระป๋อง

อุตสาหกรรมกุ้งของประเทศเวียดนาม

ประเทศเวียดนามมีการเลี้ยงกุ้งกุลาดำเป็นหลัก และสามารถเพาะเลี้ยงได้เป็นอันดับหนึ่งของโลก แทนที่ประเทศไทย บริเวณเลี้ยงกุ้งกุลาดำแห่งแรกที่เมืองขัญฮัว (Khanh Hoa) ซึ่งอยู่ทางภาคเหนือที่มีอากาศและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม และกระจายสู่บริเวณตอนใต้ของประเทศซึ่งมีการเพาะเลี้ยงเป็นจำนวนมากในปัจจุบัน ซึ่งเลี้ยงได้เพียง 1-2 รอบในหนึ่งปีเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากสภาพอากาศไม่เหมาะสมแก่การเลี้ยงอาจเกิดปัญหาโรคนกุ้งได้ ประเทศเวียดนามได้เริ่มมีการเพาะเลี้ยงกุ้งขาวเมื่อปี พ.ศ. 2545 โดยรัฐบาลอนุญาตให้เพาะเลี้ยงบริเวณเมืองกวางนิงถึงบิญถ่วน (Quang Ninh to Binh Thuan) และในปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการทบทวนที่จะให้เลี้ยงกุ้งขาวบริเวณพื้นที่ภาคใต้แถบสามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขง ทั้งนี้เพราะต้องเผชิญปัญหาที่กุ้งกุลาดำเริ่มแข่งขันไม่ได้ในตลาดเพราะมีสินค้าที่สามารถทดแทนได้ด้วยกุ้งชนิดอื่น ๆ มีราคาและต้นทุนการผลิตที่สูงกว่าผลผลิตต่อไร่ต่ำ รวมถึงปัญหาด้านโรคในกุ้ง (สถาบันอาหาร, 2548; สถาบันอาหาร, 2551)

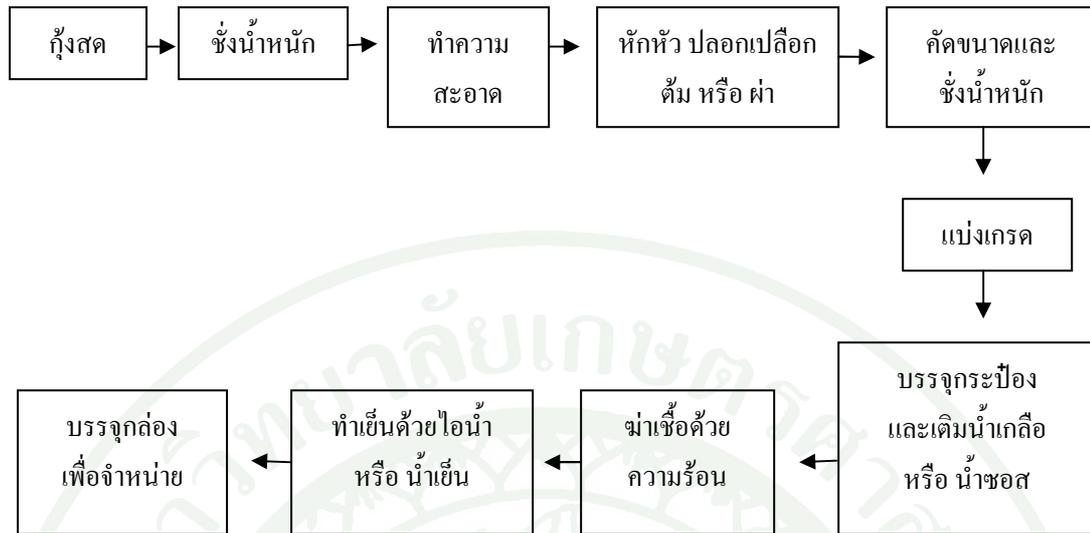
ในช่วงที่ผ่านมา ผู้ผลิตในอุตสาหกรรมกุ้งแปรรูปของเวียดนามแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ผู้ผลิตที่รัฐเป็นเจ้าของ และผู้ผลิตเอกชน ซึ่งผู้ผลิตกุ้งแปรรูปรายใหญ่ของประเทศเวียดนามเกือบทั้งหมดเป็นผู้ผลิตที่รัฐบาลถือหุ้นร้อยละ 100 แต่ในปัจจุบันรัฐบาลเริ่มทยอยขายหุ้นให้กับภาคเอกชนโดยมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 75 และรัฐบาลร้อยละ 25 เพื่อให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น และให้สามารถแข่งขันได้ในยุคการค้าเสรี ปัจจุบันผู้ผลิตกุ้งแปรรูปในประเทศเวียดนามส่วนใหญ่เป็นโรงงานขนาดเล็ก โดยผู้ผลิตเหล่านี้จะไม่แปรรูปเฉพาะกุ้งเพียงชนิดเดียว แต่จะแปรรูปอาหารทะเลเกือบทุกชนิด เช่น ปลา ปู หอย เป็นต้น ทั้งนี้เนื่องจากกุ้งเป็นสินค้าที่มีความผันผวนทางด้านราคาสูง และมักประสบปัญหาการกีดกันทางการค้าบ่อยครั้ง

ดังนั้นผู้ผลิตส่วนมากจึงกระจายความเสี่ยงในด้านนี้ออกไป โดยการแปรรูปสัตว์น้ำอื่น ๆ เพิ่มมากขึ้น ลักษณะของผลิตภัณฑ์กุ้งส่งออกของประเทศเวียดนามมีการพัฒนาเพิ่มขึ้นจากระยะเริ่มต้นที่ส่งออกแต่กุ้งดิบแช่แข็งแบบบล็อก ปัจจุบันมีการแปรรูปในแบบต่าง ๆ เช่น HOSO, HLSO, PUD, PDTO, PTO, Sushi, Nobashi, Skewer, Butterfly, Block, IQF เป็นต้น ซึ่งมีการผลิตกุ้งกระป๋องและกุ้งแปรรูปดังภาพที่ 18 และ 19 ตามลำดับ (สถาบันอาหาร, 2548; สถาบันอาหาร, 2551)

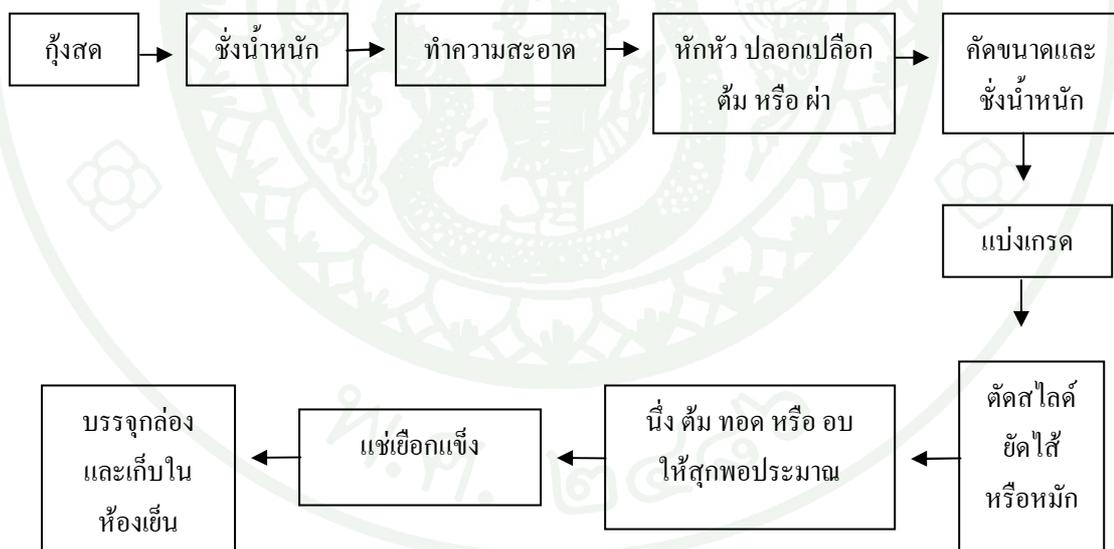

ภาพที่ 17 กระบวนการผลิตปลากระป๋อง

ที่มา: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (2551)

ภาพที่ 18 กระบวนการผลิตกึ่งกระป๋อง
ที่มา: สถาบันอาหาร (2551)

ภาพที่ 19 กระบวนการผลิตกึ่งแปรรูปอื่น ๆ
ที่มา: สถาบันอาหาร (2551)

นโยบายของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมอาหารทะเลระยองและแปรรูปของประเทศเวียดนาม

1. นโยบายด้านผลิตภัณฑ์กุ้ง

นโยบายภาครัฐบาลมีส่วนอย่างมากที่ส่งเสริมให้ประเทศเวียดนามมีปริมาณการเพาะเลี้ยงกุ้งออกสู่ตลาดอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงกุ้งของประเทศเวียดนามต้องปฏิบัติตามแนวทางและเป็นไปตามข้อกำหนดตามระเบียบที่รัฐได้กำหนดไว้ ซึ่งมีข้อกำหนดที่สำคัญ ๆ ได้แก่ (กานล สอนเกตุ, 2550)

1) การปล่อยลูกกุ้งลงในบ่อเพาะเลี้ยงจะต้องได้รับการอนุญาตและผ่านการตรวจสอบน้ำที่ใช้ในการเพาะเลี้ยงเพื่อป้องกันโรคระบาด

2) มีการกำหนด Zoning สำหรับการเลี้ยงชัดเจน

3) รัฐบาลกลางมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อส่งเสริมการเลี้ยงกุ้งรายย่อยในลักษณะคอมมูน

4) ภาครัฐส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรวิสาหกิจสามารถดำเนินการสร้างฟาร์มเลี้ยงกุ้งมาตรฐานขนาดใหญ่ได้

5) เน้นส่งเสริมการทำฟาร์มแบบยั่งยืนและให้ความสำคัญเรื่องการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

6) มีนโยบายส่งเสริมให้ผู้ส่งออกแปรรูปสินค้าสัตว์น้ำโดยรวมเรื่องการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

7) มีนโยบายส่งเสริมให้ผู้ส่งออกแปรรูปสินค้าสัตว์น้ำโดยรวมและเน้นสินค้ากุ้งให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความปราณีต มีคุณภาพสูงและมีความหลากหลายมากขึ้น เพื่อขยายการส่งออกไปตลาดหลักและขยายไปตลาดแหล่งอื่นให้มากขึ้น

8) มุ่งส่งเสริมการขายตลาดต่างประเทศด้วยการสร้าง Brand Nation กุ้งของเวียดนาม โดยเฉพาะเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคในต่างประเทศ

9) จัดตั้งสมาคมด้านการบริหารจัดการในการทำธุรกิจกุ้งเพื่อร่วมมือกับบริษัทต่าง ๆ โดยอยู่ภายใต้การดูแลของภาครัฐ

10) พัฒนารูปแบบการเพาะเลี้ยงเพื่อกระจายความเสี่ยงด้วยการเพิ่มสายพันธุ์การเพาะเลี้ยง ให้มีความหลากหลายและสอดคล้องกับระบบนิเวศวิทยาในพื้นที่ต่าง ๆ

ยุทธศาสตร์สำคัญของเวียดนาม ได้แก่ การสร้างเครือข่ายการกระจายสินค้าไปต่างประเทศ เพื่อให้มีช่องทางจำหน่ายประจำและลดภาระค่าใช้จ่ายให้กับคนกลาง เครือข่ายดังกล่าวจะทำหน้าที่ในการกระจายสินค้าในตลาดสำคัญ โดยจะดำเนินการร่วมกับสถานทูตเวียดนามในต่างประเทศ และทูตพาณิชย์ เพื่อช่วยแก้ปัญหาการค้ารวมถึงอุปสรรคทางด้านเทคนิคต่าง ๆ โดยองค์กรและหน่วยงานของประเทศเวียดนามที่มีบทบาทสำคัญ ได้แก่

1) กระทรวงการค้าและทรัพยากรทางน้ำ หน่วยงานนี้มีบทบาทด้านการวางนโยบายและปกป้องผลประโยชน์ของกุ้งของเวียดนามทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การวางนโยบายส่งเสริมให้ผู้ส่งออกแปรรูปสินค้าสัตว์น้ำให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลายและเน้นคุณภาพมากขึ้นเพื่อขยายตลาด เป็นต้น

2) สมาคมผู้ส่งออกและผู้ผลิตอาหารทะเลของเวียดนาม (Vietnam Association of Seafood Exporters and Processors: VASEP) เป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่มีบทบาทในการปกป้องผลประโยชน์ของผู้ประกอบการเวียดนามและมีบทบาทในการออกสำรวจแสวงหาตลาดใหม่ ๆ ทั้งในยุโรปและประเทศต่าง ๆ มากขึ้น

สำหรับการดำเนินงานเรื่องกุ้ง สมาคมฯ ให้ความสำคัญในการเลี้ยงกุ้งของประเทศด้วยการจัดตั้งคณะกรรมการกุ้งจำนวน 12 คน เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2546 เพื่อทำหน้าที่เป็นตัวแทนของสมาคมโดยตรงสำหรับดำเนินการเกี่ยวกับนโยบายการเลี้ยง การแปรรูป การจำหน่ายกุ้งและเป็นตัวแทนของสมาคมเกี่ยวกับคดีความเรื่องกุ้งระหว่างประเทศ นอกจากนี้ VASEP ยังมีการวางแผน

ดำเนินงานด้านประชาสัมพันธ์ในตลาดโลกด้วยการสร้าง Brand National Shrimp Trademarks เพื่อเสริมสร้างจุดแข็งและแข่งขันกับประเทศผู้ส่งออกกุ้งอื่น ๆ

2. นโยบายภาครัฐในด้านการผลิตของประเทศเวียดนาม

นับตั้งแต่ที่กระทรวงประมงของประเทศเวียดนาม (Ministry of Fisheries) ได้มีการจัดทำแผนระยะยาวเพื่อพัฒนาด้านการประมงในประเทศของเวียดนามในปี พ.ศ. 2539 โดยมีแผนนโยบายและระเบียบข้อบังคับ เพื่อเป็นการส่งเสริมการทำประมงในประเทศและต่างประเทศอย่างเป็นระบบ เพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมดังกล่าวให้เป็นแกนหลักในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ (ณัฐชา เพชรดากุล และคณะ, 2551)

ในทางปฏิบัติ เวียดนามได้จัดตั้งสมาคมผู้ส่งออกและผู้ผลิตสินค้าประมง (Vietnam Association of Seafood Exporters and Processors-VASEP) ขึ้นในปี พ.ศ. 2541 เพื่อทำหน้าที่เป็นหน่วยงานเชิงปฏิบัติการ และต่อมาทางกระทรวงประมงได้วางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมประมง (Fisheries Development Strategy 2000-2010) โดยมีการตั้งเป้าหมายขึ้นเป็น 3 โครงการใหญ่ๆ ได้แก่ โครงการการจับปลาในทะเลลึก (Offshore Fishing Programme) โครงการพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (Aquaculture Development Programme) และโครงการพัฒนาการส่งออกสินค้าประมง (Fisheries Export Development Programme)

ในการผลิตสินค้าปลาในประเทศ กรมประมงได้มีนโยบายที่จะส่งเสริมให้พัฒนาไปสู่รูปแบบของการเป็นตลาดศูนย์กลางการค้าส่งปลา (Fish wholesale market) หรือในลักษณะศูนย์กลางการซื้อขายปลา (Transaction centre) ซึ่งจากนั้นไม่นาน ก็ได้มีการจัดตั้งศูนย์กลางการซื้อขายขึ้นแห่งแรกที่นคร โฮจิมินห์ และอีกสองแห่งที่จังหวัด Khanh Hoa และ Bentre

นอกจากนี้ ธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB) ได้เข้ามาช่วยเหลือในเรื่องการพัฒนาท่าเรือประมงทั้งประเทศรวม 17 แห่ง ซึ่งเน้นในเรื่องการพัฒนาด้านการขนส่ง (Logistixs) และการจัดตั้งตลาดค้าขายในประเทศ (Trading onshore) นอกจากนี้ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2545 รัฐบาลเวียดนามได้ประกาศนโยบายเพื่อส่งเสริมการทำ Contract farming ซึ่งสนับสนุนให้ผู้ประกอบการในทุกภาคการผลิต จัดทำ Contract farming กับผู้ผลิตเพื่อเป็นการเชื่อมโยงกิจกรรมทางด้านการผลิตและการตลาดเข้าด้วยกัน

ต่อมาในปี พ.ศ. 2547 กระทรวงประมงร่วมกับองค์การอาหารโลก (Food and Agriculture Organization: FAO) ได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์ประเทศสำหรับการบริหารจัดการและพัฒนาสินค้ำประมง (National Strategy for Marine Fisheries Management and Development 2005-2015)

ในด้านการผลิตประมงน้ำลึก ได้ส่งเสริมให้มีการลงทุนด้านเรือประมงและอุปกรณ์มากยิ่งขึ้น แต่ก็ยังมีอุปสรรคจากการขาดแคลนเทคโนโลยีที่เหมาะสมขาดความสามารถในการระบุแหล่งการจับปลาในทะเล การขาดแคลนบุคลากรที่มีความชำนาญ ขาดการให้บริการสำหรับการทำประมงน้ำลึก เป็นต้น

รัฐบาลไม่ได้ประกาศช่วงฤดูที่ห้ามทำการประมง แต่ได้มีการประกาศในเรื่องเขตอนุรักษ์ห้ามจับปลา 15 แห่ง เพื่อเป็นการสงวนเขตห้ามจับปลาไว้ในระดับร้อยละ 2 ของอาณาเขตทะเลทั้งหมด นอกจากนี้ได้กำหนดขนาดขั้นต่ำของอุปกรณ์การจับสัตว์น้ำ 5 ประเภท ได้แก่ ปลาซาร์ดีน แอนโชวี แมคเคอเรล กุ้ง และกุ้งมังกร ซึ่งได้อนุญาตให้เพิ่มแรงม้าของเครื่องยนต์เรือประมงได้ให้เหมาะสมกับขนาดของอุปกรณ์

นอกจากนี้ รัฐบาลได้กำหนดให้ปริมาณการจับ (Input control) ต้องสอดคล้องกับจำนวนอุปกรณ์ประมงและข้อกำหนด (Restriction) ของอุปกรณ์แต่ละชนิด การทำการประมงตามปกติต้องขอใบอนุญาต (Fishing license) แต่ส่วนใหญ่ชาวประมงมักจะไม่ปฏิบัติตาม เพราะกฎหมายมิได้เข้มงวดในเรื่องนี้มากนัก แต่ในข้อกำหนดได้ระบุให้การยื่นขอใบอนุญาต จะต้องแจ้งรายละเอียดอื่นๆประกอบด้วย เช่น ใบตรวจสอบคุณภาพเรือ (Vessel inspection) และใบจดทะเบียนเรือ (Registration paper)

รัฐบาลได้มีนโยบายในปีค.ศ. 1998 เพื่อจัดสรรเงินกู้พิเศษ (Preferential loan) ให้กับชาวประมงน้ำลึกในการปรับปรุงเรือประมงให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น (กำหนดให้เป็น 90 แรงม้า) และเพื่อการปรับปรุงอุปกรณ์ให้ทันสมัยมากขึ้น ซึ่งรวมเป็นมูลค่าถึง 65 ล้านดอลลาร์สหรัฐ รัฐบาลได้มีการลงทุนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของท่าเรือ (Harbor infrastructure) ผู้ประกอบการทั้งเวียดนามและต่างชาติจะได้รับสิทธิพิเศษด้านภาษี โดยจะยกเว้นการจัดเก็บภาษีในช่วง 3 ปีแรกของการดำเนินการ

3. นโยบายส่งเสริมการลงทุน

ประเทศเวียดนามประกาศใช้ กฎหมายการลงทุนจากต่างประเทศฉบับแรก เมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2531 ต่อมาในปี พ.ศ. 2535 ได้มีการเพิ่มเติมแก้ไข เพื่อส่งเสริมและดึงดูดให้มีการลงทุนจากต่างประเทศเพิ่มขึ้น ปัจจุบันกฎหมายการลงทุนจากต่างประเทศฉบับล่าสุดที่ใช้คือ Unified Enterprise Law และ Common Investment Law ประกาศใช้เมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2548 (สำนักงานส่งเสริมการลงทุน, 2553)

กฎหมายการลงทุนของเวียดนามค่อนข้างชัดเจนและเอื้อประโยชน์แก่นักลงทุน โดยรัฐบาลส่งเสริมการลงทุนจากต่างชาติและยืนยันที่จะไม่ยึดกิจการเป็นของรัฐ รวมทั้งอนุญาตให้ส่งเงินทุนและกำไรกลับประเทศได้ รัฐบาลจะไม่เก็บภาษีเครื่องจักรอุปกรณ์ และวัสดุก่อสร้างที่นำเข้ามา เพราะผลิตสินค้าส่งออก นอกจากนี้ ยังมีการปรับปรุงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องการอนุมัติโครงการลงทุนจากต่างชาติ โดยใช้ระบบ “One-stop Service” เพื่อแก้ปัญหาความล่าช้าเกี่ยวกับการขออนุญาตลงทุน รัฐบาลเวียดนามมีการใช้มาตรการต่างๆ ในการส่งเสริมและควบคุมการลงทุนในเวียดนามหลายมาตรการ ดังนี้ (สำนักงานส่งเสริมการลงทุน, 2553)

3.1 มาตรการด้านภาษี

3.1.1 ภาษีเงินได้นิติบุคคล เริ่มปี 2552 อัตรามาตรฐานร้อยละ 25 (เท่ากันทั้งบริษัทเวียดนามและบริษัทต่างประเทศ)

3.1.2 ธุรกิจที่ได้รับการส่งเสริม อัตราภาษีเป็นไปตามใบอนุญาต เช่น ร้อยละ 10 หรือ 20 ในกรณีที่ได้รับการยกเว้นภาษี เช่น 2-4 ปี การยกเว้นให้เริ่มนับตั้งแต่วันที่มีการ (ไม่ใช่ปีที่เริ่มดำเนินการ)

3.1.3 ในการโอนกำไรกลับประเทศ สามารถทำได้เป็นรายไตรมาส และไม่ต้องเสีย Withholdings Tax

3.2 มาตรการด้านการเงินการธนาคาร รัฐบาลเวียดนามอนุญาตให้สาขาธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศประกอบธุรกิจที่เป็นเงินตราต่างประเทศ ทำให้ธุรกิจสามารถใช้บริการชำระบัญชีการค้าระหว่างประเทศ และเพิ่มความคล่องตัวในการดำเนินธุรกิจ

3.3 การจัดตั้งเขตส่งเสริมการส่งออก และเขตพื้นที่อุตสาหกรรมต่าง ๆ ปัจจุบันเวียดนามมีเขตส่งเสริมการลงทุน 2 ประเภท คือ Export Processing Zone (EPZ) และ Industrial Zone (IZ) โดยเฉพาะในนครโฮจิมินห์ ไฮฟอง ฮานอย เป็นต้น เพื่อดึงดูดนักลงทุนจากต่างชาติ โดยกำหนดอัตราภาษีที่ต่ำเป็นพิเศษ สำหรับธุรกิจที่เข้าไปลงทุนในเขตอุตสาหกรรมทั้ง 2 ประเภท

3.4 มาตรการอื่น ๆ ที่ให้แก่ักลงทุนต่างชาติ อาทิเช่น

3.4.1 ระยะเวลาที่ได้รับสิทธิในการเช่าที่ดิน ทั้งนี้ขึ้นกับใบอนุญาตการลงทุน (Investment License) เป็นหลัก โดยปกติักลงทุนต่างชาติได้รับสิทธิในการเช่าที่ดินประมาณ 50 ปี และอาจขยายเป็น 70 ปี หากโครงการที่ได้รับการส่งเสริมจาก The Standing Committee of the National Assembly สำหรับโครงการลงทุนจากต่างชาติประเภท BOT (Build-Operate-Transfer Contract) นักลงทุนต่างชาติไม่ต้องเช่าที่ดิน เมื่อตกลงเริ่มทำโครงการแล้วรัฐบาลจะมอบที่ดินให้ดำเนินการ เมื่อโครงการแล้วเสร็จนักลงทุนต้องโอนสิทธิของโครงการนั้นให้แก่รัฐบาลตามรูปแบบ BOT

3.4.2 นักลงทุนต่างชาติ สามารถนำสิทธิการใช้ที่ดินมาเป็นหลักประกันการกู้เงินได้ และอนุญาตให้สาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศในเวียดนามสามารถรับจำนองสิทธิการใช้ที่ดินได้

3.4.3 ประกันความมั่นใจให้แก่ักลงทุนต่างชาติ โดยให้การรับรองว่าหากรัฐบาลเวียดนามมีการออกกฎหมายใหม่ที่อาจจะทำให้ักลงทุนต่างชาติได้รับความเสียหาย นักลงทุนสามารถเลือกรับสิทธิประโยชน์ตามที่ได้รับอยู่เดิมได้

3.4.4 การทยอยยกเลิกระบบ 2 ราคา (Elimination of Dual Pricing) ในภาคธุรกิจประเภทต่าง ๆ เช่น ตัวเครื่องบิน ตู้รถไฟ ค่าสาธารณูปโภคต่าง ๆ

3.4.5 การแก้ไขข้อกำหนดในกฎหมายแรงงาน เมื่อวันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2545 เช่น บริษัทต่างชาติสามารถรับสมัครแรงงานได้ โดยไม่จำเป็นต้องจ้างแรงงานผ่านตัวแทนจัดหางาน

จากการศึกษาถึงสภาพทั่วไป และข้อมูลพื้นฐานอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของ ประเทศเวียดนามสามารถสรุปได้ว่า ประเทศเวียดนามมีความอุดมสมบูรณ์ในทรัพยากรธรรมชาติ และมีลักษณะภูมิประเทศที่เอื้อต่อการทำการเกษตรและประมง อีกทั้งประชากรส่วนใหญ่มีการศึกษาดีสามารถอ่านออกเขียนได้ ด้านกำลังแรงงานของประเทศเวียดนามมีจำนวนมากและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ขณะที่การปกครองเป็นแบบสังคมนิยมทำให้การเมืองมีความมั่นคงและสามารถบังคับใช้นโยบายต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุน อุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปทั้งทางตรงและทางอ้อม ส่วนในด้านโครงสร้าง พื้นฐานมีการพัฒนาทั้งทางบก ทางอากาศ และทางน้ำ เพื่ออำนวยความสะดวกในด้านการค้าและการลงทุน โดยเฉพาะบริเวณทางตอนใต้ของประเทศ ซึ่งเป็นที่ตั้งโรงงานอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปส่วนใหญ่ มีโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้ออำนวยต่อผู้ประกอบการอย่างมาก ส่งผลให้การขนส่ง วัตถุดิบและสินค้ามีความสะดวกรวดเร็วสามารถเข้าถึงในพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศมากขึ้น วัตถุดิบปลาสามารถจับได้ในทั่วทุกภาคของประเทศเวียดนาม โดยเฉพาะบริเวณตอนกลางของประเทศเป็นแหล่งจับปลาหน้าครีบลือชื่อ ส่วนกุ้งมีการเพาะเลี้ยงส่วนใหญ่จะอยู่บริเวณตอนใต้ของประเทศโดยมีการเลี้ยงกุ้งกุลาดำเป็นหลัก และปัจจุบันเริ่มมีการเพาะเลี้ยงกุ้งขาวเพิ่มขึ้น ผู้ผลิตปลาและกุ้งของประเทศเวียดนามแบ่งได้ 2 ประเภท คือ รัฐบาลและเอกชน โดยผู้ผลิตรายใหญ่จะมีรัฐบาลถือหุ้นประมาณร้อยละ 25 และเอกชนถือหุ้นร้อยละ 75 จากการศึกษาในบทนี้จะนำข้อมูลบางส่วนไปใช้ร่วมในการศึกษาปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดความได้เปรียบเชิงแข่งขัน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการศึกษาความได้เปรียบเชิงแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนามในบทต่อไป

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์

การศึกษาความได้เปรียบเชิงแข่งขันและความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนามจะแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ส่วนที่สำคัญ ดังนี้

ส่วนที่ 1 การศึกษาความได้เปรียบเชิงแข่งขันในการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนาม โดยใช้กรอบการศึกษาตามทฤษฎีความได้เปรียบเชิงแข่งขันของ Michael E. Porter โดยจะพิจารณาปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดข้อได้เปรียบในการแข่งขัน 6 ประการ ได้แก่

1. สภาพะปัจจัยการผลิตภายในประเทศ
2. สภาพะอุปสงค์ภายในประเทศ
3. อุตสาหกรรมสนับสนุนและเกี่ยวเนื่องในประเทศ
4. กลยุทธ์โครงสร้างตลาดและสภาพการแข่งขันในประเทศอุตสาหกรรม
5. เหตุสุควิสัย
6. รัฐบาล

ภายหลังจากการศึกษาตัวกำหนดความได้เปรียบเชิงแข่งขันในอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนามทั้ง 6 ปัจจัยแล้ว จึงนำข้อมูลนี้มาพิจารณาความได้เปรียบเชิงแข่งขันในแต่ละด้านแล้วจึงใช้ SWOT เพื่อวิเคราะห์ว่าปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดความได้เปรียบเชิงแข่งขันปัจจัยใดส่งผลกระทบต่อบวก และปัจจัยใดส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมดังกล่าว

ส่วนที่ 2 การศึกษาความได้เปรียบเชิงแข่งขันในการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนาม โดยเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่งหลัก ทำการศึกษาโดยใช้ทฤษฎีความได้เปรียบเชิงแข่งขันของ Michael E. Porter ทั้ง 6 ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดความได้เปรียบเชิงแข่งขันของประเทศคู่แข่งหลักคือ ประเทศไทย แล้วเปรียบเทียบระหว่างประเทศเวียดนามและ

ประเทศคู่แข่งกัน เพื่อให้ทราบว่าปัจจัยที่กำหนดความได้เปรียบเชิงแข่งขันของประเทศเวียดนาม ปัจจัยใดมีความได้เปรียบและปัจจัยใดเสียเปรียบ เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่งกัน

ส่วนที่ 3 การศึกษาความได้เปรียบ โดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกอาหารทะเล กระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนามกับประเทศคู่แข่งหลัก ได้แก่ ประเทศไทย ซึ่งจะศึกษา เฉพาะผลิตภัณฑ์ที่มีความสำคัญในการส่งออกของอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป ของประเทศเวียดนาม คือ ปลากระป๋องและแปรรูป กุ้งกระป๋องและแปรรูป โดยใช้ดัชนีความ ได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ เพื่อให้ทราบว่าประเทศเวียดนามมีความได้เปรียบโดย เปรียบเทียบหรือเสียเปรียบ โดยเปรียบเทียบในการส่งออกผลิตภัณฑ์ดังกล่าวในตลาดโลกและตลาด ส่งออกที่สำคัญ

ส่วนที่ 1

ความได้เปรียบเชิงแข่งขันในการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนาม

สำหรับการศึกษาในส่วนนี้จะแสดงถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นตัวกำหนดความได้เปรียบเชิง แข่งขันภายในประเทศ ซึ่งประกอบด้วย 6 ปัจจัย ดังนี้

1. สถานะปัจจัยการผลิตในประเทศ

สถานะปัจจัยการผลิตในประเทศถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของ แต่ละประเทศ ถ้าประเทศใดมีความอุดมสมบูรณ์ในปัจจัยการผลิตก็จะทำให้ประเทศนั้นสามารถ ผลิตปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพและราคาถูก ย่อมเป็นผลดีกับอุตสาหกรรมที่ใช้ปัจจัยการผลิตชนิด นั้น ซึ่งในที่นี้จะพิจารณาความอุดมสมบูรณ์ของปัจจัยการผลิต รวมถึงระบบ โครงสร้างพื้นฐานและ เทคโนโลยี โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ความอุดมสมบูรณ์ของปัจจัยการผลิต โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ปริมาณสัตว์น้ำ และ แรงงาน

ปริมาณสัตว์น้ำ ประเทศเวียดนามเป็นผู้ผลิตสัตว์น้ำรายใหญ่อันดับ 8 ของโลกในปี พ.ศ. 2551 ทั้งนี้เนื่องจากมีทรัพยากรชายฝั่งทะเลที่ทอดยาวตั้งแต่ภาคเหนือจรดภาคใต้ยาวประมาณ

3,260 กิโลเมตร โดยทรัพยากรสัตว์น้ำที่พบมากที่สุด คือ ปลา มีแหล่งจับสัตว์น้ำที่สำคัญอยู่ที่บริเวณเมืองฝูเยน (Phu Yen) และบริเวณตอนกลางของประเทศ ซึ่งเป็นแหล่งจับปลาหูน้ำครีบเหลือง นอกจากนี้เมืองเกียนยาง (Kien Giang) เป็นเมืองติดชายทะเลทางทิศตะวันตกของประเทศเวียดนาม เป็นแหล่งจับกุ้งที่สำคัญ โดยผลผลิตสัตว์น้ำของประเทศเวียดนามเพิ่มขึ้นทุกปีดังตารางที่ 8 พบว่าผลผลิตสัตว์น้ำทั้งหมดในปี พ.ศ. 2551 เป็น 4,602 พันเมตริกตัน ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2547 อยู่ 1,459.5 พันเมตริกตัน หรือร้อยละ 46.44 นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าในปี พ.ศ. 2550-2551 โครงสร้างการผลิตสัตว์น้ำของประเทศเวียดนามเริ่มเปลี่ยนแปลงไป โดยผลผลิตส่วนใหญ่มาจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำถึงร้อยละ 50.26 และ 53.58 ตามลำดับ จากเดิมที่อาศัยการทำประมงเป็นหลัก ทั้งนี้เนื่องจากรัฐบาลเวียดนามให้การสนับสนุนให้การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำมากขึ้น และการทำประมงในประเทศเวียดนามส่วนใหญ่เป็นการทำประมงชายฝั่ง ซึ่งใช้วิธีแบบดั้งเดิม โดยใช้เรือขนาดกลางและขนาดเล็กในการจับสัตว์น้ำ ทำให้ผลผลิตสัตว์น้ำที่จับได้ในปี พ.ศ. 2551 มีปริมาณเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2547 เพียง 196.4 พันเมตริกตัน หรือมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยในระหว่างปี พ.ศ. 2547-2551 เพียงร้อยละ 2 เมื่อศึกษาผลผลิตสัตว์น้ำแยกออกเป็นรายชนิด พบว่า ปลาเป็นสัตว์น้ำที่ให้ผลผลิตสูงสุดหรือในระหว่างปี พ.ศ. 2547-2551 ปลามีผลผลิตเฉลี่ยถึงร้อยละ 72.69 ของผลผลิตทั้งหมด ซึ่งปริมาณผลผลิตปลาในระหว่างปี พ.ศ. 2547-2551 มีปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอ ขณะที่ผลผลิตกุ้งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเช่นกัน จากการศึกษาในปี พ.ศ. 2551 ผลผลิตกุ้งทั้งหมดเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2547 อยู่ 112.8 พันเมตริกตัน หรือร้อยละ 29 ซึ่งผลผลิตกุ้งส่วนใหญ่ได้มาจากการเพาะเลี้ยงเฉลี่ยในช่วงเวลาดังกล่าวถึงร้อยละ 76.45

แม้ว่าปริมาณผลผลิตสัตว์น้ำทั้งหมดของประเทศเวียดนามจะเพิ่มขึ้นทุกปี แต่การเพิ่มขึ้นดังกล่าวไม่เพียงพอต่อความต้องการในอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารทะเล ทั้งนี้เนื่องจากการผลิตสัตว์น้ำในประเทศเวียดนาม มีอัตราการเจริญเติบโตเพียงร้อยละ 10-25 แต่อุตสาหกรรมแปรรูปอาหารทะเลมีอัตราการเจริญเติบโตถึงร้อยละ 50-70 ส่งผลให้เวียดนามมีการนำเข้าสินค้าประมง อาทิเช่น ปลา และกุ้ง เพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอ ดังภาพที่ 20 โดยในปี พ.ศ. 2547 มีการนำเข้าผลิตภัณฑ์ปลา เท่ากับ 47.91 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และเพิ่มขึ้นเป็น 191.30 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2551 ขณะที่มูลค่าการนำเข้าผลิตภัณฑ์กุ้งในปี พ.ศ. 2547 เท่ากับ 99.17 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และในปี พ.ศ. 2548-2550 มีมูลค่าการนำเข้ากุ้งลดลงเท่ากับ 78.72, 58.64 และ 48.91 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเพราะปริมาณการผลิตกุ้งภายในประเทศเวียดนามเพิ่มขึ้นมาก ส่งผลให้การนำเข้าผลิตภัณฑ์กุ้งมีแนวโน้มลดลง ซึ่งในปี พ.ศ. 2551 มูลค่าการนำเข้าผลิตภัณฑ์กุ้งกลับเพิ่มขึ้นเป็น 82.29 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เนื่องจากภาคการผลิตมีการขยายตัวทำให้ความต้องการผลิตภัณฑ์

ดังกล่าวเพิ่มขึ้น โดยแหล่งนำเข้าสินค้าประมงที่สำคัญได้แก่ ประเทศจีน ประเทศไทย ประเทศ
ไต้หวันและประเทศมาเลเซียซึ่งเป็นแหล่งนำเข้าปลาสด ประเทศนอร์เวย์และประเทศสหรัฐอเมริกา
เป็นแหล่งนำเข้าปลาแชลมนอนมีชีวิต ส่วนปลาแช่เย็นและแช่แข็งนั้นจะนำเข้าจากประเทศญี่ปุ่น
ประเทศนิวซีแลนด์ ประเทศออสเตรเลีย ประเทศนอร์เวย์ เป็นต้น ในด้านกุ้งและผลิตภัณฑ์จากกุ้งจะ
นำเข้าจากประเทศจีนและประเทศอินเดีย (The Fishsite, 2007)

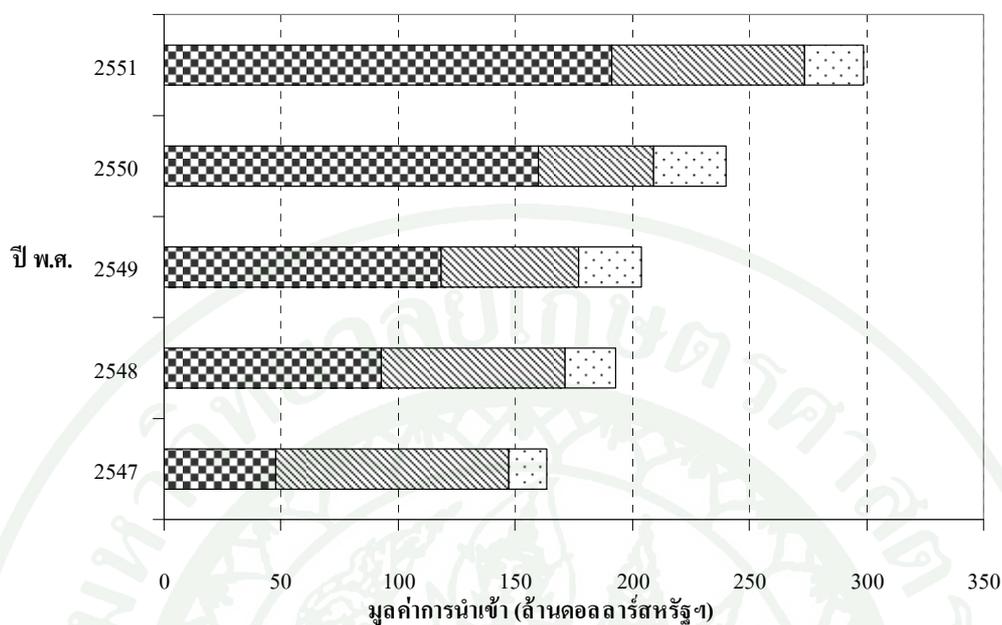
ตารางที่ 8 ผลผลิตสัตว์น้ำของประเทศเวียดนาม ปี พ.ศ. 2547-2551

(หน่วย: พันเมตริกตัน)

รายการ	ปี พ.ศ.				
	2547	2548	2549	2550	2551
ผลผลิตทั้งหมด	3,142.5	3,465.9	3,720.5	4,149.0	4,602.0
- ปลา	2,229.5	2,469.0	2,689.8	3,053.6	3,469.0
- กุ้ง	388.9	435.1	463.2	498.2	501.7
- อื่น ๆ	524.1	561.8	567.5	597.5	631.3
ปริมาณสัตว์น้ำจากการประมง	1,940.0	1,987.9	2,026.6	2,063.8	2,136.4
- ปลา	1,467.9	1,497.0	1,532.7	1,558.8	1,605.7
- กุ้ง	107.1	107.9	108.7	111.6	113.4
- อื่น ๆ	365.0	382.1	385.2	393.4	417.3
การเพาะเลี้ยง	1,202.5	1,478.0	1,693.9	2,085.2	2,465.6
- ปลา	761.6	971.2	1,157.1	1,494.8	1863.3
- กุ้ง	281.8	327.2	354.5	386.6	388.4
- อื่น ๆ	159.1	179.6	182.3	203.8	213.9

ที่มา: ¹General Statistics Office of Vietnam (2553)

²Food and Agriculture Organization (2553)

	2547	2548	2549	2550	2551
□ อื่น ๆ	16.51	21.36	26.68	30.96	25.15
▨ กึ่ง	99.17	78.72	58.64	48.91	82.29
▣ ปลา	47.91	92.73	118.33	159.98	191.3

ภาพที่ 20 มูลค่าการนำเข้าสินค้าประมง อาทิเช่น ปลาสด เนื้อปลาสดแช่เย็นแช่แข็ง ปลาแห้ง กุ้งสด กุ้งต้ม แช่เย็นแช่แข็ง กุ้งแห้ง เป็นต้น และอื่น ๆ ได้แก่ ปลาหมึกสด ปูสด หอยลาย หอยแมลงภู่ เป็นต้น ของประเทศเวียดนาม ปี พ.ศ. 2547-2551

ที่มา: United Nations Statistics Division (2553)

แรงงาน ในปี พ.ศ. 2551 ประเทศเวียดนามมีประชากร 86.21 ล้านคน โดยเป็นกำลังแรงงานจำนวน 46.42 ล้านคน หรือร้อยละ 53.85 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งเพิ่มขึ้นจากในปี พ.ศ. 2546 ที่มีกำลังแรงงานเพียงร้อยละ 47.22 ของประชากรทั้งหมดดังตารางที่ 9 นอกจากนี้ผลผลิตภาพของแรงงานในประเทศเวียดนามมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ปี พ.ศ. 2546 มีผลผลิตภาพแรงงานเป็น 11.7 ล้านดอลลาร์ต่อคน และเพิ่มขึ้นเป็น 32.9 ล้านดอลลาร์ต่อคนในปี พ.ศ. 2551 ดังภาพที่ 21 ด้านอัตราการว่างงานในปี พ.ศ. 2546-2551 ของประเทศเวียดนามมีแนวโน้มลดลง ดังภาพที่ 22 สำหรับอัตราค่าจ้างขั้นต่ำแบ่งออกเป็น 3 พื้นที่ คืออัตราค่าจ้างขั้นต่ำในกรุงเทพมหานครและนคร โฮจิมินห์ อัตราค่าจ้างขั้นต่ำสำหรับเมืองใหญ่ในเขตรอบนอก และอัตราค่าจ้างขั้นต่ำพื้นที่อื่น ๆ ที่อยู่ห่างไกล โดยแต่ละ

พื้นที่ที่มีอัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่แตกต่างกันดังตารางที่ 10 ซึ่งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542-2548 ประเทศเวียดนามไม่มีการปรับอัตราค่าจ้างขั้นต่ำเป็นระยะเวลาถึง 7 ปี โดยในช่วงเวลาดังกล่าวมีอัตราค่าจ้างขั้นต่ำเท่ากับ 35-45 ดอลลาร์สหรัฐต่อเดือน และมีการปรับขึ้นในปี พ.ศ. 2549 เป็น 45-55 ดอลลาร์สหรัฐต่อเดือน หรือปรับเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 25 ในแต่ละพื้นที่ และเมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2551 มีการปรับขึ้นอัตราค่าจ้างขั้นต่ำอีกครั้งเป็น 50-60 ดอลลาร์สหรัฐต่อเดือน หรือปรับเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 10 ในแต่ละพื้นที่ ถึงอย่างไรก็ตามอัตราค่าจ้างแรงงานในประเทศเวียดนามยังคงไม่สูงนัก และมีปริมาณแรงงานเพียงพอ นอกจากนี้ประชากรส่วนใหญ่อยู่ในวัยหนุ่มสาวโดยประชากรเวียดนามประมาณร้อยละ 60 ของประชากรทั้งหมด มีอายุต่ำกว่า 30 ปี และแรงงานเวียดนามมีการศึกษาดี โดยสัดส่วนผู้อ่านออกเขียนได้ (อายุ 10 ปี ขึ้นไป) มีจำนวนถึงร้อยละ 90 อย่างไรก็ตาม ประเทศเวียดนามยังมีจุดอ่อนด้านแรงงาน คือ แรงงานที่มีทักษะและแรงงานระดับผู้บริหารชั้นกลางมีไม่เพียงพอต่อความต้องการ รวมทั้งขาดแรงงานที่มีความชำนาญภาษาอังกฤษมีจำนวนไม่มากนัก นอกจากนี้แรงงานในประเทศเวียดนามประสบปัญหาการเปลี่ยนงานบ่อย เพื่อไปยังโรงงานที่ให้ค่าจ้างแรงงานที่สูงกว่า ดังนั้น แนวโน้มค่าจ้างแรงงานจึงสูงขึ้นเรื่อย ๆ (ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย, 2551)

ตารางที่ 9 จำนวนประชากรและกำลังแรงงานของประเทศเวียดนาม ปี พ.ศ. 2546-2551

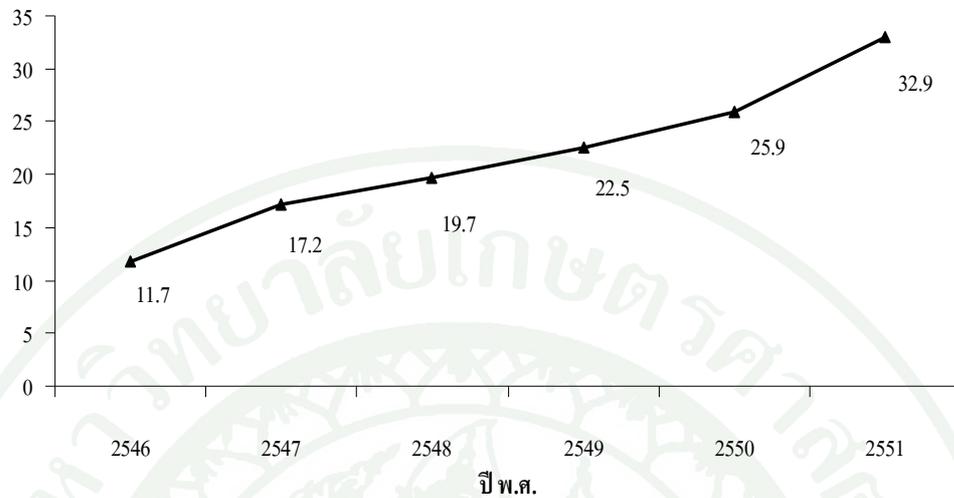
(หน่วย: ล้านคน)

ปี พ.ศ.	จำนวนประชากร	กำลังแรงงาน
2546	80.90	38.20
2547	82.03	45.74
2548	83.11	42.98
2549	84.14	44.39
2550	85.17	44.58
2551	86.21	46.42

ที่มา: ^{1/}General Statistics Office of Vietnam (2553)

^{2/}www.indexmundi.com/vietnam (2553)

ล้านต่อคน

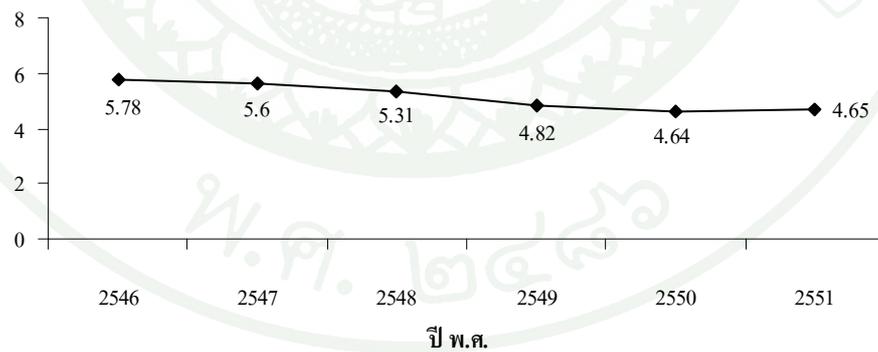

ภาพที่ 21 ผลผลิตภาพแรงงานของประเทศเวียดนามปี พ.ศ. 2546-2551

ที่มา: General Statistics Office of Vietnam (2553)

อัตราการว่างงาน

(ร้อยละ)

ภาพที่ 22 อัตราการว่างงานของประเทศเวียดนามปี พ.ศ. 2546-2551

ที่มา: General Statistics Office of Vietnam (2553)

ตารางที่ 10 อัตราค่าจ้างขั้นต่ำรายเดือนของประเทศเวียดนามแยกตามพื้นที่ปี พ.ศ. 2542-2551

(หน่วย: ดอลลาร์สหรัฐฯ)

รายการ	ปี พ.ศ.	ปี พ.ศ.	ปี พ.ศ.
	2542-2548	2549-2550	2551
- อัตราค่าจ้างขั้นต่ำในกรุงฮานอย (Ha Noi) และนครโฮจิมินห์ (Ho Chi Minh)	45	55	60
- อัตราค่าจ้างขั้นต่ำสำหรับเมืองใหญ่ในเขตรอบนอก อาทิ จังหวัดไฮฟอง (Hai Phong) จังหวัดกว๋างนิง (Quang Ninh) จังหวัดปะเหลียว-หุงเต่า (Ba Ria-Vung Tau) และจังหวัดด่งไน (Dong Nai)	40	50	55
- อัตราค่าจ้างขั้นต่ำพื้นที่อื่น ๆ ที่อยู่ห่างไกล	35	45	50

ที่มา: ^{1/} ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย (2551)

^{2/} www.pacificbridge.com (2002)

1.2 โครงสร้างพื้นฐานและเทคโนโลยี

โครงสร้างพื้นฐานของประเทศมีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาอุตสาหกรรม ถ้าประเทศใดมีโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ที่เกื้อหนุนต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างเหมาะสมก็จะเกิดการลงทุนในอุตสาหกรรมนั้น ๆ เพิ่มขึ้น สำหรับโครงสร้างพื้นฐานและเทคโนโลยีของประเทศเวียดนามที่ได้กล่าวถึงแล้วในบทที่ 3 สามารถสรุปได้ ดังนี้

การคมนาคมทางน้ำ เนื่องจากประเทศเวียดนามมีแม่น้ำลำคลองอยู่เป็นจำนวนมาก ดังนั้น การขนส่งระหว่างวัดฤดูบิมาโรงงานแปรรูปและการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศจึงยังใช้การคมนาคมทางน้ำ ซึ่งประเทศเวียดนามมีท่าเรือพาณิชย์ทั้งหมด 17 แห่ง เพื่อรองรับสินค้าได้วันละ 15 ล้านตัน และสามารถรองรับเรือระวางบรรทุกสูงสุด 1 หมื่นตันได้ ท่าเรือที่มีความสำคัญได้แก่ ท่าเรือไซ่ง่อน (Saigon) ดานัง (Da Nang) ไฮฟอง (Hai Phong) คามรานห์ (Cam Ranh) ฮาลอง (Ha long) นาจราง (Nha Trang) วินห์ (Vinh) หุงเต่า (Vung Tau) เป็นต้น นอกจากนี้ ยังทอดลงสร้างท่าเรือนอกชายฝั่งของจ่าวินห์ (Tra Vinh) เพื่อรองรับเรือสินค้าขนาด 2 หมื่นตัน รวมทั้งสร้างท่าเรือ

อีก 4 แห่ง ในจ่าวินห์ (Tra Vinh) สกจาง (Soc Trang) เบนแจ้ (Ben Tre) และเกียนยาง (Kien Giang) เพื่อกระจายปริมาณการขนส่งสินค้าจากท่าเรือไซ่ง่อน (Saigon) มีเรือสินค้าทั้งหมด 387 ลำ

คมนาคมทางอากาศ ปัจจุบันประเทศเวียดนามมีท่าอากาศยานหรือสนามบินทั้งหมด 44 แห่ง เป็นท่าอากาศยานสากล 3 แห่ง ได้แก่ ที่กรุงฮานอย (Ha Noi) ดานัง (Da Nang) และโฮจิมินห์ ซิตี้ (Ho Chi Minh) รัฐบาลมีโครงการก่อสร้างสนามบินหลายแห่งและยกระดับที่มีอยู่เดิมให้สามารถรองรับความต้องการด้านการขนส่งทางอากาศทั้งในประเทศและต่างประเทศให้เพิ่มสูงขึ้น ซึ่งจะต้องมีการลงทุนอย่างน้อยประมาณ 1.5 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพื่อพัฒนาสนามบินอย่างน้อย 26 แห่งทั่วประเทศ

คมนาคมทางบก การขนส่งโดยรถยนต์ ประเทศเวียดนามมีระบบเครือข่ายทางถนนยาว 2.1 แสนกิโลเมตร ประกอบด้วยทางหลวงแผ่นดินยาวประมาณ 93,300 กิโลเมตร มีเส้นทางเส้นทางสายหลักอยู่ 7 สาย โดยการขนส่งทางรถยนต์ของประเทศเวียดนามได้รับความนิยม เนื่องจากสะดวก เข้าถึงได้ทุกพื้นที่ และมีต้นทุนต่ำ แต่ไม่คล่องตัวนัก เนื่องจากสภาพถนนที่คับแคบ บางเส้นทางอยู่ระหว่างการปรับปรุง และมีการจำกัดความเร็วของรถยนต์ที่ 70 กิโลเมตรต่อชั่วโมง

ด้านรถไฟ ในประเทศเวียดนามมีรางรถไฟทั่วประเทศ 6 สาย ความยาวรวม 2,512 กิโลเมตร โดยเป็นเส้นทางรางเดียวทั้งหมด และมีจำนวนขบวนรถ 260 แห่ง เส้นทางที่ยาวที่สุดและมีความสำคัญมากที่สุดคือ ฮานอย-โฮจิมินห์ ซิตี้ (Ha Noi- Ho Chi Minh) มีความยาวประมาณ 1,730 กิโลเมตร ซึ่งเส้นทางนี้ให้บริการโดยรถไฟความเร็วพิเศษใช้เวลาเดินทาง 30 ชั่วโมงและเชื่อมต่อระหว่างประเทศเวียดนามถึงประเทศจีน

การไฟฟ้าและประปา ของประเทศเวียดนามสามารถผลิตเพิ่มขึ้นร้อยละ 15-16 ต่อปี ซึ่งกระแสไฟฟ้าส่วนใหญ่ได้มาจากพลังน้ำร้อยละ 40 และอีกร้อยละ 40 จากพลังงานความร้อนที่ใช้ก๊าซธรรมชาติเป็นเชื้อเพลิง ส่วนที่เหลือได้จากถ่านหิน โดยที่ผ่านมาประสบการขาดแคลนไฟฟ้าถึงขั้นวิกฤต เนื่องจากปัญหาภัยแล้งน้ำในเขื่อนที่ใช้ผลิตไฟฟ้ามีไม่เพียงพอ แต่ความต้องการไฟฟ้าเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้รัฐบาลเวียดนามเข้ามาแก้ไขโดยการให้นักลงทุนเข้ามาลงทุนในลักษณะ Build Operate and Transfer (BOT) ในโรงไฟฟ้าประเภทต่าง ๆ เพื่อรองรับความต้องการที่สูงขึ้น และได้มีการสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์อีกจำนวน 3 แห่ง อัตราค่าไฟฟ้าเพื่อใช้ในอุตสาหกรรมของ

ประเทศเวียดนามแบ่งออกเป็น 4 อัตรา (สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ กรุงเทพมหานคร, 2551) ดังนี้

- 1) ไฟฟ้า 110 กิโลวัตต์ขึ้นไป เสียค่าไฟฟ้า 0.0498 ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อกิโลวัตต์ ชั่วโมง
- 2) ไฟฟ้าต่ำกว่า 110 กิโลวัตต์ เสียค่าไฟฟ้า 0.0517 ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อกิโลวัตต์ ชั่วโมง
- 3) ไฟฟ้าต่ำกว่า 22 กิโลวัตต์ เสียค่าไฟฟ้า 0.0546 ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อกิโลวัตต์ ชั่วโมง
- 4) ไฟฟ้าต่ำกว่า 6 กิโลวัตต์ เสียค่าไฟฟ้า 0.0971 ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อกิโลวัตต์ ชั่วโมง

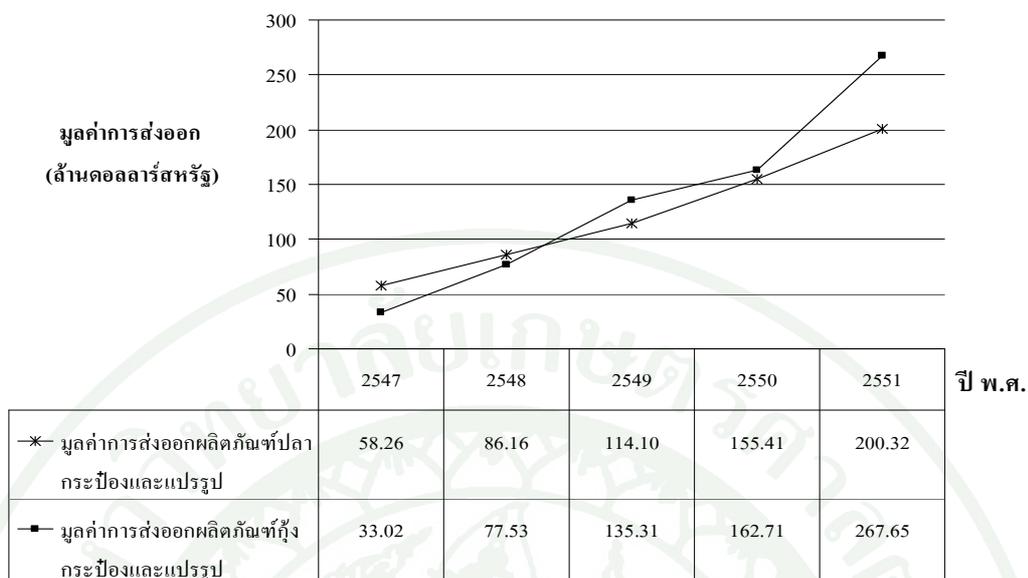
ในส่วนของค่าน้ำประปาที่ใช้ในอุตสาหกรรมของเวียดนามอยู่ที่ 0.28 ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อลูกบาศก์เมตร (สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ กรุงเทพมหานคร, 2551)

ด้านเทคโนโลยี อุตสาหกรรมอาหารทะเลของเวียดนามมีการลงทุนอย่างมากเพื่อพัฒนาด้านเทคโนโลยีและการค้ากับต่างประเทศ โรงงานขนาดใหญ่หลายโรงงานได้รับใบรับรองด้านความปลอดภัยของอาหารจากประเทศนำเข้าที่สำคัญ และบางโรงงานก็ได้นำมาตรฐานการควบคุมคุณภาพการผลิต เช่น HACCP GMP และ SSOP เป็นต้น มาใช้ ประเทศเวียดนามมีโรงงานประมาณ 246 แห่ง หรือร้อยละ 53.48 ของโรงงานแปรรูปสัตว์น้ำทั้งหมด ที่ผ่านการทดสอบมาตรฐานการผลิตดังกล่าว ซึ่งสามารถส่งสินค้าเข้าไปจำหน่ายในสหภาพยุโรปได้ ขณะที่โรงงานแปรรูปอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปอีก 34 แห่ง ได้รับอนุญาตให้ส่งสินค้าเข้าไปจำหน่ายในสหรัฐอเมริกาและแคนาดาได้ แต่อย่างไรก็ตาม มีโรงงานแปรรูปจำนวนหนึ่งที่ประสบปัญหาด้านความปลอดภัยของอาหาร มลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม และขาดเทคโนโลยีการแปรรูปที่ทันสมัย โดยปลาและกุ้งซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่ประสบปัญหาเรื่องความปลอดภัยของอาหาร เพราะไม่สามารถควบคุมคุณภาพการเพาะเลี้ยงปลาและกุ้งตั้งแต่ต้นน้ำได้ เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อยถึงร้อยละ 80 ของเกษตรกรทั้งหมด จึงทำให้การทำ contract farming กับเกษตรกรเป็นไปได้ยากโดยเฉพาะกุ้งกุลาดำ แต่สำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งขาวบางรายได้เริ่มมีการทำ contract farming แล้ว นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องขนาดของกุ้งที่ไม่ได้มาตรฐาน ทั้งนี้เพื่อลดปัญหาสารเคมี

ตกค้างในกุ้งเกษตรบางรายได้มีการทดลองเพาะเลี้ยงกุ้งออร์แกนิกในเขตสามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขง (สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ นคร โฮจิมินห์, 2551)

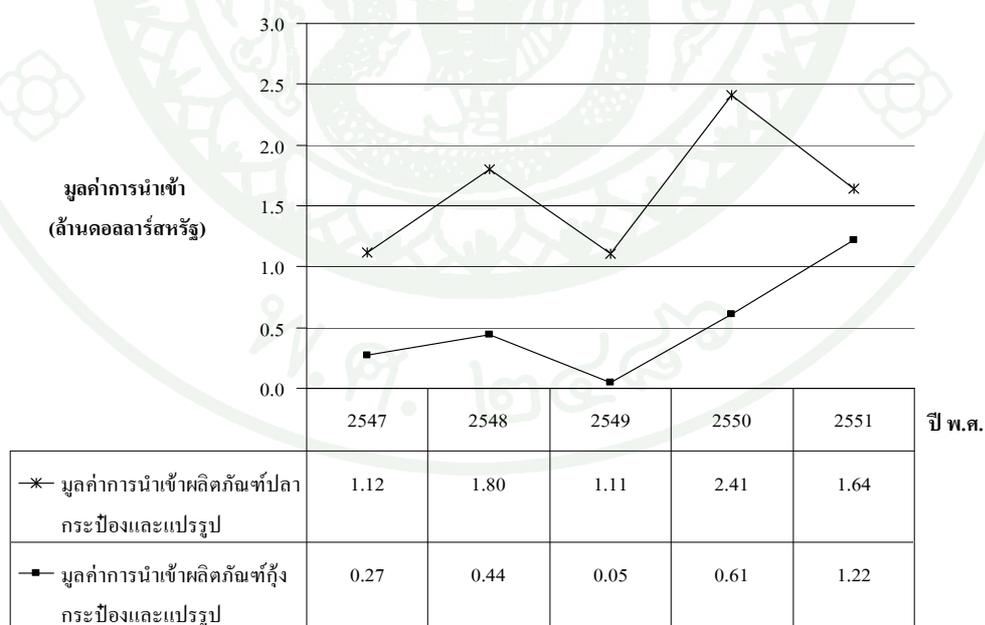
2. สถานะอุปสงค์ภายในประเทศ

ประชาชนเวียดนามนิยมบริโภคอาหารทะเลมากกว่าเนื้อสัตว์ชนิดอื่น ๆ เนื่องจากเป็นอาหารที่ดีต่อสุขภาพ มีราคาถูกและสามารถหาซื้อได้ โดยนิยมบริโภคอาหารทะเลสดมากกว่าอาหารทะเลกระป๋องแปรรูป (ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย, 2551) อีกทั้งประเทศเวียดนามมีระบอบการปกครองแบบสังคมนิยมและมีสงครามเป็นระยะเวลายาวนาน ทำให้ในอดีตมีความเป็นอยู่อย่างแร้นแค้น จึงไม่พิถีพิถันในเรื่องรูปแบบและรสชาติของอาหาร (ฉัฐชา เพชรดาฤต และคณะ, 2551) ดังนั้น อาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปจึงเป็นสินค้าส่งออกมากกว่าที่จะบริโภคภายในประเทศ ส่งผลให้ผู้ผลิตเน้นการผลิตเพื่อส่งออก ซึ่งมูลค่าการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องของประเทศเวียดนามในปี พ.ศ. 2551 เป็นผลิตภัณฑ์ปลากระป๋องและแปรรูปเท่ากับ 200.32 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพิ่มขึ้นจาก 58.26 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2547 หรือเพิ่มขึ้นถึง 142.06 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ด้านผลิตภัณฑ์กุ้งกระป๋องและแปรรูปมีการส่งออกปี พ.ศ. 2547 เป็น 33.02 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และเพิ่มขึ้นเป็น 267.65 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2551 หรือเพิ่มขึ้นถึง 234.63 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ จะเห็นได้ว่าประเทศเวียดนามมีการส่งออกผลิตภัณฑ์ดังกล่าวเพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอทุกปีดังภาพที่ 23 ด้านการนำเข้าอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปเป็นการนำเข้าเพื่อบริโภคภายในประเทศค่อนข้างมีความผันผวน โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์ปลากระป๋องและแปรรูปที่ในปี พ.ศ. 2549 มีมูลค่าการนำเข้าเพียง 1.11 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ลดลงจากปี พ.ศ. 2548 ที่มีมูลค่าการนำเข้าเท่ากับ 1.80 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ทั้งนี้เนื่องจากการตอบสนองของผู้ผลิตภายในประเทศหลายรายที่เริ่มมีการผลิตเพื่อจำหน่ายภายในประเทศเพิ่มมากขึ้น และในปี พ.ศ. 2550 ประเทศเวียดนามเข้าเป็นสมาชิก WTO ทำให้มีมูลค่าการนำเข้าผลิตภัณฑ์ปลากระป๋องและแปรรูปของเพิ่มขึ้นถึง 2.41 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และลดลงเท่ากับ 1.64 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2551 เพราะวิกฤตเศรษฐกิจโลก ด้านผลิตภัณฑ์กุ้งกระป๋องและแปรรูปในปี พ.ศ. 2547-2549 มูลค่าการนำเข้ามีความผันผวน เช่นเดียวกับปลากระป๋องและแปรรูป โดยในปี พ.ศ. 2549 มีมูลค่าการนำเข้ากุ้งกระป๋องและแปรรูปเพียง 0.05 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และมูลค่าการนำเข้าผลิตภัณฑ์ดังกล่าวปรับตัวเพิ่มขึ้นเป็น 1.22 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2551 ดังภาพที่ 24 จะเห็นได้ว่าจำนวนอุปสงค์ปลากระป๋องและแปรรูป และ กุ้งกระป๋องและแปรรูปภายในประเทศเวียดนามมีจำนวนน้อย และความต้องการของผู้บริโภคไม่มีความหลากหลาย

ภาพที่ 23 มูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์ปลาและกุ้งกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนาม
ในปี พ.ศ. 2547–2551

ที่มา: United Nations Statistics Division (2553)

ภาพที่ 24 มูลค่าการนำเข้าผลิตภัณฑ์ปลาและกุ้งกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนาม
ในปี พ.ศ. 2547–2551

ที่มา: United Nations Statistics Division (2553)

3. อุตสาหกรรมสนับสนุนและเกี่ยวเนื่องภายในประเทศ

อุตสาหกรรมสนับสนุนและเกี่ยวเนื่องของอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปภายในประเทศเวียดนามได้แก่ อุตสาหกรรมประมงและอุตสาหกรรมผลิตกระป๋องและบรรจุภัณฑ์ ซึ่งจะศึกษาในด้านอัตราภาษีนำเข้าวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต และพิจารณาถึงลักษณะ โรงงานผลิต กระป๋องบรรจุภัณฑ์ และช่องทางในการเข้าถึงวัตถุดิบ ดังนี้

3.1 การเก็บภาษีนำเข้าวัตถุดิบในการผลิตอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป ในที่นี้ได้แก่ การเก็บภาษีนำเข้าปลา และกุ้ง ซึ่งเป็นวัตถุดิบที่สำคัญในอุตสาหกรรมดังกล่าว และมีมูลค่าการนำเข้าค่อนข้างสูง โดยอัตราภาษีทั่วไป (MFN: Most - Favoured Nation Treatment) ที่ใช้กับสินค้านำเข้าจากต่างประเทศที่มีได้ทำข้อตกลงกับประเทศเวียดนาม ในด้านวัตถุดิบปลาและกุ้งมีอัตราภาษีนำเข้าร้อยละ 30 ส่วนกระป๋องและบรรจุภัณฑ์ที่ทำจากอลูมิเนียมและเหล็กมีอัตราภาษีนำเข้าร้อยละ 10 นอกจากนี้มีอัตราภาษีพิเศษสุดใช้กับสินค้านำเข้าที่มีข้อตกลงพิเศษกับเวียดนาม โดยเฉพาะในกลุ่มอาเซียน ซึ่งมีการเก็บภาษีนำเข้าวัตถุดิบปลาและกุ้งเพียงร้อยละ 5 ด้านกระป๋องบรรจุภัณฑ์ที่ทำด้วยอลูมิเนียมและเหล็กเสียอัตราภาษีนำเข้าร้อยละ 0 เริ่มมีการใช้อัตราภาษีดังกล่าวในปี พ.ศ. 2550 จนถึงปัจจุบัน ประเทศเวียดนามมีการนำเข้าปลา กุ้ง กระป๋องและบรรจุภัณฑ์จากในกลุ่มเอเชีย ได้แก่ ประเทศจีน ประเทศญี่ปุ่น และประเทศไทย เป็นต้น โดยเฉพาะกระป๋องและบรรจุภัณฑ์ส่วนใหญ่จะนำเข้าจากประเทศไทย ซึ่งประเทศไทยเป็นสมาชิกในกลุ่มอาเซียนจึงมีการใช้อัตราภาษีพิเศษสุด ส่งผลให้ต้นทุนด้านการจัดซื้อวัตถุดิบลดลง แต่ในด้านอัตราภาษีนำเข้าวัตถุดิบสัตว์น้ำนั้นยังถือว่าอยู่ในอัตราที่สูง (กรมศุลกากรประเทศเวียดนาม, 2551)

3.2 จำนวนโรงงานผลิตกระป๋องและบรรจุภัณฑ์ของประเทศเวียดนามมีจำนวนน้อย และรูปแบบบรรจุภัณฑ์ที่ผลิตภายในประเทศไม่ทันสมัย ซึ่งที่ผลิตได้ก็มีจำนวนขาดแคลนต้องอาศัยการนำเข้าเป็นหลัก ด้านช่องทางในการเข้าถึงวัตถุดิบสัตว์น้ำนั้นรวดเร็วเนื่องจากภาครัฐบาลเวียดนามเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมการแปรรูปสัตว์น้ำในเขตเศรษฐกิจพิเศษ (Exclusive Economic Zone : EEZ) ซึ่งใกล้บริเวณเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ครอบคลุมพื้นที่มากกว่า 1 ล้านกิโลเมตร โดยมีความเอื้ออำนวยต่อการเข้าไปลงทุนตั้ง โรงงานผลิตอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป ซึ่งจะทำให้ลดต้นทุนด้านการขนส่ง นอกจากนี้วัตถุดิบมีความสดใหม่ ไม่เกิดการเน่าเสียของวัตถุดิบขณะเคลื่อนย้าย

4. กลยุทธ์ โครงสร้างตลาด และสภาพการแข่งขันในประเทศของอุตสาหกรรม

เวียดนามมีโรงงานแปรรูปอาหารทะเลถึง 470 แห่ง ซึ่งในจำนวนนี้เป็นโรงงานผลิตอาหารทะเลแช่แข็ง 296 แห่ง โรงงานถนอมอาหาร (preserved) และผลิตภัณฑ์อาหารทะเลแห้ง 32 แห่ง โรงงานผลิตอาหารทะเลกระป๋อง 9 แห่ง และโรงงานปลาป่นสำหรับอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ 17 แห่ง (สำนักงานส่งเสริมการค้าต่างประเทศ ณ นคร โฮจิมินห์, 2552) รวมถึงใช้กรอบแนวคิดแรงผลักดันในการแข่งขัน (Competitive forces) โดยพิจารณาปัจจัย 5 ประการ ดังนี้ (ณัฐชา เพชรคาภู และคณะ, 2551)

4.1 ข้อจำกัดในการเข้าสู่อุตสาหกรรมของกลุ่มแข่งขันใหม่

อุตสาหกรรมต้นน้ำ เช่น การเพาะเลี้ยงกุ้งมีข้อจำกัดในการเข้ามาของกลุ่มรายใหม่ต่ำ เนื่องจากมีต้นทุนด้านการลงทุนในการเพาะเลี้ยงที่ไม่สูง เกษตรกรมีที่ดินเป็นต้นทุนหลัก และต้องลงทุนในการปรับหน้าดินและซื้อเครื่องจักรขนาดเล็ก ขนาดของการลงทุนไม่สูงนัก ทำให้เข้าสู่อุตสาหกรรมได้ง่าย

อุตสาหกรรมปลายน้ำ ผู้ประกอบการรายใหม่สามารถเข้ามาในอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปได้ไม่ยาก ถึงแม้จะต้องลงทุนในเทคโนโลยีขั้นสูง ซึ่งอาจต้องใช้เงินลงทุนจำนวนมาก แต่ถ้ามีแหล่งเงินทุนหรือมีการร่วมทุนจากต่างประเทศ การเข้ามาลงทุนในอุตสาหกรรมนี้ก็สามารถเกิดขึ้นได้ อีกทั้งรัฐบาลมีนโยบายสนับสนุน และมาตรการจูงใจให้เกิดการลงทุนเพื่อการส่งออก ดังนั้นความเสี่ยงของอุตสาหกรรมจะอยู่ที่การตลาดมากกว่า

4.2 อำนาจต่อรองของผู้ซื้อ

ลักษณะการซื้อขายอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปเป็นระบบการสั่งซื้อจำนวนมาก ส่วนใหญ่เป็นการรับจ้างผลิตตามสั่ง (Original Equipment Manufacturer (OEM)) และใช้ตราหือของผู้สั่งซื้อ/ผู้นำเข้าสินค้าส่วนใหญ่ไม่มีความแตกต่างกันมากนัก ดังนั้นผู้ซื้อจึงสามารถเลือกซื้อจากผู้ขายรายใดก็ได้

สำหรับสินค้าที่จำหน่ายในประเทศเพื่อแย่งส่วนแบ่งตลาดและตำแหน่งของชั้นวางของ (Shelf Space) ในห้างสรรพสินค้าสูง ทำให้ต้องมีต้นทุนในการจัดจำหน่ายสินค้าและการโฆษณาในธุรกิจค้าปลีกโมเดิร์นเทรด ซึ่งเป็นห่วงโซ่ธุรกิจ (Chain) ขนาดใหญ่ที่ขยายสาขาอย่างรวดเร็วและมีอำนาจในการต่อรองกับผู้ขายหรือผู้ผลิตสินค้าแปรรูปสูง และมีข้อจำกัดในการขึ้นราคาสินค้า เนื่องจากมีการแข่งขันกันสูง

4.3 อำนาจต่อรองของผู้ขายวัตถุดิบและปัจจัยการผลิต

อุตสาหกรรมต้นน้ำ วัตถุดิบส่วนใหญ่ถือเป็นผลิตผลทางการเกษตรซึ่งมีหลายรายและขายสินค้าเกษตรที่มีลักษณะเหมือน ๆ กัน ราคาสินค้าจึงมักเปลี่ยนแปลงไปตามกลไกตลาด โดยผู้ซื้อจะกดราคาสินค้าทำให้มีราคาตกต่ำ นอกจากนี้ โรงงานอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปที่เป็นผู้ซื้อวัตถุดิบมีขนาดใหญ่ ใช้เงินลงทุนสูง จึงมักเป็นผู้มีอำนาจต่อรองเหนือเกษตรกรผู้ขายผลผลิตซึ่งมีลักษณะของสินค้าที่ไม่แตกต่างกัน โรงงานผู้ผลิตจึงเป็นผู้กำหนดราคาซื้อขายวัตถุดิบตามที่ตนสามารถทำการตลาดได้ง่ายโดยมีกำไรในระดับที่น่าพึงพอใจ

4.4 ภัยคุกคามจากสินค้าทดแทน

อุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปมีภัยคุกคามจากสินค้าทดแทนค่อนข้างสูง ทั้งจากการใช้เนื้อไก่ เนื้อหมู หรือเนื้อสัตว์อื่น ๆ มาประกอบอาหาร นอกจากนี้สินค้าเพื่อสุขภาพอื่นๆ เช่น สินค้าในระบบอินทรีย์ สินค้าที่ผลิตจากเต้าหู้ ก็เป็นภัยคุกคามธุรกิจอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปเช่นกัน

4.5 ความรุนแรงของการแข่งขันภายในอุตสาหกรรม

การแข่งขันในอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปจะแข่งขันในด้านคุณภาพของวัตถุดิบ โดยผู้ผลิตรายใหญ่จะมีการทำฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจึงทำให้การควบคุมการผลิตได้ทุกขั้นตอน ซึ่งได้เปรียบผู้ผลิตรายย่อยที่ต้องซื้อวัตถุดิบจากเกษตรกร

จากจำนวนโรงงานอาหารทะเลแปรรูปทั้งหมด 470 โรงงานและกรอบแนวคิดแรงผลักดันในการแข่งขันทั้ง 5 สามารถวิเคราะห์ว่าเป็นอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปเป็นตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด

5. เหตุสุดวิสัย

เหตุสุดวิสัยเป็นปัจจัยภายนอกที่กระทบต่อความได้เปรียบเชิงแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนาม ในที่นี้ได้แก่ มาตรการกีดกันทางการค้าด้านภาษีและมีใช้ภาษี และข้อตกลงการเปิดเสรีทางการค้า ซึ่งหน่วยธุรกิจและรัฐบาลเวียดนามไม่สามารถควบคุมได้ มีรายละเอียดดังนี้

5.1 มาตรการทางการค้าของประเทศคู่ค้าที่สำคัญ

5.1.1 ประเทศญี่ปุ่น

ก. มาตรการด้านภาษี ประเทศเวียดนามได้สิทธิพิเศษทางการค้า (Generalized System of Preferences: GSP) ซึ่งเสียอัตราภาษีนำเข้าผลิตภัณฑ์ปลากระป๋องและแปรรูปในช่วงร้อยละ 6.4-9.6 ด้านผลิตภัณฑ์กุ้งกระป๋องและแปรรูปไม่เสียอัตราภาษีนำเข้า และการเจรจาเปิดการค้าเสรีระหว่างประเทศเวียดนามกับประเทศญี่ปุ่นกำลังอยู่ในขั้นตอนการเจรจา (กรมศุลกากรประเทศญี่ปุ่น, 2551)

ข. มาตรการมิใช่ภาษี ได้แก่ มาตรการอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (Technical Barriers to Trade: TBT) โดยอาหารแปรรูปต้องปิดฉลากระบุชื่ออาหาร ชื่อและที่อยู่ของผู้ผลิตของผู้นำเข้า วันเดือนปีที่ผลิต และวิธีการเก็บรักษา ในกรณีที่ใช้สารปรุงแต่งต้องระบุสารปรุงแต่งที่ใช้ทั้งหมด และต้องไม่มีสารปรุงแต่งเจือปนอยู่ในขั้นตอนสุดท้าย อีกทั้งต้องปิดฉลากระบุประเทศแหล่งกำเนิด ชื่ออาหาร ส่วนประกอบ ปริมาณ ผู้ผลิต วันบรรจุ และวิธีการเก็บรักษา และจะต้องประทับตรา JAS Mark หลังจากผ่านพิธีการทางศุลกากรแล้ว นอกจากนี้อาหารที่อาจก่อภูมิแพ้ ได้แก่ อาหารแปรรูป และสารปรุงแต่งที่ประกอบด้วย หอยทากขนาดใหญ่ ปลาหมึก ไข่ปลาปู กุ้ง และปลาแซลมอน เป็นต้น ต้องปิดฉลากอาหารก่อภูมิแพ้ (สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ กรุงโตเกียว, 2553)

5.1.2 ประเทศสหรัฐอเมริกา

ก. มาตรการด้านภาษี ประเทศเวียดนามต้องเสียอัตราภาษีนำเข้าให้กับประเทศสหรัฐอเมริกาดังต่อไปนี้ ผลิตรักษาปลาทูน่ากระป๋องและแปรรูปมีอัตราภาษีนำเข้าร้อยละ 20-30 ปลาทูน่ากระป๋องในน้ำมันเสียวภาษีนำเข้าในอัตราร้อยละ 45 ด้านกุ้งกระป๋องและแปรรูปไม่เสียวภาษีนำเข้า และในปี พ.ศ. 2549 ประเทศสหรัฐอเมริกาให้ความสัมพันธ์แบบปกติอย่างถาวร (Permanent Normal Trade Relations : PNTR) โดยเสียอัตราภาษีนำเข้าผลิตรักษาปลาทูน่ากระป๋องและแปรรูปร้อยละ 0-15 ปลาทูน่ากระป๋องในน้ำมันเสียวภาษีนำเข้าในอัตราร้อยละ 35 สำหรับกุ้งกระป๋องและแปรรูปไม่เสียวภาษีนำเข้า (United States International Trade Commission, 2551)

ข. มาตรการมิใช่ภาษี ได้แก่ (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, 2553)

1) การกำหนดโควตาภาษีซึ่งใช้กับปลาทูน่ากระป๋องในน้ำเกลือ โดยมี The National Fisheries Services และกรมศุลกากรประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นผู้คลื่นกรองและกำหนดโควตาการนำเข้าปลาทูน่าบรรจุกระป๋องในน้ำเกลือในแต่ละปี โดยปริมาณโควตาแต่ละปีประมาณร้อยละ 20 ของปริมาณการผลิตภายในประเทศ ภายใต้โควตาภาษีนำเข้าจะเรียกเก็บเพียงร้อยละ 6 แต่ถ้าเป็นการนำเข้านอกเหนือจากโควตาที่ได้จัดสรรจะต้องเสียภาษีนำเข้าร้อยละ 12.5

2) มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาดในกุ้งกระป๋องและแปรรูป โดยมีการเรียกเก็บตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 ซึ่งมีอัตราเรียกเก็บภาษี ดังต่อไปนี้ ผู้ส่งออกรายใหญ่ของประเทศเวียดนามถูกเรียกเก็บภาษีตอบโต้การทุ่มตลาดร้อยละ 4.30-25.76 และร้อยละ 4.57 ในบริษัทที่ไม่ถูกรัฐบาลควบคุม บริษัทอื่น ๆ มีการเรียกเก็บภาษีสองร้อยละ 25.76

3) มาตรการอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า ในผลิตรักษาอาหาร เช่น กุ้งแปรรูปและผลิตรักษา ต้องผ่านการทดสอบและมีใบรับรองจาก Food Safety and Inspection Service USDA ด้านอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปต้องมีระบบปฏิบัติการ HACCP เพื่อป้องกันและลดความเสี่ยงในการบริโภค ส่วนของปลาทูน่ากระป๋องต้องกำหนดระดับ Histamine ต้องไม่เกิน 50 ppm. และต้องมีระบบปฏิบัติการ HACCP เพื่อป้องกันและลดความเสี่ยงในการบริโภคอาหาร นอกจากนี้ Wal Mart และ Darden Restaurant ผู้ซื้อสินค้ารายใหญ่ในสหรัฐอเมริกา

กำหนดให้ผู้ส่งออกสินค้ากุ้งและกุ้งแปรรูปที่ส่งไปยังผู้ซื้อทั้งสองรายต้องปฏิบัติตามนี้ (เป็นระเบียบที่กำหนดขึ้นโดยภาคเอกชน)

3.1) สินค้าต้องผ่านกระบวนการตรวจสอบมาตรฐานการผลิตของ ACC (Aquaculture Certification Council, Inc)

3.2) บังคับใช้กับ โรงงานแปรรูป/ห้องเย็นที่ส่งสินค้ากุ้งให้ผู้ซื้อทั้งสองราย ต้องมีตรา BMP (Best Management Practice) ซึ่งออกโดย ACC รับรองมาตรฐานการผลิตสินค้าภายในเดือนเมษายน พ.ศ. 2549 เพื่อสร้างความมั่นใจให้ลูกค้าว่าตลอดสายการผลิตจะต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (Social and Environment Responsibility) มีความปลอดภัยด้านอาหารและสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้

3.3) ฟาร์มเลี้ยงกุ้ง/โรงเพาะฟัก/โรงเพาะอนุบาลกุ้งต้องมีตรา BAP (Best Aquaculture Practice) รับรองมาตรฐานการผลิตสินค้าภายในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2550 หลังจากนั้นจะมีการใช้ระเบียบการรับรองดังกล่าวในโรงงานอาหารกุ้งต่อไป

4) ด้านมาตรการสุขอนามัยสัตว์และสุขอนามัยพืช (Sanitary and Phytosanitary: SPS) อาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป ต้องกำหนดมาตรฐานการตรวจสอบโรงงานประเภท Low Acid Canned Food ภายใต้ระเบียบ 21 CFR part 108, 113 และ 114 เพื่อป้องกันเชื้อโรค Clostridium Botulinum และใช้มาตรการ Automatic Detention สำหรับสินค้าอาหารทะเล เพื่อป้องกันการปนเปื้อนของสิ่งสกปรก เชื้อโรค สี สารที่เป็นพิษและให้ปฏิบัติตามมาตรฐานของ FDA นอกจากนี้ รัฐบาลสหรัฐฯ ได้ออกประกาศฉุกเฉินเรื่องสารตกค้าง Fluroquinolones ในอาหารทะเล ดังนี้ ห้ามถือครอง นำเสนอเพื่อจำหน่ายหรือการจำหน่ายในรัฐสหรัฐฯ และห้ามถือครอง นำเสนอเพื่อจำหน่าย หรือการจำหน่าย หรือ นำมาเป็นส่วนผสมในอาหารใด ๆ หรือทำบรรจุภัณฑ์ในพื้นที่ที่รัฐสหรัฐฯ ประกาศเป็นพื้นที่ที่มีการใช้ Fluroquinolones หรือที่ถูกพบในสัตว์ที่ใช้ผลิตอาหาร หรือในผลิตภัณฑ์จากสัตว์เหล่านั้น นอกจากนี้จะมีคุณสมบัติครบถ้วนในเรื่องการสุ่มตัวอย่าง การระบุ การจัดเตรียมตัวอย่าง การทดสอบ และวิจัย ก่อนที่จะทำการถือครอง เสนอขาย หรือขายในรัฐสหรัฐฯ โดยบังคับใช้ในวันที่ 12 สิงหาคม พ.ศ. 2548 ซึ่งประเทศเวียดนามถูกประกาศว่าเป็นพื้นที่ที่มีการใช้ Fluroquinolones หรือมีการพบสารดังกล่าวในสัตว์สำหรับการบริโภคหรือในผลิตภัณฑ์จากสัตว์นั้น ๆ ดังนั้น อาหารทะเลจากประเทศเวียดนามจะต้องปฏิบัติ

ตามกฎหมายนี้ในเรื่องการสุ่มตัวอย่าง การทดสอบ และการเก็บบันทึกข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการกระจายสินค้า การซื้อและการขายไว้ 2 ปี และพร้อมที่จะให้ Department of Agriculture and Forestry เรียกตรวจได้ นอกจากนี้กึ่งสดแช่เย็น แช่แข็งและกึ่งกระป๋อง มีการกำหนดกระบวนการผลิตตามระบบ HACCP ห้ามใช้ Chloramphenicol ผสมอาหารเลี้ยงสัตว์ อนุญาตให้เจือปนได้ไม่เกิน 0.3 ppb และมีไนโตรฟูแรนได้ไม่เกิน 1 ppb อีกทั้งต้องไม่พบเชื้อ Samonella และ Filth ต้องเป็นกึ่งที่ถูกจับโดยเครื่องมือ TEDs ด้านเนื้อปลาสดแช่เย็น แช่แข็ง มีการขอใบรับรองมีความยุ่งยาก และมีขั้นตอนการตรวจสอบที่เข้มงวด และปลาทูน่ากระป๋องต้องมีกระบวนการผลิตที่เป็นไปตาม HACCP ห้ามใช้ Chloramphenical ผสมอาหารเลี้ยงสัตว์ แต่อนุญาตให้เจือปนได้ไม่เกิน 0.3 ppm และต้องมีเอกสาร The National Marine Fisheries Certificate of Origin (NOAA form 370)

5) มาตรการทางสิ่งแวดล้อม (Environmental Measures: Env) ห้ามนำเข้าปลาทูน่าครีบน้ำเงิน (Yellow Fin) และผลิตภัณฑ์ที่ถูกจับด้วยวิธีอวนล้อม (Purse Seine Net) ในเขตมหาสมุทรแปซิฟิกตะวันออกเขตร้อน (Eastern Tropical Pacific Ocean: ETPO) เนื่องจากเป็นการทำลายปลาโลมา รวมทั้งห้ามนำเข้าปลาทูน่าและผลิตภัณฑ์จากประเทศที่สาม (Intermediary Nations) ที่รับซื้อวัตถุดิบจากประเทศที่จับปลาทูน่าด้วยวิธีดังกล่าว และเพื่อเป็นการอนุรักษ์เต่าทะเล สหรัฐอเมริกากำหนด ให้นำเข้ากึ่งทะเลเฉพาะที่จับด้วยวิธีอวนลากที่มีเครื่องมือ Turtle Excluded Devices: TEDs เพื่อแยกเต่าทะเลออก จึงจะอนุญาตให้นำเข้าสหรัฐอเมริกาได้

1.5.3 การรวมกลุ่มเศรษฐกิจการค้าระหว่างประเทศและการเปิดการค้าเสรี

ก. การเข้าเป็นสมาชิกใน World Trade Organization (WTO)

ประเทศเวียดนามเข้าเป็นสมาชิกลำดับที่ 150 ของ WTO เมื่อวันที่ 11 มกราคม พ.ศ. 2550 ซึ่งการเข้าเป็นสมาชิกดังกล่าวส่งผลดีต่อประเทศเวียดนามในด้านการส่งออก โดยเฉพาะสินค้าเกษตรและสินค้าอุตสาหกรรมที่ประเทศเวียดนามมีศักยภาพสูงในการแข่งขัน อาทิเช่น ข้าว ยางพารา กาแฟ อาหารทะเล สิ่งทอและผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น เนื่องจากสินค้าเหล่านี้จะไม่ถูกจำกัดโควตานำเข้าจากประเทศคู่ค้าอีกต่อไปรวมทั้งจะได้รับสิทธิประโยชน์ในการเสียนำเข้าในอัตราที่ต่ำลง ซึ่งจะส่งผลในด้านการส่งออกของเวียดนามมีขยายตัวสูงขึ้น และมีส่วนแบ่งตลาดในประเทศคู่ค้าเพิ่มขึ้น นอกจากนี้การเข้าเป็นสมาชิก WTO จะทำให้นักลงทุนต่างชาติมีความเชื่อมั่นมากขึ้นในการเข้าไปลงทุนในประเทศเวียดนาม

การเข้าเป็นสมาชิก WTO ในครั้งนี้ ประเทศเวียดนามจำเป็นต้องปฏิบัติตาม ข้อตกลงในการลดภาษีนำเข้าตามพันธสัญญาที่ให้ไว้กับ WTO ด้วยการปรับลดอัตราภาษีนำเข้า สินค้าจำนวน 3,800 รายการ จากทั้งหมด 10,600 รายการ ภายในปี พ.ศ. 2550 ดังนี้ ด้านสินค้าเกษตร เวียดนามจะต้องปรับลดอัตราภาษีนำเข้าสินค้าเกษตรให้เหลือร้อยละ 25.2 ภายในปี พ.ศ. 2550 และ ดำเนินการปรับลดให้เหลือร้อยละ 21 ในที่สุด ด้านสินค้าอุตสาหกรรมประเทศเวียดนามจะต้องปรับ ลดอัตราภาษีนำเข้าสินค้าอุตสาหกรรมให้เหลือร้อยละ 14.6 ภายในปี พ.ศ. 2550 และดำเนินการ ปรับลดให้เหลือขั้นต่ำสุดที่ร้อยละ 12.6 ในที่สุด ซึ่งจะต้องปรับลดภาษีนำเข้าลงโดยเฉลี่ยร้อยละ 4 ภายในปี พ.ศ. 2556 ซึ่งการลดอัตราภาษีนำเข้าจะส่งผลกระทบต่อ การนำเข้าและผู้ผลิต ภายในประเทศ

ข. การเข้าเป็นสมาชิกในสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือ อาเซียน (Association of Southeast Asian Nations: ASEAN)

ประเทศเวียดนามเข้าเป็นสมาชิกลำดับที่ 7 ของอาเซียน ในปี พ.ศ. 2538 ทั้งนี้ ภายใต้ความตกลงการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Agreement: AFTA) ประเทศ เวียดนามผูกพันที่จะลดอัตราภาษีนำเข้าสินค้าทุกรายการให้แก่ประเทศสมาชิกเหลือร้อยละ 0-5 ในปี พ.ศ. 2549 ยกเว้นสินค้าเกษตรไม่แปรรูปที่อยู่ในกลุ่มสินค้าอ่อนไหวจะปรับลดอัตราภาษีนำเข้า เหลือร้อยละ 0-5 ภายในปี พ.ศ. 2556 ในด้านอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปลดอัตราภาษีเหลือ ร้อยละ 5 ซึ่งการเข้าร่วมเป็นสมาชิกส่งผลดีในการได้รับสิทธิพิเศษทางการค้าในฐานะที่เป็นสมาชิก ของกลุ่มและนำประเทศเวียดนามไปสู่ความคุ้นเคยกับแนวทางปฏิบัติในการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ ในระดับโลก ซึ่งส่งผลดีและเป็นปัจจัยประการหนึ่งที่จะผลักดันเวียดนามให้ก้าวไปสู่การเป็น สมาชิกของ WTO ได้ในที่สุด อย่างไรก็ตามการปรับลดอัตราภาษีนำเข้าดังกล่าวส่งผลกระทบต่อ ผู้ผลิตภายในประเทศ เนื่องจากสินค้านำเข้าจะมีราคาลดลง

6. รัฐบาล

ประเทศเวียดนามปกครองด้วยระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ โดยมีพรรคคอมมิวนิสต์ เวียดนาม (Communist Party of Vietnam : CPV) เป็นพรรคการเมืองเดียวในประเทศจึงทำให้ สถานะการด้านการเมืองของเวียดนามมีความมั่นคง และรัฐบาลมีบทบาทอย่างมากในการกำหนด แนวทางการบริหารประเทศในทุกด้าน อาทิเช่น การวางแผน นโยบาย ออกกฎ และบังคับใช้ซึ่งสามารถ

ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ นโยบายส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ โดยการจัดโซนนิ่งต่าง ๆ การพยายามยกระดับมาตรฐานการผลิต เป็นต้น ซึ่งรัฐบาลเวียดนามได้ให้การส่งเสริมด้านการประมงอย่างจริงจัง โดยกำหนดแผนแม่บทในการพัฒนาสาขาประมงซึ่งจะใช้ถึงปี พ.ศ. 2553 ส่งเสริมให้อุตสาหกรรมประมงและการแปรรูป รวมทั้งเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมการแปรรูปสัตว์น้ำในเขตเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งตั้งเรียงรายบริเวณเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำครอบคลุมพื้นที่ประมาณสี่ตารางกิโลเมตร และมีเป้าหมายการเจริญเติบโตของผลผลิตโดยเฉลี่ยร้อยละ 3.8 ต่อปี ซึ่งจะมีผลผลิตสัตว์น้ำประมาณ 3.5-4.0 ล้านเมตริกตันต่อปี และมีอัตราเติบโตของมูลค่าการส่งออกเป็นร้อยละ 10.63 ต่อปี โดยมีรายได้จากการส่งออกผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ 4.0-4.5 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ และ มีนโยบายส่งเสริมให้ผู้ส่งออกแปรรูปสัตว์น้ำ โดยเน้นสินค้าให้มีความปลอดภัย มีคุณภาพสูงมีความหลากหลายมากขึ้น เพื่อขยายการส่งออกไปตลาดหลักและตลาดส่งออกอื่น ๆ มีการส่งเสริมการทำฟาร์มแบบยั่งยืนและให้ความสำคัญเรื่องการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้รัฐบาลเวียดนามมีนโยบายในการส่งเสริมการลงทุน อาทิเช่น เจ้าหน้าที่ในแต่ละจังหวัดมีอำนาจอนุญาตให้ชาวต่างชาติตั้งโรงงานได้โดยไม่ต้องผ่านรัฐบาลกลาง และแต่ละจังหวัดสามารถให้ข้อเสนอและแรงจูงใจแก่นักลงทุนต่างชาติแต่ละรายได้เอง และมีการเก็บภาษีที่ต่ำเป็นพิเศษสำหรับนักลงทุนที่เข้าไปลงทุนในเขต Export Processing Zone (EPZ) และ Industrial Zone (IZ) เป็นต้น

มาตรการด้านภาษีที่เป็นนโยบายส่งเสริมการลงทุนของประเทศเวียดนาม ได้แก่ การยกเว้นภาษีนำเข้าที่เกี่ยวข้องในด้านการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ รวมถึงเทคโนโลยี อาทิเช่น ยกเว้นภาษีนำเข้าเพื่อจัดนิทรรศการงานแสดงสินค้า เครื่องจักรและอุปกรณ์ต่าง ๆ รวมถึงอุปกรณ์ที่นำเข้ามาชั่วคราวเพื่อใช้ในงานประชุม งานวิจัย งานแข่งขันกีฬาระดับชาติ งานสัมมนาเชิงวิชาการต่าง ๆ โดยเมื่อเสร็จสิ้นภารกิจแล้ว ก็จะส่งออกสินค้านั้นไปยังต่างประเทศ และมีการช่วยเหลือผู้ผลิตที่มีฐานการผลิตในประเทศเวียดนาม โดยการยกเว้นภาษีสินค้าที่นำเข้ามาเพื่อทำการผลิตส่งออกไปยังบริษัทที่อยู่ในต่างประเทศ ตามข้อสัญญาที่ได้ตกลงกันไว้ ซึ่งประเภทของสินค้านั้นจะ ได้แก่ วัตถุดิบเพื่อทำการผลิต สินค้าตัวอย่าง เครื่องจักรหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต เป็นต้น นอกจากนี้มีการยกเว้นภาษีสินค้านำเข้าโดยผู้ประกอบการที่ได้รับ Build-Operate-Transfer Contract (BOT) เพื่อดำเนินการในโครงการที่ได้ Build-Operate-and-Transfer (BOT), Build-Transfer-and-Operate (BTO), หรือ Build-and-Transfer (BT) โดยสินค้านำเข้าเหล่านี้มักจะ ได้แก่ เครื่องจักร วัสดุชิ้นส่วนอุปกรณ์ต่างๆ ที่นำเข้ามาเพื่อทำการผลิตสินค้า เป็นต้น มาตรการยกเว้นภาษีส่งออก ได้แก่ ยกเว้นภาษีขนส่งทางเรือสำหรับสินค้าที่ทำการส่งออกสินค้าไปยังต่างประเทศ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งออก

จะจัดหาข้อมูลสนับสนุนด้านอัตราดอกเบี้ย ด้านการเงิน โดยตรงให้แก่ผู้ส่งออกครั้งแรกหรือการส่งออกไปยังตลาดใหม่หรือสินค้าที่มีความผันผวนด้านราคาสูง (สำนักงานยุทธศาสตร์การพาณิชย์, 2553)

จากการศึกษาปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดความได้เปรียบเชิงแข่งขันในการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนาม สามารถสรุปในแต่ละปัจจัยได้ดังนี้

1. สถานะปัจจัยการผลิตภายในประเทศ ประเทศเวียดนามมีความอุดมสมบูรณ์ของปริมาณสัตว์น้ำ โดยเฉพาะวัตถุดิบปลาและกุ้ง แต่การนำเข้าผลผลิตสัตว์น้ำดังกล่าวมีมูลค่าเพิ่มขึ้นมากเช่นกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผลผลิตสัตว์น้ำของประเทศเวียดนามมีปริมาณไม่เพียงพอต่อการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป

แรงงาน ด้านกำลังแรงงานของประเทศเวียดนามมีจำนวนมาก และมีผลิตภาพแรงงานเพิ่มสูงขึ้น ส่วนอัตราค่าจ้างขั้นต่ำอยู่ในระดับต่ำ นอกจากนี้แรงงานส่วนใหญ่ยังอยู่ในวัยหนุ่มสาว และมีการศึกษาดี แต่แรงงานในประเทศเวียดนามยังประสบปัญหาเรื่องการเปลี่ยนงานบ่อยทำให้อัตราค่าจ้างแรงงานมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น นอกจากนี้ยังขาดแรงงานที่มีฝีมือ แรงงานระดับผู้บริหารชั้นกลาง และแรงงานที่มีความชำนาญทางด้านภาษาอังกฤษ

โครงสร้างพื้นฐานของประเทศเวียดนามมีความพร้อมในทุก ๆ ด้าน และมีความเชื่อมโยงตั้งแต่ภาคเหนือจรดภาคใต้ โดยเฉพาะบริเวณที่ตั้งโรงงานผลิตอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปที่อยู่บริเวณตอนกลางจนถึงตอนใต้ของประเทศนั้น มีถนนและทางรถไฟตัดผ่าน รวมทั้งเป็นที่ตั้งของท่าเรือและสนามบินหลายแห่ง แต่โครงสร้างพื้นฐานบางส่วนยังอยู่ในระหว่างการปรับปรุงและก่อสร้าง โดยเฉพาะการขนส่งทางรถยนต์ที่มีการจำกัดความเร็วที่ 70 กิโลเมตรต่อชั่วโมง และถนนมีความคับแคบ ด้านกำลังการผลิตไฟฟ้าซึ่งส่วนใหญ่จะผลิตจากพลังงานน้ำและความร้อน เมื่อเกิดปัญหาภัยแล้งก็ส่งผลกระทบต่อปริมาณการผลิตไฟฟ้าทำให้ปริมาณไฟฟ้าไม่เพียงพอ ส่วนอัตราค่าไฟฟ้าและค่าน้ำประปายังอยู่ในระดับราคาต่ำ

ด้านเทคโนโลยี โรงงานอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปที่ได้รับรองความปลอดภัยของอาหารจากประเทศนำเข้า และผ่านการทดสอบมาตรฐานการควบคุมการผลิต เช่น HACCP GMP และ SSOP เป็นต้น แต่ยังมีจำนวนน้อย และโรงงานที่ได้มาตรฐานดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นโรงงาน

ขนาดใหญ่ นอกจากนี้ยังมีโรงงานอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปจำนวนหนึ่งที่มีปัญหาด้านความปลอดภัยของอาหาร มลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม และขาดเทคโนโลยีการแปรรูปที่ทันสมัย ซึ่งผลิตภัณฑ์ปลาและกุ้งมีปัญหาด้านความปลอดภัยของอาหาร รวมทั้งกุ้งประสบปัญหาเรื่องขนาดที่ไม่ได้มาตรฐาน

2. สถานะอุปสงค์ภายในประเทศ ปริมาณความต้องการบริโภคกุ้งกระป๋องและแปรรูป ปลากระป๋องและแปรรูปยังมีจำนวนไม่มากนัก และความต้องการที่ไม่หลากหลาย จึงไม่ส่งผลให้เกิดการแข่งขันและพัฒนาในผลิตภัณฑ์ดังกล่าว รวมทั้งไม่ถึงจุดผู้ประกอบการรายใหม่ ๆ เข้าสู่ตลาด

3. อุตสาหกรรมสนับสนุนและเกี่ยวเนื่องในประเทศ ได้แก่ อุตสาหกรรมประมง และอุตสาหกรรมผลิตกระป๋องและบรรจุภัณฑ์ โดยอัตรากำไรนำเข้าวัตถุดิบ ได้แก่ ปลา กุ้ง กระป๋องและบรรจุภัณฑ์ที่ทำจากอลูมิเนียมและเหล็กเท่ากับร้อยละ 10-30 ในกลุ่มประเทศที่มีการตกลงทางการค้าจะได้รับอัตรากำไรพิเศษสุดคือ อัตรากำไรนำเข้าสัตว์น้ำเท่ากับร้อยละ 5 และไม่เสียภาษีนำเข้ากระป๋องและบรรจุภัณฑ์ที่ทำจากอลูมิเนียมและเหล็ก ซึ่งผลิตภัณฑ์กระป๋องและบรรจุภัณฑ์ส่วนใหญ่นำเข้าจากประเทศไทยจึงไม่เสียภาษีนำเข้า ส่งผลให้ต้นทุนด้านการจัดซื้อวัตถุดิบลดลง แต่อัตรากำไรนำเข้าวัตถุดิบปลา และกุ้ง ถือว่าอยู่ในอัตราที่สูง

ด้านจำนวนโรงงานผลิตกระป๋องและบรรจุภัณฑ์ของประเทศเวียดนามยังมีจำนวนน้อย มีรูปแบบไม่ทันสมัย และไม่เพียงพอต่อความต้องการจึงจำเป็นต้องอาศัยการนำเข้า ในการเข้าถึงวัตถุดิบสามารถทำได้รวดเร็ว เนื่องจากการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์น้ำในเขตเศรษฐกิจพิเศษ ทำให้โรงงานแปรรูปเข้าถึงวัตถุดิบได้อย่างรวดเร็ว

4. กลยุทธ์ โครงสร้างตลาด และสภาพการแข่งขันในประเทศของอุตสาหกรรม จากจำนวนโรงงานอาหารทะเลแปรรูปทั้งหมด 470 โรงงานและกรอบแนวคิดแรงผลักดันในการแข่งขันทั้ง 5 สามารถวิเคราะห์ว่าเป็นอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปมีโครงสร้างตลาดเป็นตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด เนื่องจากการเข้าสู่อุตสาหกรรมของคู่แข่งใหม่ทำได้ง่าย รวมทั้งลักษณะสินค้าไม่แตกต่างกันมากนัก และการไม่มีอำนาจในการต่อรองกับผู้ซื้อจึงไม่สามารถกำหนดราคาที่สูงได้ ส่งผลให้กำไรไม่มากนัก นอกจากนี้มีสินค้าที่สามารถใช้ทดแทนได้เป็นจำนวนมาก และการแข่งขันภายในประเทศเป็นการแข่งขันในด้านการควบคุมคุณภาพวัตถุดิบ ซึ่งส่งผลดีต่อ

อุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป เพราะจะทำให้เกิดการแข่งขันพัฒนาผลิตภัณฑ์และเทคโนโลยี รวมทั้งสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ

5. เหตุสุดวิสัย มาตรการทางการค้าที่ประเทศคู่ค้ากระทำต่อประเทศเวียดนาม ทางด้านภาษีของประเทศญี่ปุ่นได้ให้สิทธิพิเศษ GSP จึงทำให้เสียอัตราภาษีค่อนข้างต่ำเพียงร้อยละ 6-10 ในปลากระป๋องและแปรรูป และกุ้งกระป๋องและแปรรูปไม่เสียภาษีนำเข้า นอกจากนี้ประเทศเวียดนามเริ่มมีการเจรจาการค้าเสรีกับประเทศญี่ปุ่น ส่วนประเทศสหรัฐอเมริกาหลังมีการให้ความสัมพันธ์แบบปกติอย่างถาวรส่งผลให้อัตราภาษีนำเข้าผลิตภัณฑ์ปลากระป๋องและแปรรูปจากร้อยละ 20-30 ลดลงเหลือร้อยละ 0-15 ทางด้านปลาทูน่ากระป๋องในน้ำมันที่เคยเสียอัตราภาษีนำเข้าร้อยละ 45 ลดลงเหลือร้อยละ 35 สำหรับกุ้งกระป๋องและแปรรูปไม่เสียภาษีนำเข้า จะเห็นได้ว่าการได้สิทธิพิเศษทางการค้าจากทั้งสองประเทศทำให้ประเทศเวียดนามเสียภาษีนำเข้าในอัตราที่ลดลง

มาตรการมิใช่ภาษี ประเทศญี่ปุ่นมีการใช้มาตรการอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า โดยให้ปิดฉลากสินค้าในอาหารแปรรูป ด้านประเทศสหรัฐอเมริกามีการกำหนดโควตาภาษีการนำเข้าปลาทูน่ากระป๋องในน้ำเกลือ โดยจะนำเข้าเพียงร้อยละ 20 ของปริมาณที่ผลิตได้ภายในประเทศ และมีการใช้มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาดในกุ้งกระป๋องและแปรรูป โดยมีการเรียกเก็บร้อยละ 4.30-25.76 ซึ่งทำให้ประเทศเวียดนามเกิดความเสียหายเปรียบเทียบในการส่งออกสินค้าดังกล่าว นอกจากนี้มีการใช้มาตรการอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า มาตรการด้านสิ่งแวดล้อม และโดยเฉพาะมาตรการด้านสุขอนามัยสัตว์และสุขอนามัยพืช ซึ่งถือเป็นอุปสรรคที่สำคัญในการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนาม

การเข้าเป็นสมาชิก WTO ส่งผลดีต่อประเทศเวียดนามในด้านการส่งออก เนื่องจากจะไม่ถูกจำกัดโควตานำเข้าจากประเทศคู่ค้ารวมทั้งจะได้รับสิทธิประโยชน์ในการเสียภาษีนำเข้าในอัตราที่ต่ำลง ซึ่งจะส่งผลในด้านการส่งออกของเวียดนามมีขยายตัวสูงขึ้น และมีส่วนแบ่งตลาดในประเทศคู่ค้าเพิ่มขึ้น นอกจากนี้การเข้าเป็นสมาชิก WTO จะทำให้นักลงทุนต่างชาติมีความเชื่อมั่นมากขึ้นในการเข้าไปลงทุนในประเทศเวียดนาม แต่ประเทศเวียดนามต้องมีการปรับลดอัตราภาษีนำเข้าสินค้าจำนวน 3,800 รายการ จากทั้งหมด 10,600 รายการ ซึ่งการลดอัตราภาษีนำเข้าจะส่งผลกระทบต่อการนำเข้าและผู้ผลิตภายในประเทศ

การเป็นสมาชิกในสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรืออาเซียน ในด้านอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปมีการปรับลดอัตราภาษีเหลือร้อยละ 5 ซึ่งการเข้าร่วมเป็นสมาชิกส่งผลดีในการได้รับสิทธิพิเศษทางการค้าในฐานะที่เป็นสมาชิกของกลุ่มและนำประเทศเวียดนามไปสู่ความคุ้นเคยกับแนวทางปฏิบัติในการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในระดับโลก ซึ่งส่งผลดีและเป็นปัจจัยประการหนึ่งที่จะผลักดันเวียดนามให้ก้าวไปสู่การเป็นสมาชิกของ WTO ได้ในที่สุด อย่างไรก็ตามการปรับลดอัตราภาษีนำเข้าดังกล่าวส่งผลกระทบต่อผู้ผลิตภายในประเทศ เนื่องจากสินค้านำเข้าจะมีราคาต่ำลง

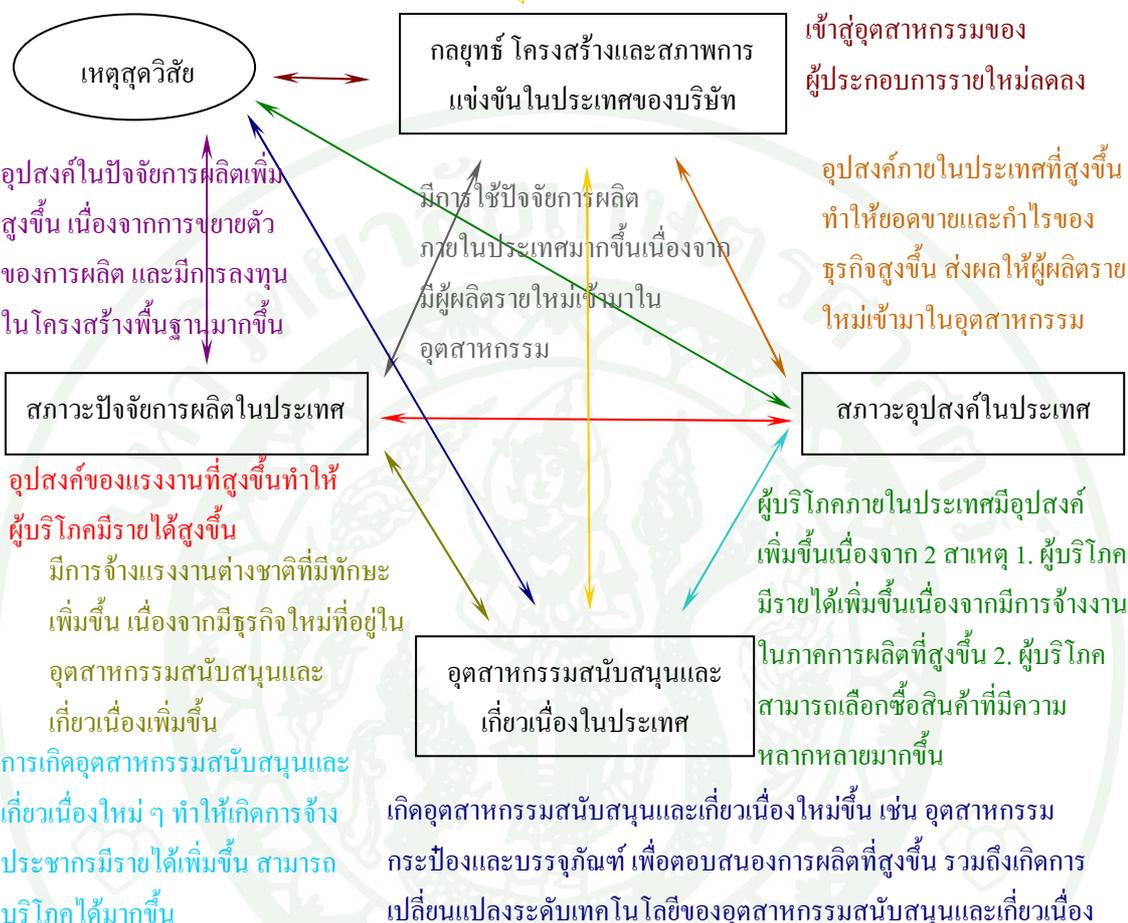
6. รัฐบาล ด้านการเมืองมีความมั่นคง รัฐบาลมีบทบาทอย่างมากในการกำหนดแนวทางการบริหารประเทศในทุกด้าน อาทิเช่น การวางนโยบาย ออกกฎ และบังคับใช้ ซึ่งสามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นนโยบายส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ โดยการจัดโซนนิ่งต่าง ๆ การพยายามยกระดับมาตรฐานการผลิต เป็นต้น ซึ่งรัฐบาลเวียดนามได้ให้การส่งเสริมด้านการประมงอย่างจริงจัง โดยกำหนดแผนแม่บทในการพัฒนาสาขาประมงซึ่งจะใช้ถึงปี พ.ศ. 2553 โดยส่งเสริมให้อุตสาหกรรมประมงและการแปรรูปโดยเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมการแปรรูปสัตว์น้ำในเขตเศรษฐกิจพิเศษ และมีนโยบายส่งเสริมให้ผู้ส่งออกแปรรูปสัตว์น้ำ โดยเน้นสินค้าให้มีความปราณีต มีคุณภาพสูงมีความหลากหลายมากขึ้น อีกทั้งมีการส่งเสริมการทำฟาร์มแบบยั่งยืนและให้ความสำคัญเรื่องการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้มีนโยบายในการส่งเสริมการลงทุนสร้างความสะดวก รวดเร็วให้ และเอื้อต่อการเข้ามาลงทุน อาทิเช่น เจ้าหน้าที่ในแต่ละจังหวัดมีอำนาจอนุญาตให้ชาวต่างชาติตั้งโรงงานได้โดยไม่ต้องผ่านรัฐบาลกลาง และแต่ละจังหวัดสามารถให้ข้อเสนอและแรงจูงใจแก่นักลงทุนต่างชาติแต่ละรายได้เอง รวมทั้งมีการเก็บภาษีที่ต่ำเป็นพิเศษสำหรับนักลงทุนที่เข้าไปลงทุนในเขตที่มีการกำหนดไว้ และยกเว้นภาษีนำเข้าที่ส่งเสริมในการวิจัยและพัฒนา รวมถึงเทคโนโลยีในการผลิต ด้านภาษีส่งออกมีการยกเว้นภาษีค่าขนส่งทางเรือ และให้ข้อมูลด้านการเงินแก่ผู้ส่งออก ดังนั้นนโยบายต่าง ๆ ที่รัฐบาลเวียดนามได้ใช้ในข้างต้นล้วนส่งเสริมให้อุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปมีความสามารถในการแข่งขันที่สูงขึ้น

จากการวิเคราะห์ทั้ง 6 ปัจจัย ในระบบเพชรสมบูรณ์ สามารถเขียนแผนภาพความสัมพันธ์ได้ดังภาพที่ 25 ภาพที่ 26 และภาพที่ 27

การได้รับสิทธิพิเศษทางการค้า, การเข้าเป็นสมาชิก WTO และสมาชิกอาเซียน

ผู้ประกอบการรายใหม่ ๆ สามารถเข้าสู่อุตสาหกรรมได้ง่ายมากขึ้น เพราะสามารถซื้อวัตถุดิบได้ภายในประเทศ

โครงสร้างตลาดมีการแข่งขันที่สูงขึ้น หรือ อุปสรรคในการเข้าสู่อุตสาหกรรมของผู้ประกอบการรายใหม่ลดลง

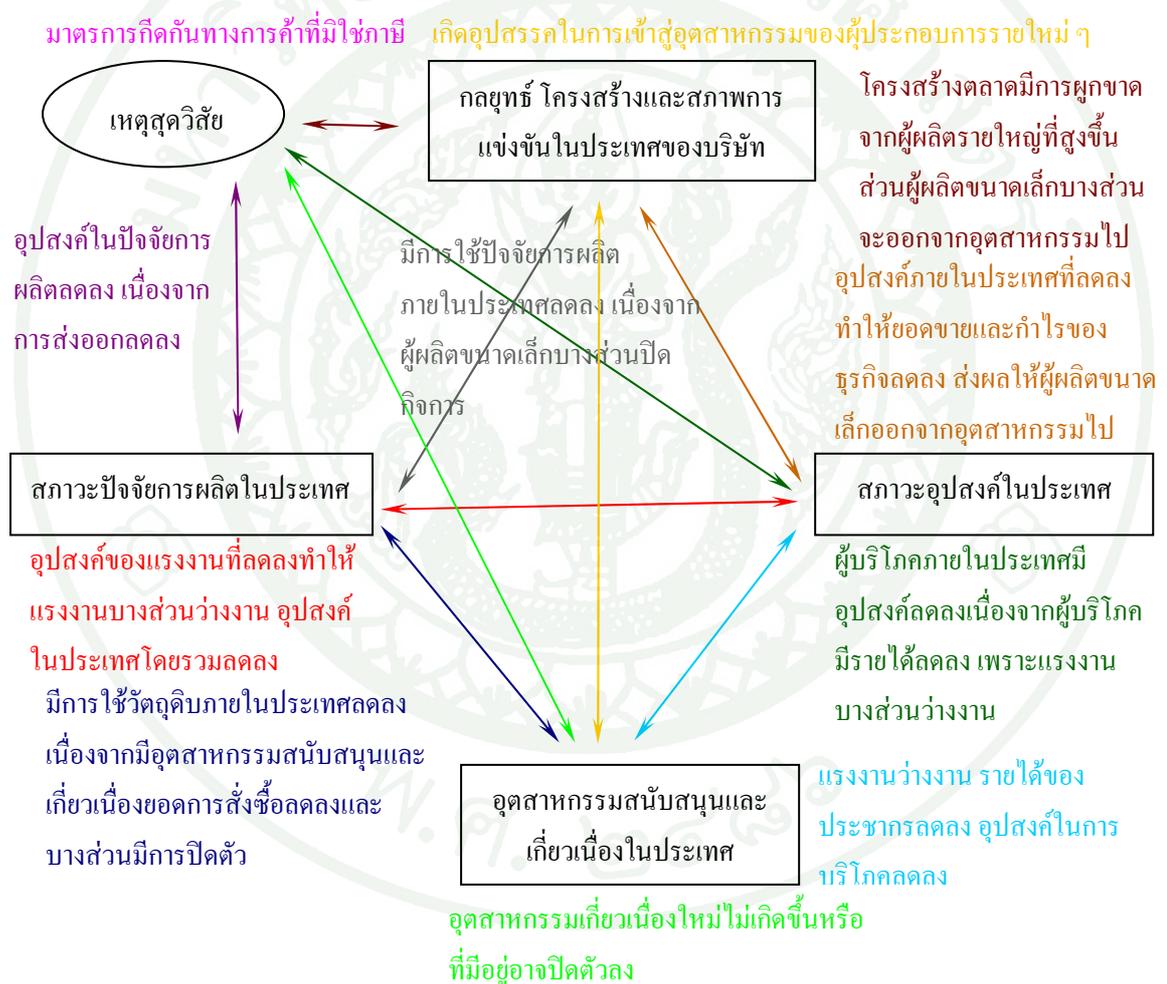

ภาพที่ 25 ความสัมพันธ์และผลกระทบของการได้รับสิทธิพิเศษทางการค้าจากประเทศญี่ปุ่นและประเทศสหรัฐอเมริกา การเข้าเป็นสมาชิก WTO และสมาชิกอาเซียน กับปัจจัยอื่น ๆ ในระบบเพชรสมบูรณ์

ที่มา: จากการวิเคราะห์ โดยได้แนวคิดในการวิเคราะห์จาก จีรพรรณ กุลดิลก (2548)

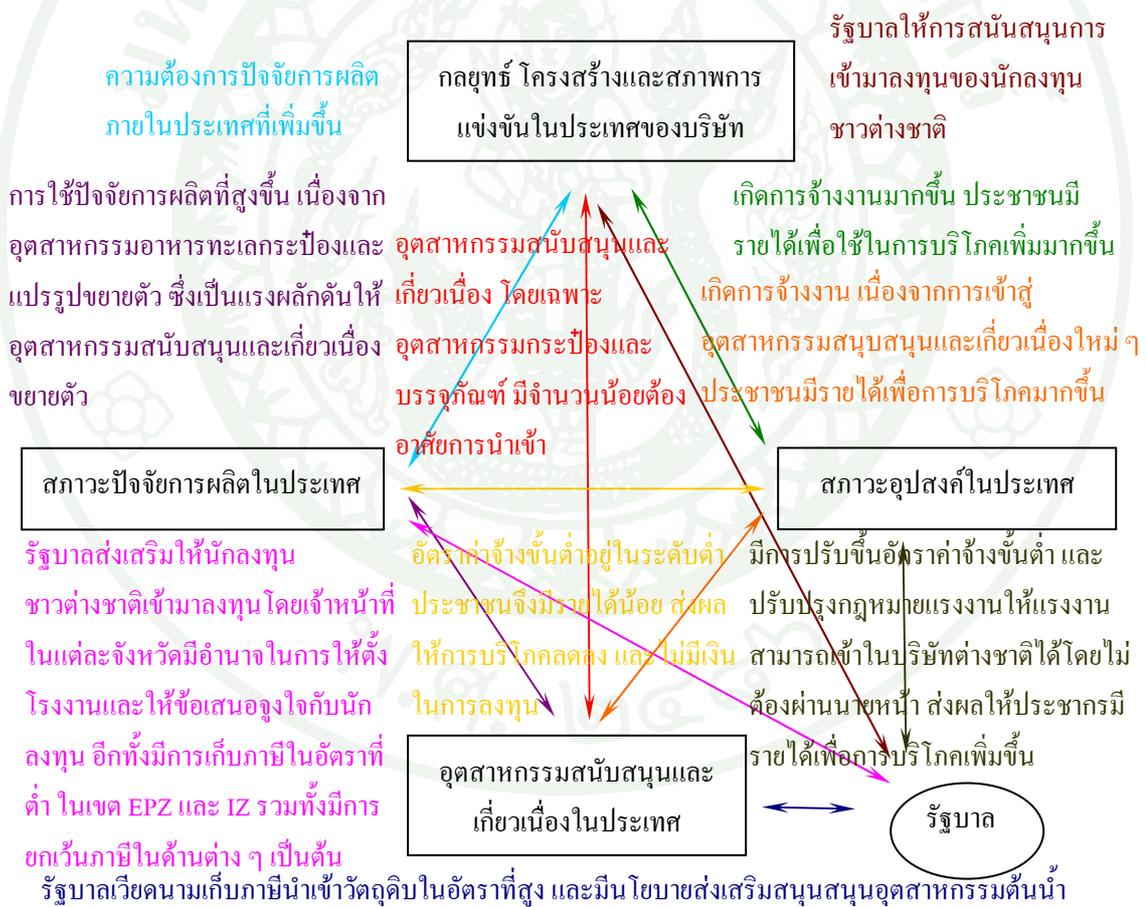
จากภาพที่ 25 สรุปได้ดังนี้ การที่ประเทศเวียดนามได้รับสิทธิพิเศษทางการค้าจากประเทศคู่ค้า คือ ประเทศญี่ปุ่นและประเทศสหรัฐอเมริกา รวมทั้งการเข้าเป็นสมาชิก WTO และสมาชิกอาเซียน ส่งผลให้อุปสรรคในการเข้าสู่อุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปลดลง มีผู้ประกอบการรายใหม่ ๆ เกิดขึ้น เกิดการจ้างงาน ทำให้ประชากรมีรายได้มากขึ้นและสามารถใช้จ่ายในการบริโภคได้เพิ่มขึ้น นอกจากนี้มีการใช้ทรัพยากรภายในประเทศเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะใน

พื้นที่ที่รัฐบาลให้การส่งเสริมการลงทุน จะเกิดการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา ถนน ท่าเรือ เป็นต้น มากขึ้น ซึ่งถือเป็นโอกาสให้นักลงทุนหรือผู้ประกอบการเข้ามา ลงทุนในอุตสาหกรรมสนับสนุนและเกี่ยวเนื่องใหม่ ๆ ได้แก่ อุตสาหกรรมกระป๋องและบรรจุภัณฑ์ ทำให้เกิดการพัฒนาเทคโนโลยีด้านบรรจุภัณฑ์มากขึ้น ส่งผลให้ต้นทุนในการผลิตลดลง ซึ่งเป็น ผลดีต่ออุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนาม อีกทั้งยังเป็นแหล่งสร้าง รายได้ให้กับประเทศ และลดการขาดดุลทางการค้าของประเทศเวียดนามที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอีก ด้วย

ภาพที่ 26 ความสัมพันธ์และผลกระทบของมาตรการกีดกันทางการค้าทั้งที่มีใช้ภายในของประเทศ ญี่ปุ่นและประเทศสหรัฐอเมริกา กับปัจจัยอื่น ๆ ในระบบเพชรสมบูรณ์
ที่มา: จากการวิเคราะห์ โดยได้แนวคิดในการวิเคราะห์จาก จีรพรรณ กุลดิลก (2548)

จากภาพที่ 26 สรุปได้ดังนี้ การที่ประเทศคู่ค้า ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น และประเทศสหรัฐอเมริกา ใช้มาตรการที่มีใช้ภายในประเทศเวียดนามในอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป ซึ่งเป็นอุปสรรคในการส่งออกสินค้าดังกล่าว ส่งผลให้ผู้ประกอบการรายเล็ก ๆ บางรายต้องออกจากอุตสาหกรรม เนื่องจากไม่มีเงินทุนหรือไม่สามารถแบกรับต้นทุนที่สูงขึ้นในการพัฒนาคุณภาพสินค้าให้ผ่านมาตรฐานต่าง ๆ ของประเทศผู้นำเข้า เป็นสาเหตุให้เกิดการจ้างงานที่ลดลง ประชากรมีรายได้เพื่อการบริโภคลดลง จากสาเหตุข้างต้นจึงไม่เกิดการลงทุนในอุตสาหกรรมสนับสนุนและเกี่ยวเนื่องใหม่ ๆ และที่มีอยู่อาจปิดตัว เนื่องจากอุปสงค์ในสินค้าลดลง ดังนั้นวัตถุดิบด้านกระป๋องและบรรจุภัณฑ์ยังต้องอาศัยการนำเข้าเป็นหลัก ส่งผลให้ผู้ประกอบการต้องแบกรับต้นทุนในการผลิตที่สูง ซึ่งเป็นผลเสียต่ออุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป

ภาพที่ 27 ความสัมพันธ์และผลกระทบของรัฐบาล กับปัจจัยอื่น ๆ ในระบบเพชรสมบูรณ์
ที่มา: จากการวิเคราะห์ โดยได้แนวคิดในการวิเคราะห์จาก จีพรธม กุลคิด (2548)

จากภาพที่ 27 สรุปได้ดังนี้ รัฐบาลเวียดนามมีนโยบายส่งเสริมให้นักลงทุนชาวต่างชาติเข้ามาลงทุนภายในประเทศ ส่งผลให้เกิดการใช้ทรัพยากรภายในประเทศ และมีการจ้างงานเพิ่มสูงขึ้น อีกทั้งรัฐบาลได้ปรับอัตราค่าจ้างขั้นต่ำให้สูงขึ้น และแรงงานสามารถเข้าทำงานในบริษัทต่างชาติได้โดยไม่ต้องผ่านนายหน้าจัดหางาน ทำให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มสูงขึ้น สามารถใช้จ่ายเพื่อการบริโภคได้มากขึ้น นอกจากนี้มีมาตรการในการส่งเสริม และสนับสนุนอุตสาหกรรมต้นน้ำ ได้แก่ อุตสาหกรรมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และการทำประมงอย่างยั่งยืน เพื่อเพิ่มวัตถุดิบด้านสัตว์น้ำ ซึ่งเป็นผลดีต่ออุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป แต่ถึงอย่างไรก็ตาม รัฐบาลเวียดนามมีการเก็บภาษีนำเข้าวัตถุดิบในอัตราที่สูง จึงส่งผลเสียต่ออุตสาหกรรมดังกล่าว

เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านของปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดความได้เปรียบเชิงแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนามทั้ง 6 ปัจจัยแล้ว จึงทำการวิเคราะห์ SWOT ซึ่งจะแบ่งออกเป็น 4 ด้านขององค์กร ได้แก่ โดยจุดแข็ง (Strength) และ โอกาส (Opportunity) จะเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบทางบวก หรือ ก่อให้เกิดความได้เปรียบเชิงแข่งขันของอุตสาหกรรมดังกล่าว ส่วนในด้านจุดอ่อน (Weakness) และอุปสรรค (Threat) จะเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบทางลบ หรือ ทำให้เกิดความเสียเปรียบในการแข่งขันของอุตสาหกรรมดังกล่าว โดยมีผลการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้ (ได้แนวคิดในการศึกษาจาก จีรพรรณ กุลดิลก, 2550)

1. สถานะปัจจัยการผลิตภายในประเทศ จากการศึกษาข้างต้นพบว่า ประเทศเวียดนามมีความอุดมสมบูรณ์ในด้านปริมาณของสัตว์โดยเฉพาะปลาและกุ้ง ซึ่งให้ผลผลิตได้เพิ่มขึ้นทุกปี ในด้านแรงงานมีจำนวนมาก และอัตราค่าจ้างอยู่ในระดับต่ำ โครงสร้างพื้นฐานมีความอุดมสมบูรณ์ และเชื่อมโยงทั่วถึงกันทั้งประเทศ รวมทั้งค่าไฟฟ้าและค่าน้ำประปาอยู่ในระดับต่ำ แต่ถึงอย่างไรก็ตามประเทศเวียดนามยังขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะ และประสบปัญหาด้านความปลอดภัยของอาหารทั้งในผลิตภัณฑ์ปลาและกุ้ง รวมทั้งขาดเทคโนโลยีในการแปรรูปที่ทันสมัย

สรุป สถานะปัจจัยการผลิตภายในประเทศเวียดนาม เป็น จุดแข็ง เนื่องจากความอุดมสมบูรณ์ของสถานะปัจจัยการผลิตภายในประเทศดังกล่าว จึงมีความเหมาะสมที่จะเข้าไปทำการลงทุนในอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป ส่วนในด้านปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นสามารถแก้ไขได้ เช่น ในด้านแรงงานถ้ามีการพัฒนาทักษะแรงงาน หรือ การทำงานจนเกิดความชำนาญปัญหาดังกล่าวก็จะลดลง เป็นต้น

2. สภาวะอุปสงค์ภายในประเทศ จากการศึกษาข้างต้นพบว่า ความต้องการบริโภคผลิตภัณฑ์ปลากระป๋องและแปรรูป กุ้งกระป๋องและแปรรูป มีไม่มากนัก รวมทั้งความต้องการของผู้บริโภคที่ไม่มีความหลากหลาย และนิยมบริโภคอาหารสดมากกว่าอาหารแปรรูป

สรุป สภาวะอุปสงค์ภายในประเทศเวียดนาม ถือเป็น อุปสรรค เนื่องจากไม่เกิดอุปสงค์ส่วนเกินที่จะดึงดูดนักลงทุนหรือผู้ประกอบการรายใหม่ ๆ ให้เข้ามาลงทุนในอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนาม อีกทั้งไม่ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทั้งในด้านคุณภาพและรูปลักษณ์

3. อุตสาหกรรมสนับสนุนและเกี่ยวเนื่องภายในประเทศ ได้แก่ อุตสาหกรรมประมง และอุตสาหกรรมกระป๋องและบรรจุภัณฑ์ ซึ่งจากการศึกษาข้างต้นพบว่า มีการเก็บภาษีนำเข้าในวัตถุดิบปลาและกุ้งในอัตราที่สูง ด้านกระป๋องและบรรจุภัณฑ์ที่อาศัยการนำเข้าเป็นหลักที่สามารถผลิตได้ในประเทศมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอต่อความต้องการ และมีรูปแบบที่ไม่ทันสมัย

สรุป อุตสาหกรรมสนับสนุนและเกี่ยวเนื่องภายในประเทศเวียดนาม ถือเป็น อุปสรรคต่อการเข้าไปลงทุนในอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป เนื่องจากมีต้นทุนการผลิตที่สูง แต่ก็ถือว่าเป็น โอกาส ของผู้ประกอบการหรือนักลงทุนที่จะเข้าไปลงทุนในอุตสาหกรรมสนับสนุนและเกี่ยวเนื่องภายในประเทศ โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมกระป๋องและบรรจุภัณฑ์ ซึ่งประเทศเวียดนามมีแร่เหล็กที่เป็นวัตถุดิบสำคัญที่ใช้ในผลิตในอุตสาหกรรมดังกล่าวอีกด้วย

4. กลยุทธ์ โครงสร้างตลาดและสภาพแข่งขันภายในประเทศ จากการศึกษาข้างต้นพบว่า อุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนาม มีโครงสร้างตลาดเป็นตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด และมีการแข่งขันในด้านการพัฒนาคุณภาพวัตถุดิบ

สรุป กลยุทธ์ โครงสร้างตลาดและสภาพการแข่งขันภายในประเทศเวียดนาม ถือเป็น จุดแข็ง ของอุตสาหกรรมดังกล่าว เนื่องจากมีการแข่งขันพัฒนาคุณภาพวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์มากยิ่งขึ้น ซึ่งทำให้เกิดผลิตภัณฑ์ที่ได้มาตรฐานและมีความหลากหลาย สามารถส่งออกไปขายยังต่างประเทศได้ และเป็นโอกาส สำหรับนักลงทุนรายใหม่ ๆ เข้ามาในอุตสาหกรรมดังกล่าว และนำเทคโนโลยีด้านการผลิต และการแปรรูปที่ทันสมัยเข้าไปใช้ในอุตสาหกรรม

5. เหตุสุดวิสัย จากการศึกษาข้างต้นพบว่า ในด้านมาตรการทางภาษีประเทศเวียดนาม ได้รับสิทธิพิเศษจากประเทศคู่ค้า คือ ประเทศญี่ปุ่นและประเทศสหรัฐอเมริกา ทำให้เสียภาษีนำเข้าปลากระป๋องและแปรรูป กุ้งกระป๋องและแปรรูป ในอัตราที่ลดลง ด้านมาตรการมิใช่ภาษีของประเทศญี่ปุ่น ได้ใช้มาตรการอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า ส่วนประเทศสหรัฐอเมริกานั้นใช้มาตรการกำหนดโควตาภาษีการนำเข้าปลาทูน่ากระป๋องในน้ำเกลือ มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด ในกุ้งกระป๋องและแปรรูป รวมทั้งมาตรการอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า มาตรการด้านสิ่งแวดล้อม และโดยเฉพาะมาตรการด้านสุขอนามัยสัตว์และสุขอนามัยพืช ซึ่งส่งผลกระทบต่อ การส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปในประเทศคู่ค้าดังกล่าวเป็นอย่างมาก แต่การเข้าเป็นสมาชิก WTO ส่งผลดีต่อการส่งออก เนื่องจากสินค้าจะไม่ถูกจำกัดโควตานำเข้าจากประเทศคู่ค้า และได้รับสิทธิประโยชน์ทางด้านภาษีนำเข้าที่ต่ำลง รวมทั้งมีประเทศคู่ค้าเพิ่มมากขึ้น นักลงทุนมีความเชื่อมั่นที่จะเข้ามาลงทุนในประเทศเวียดนาม ส่วนการเข้าเป็นสมาชิกอาเซียนก็ส่งผลดีต่อการได้รับสิทธิพิเศษทางการค้า และเป็นปัจจัยที่ผลักดันให้ประเทศเวียดนามเข้าเป็นสมาชิก WTO ถึงอย่างไรก็ตาม ประเทศเวียดนามก็ต้องปรับลดอัตราภาษีนำเข้าให้กับประเทศคู่ค้าที่อยู่ในกลุ่ม WTO และในกลุ่มอาเซียนด้วยเช่นกัน

สรุป เหตุสุดวิสัยดังกล่าว ถือเป็นโอกาส เนื่องจากข้อกีดกันทางการค้าที่ประเทศเวียดนามได้รับลดลง ส่งผลให้มีการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปไปยังตลาดโลกและประเทศคู่ค้าที่สำคัญได้มากขึ้น และมีการเปิดตลาดการค้ากับประเทศคู่ค้ารายใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น ซึ่งถือเป็นโอกาสที่ดีของนักลงทุนจะเข้ามาทำการลงทุนในอุตสาหกรรมดังกล่าว

6. รัฐบาล จากการศึกษาข้างต้น พบว่า รัฐบาลเวียดนามให้การส่งเสริมและสนับสนุน อุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป ทั้งในอุตสาหกรรมต้นน้ำได้แก่ การทำประมง และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีนโยบายส่งเสริมการผลิตและการส่งออก รวมทั้งนโยบายส่งเสริมการลงทุนให้นักลงทุนชาวต่างชาติเข้ามาลงทุนภายในประเทศ

สรุป รัฐบาลเวียดนาม ถือเป็น จุดแข็ง เนื่องจากมีนโยบายในการส่งเสริมและพัฒนา อุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนาม และเป็น โอกาสที่ดีของ นักลงทุนชาวต่างชาติที่จะเข้ามาลงทุนอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนาม

จากการวิเคราะห์ SWOT ข้างต้นพบว่า อุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศไทยเวียดนามมีปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อทางบวก หรือก่อให้เกิดความได้เปรียบเชิงการแข่งขันถึง 4 ปัจจัย ได้แก่ 1. สถานะปัจจัยการผลิตภายในประเทศ 2. กลยุทธ์ โครงสร้างตลาดและสภาพแข่งขันภายในประเทศ 3. เหตุสุดวิสัย และ 4. รัฐบาล ส่วนปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อทางลบหรือทำให้เกิดความเสียเปรียบในการแข่งขันนั้นมีเพียง 2 ปัจจัยคือ สถานะอุปสงค์ภายในประเทศ และอุตสาหกรรมสนับสนุนและเกี่ยวเนื่องภายในประเทศ ดังนั้นประเทศไทยเวียดนามจึงมีความได้เปรียบเชิงแข่งขันในอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป เนื่องจากมีปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อทางบวกมากกว่าปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อทางลบ

ส่วนที่ 2 การศึกษาความได้เปรียบเชิงแข่งขันในการส่งออก อาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของเวียดนาม โดยเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่งหลัก

จากการศึกษาในส่วนที่ 1 ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศไทยทั้งที่เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการแข่งขันและปัจจัยที่ทำให้เกิดความเสียเปรียบในการแข่งขันแล้ว ดังนั้นเพื่อที่จะทราบว่าประเทศไทยมีปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดความได้เปรียบเชิงแข่งขันใดที่มีความได้เปรียบหรือเสียเปรียบประเทศคู่แข่ง จึงทำการศึกษาความได้เปรียบเชิงแข่งขันในการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของเวียดนาม โดยเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่งหลัก ซึ่งจะทำให้การเปรียบเทียบปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดความได้เปรียบเชิงแข่งขันของประเทศไทย โดยเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่งหลักได้แก่ ประเทศไทย ซึ่งปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดความได้เปรียบเชิงแข่งขันของประเทศไทยทั้ง 6 ปัจจัย โดยมีผลการศึกษาดังต่อไปนี้

1. สถานะปัจจัยการผลิตภายในประเทศ

1.1 ความอุดมสมบูรณ์ของปัจจัยการผลิตหลัก ได้แก่ ปริมาณสัตว์น้ำและแรงงาน

ปริมาณสัตว์น้ำ เมื่อพิจารณาผลผลิตสัตว์น้ำของประเทศไทยพบว่า มีปริมาณลดลง ซึ่งในปี พ.ศ. 2548 มีผลผลิตสัตว์น้ำทั้งหมด 3,380.3 พันเมตริกตัน โดยลดลงเป็น 3,311.7 และ 2,924.7 พันเมตริกตัน ตามลำดับ ในปี พ.ศ. 2549-2550 ทั้งนี้เนื่องจากปลาที่เป็นผลผลิตหลักมีปริมาณลดลง ซึ่งในปี พ.ศ. 2547 มีผลผลิตปลาเท่ากับ 2,331.8 พันเมตริกตัน และลดลงเป็น 2,292.5, 2,064.7 และ

1,838.1 พันเมตริกตัน ตามลำดับ ในปี พ.ศ. 2548-2550 ทั้งนี้เนื่องจากปริมาณปลาที่จับได้จากการทำประมงมีแนวโน้มลดลง สำหรับปลาที่ได้มาจากการทำประมง ได้แก่ ปลาทู ปลาทูแขก ปลาโอดำ ปลาหลด ปลาโกลาย เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการเพาะเลี้ยงปลาบริเวณชายฝั่งซึ่งผลผลิตที่ได้มีจำนวนไม่มากนักโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 15-18 พันเมตริกตัน ด้านผลผลิตกุ้งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 มีปริมาณผลผลิตกุ้ง 586.6 พันเมตริกตัน เพิ่มขึ้นเท่ากับ 171.2 พันเมตริกตัน จากปี พ.ศ. 2546 โดยผลผลิตกุ้งส่วนใหญ่ได้มาจากการเพาะเลี้ยงชายฝั่งเฉลี่ยถึงร้อยละ 84 ของผลผลิตกุ้งทั้งหมด ดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ผลผลิตสัตว์น้ำของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2546-2550

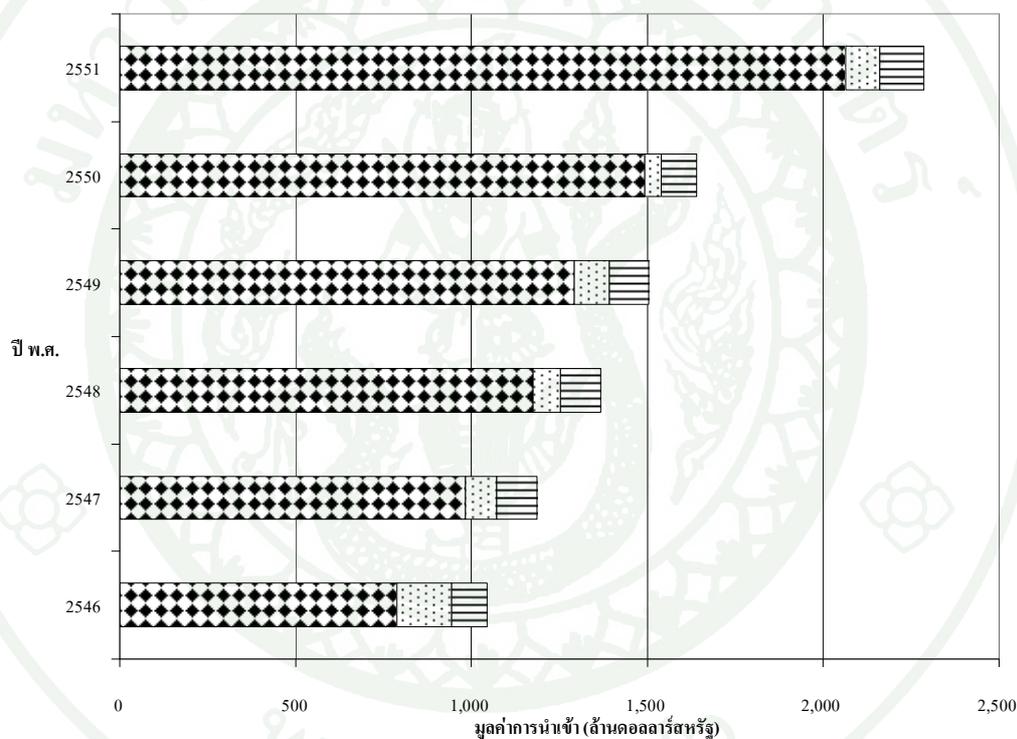
(หน่วย : พันเมตริกตัน)

รายการ	ปี พ.ศ.				
	2546	2547	2548	2549	2550
ผลผลิตทั้งหมด	3,354.5	3,372.2	3,380.3	3,311.7	2,924.7
- ปลา	2,304.8	2,331.8	2,292.5	2,064.7	1,838.1
- กุ้ง	415.4	437.6	482.8	570.2	586.6
- อื่น ๆ	634.3	602.8	605	676.8	500
ปริมาณสัตว์น้ำจากการประมง	2,651.2	2,635.9	2,615.6	2,484.8	2,079.4
- ปลา	2,290.1	2,314.6	2,275.7	2,046.3	1,822.5
- กุ้ง	84.7	77.3	81.5	75.7	63.2
- อื่น ๆ	276.4	244	258.4	362.8	193.7
การเพาะเลี้ยงชายฝั่ง	703.3	736.3	764.7	826.9	845.3
- ปลา	15.4	17.2	16.8	18.4	15.4
- กุ้ง	330.8	360.3	401.3	494.4	523.4
- หอย	357.9	358.8	346.6	314.1	306.5

ที่มา: กรมประมง (2550)

เมื่อปริมาณสัตว์น้ำที่ผลิตได้ในประเทศไทยมีแนวโน้มลดลง จึงมีความจำเป็นที่จะต้องนำเข้าสัตว์น้ำ เพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการในภาคอุตสาหกรรมและการบริโภคภายในประเทศ ดังนั้นมูลค่าการนำเข้าสัตว์น้ำในปี พ.ศ. 2546-2551 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอ ดังแสดงในภาพที่ 28 พบว่า ปี พ.ศ. 2551 มูลค่าการนำเข้าสัตว์น้ำทั้งหมด 2,286.13 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งเพิ่มจากปี พ.ศ. 2546 อยู่ถึง 1,241.5 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยสัตว์น้ำที่มีการนำเข้ามากที่สุดได้แก่ ปลา มีการนำเข้าร้อยละ 80-90 ของมูลค่าสัตว์น้ำที่นำเข้าทั้งหมด ปลามีมูลค่าการนำเข้าเพิ่มสูงขึ้นอย่าง

ต่อเนื่อง ดังในปี พ.ศ. 2551 มีการนำเข้าปลาสูงถึง 2,063.78 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2546 เท่ากับ 1,274.72 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือมีมูลค่าการนำเข้าเท่ากับ 789.06 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ สัตว์น้ำที่มีการนำเข้ารองลงมา ได้แก่ กุ้ง ซึ่งมูลค่าการนำเข้าค่อนข้างผันผวน โดยในปี พ.ศ. 2546-2548 มูลค่าการนำเข้ากุ้งลดลงเท่ากับ 155.58, 88.95 และ 78.24 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ตามลำดับ และปี พ.ศ. 2549 มูลค่าการนำเข้ากุ้งกลับเพิ่มสูงเท่ากับ 99.53 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และลดลงเหลือ 48.02 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี 2550 แต่ในปี พ.ศ. 2551 มูลค่าการนำเข้ากุ้งกลับเพิ่มขึ้นอีกครั้งเป็น 97.58 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

	2546	2547	2548	2549	2550	2551
อื่น ๆ	99.99	115.58	112.88	110.64	99.22	124.76
กุ้ง	155.58	88.95	78.24	99.53	48.02	97.59
ปลา	789.06	982.30	1,175.18	1,292.25	1,492.54	2,063.78

ภาพที่ 28 มูลค่าการนำเข้าสินค้าประมง อาทิเช่น ปลาสด เนื้อปลาสดแช่เย็นแช่แข็ง ปลาแห้ง กุ้งสด กุ้งต้ม แช่เย็นแช่แข็ง กุ้งแห้ง และอื่น ๆ ได้แก่ ปลาหมึกสด ปูสด หอยลาย หอยแมลงภู่ เป็นต้น ของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2546-2551

ที่มา: United Nations Statistics Division (2553)

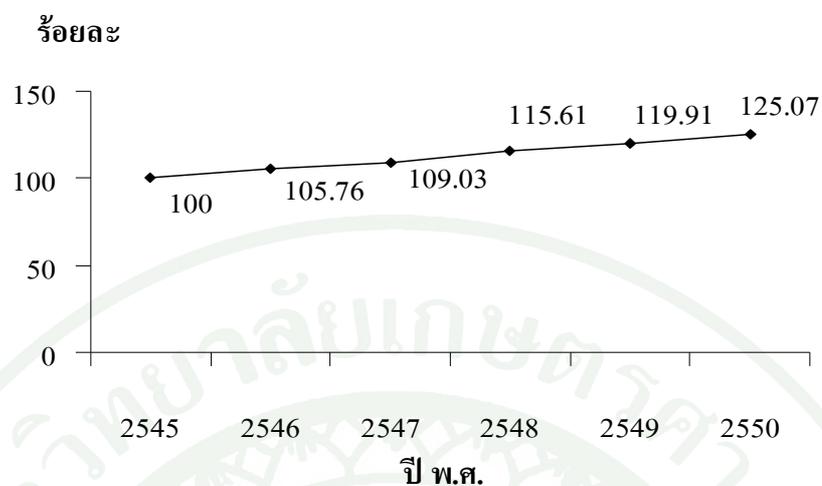
ด้านแรงงาน ในปี พ.ศ. 2551 ประเทศไทยมีประชากร 65.49 ล้านคน โดยเป็นกำลังแรงงานจำนวน 36.9 ล้านคน หรือเท่ากับร้อยละ 56.34 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2546 ที่มีกำลังแรงงานร้อยละ 51.97 ของประชากรทั้งหมดดังตารางที่ 12 ดัชนีผลิตภาพแรงงานของประเทศไทยเพิ่มสูงขึ้นในปี พ.ศ. 2550 เท่ากับร้อยละ 125.07 เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2546 ที่มีค่าเท่ากับร้อยละ 105.76 ดังภาพที่ 29 ด้านอัตราค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำของประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นทุกปีในแต่ละพื้นที่ ดังแสดงในตารางที่ 13 ในปี พ.ศ. 2548 อัตราค่าจ้างขั้นต่ำของประเทศไทยประมาณ 4,177-5,265 บาทต่อเดือน หรือ 103-131 ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อเดือน และ ปี พ.ศ. 2549-2551 เพิ่มขึ้นเป็น 4,295-5,520, 4,414-5,730 และ 4,467-5,820 บาทต่อเดือน ตามลำดับ หรือ 113-146, 127-166, 133-174 ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อเดือน ตามลำดับ (อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศของประเทศไทยมีดังนี้ ปี พ.ศ. 2548 เท่ากับ 40.22 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ, ปี พ.ศ. 2549 เท่ากับ 37.882 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ, ปี พ.ศ. 2550 เท่ากับ 34.52 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ, ปี พ.ศ. 2551 เท่ากับ 33.37 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ) โดยโรงงานผลิตอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปส่วนใหญ่จะตั้งอยู่บริเวณภาคกลาง กรุงเทพและปริมณฑล ภาคตะวันออก และภาคใต้ ซึ่งมีอัตราค่าจ้างขั้นต่ำสูงกว่าภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคตะวันตก นอกจากนี้ประชากรส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 15-65 ปี ถึงร้อยละ 70 และแรงงานไทยมีการศึกษาดี โดยอัตราการรู้หนังสือของประชากรไทยถึงร้อยละ 92 อย่างไรก็ตามประเทศไทยยังขาดแคลนแรงงานและมีการใช้แรงงานต่างชาติส่วนใหญ่คือ ชาวพม่า (Index Mundi, 2553; สำนักงานส่งเสริมการลงทุน, 2553)

ตารางที่ 12 จำนวนประชากรและกำลังแรงงานของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2546-2551

(หน่วย: ล้านคน)

ปี พ.ศ.	จำนวนประชากร	กำลังแรงงาน
2546	64.27	33.40
2547	65.44	34.90
2548	64.18	36.43
2549	64.63	35.36
2550	65.07	36.41
2551	65.49	36.90

ที่มา: www.indexmundi.com/thailand (2553)

ภาพที่ 29 ดัชนีผลิตภาพแรงงานของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2545-2550

ที่มา: กระทรวงแรงงาน (2553)

ตารางที่ 13 อัตราค่าจ้างขั้นต่ำรายเดือนของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2548-2551

(หน่วย: บาท)

รายการ	ปี พ.ศ.			
	(ม.ค.) 2548	(ม.ค.) 2549	(ม.ค.) 2550	(ม.ค.) 2551
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	5,265	5,520	5,730	5,820
ภาคกลางส่วนกลาง	4,310	4,530	4,665	4,760
ภาคตะวันออก	4,305	4,523	4,688	4,774
ภาคตะวันตก	4,235	4,450	4,600	4,645
ภาคเหนือ	4,177	4,295	4,414	4,539
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	4,178	4,304	4,429	4,467
ภาคใต้	4,299	4,468	4,603	4,667

ที่มา: การคำนวณจากข้อมูลกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน (2553)

1.2 โครงสร้างพื้นฐานและเทคโนโลยี

ประเทศไทยมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเป็นอย่างมากเพื่อรองรับการขยายตัวของภาคเศรษฐกิจและความต้องการของประชากรภายในประเทศ โดยโครงสร้างพื้นฐานของประเทศไทยมีดังนี้ (Index Mundi, 2553; สำนักงานส่งเสริมการลงทุน, 2553)

การคมนาคมทางน้ำ ประเทศไทยมีชายฝั่งทะเลยาว 3,219 กิโลเมตร มีเส้นทางเดินเรือมากกว่า 4,000 กิโลเมตร ท่าเรือขนาดใหญ่ประกอบด้วย ท่าเรือกรุงเทพฯ ท่าเรือแหลมฉบัง ท่าเรือสัตหีบ ท่าเรือศรีราชา และท่าเรือสงขลา ปัจจุบันมีท่าเรือน้ำลึกทั้งหมด 8 แห่ง นอกจากนี้มีท่าเรือเพื่อรองรับการขนส่งตู้คอนเทนเนอร์อีก 4 แห่ง และมีเรือสินค้าทั้งหมด 398 ลำ

คมนาคมทางอากาศ ปัจจุบันประเทศไทยมีท่าอากาศยานหรือสนามบินทั้งหมด 106 แห่ง เป็นท่าอากาศยานสากล 6 แห่ง ได้แก่ กรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ เชียงราย ภูเก็ต หาดใหญ่และอุตะเถา ซึ่งท่าอากาศยานสากลแห่งใหม่ที่กรุงเทพมหานคร ได้แก่ สนามบินสุวรรณภูมิ สามารถรองรับผู้โดยสารได้ 100 ล้านรายต่อปี และ 112 เที่ยวบินต่อชั่วโมง ท่าอากาศยานดังกล่าวเป็นหนึ่งในท่าอากาศยานที่มีผู้โดยสารมากที่สุดแห่งหนึ่งในเอเชีย และเป็นศูนย์กลางการขนส่งทางอากาศ

คมนาคมทางบก การขนส่งโดยรถยนต์ ประเทศไทยมีทางหลวงแผ่นดินยาวประมาณ 64,600 กิโลเมตร มีเส้นทางสายหลักได้แก่ ถนนพหลโยธิน (ทางหลวงหมายเลข 1) ถนนมิตรภาพ (ทางหลวงหมายเลข 2) ถนนสุขุมวิท (ทางหลวงหมายเลข 3) และถนนเพชรเกษม (ทางหลวงหมายเลข 4) นอกจากนี้มีทางหลวงพิเศษอีก 2 เส้นทางคือ มอเตอร์เวย์กรุงเทพฯ-ชลบุรี (ทางหลวงหมายเลข 7) และถนนกาญจนาภิเษก (วงแหวนรอบนอกกรุงเทพมหานคร-ทางหลวงหมายเลข 9) การเดินทางโดยใช้เส้นทางมอเตอร์เวย์จะช่วยลดระยะเวลาในการเดินทางลงเหลือเพียง 1 ใน 3 ของระยะเวลาการเดินทางโดยใช้เส้นทางปกติ อีกทั้งมีโครงการทางด่วนสายใหม่เชื่อมโยงภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคตะวันตก โดยเชื่อมโยงระหว่างทะเลจีนใต้กับอ่าวเบงกอล และเชื่อมโยงระหว่างคุนหมิงกับสิงคโปร์ ทางตอนเหนือและตอนใต้ การขนส่งทางรถยนต์ของประเทศไทยได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก เนื่องจากสะดวก เข้าถึงได้ทุกพื้นที่ และมีความคล่องตัวสูง

ด้านรถไฟ ในประเทศไทยมีรางรถไฟทั่วประเทศ 6 สาย ความยาวรวม 4,070 กิโลเมตร ประกอบด้วย 632 ปลายทาง กรุงเทพมหานครเป็นเมืองเดียวที่มีระบบรถไฟฟ้า

ประกอบด้วยรถไฟฟ้ายานบีทีเอส และรถไฟฟ้ายานใต้ดิน รวมความยาวรวมทั้งสิ้น 106 กิโลเมตร โดยตัดผ่านพื้นที่ย่านธุรกิจ

การไฟฟ้าและประปา อัตราค่าไฟฟ้าเพื่อใช้ในอุตสาหกรรมของประเทศไทยอยู่ที่ประมาณ 0.063 ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อกิโลวัตต์ชั่วโมง และอัตราค่าน้ำประปาเพื่อใช้ในอุตสาหกรรมอยู่ที่ประมาณ 0.5 ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อลูกบาศก์เมตร (ณ อัตราแลกเปลี่ยนต่างประเทศใน พ.ศ. 2551 เท่ากับ 33.37 บาท ต่อดอลลาร์สหรัฐฯ) (ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย, 2551)

ด้านเทคโนโลยี โรงงานอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศไทยส่วนใหญ่มีการนำเทคโนโลยีขนาดกลางจนถึงสูงที่ทันสมัยเข้ามาใช้ส่งผลให้มีกระบวนการผลิตที่ทันสมัยทั้งในด้านเครื่องจักรและอุปกรณ์ นอกจากนี้ผู้ประกอบการหลายโรงงานได้รับรองด้านความปลอดภัยในอาหาร และร้อยละ 80 ของโรงงานอาหารแปรรูปทั้งหมด ได้นำมาตรฐานการควบคุมการผลิต อาทิเช่น GMP HACCP เป็นต้น การเข้าถึงวัตถุดิบสามารถทำได้รวดเร็วเนื่องจากโรงงานอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปส่วนใหญ่จะอยู่ใกล้แหล่งวัตถุดิบ เช่น โรงงานอาหารทะเลจะอยู่ภาคใต้ ภาคตะวันออก และบริเวณจังหวัดสมุทรปราการ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม เป็นต้น ถึงอย่างไรก็ตามผู้ผลิตขนาดกลางและขนาดย่อมส่วนใหญ่ยังไม่ผ่านการทดสอบมาตรฐานการควบคุมการผลิต เช่น HACCP GMP เป็นต้น เนื่องจากมีต้นทุนที่สูงและอาจไม่คุ้มกับความเสี่ยง และปัญหาสุขอนามัยของวัตถุดิบ โดยเฉพาะกุ้ง ในด้านความสดของวัตถุดิบ และขาดการควบคุมคุณภาพในระหว่างการแปรรูป เบื้องต้น

2. สถานะอุปสงค์ภายในประเทศ

ภาวะเศรษฐกิจที่น้ำมันมีราคาแพง มีการปรับขึ้นค่าแก๊สธรรมชาติ และค่าไฟฟ้า จึงทำให้การปรุงอาหารในครัวเรือนลดลง ผู้บริโภคหันมาบริโภคอาหารสำเร็จรูปและกึ่งสำเร็จรูปมากขึ้น นอกจากนี้การดำเนินชีวิตของคนสมัยใหม่ที่ต้องการความสะดวกสบาย ความรวดเร็ว การบริโภคตามกระแสนิยม และค่านิยมในการบริโภคผลิตภัณฑ์ที่ใกล้เคียงธรรมชาติ รวมทั้งร้านอาหารภัตตาคาร ร้านค้าปลีก และสถานบริการต่าง ๆ ที่มีจำนวนมากขึ้น ส่งผลให้ความต้องการอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปเพิ่มสูงขึ้น ด้วยเหตุดังกล่าวทำให้ผู้ผลิตอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปต้องมีการพัฒนารูปแบบและรสชาติของผลิตภัณฑ์ รวมถึงบรรจุภัณฑ์ใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลาเพื่อ

สอดคล้องกับความต้องการของผู้ซื้อมากขึ้น จึงก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลายและสามารถนำเสนอสู่ตลาดต่างประเทศได้อีกด้วย (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2551)

3. อุตสาหกรรมสนับสนุนและเกี่ยวเนื่องภายในประเทศ

อุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศไทยมีการนำเข้าวัตถุดิบสัตว์น้ำจากประเทศที่มีการตกลงทางการค้า อาทิเช่น ประเทศเวียดนาม ประเทศพม่า ประเทศแคนาดา ประเทศมาเลเซีย เป็นต้น ผู้นำเข้าวัตถุดิบจึงเสียอัตราภาษีในระดับต่ำ หรือร้อยละ 5 โดยอัตราภาษีนำเข้าทั่วไปเท่ากับร้อยละ 60 (กรมศุลกากรประเทศไทย, 2553) นอกจากนี้ประเทศไทยมีช่องทางในการจัดจำหน่ายและและช่องทางในการขนส่งวัตถุดิบและสินค้าที่พัฒนามาเป็นเวลานาน จนสามารถพัฒนาประสิทธิภาพในการเชื่อมโยงเครือข่ายในการจัดจำหน่ายและการขนส่ง โดยเฉพาะจนเกิดความประหยัดต่อขนาด (Economics of scale) และประหยัดจากขอบเขตของธุรกิจ (Economics of scope) เนื่องจากมีสินค้าและบริการหลายชนิดที่ใช้ปัจจัยการผลิตร่วมกันได้ ทำให้ต้นทุนเฉลี่ยลดลง นอกจากนี้ประเทศไทยยังมีความพร้อมทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีพื้นฐานมีความสามารถในการปรับตัว และมีความเชื่อมโยงกับผู้ประกอบการจากหลายภาคส่วนมาเป็นเวลานานจนสามารถเกิดความร่วมมือในการพัฒนาและผลิตเครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้ในฟาร์มเพาะเลี้ยงมีราคาถูกกว่าเครื่องจักรนำเข้า อาทิเช่น เครื่องสูบน้ำ เครื่องยนต์ และอุปกรณ์ดีน้ำ ตลอดจนได้นำเครื่องจักรที่มีราคาถูกที่มีประสิทธิภาพสูงมากใช้กับกิจการแปรรูปอาหารทะเล ซึ่งช่วยลดต้นทุนในการผลิต และทำให้ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการที่มีเงินทุนน้อยสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพและต้นทุนต่ำได้ (ณัฐชา เพชรคาภูล และคณะ, 2551)

4. กลยุทธ์ โครงสร้างตลาดและสภาพการแข่งขันในประเทศของอุตสาหกรรม

ประเทศไทยมีจำนวนผู้ผลิตอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปทั้งหมดจำนวน 560 ราย เป็นผู้ประกอบการขนาดเล็ก หรือจำนวนคนงานไม่เกิน 50 คน จำนวน 505 ราย เป็นผู้ประกอบการขนาดกลาง หรือจำนวนคนงาน 51-200 คน จำนวน 43 ราย และเป็นผู้ประกอบการขนาดใหญ่ หรือจำนวนคนงานมากกว่า 200 ราย จำนวน 12 ราย (กรมส่งเสริมการค้าส่งออก กระทรวงพาณิชย์, 2551)

นอกจากนี้จะใช้กรอบแนวคิดแรงผลักดันในการแข่งขัน (Competitive forces) โดยพิจารณาปัจจัย 5 ประการ ซึ่งประเทศไทยมีลักษณะการแข่งขันภายในอุตสาหกรรมคล้ายคลึงกับประเทศเวียดนาม ดังต่อไปนี้ (ณัฐชา เพชรคากุล และคณะ, 2551)

4.1 ข้อจำกัดในการเข้าสู่อุตสาหกรรมของกลุ่มแข่งขันใหม่ สำหรับอุตสาหกรรมต้นน้ำ และ อุตสาหกรรมปลายน้ำผู้ประกอบการรายใหม่สามารถเข้ามาลงทุนได้ง่าย เนื่องจากต้นทุนในการลงทุนทั้งด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและด้านเทคโนโลยีไม่สูงนัก แม้อุตสาหกรรมปลายน้ำจะมี ต้นทุนด้านเทคโนโลยีขั้นสูง แต่ถ้ามีแหล่งเงินทุนหรือการร่วมทุนจากต่างประเทศ ก็สามารถเข้าสู่ อุตสาหกรรมดังกล่าวได้ อีกทั้งรัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมในการจัดหาเงินทุนและการเข้ามาร่วม ลงทุนของต่างชาติ

4.2 การต่อรองกับผู้ซื้อ ลักษณะการซื้ออาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปเป็นระบบการ สั่งซื้อจำนวนมาก ส่วนใหญ่เป็นการรับจ้างผลิตตามสั่ง และใช้ตราหือของผู้สั่งซื้อ/ผู้นำเข้าสินค้า ส่วนใหญ่ไม่มีความแตกต่างกันมากนัก ดังนั้นผู้ซื้อสามารถเข้ามาเลือกซื้อสินค้าจากผู้ผลิตรายใดก็ได้ สำหรับสินค้าที่จำหน่ายในประเทศจะมีต้นทุนในการจัดจำหน่ายและการโฆษณาที่สูง โดยผู้ซื้อ มีอำนาจในการต่อรองกับผู้ผลิตหรือผู้จัดจำหน่ายอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปค่อนข้างสูง นอกจากนี้ยังมีข้อจำกัดในการขึ้นราคาสินค้า เนื่องจากมีการแข่งขันกันสูง

4.3 อำนาจต่อรองของผู้ขายวัตถุดิบและปัจจัยการผลิต โรงงานอาหารทะเลกระป๋องและ แปรรูปที่เป็นผู้ซื้อวัตถุดิบมีขนาดใหญ่ ใช้เงินลงทุนสูง จึงมักเป็นผู้มีอำนาจต่อรองเหนือเกษตรกร ผู้ขายผลิตผลที่มีอยู่หลายรายและลักษณะของสินค้าที่ไม่แตกต่างกัน โรงงานผู้ผลิตจึงเป็นผู้กำหนด ราคาซื้อขายวัตถุดิบตามที่ตนสามารถทำการตลาดได้ง่ายโดยมีกำไรในระดับที่น่าพึงพอใจ

4.4 ภัยคุกคามจากสินค้าทดแทน อาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปมีสินค้าทดแทน ค่อนข้างมาก ทั้งจากการใช้เนื้อไก่ หมู หรือเนื้อสัตว์อื่น ๆ มาประกอบอาหาร นอกจากนี้สินค้าเพื่อ สุขภาพอื่น ๆ เช่น สินค้าในระบบอินทรีย์ สินค้าที่ผลิตจากเต้าหู้ ก็เป็นภัยคุกคามธุรกิจอาหารทะเล กระป๋องและแปรรูปเช่นกัน

4.5 ความรุนแรงของการแข่งขันภายในอุตสาหกรรม การแข่งขันในอุตสาหกรรมอาหาร ทะเลกระป๋องและแปรรูปเพื่อการส่งออกของไทยค่อนข้างสูง โดยเฉพาะปลาทูน่ากระป๋อง ในขณะที่

ที่อุปสงค์เติบโตอย่างช้า ๆ หรือลดลงในบางปี ผู้ประกอบการจึงมักแข่งขันกันในด้านราคา และความสามารถในการเข้าสู่ตลาดใหม่ ๆ

จากจำนวนโรงงานอาหารทะเลแปรรูปทั้งหมด 560 โรงงาน และกรอบแนวคิดแรงผลักดันในการแข่งขันทั้ง 5 สามารถวิเคราะห์ว่าอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปมีโครงสร้างตลาดเป็นตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด เนื่องจากการเข้าสู่อุตสาหกรรมของกลุ่มแข่งขันใหม่ทำได้ง่าย ลักษณะของสินค้าไม่แตกต่างกัน ไม่มีอำนาจในการตั้งราคาเนื่องจากการแข่งขันที่สูงของตลาดภายในประเทศ และมีสินค้าที่สามารถใช้ทดแทนได้ค่อนข้างมาก นอกจากนี้ผู้ประกอบการมักมีการแข่งขันทางด้านราคาอีกด้วย

5. เหตุสุดวิสัย

เหตุสุดวิสัยจะศึกษาถึง มาตรการกีดกันทางการค้าด้านภาษีและมิใช่ภาษี และข้อตกลงการเปิดเสรีทางการค้า ซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกที่กระทบต่อความได้เปรียบเชิงแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศไทย ที่หน่วยธุรกิจและรัฐบาลไทยไม่สามารถควบคุมได้ มีรายละเอียดดังนี้

5.1 มาตรการทางการค้าของประเศคู่ค้าที่สำคัญ

5.1.1 ประเทศญี่ปุ่น

มาตรการทางด้านภาษี ประเทศไทยได้รับสิทธิพิเศษทางการค้า (Generalized System of Preferences: GSP) ซึ่งเสียอัตราภาษีนำเข้าผลิตภัณฑ์ปลากระป๋องและแปรรูปร้อยละ 6.4-9.6 ด้านผลิตภัณฑ์กุ้งกระป๋องและแปรรูปไม่เสียอัตราภาษีนำเข้า นอกจากนี้มีความตกลงเป็นหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น หรือ JTEPA ในวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550 ซึ่งผลิตภัณฑ์ปลากระป๋องและแปรรูปเสียอัตราภาษีนำเข้าร้อยละ 5.3-8.4 ด้านผลิตภัณฑ์กุ้งกระป๋องและแปรรูปจะไม่เสียอัตราภาษีนำเข้า (กรมศุลกากรประเทศญี่ปุ่น, 2551)

มาตรการมิใช่ภาษี เช่นเดียวกับประเทศเวียดนามได้แก่ มาตรการอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (Technical Barriers to Trade: TBT) โดยอาหารแปรรูปต้องปิดฉลากระบุชื่อ

อาหาร ชื่อและที่อยู่ของผู้ผลิตของผู้นำเข้า วันเดือนปีที่ผลิต และวิธีการเก็บรักษา ในกรณีที่ใช้สารปรุงแต่ง ต้องระบุสารปรุงแต่งที่ใช้ทั้งหมด และต้องไม่มีสารปรุงแต่งเจือปนอยู่ในขั้นตอนสุดท้าย นอกจากนี้ต้องปิดฉลากระบุประเทศแหล่งกำเนิด ชื่ออาหาร ส่วนประกอบ ปริมาณ ผู้ผลิต วันบรรจุ และวิธีการเก็บรักษา รวมทั้งประทับตรา JAS Mark หลังจากผ่านพิธีการทางศุลกากรแล้ว นอกจากนี้อาหารที่อาจก่อภูมิแพ้ ได้แก่ อาหารแปรรูป และสารปรุงแต่งที่ประกอบด้วย หอยทาก ขนาดใหญ่ ปลาหมึก ไข่ปลา ปู กุ้ง และปลาแซลมอน เป็นต้น ต้องปิดฉลากอาหารก่อภูมิแพ้ (สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ กรุงโตเกียว, 2553)

5.1.2 ประเทศสหรัฐอเมริกา

มาตรการทางภาษี ประเทศไทยได้รับสิทธิพิเศษทางการค้า (Generalized System of Preferences: GSP) จากประเทศสหรัฐอเมริกาจะไม่เสียอัตราภาษีนำเข้าอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป (United States International Trade Commission, 2551)

มาตรการมิใช่ภาษี เช่นเดียวกับประเทศเวียดนาม ได้แก่ การใช้มาตรการโควตาภาษีของปลาทูน่ากระป๋องในน้ำเกลือ โดยมี The National Fisheries Services และ กรมศุลกากร ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นผู้กั้นกรองและกำหนดโควตาการนำเข้าปลาทูน่าบรรจุกระป๋องในน้ำเกลือในแต่ละปี ปริมาณโควตาในแต่ละปีจะประมาณร้อยละ 20 ของปริมาณการผลิตภายในประเทศ การนำเข้าในระบบโควตานี้จะใช้ระบบโครมาก่อนได้ก่อน โดยจำนวนโควตานี้จะเต็มภายใน 1-2 เดือน หลังจากมีการประกาศ ซึ่งภายใต้โควตาภาษีนำเข้าจะเรียกเก็บเพียงร้อยละ 6 แต่ถ้าเป็นการนำเข้านอกเหนือจากโควตาที่ได้จัดสรรจะต้องเสียภาษีนำเข้าร้อยละ 12.5 ระบบโควตานี้มีความสำคัญต่อราคาวัตถุดิบปลาทูน่าเพราะจะทำให้ราคาวัตถุดิบสูงขึ้นในช่วงที่มีการแข่งขันการผลิตตามโควตา ประเทศไทยมีการส่งออกปลาทูน่ากระป๋องในน้ำเกลือไปยังตลาดสหรัฐอเมริกาภายใต้โควตาเพียงร้อยละ 30-40 ของปริมาณปลาทูน่าทั้งหมดที่นำเข้าจากประเทศไทย นอกจากนี้ประเทศสหรัฐอเมริกา มีการใช้มาตรการภาษีการตอบโต้การทุ่มตลาดสินค้ากุ้งกระป๋องและแปรรูป โดยเก็บภาษีผู้ส่งออกรายใหญ่ในอัตราร้อยละ 6.09 และบริษัทอื่น ๆ ร้อยละ 5.95 รวมทั้งมาตรการอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้าอาหาร ด้านมาตรการสุขอนามัยสัตว์และสุขอนามัยพืช (Sanitary and Phytosanitary: SPS) และมาตรการทางสิ่งแวดล้อม (Environmental Measures: Env) (กรมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, 2553)

6. รัฐบาล

รัฐบาลไทยมีการส่งเสริมอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป โดยมีแผนพัฒนาการประมงแห่งชาติ และแผนแม่บทการจัดการประมงทะเลไทย นอกจากนี้มีแผนยุทธศาสตร์กุ้งซึ่งเน้นศักยภาพการเพาะเลี้ยง การแปรรูป และการตลาดควบคู่กับการลดอุปสรรคสำคัญในการส่งออก กุ้ง มีนโยบายรักษาคุณภาพกุ้งให้เป็นที่ยอมรับของตลาดโลกและเพื่อรักษาตลาดการส่งออก จึงได้กำหนดนโยบายการรับรองคุณภาพ โดยใช้มาตรฐานในด้านมาตรฐานการรับรองคุณภาพระบบการผลิต และมาตรฐานการรับรองกุ้งเลี้ยงของประเทศไทย นอกจากนี้มียุทธศาสตร์เร่งรัดการผลิตสินค้าปลาและผลิตภัณฑ์ ซึ่งเน้นการพัฒนาการเพิ่มผลผลิต การพัฒนาระบบการผลิต การพัฒนาระบบควบคุม และการเพิ่มศักยภาพด้านการตลาด อีกทั้งมีแผนแม่บทพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรให้เป็นระบบและครบวงจร ตั้งแต่การผลิตวัตถุดิบ การแปรรูป การจัดจำหน่ายให้มีความสามารถในการแข่งขัน และสอดคล้องกับความต้องการของตลาด นอกจากนี้มีการส่งเสริมนวัตกรรมทางการผลิต การให้บริการตรวจสอบสารตกค้างเพื่อการส่งออก และนโยบายส่งเสริมการลงทุนในกิจการประมงน้ำลึก รวมถึงการได้รับการยกเว้นอากรขาเข้าเครื่องจักร และภาษีเงินได้นิติบุคคล 8 ปี ในทุกเขตของกิจการผลิตหรือถนอมอาหารหรือสิ่งปรุงแต่งอาหาร โดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย และกิจการการผลิตหรือถนอมอาหารพร้อมรับประทานหรืออาหารกึ่งพร้อมรับประทาน จะ รวมถึงการลดอัตราภาษีนำเข้าวัตถุดิบ รัฐบาลไทยมีการใช้มาตรการด้านการส่งออก โดยการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการ โดยพัฒนาผลิตภัณฑ์และพัฒนาด้านตราสินค้าไทย และมีการขยายตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งมีการเจรจาการค้าเพื่อลดอุปสรรคทางการค้า แต่เนื่องจากปัญหาทางด้านการเมืองส่งผลให้การจัดทำนโยบายต่าง ๆ เกิดความล่าช้าและขาดความต่อเนื่อง

เมื่อทราบถึงปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดความได้เปรียบเชิงแข่งขันของประเทศไทยแล้ว ต่อไป จะทำการศึกษาปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดความได้เปรียบเชิงแข่งขันของประเทศเวียดนาม เปรียบเทียบกับประเทศไทย ดังนี้

ตารางที่ 14 ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดความได้เปรียบเชิงแข่งขันของประเทศเวียดนาม เปรียบเทียบกับประเทศไทย

รายการ	ประเทศเวียดนาม	ประเทศไทย
1. สถานะปัจจัยการผลิตในประเทศ	<p>- ด้านผลผลิตสัตว์น้ำ ได้แก่ ปลาและกุ้ง สามารถผลิตได้เพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอทุกปี ซึ่งปลาเป็นสัตว์น้ำที่ให้ผลผลิตสูงสุด สำหรับอัตราการเจริญเติบโตเฉลี่ยของปริมาณสัตว์น้ำอยู่ที่ร้อยละ 10.9 (ตารางที่ 15)</p> <p>- ด้านการนำเข้าสัตว์น้ำ ได้แก่ ปลาและกุ้ง มีมูลค่าการนำเข้าเพิ่มขึ้น ซึ่งปลาเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีการนำเข้าสูงสุด โดยอัตราการเจริญเติบโตเฉลี่ยของการนำเข้าเท่ากับร้อยละ 17.19 (ตารางที่ 15)</p> <p>- ด้านกำลังแรงงาน มีจำนวนเพิ่มขึ้นซึ่งในปี พ.ศ. 2551 มีกำลังแรงงานถึงร้อยละ 53.85 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2546 ที่มีกำลังแรงงานร้อยละ 47.22 โดยมีอัตราการเจริญเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 4.31 (ตารางที่ 15)</p> <p>- อัตราค่าจ้างขั้นต่ำรายเดือน ในปี พ.ศ. 2542-2548 เท่ากับ 35-45 ดอลลาร์สหรัฐฯ และในปี พ.ศ. 2549 มีการปรับขึ้นเป็น 45-55 ดอลลาร์สหรัฐฯ และปรับขึ้นอีกครั้งในปี พ.ศ. 2551 เท่ากับ 50-60 ดอลลาร์สหรัฐฯ โดยมีอัตราการเจริญเติบโตเฉลี่ยของอัตราค่าจ้างขั้นต่ำเท่ากับร้อยละ 5 (ตารางที่ 15)</p>	<p>- ผลผลิตสัตว์น้ำ ในปี พ.ศ. 2549-2550 มีปริมาณลดลง เนื่องจากปลาซึ่งให้ผลผลิตมากที่สุด มีปริมาณลดลง สำหรับอัตราการเจริญเติบโตเฉลี่ยของปริมาณสัตว์น้ำอยู่ที่ร้อยละ -2.72 (ตารางที่ 15)</p> <p>- ในการนำเข้าปลาและกุ้ง มีมูลค่าการนำเข้าเพิ่มขึ้น โดยปลาเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีการนำเข้าสูงสุด สำหรับอัตราการเจริญเติบโตเฉลี่ยของการนำเข้าเท่ากับร้อยละ 18.48 (ตารางที่ 15)</p> <p>- ด้านกำลังแรงงาน มีจำนวนเพิ่มขึ้นซึ่งในปี พ.ศ. 2546 มีกำลังแรงงานร้อยละ 51.69 ซึ่งในปี พ.ศ. 2551 ที่มีกำลังแรงงานถึงร้อยละ 56.34 โดยมีอัตราการเจริญเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 1.45 (ตารางที่ 15)</p> <p>- อัตราค่าจ้างขั้นต่ำรายเดือน ในปี พ.ศ. 2548 เท่ากับ 103-131 ดอลลาร์สหรัฐฯ และมีการปรับเพิ่มขึ้นทุกปี โดยในปี พ.ศ. 2551 มีการปรับเพิ่มขึ้นเป็น 133-174 ดอลลาร์สหรัฐฯ สำหรับอัตราการเจริญเติบโตเฉลี่ยของอัตราค่าจ้างขั้นต่ำเท่ากับร้อยละ 3.09 (ตารางที่ 15)</p>

ตารางที่ 14 (ต่อ)

รายการ	ประเทศเวียดนาม	ประเทศไทย
1. สถานะปัจจัยการผลิต ในประเทศ	<p>- ด้านสนามบิน มีท่าอากาศยาน 44 แห่ง เป็นท่าอากาศยานสากล 3 แห่ง มีอัตราการเจริญเติบโตเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 23.61 (ตารางที่ 15)</p> <p>- ท่าเรือ มีท่าเรือพาณิชย์ทั้งหมด 17 แห่ง เพื่อรองรับสินค้าได้วันละ 15 ล้านตัน และรองรับเรือระวางบรรทุกสูงสุด 1 หมื่นตัน สำหรับอัตราการเจริญเติบโตเฉลี่ยของท่าเรือเท่ากับร้อยละ 27.52 (ตารางที่ 15)</p> <p>- ถนน มีทั้งหมด 7 สาย ซึ่งเป็นเส้นทางที่ได้รับความนิยมที่ใช้ในการขนส่งสินค้า แต่ถนนในประเทศเวียดนามมีความคับแคบ และบางเส้นทางอยู่ระหว่างการปรับปรุง รวมทั้งมีการจำกัดความเร็วของรถยนต์ที่ 70 กิโลเมตรต่อชั่วโมง อัตราการเจริญเติบโตเฉลี่ยของถนนเท่ากับร้อยละ 34.53 (ตารางที่ 15)</p> <p>- อัตราค่าไฟฟ้าที่ใช้ในโรงงานอุตสาหกรรมเท่ากับ 0.0498 ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อกิโลวัตต์ และค่าน้ำประปาที่ใช้ในโรงงานอุตสาหกรรมเท่ากับ 0.28 ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อลูกบาศก์เมตร</p>	<p>- ด้านสนามบิน มีท่าอากาศยาน 106 แห่ง เป็นท่าอากาศยานสากล 6 แห่ง มีอัตราการเจริญเติบโตเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ -0.92 (ตารางที่ 15)</p> <p>- ท่าเรือ มีท่าเรือพาณิชย์น้ำลึก 8 แห่ง ท่าเรือเพื่อรองรับการขนส่งตู้คอนเทนเนอร์ 4 แห่ง และมีเรือสินค้าทั้งหมด 398 ลำ สำหรับอัตราการเจริญเติบโตเฉลี่ยของท่าเรือเท่ากับร้อยละ 1.04 (ตารางที่ 15)</p> <p>- ถนน ที่เป็นเส้นทางสายหลักมี 4 สาย และมีทางหลวงพิเศษอีก 2 เส้นทาง ด้านอัตราการเจริญเติบโตเฉลี่ยของถนนเท่ากับร้อยละ 50.63 (ตารางที่ 15)</p> <p>- อัตราค่าไฟฟ้าที่ใช้ในโรงงานอุตสาหกรรมเท่ากับ 0.063 ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อกิโลวัตต์ และค่าน้ำประปาที่ใช้ในโรงงานอุตสาหกรรมเท่ากับ 0.5 ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อลูกบาศก์เมตร</p>

ตารางที่ 14 (ต่อ)

รายการ	ประเทศเวียดนาม	ประเทศไทย
2. สถานะอุปสงค์ภายในประเทศ	- ความต้องการในการบริโภคปลากระป๋องและแปรรูป กุ้งกระป๋องและแปรรูปมีจำนวนน้อย และพฤติกรรมบริโภคที่ไม่หลากหลาย	- ผู้บริโภคให้ความสนใจในการบริโภคปลากระป๋องและแปรรูป กุ้งกระป๋องและแปรรูปเพิ่มมากขึ้น และมีพฤติกรรมในการบริโภคที่มีความหลากหลาย และบริโภคตามกระแสนิยม
3. อุตสาหกรรมสนับสนุนและเกี่ยวเนื่องภายในประเทศ	- มีการนำเข้าวัตถุดิบในการผลิต โดยเฉพาะกระป๋องและบรรจุภัณฑ์ และซึ่งส่วนใหญ่จะนำเข้าจากประเทศไทย ทั้งนี้เนื่องจากที่ผลิตได้ในประเทศมีรูปแบบที่ไม่ทันสมัย และมีจำนวนไม่เพียงพอ รวมทั้งยังมีการเก็บภาษีนำเข้าสัตว์น้ำในอัตราที่สูงถึงร้อยละ 30 ด้านช่องทางในการเข้าถึงวัตถุดิบนั้น รวดเร็วเนื่องจากได้จัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์น้ำในเขตเศรษฐกิจพิเศษ	- มีการพัฒนาและผลิตเครื่องมืออุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพและมีราคาต่ำที่ใช้ในฟาร์มเพาะเลี้ยง และช่องทางในการขนส่งวัตถุดิบและสินค้าที่พัฒนามาเป็นเวลานาน จนสามารถพัฒนาประสิทธิภาพในการเชื่อมโยงเครือข่ายในการจัดจำหน่ายและการขนส่งโดยเฉพาะ จนเกิดความประหยัดต่อขนาด และประหยัดจากขอบเขตของธุรกิจ เนื่องจากมีสินค้าและบริการหลายชนิดที่ใช้ปัจจัยการผลิตร่วมกันได้ ทำให้ต้นทุนเฉลี่ยลดลง
4. กลยุทธ์ โครงสร้างตลาด และสภาพการแข่งขันในประเทศของอุตสาหกรรม	- มีโครงสร้างตลาดเป็นตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด มีการแข่งขันในการควบคุมคุณภาพการผลิต	- มีโครงสร้างตลาดเป็นตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด มีการแข่งขันในตลาดค่อนข้างสูง และมีการแข่งขันในด้านราคา และความสามารถในการเข้าสู่ตลาดใหม่ ๆ

ตารางที่ 14 (ต่อ)

รายการ	ประเทศเวียดนาม	ประเทศไทย
5. เหตุสุดวิสัย	<p>- มาตรการทางภาษี ประเทศญี่ปุ่นให้สิทธิพิเศษ GSP ซึ่งเสียอัตราภาษีนำเข้าปลากระป๋องและแปรรูปเพียงร้อยละ 6.4-9.6 กุ้งกระป๋องและแปรรูปไม่เสียอัตราภาษีนำเข้า</p> <p>- มาตรการมิใช่ภาษีของประเทศญี่ปุ่น ได้แก่ มาตรการอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า</p> <p>- มาตรการทางภาษีของประเทศสหรัฐอเมริกา ภายหลังจากการตกลงความสัมพันธ์แบบปกติถาวร ทำให้เสียอัตราภาษีลดลงเท่ากับร้อยละ 0-15 ในปลากระป๋องและแปรรูป จากเดิมที่ต้องเสียภาษีในอัตราร้อยละ 20-30 ส่วนปลากระป๋องในน้ำมันจากที่ต้องเสียภาษีนำเข้าในอัตราร้อยละ 45 ลดลงเหลือร้อยละ 35 ด้านกุ้งกระป๋องและแปรรูปไม่เสียภาษีนำเข้าทั้งในช่วงก่อนและหลังทำการตกลงดังกล่าว</p>	<p>- มาตรการทางภาษี ประเทศญี่ปุ่นให้สิทธิพิเศษ GSP ซึ่งเสียอัตราภาษีนำเข้าปลากระป๋องและแปรรูปเพียงร้อยละ 6.4-9.6 กุ้งกระป๋องและแปรรูปไม่เสียอัตราภาษีนำเข้า และในปี พ.ศ. 2550 ได้มีความตกลงเป็นหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น (JTEPA) ส่งผลให้อัตราภาษีนำเข้าปลากระป๋องและแปรรูปเพียงร้อยละ 5.3-8.4 ด้านกุ้งกระป๋องและแปรรูปไม่เสียอัตราภาษีนำเข้า</p> <p>- มาตรการมิใช่ภาษีของประเทศญี่ปุ่น ได้แก่ มาตรการอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า</p> <p>- ได้รับสิทธิพิเศษ GSP ไม่ต้องเสียภาษีนำเข้าอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป</p>

ตารางที่ 14 (ต่อ)

รายการ	ประเทศเวียดนาม	ประเทศไทย
5. เหตุสุดวิสัย	<p>- มาตรการมิใช่ภาษีของประเทศสหรัฐอเมริกา มีมาตรการกำหนดโควต้าภาษีนำเข้าปลาทูน่ากระป๋องในน้ำเกลือ มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาดในกึ่งกระป๋องและแปรรูป โดยถูกเรียกเก็บภาษีในอัตราร้อยละ 4.30-25.76 รวมทั้งมาตรการอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า มาตรการสิ่งแวดล้อม และมาตรการสุขอนามัยสัตว์และสุขอนามัยพืช ซึ่งอาหารทะเลของเวียดนามประสบปัญหาในมาตรการดังกล่าว</p>	<p>- มาตรการมิใช่ภาษีของประเทศสหรัฐอเมริกา มีมาตรการกำหนดโควต้าภาษีนำเข้าปลาทูน่ากระป๋องในน้ำเกลือ มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาดในกึ่งกระป๋องและแปรรูป โดยถูกเรียกเก็บที่ร้อยละ 5.95-6.09 รวมทั้งมาตรการอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า มาตรการสิ่งแวดล้อม และมาตรการสุขอนามัยสัตว์และสุขอนามัยพืช</p>
6. รัฐบาล	<p>- กำหนดแผนแม่บทในการพัฒนาสาขาประมงซึ่งจะใช้ถึงปี พ.ศ. 2553 ส่งเสริมให้อุตสาหกรรมประมงและการแปรรูป</p> <p>- จัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมการแปรรูปสัตว์น้ำในเขตเศรษฐกิจพิเศษ</p> <p>- นโยบายส่งเสริมให้ผู้ส่งออกแปรรูปสัตว์น้ำ โดยเน้นสินค้าให้มีความปราณีต มีคุณภาพสูงมีความหลากหลายมากขึ้น เพื่อขยายการส่งออกในตลาดหลักและตลาดส่งออกอื่น ๆ</p> <p>- ส่งเสริมการทำฟาร์มแบบยั่งยืนและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม</p>	<p>- มีแผนพัฒนาการประมงแห่งชาติ และแผนแม่บทการจัดการประมงทะเลไทย</p> <p>- แผนยุทธศาสตร์กุ้งซึ่งเน้นศักยภาพการเพาะเลี้ยง การแปรรูป และการตลาดควบคู่กับการลดอุปสรรคสำคัญในการส่งออกกุ้ง</p> <p>- นโยบายการรับรองคุณภาพโดยใช้มาตรฐานในด้านมาตรฐานการรับรองคุณภาพระบบการผลิต และมาตรฐานการรับรองกุ้งเลี้ยงของประเทศไทย</p> <p>- ยุทธศาสตร์เร่งรัดการผลิตสินค้าปลาและผลิตภัณฑ์ ซึ่งเน้นการพัฒนาการเพิ่มผลผลิต การพัฒนาระบบการผลิต การพัฒนาระบบควบคุม และการเพิ่มศักยภาพด้านการตลาด</p>

ตารางที่ 14 (ต่อ)

รายการ	ประเทศเวียดนาม	ประเทศไทย
6. รัฐบาล	<ul style="list-style-type: none"> - นโยบายในการส่งเสริมการลงทุน อาทิเช่น เจ้าหน้าที่ในแต่ละจังหวัดมีอำนาจอนุญาตให้ชาวต่างชาติตั้งโรงงานได้โดยไม่ต้องผ่านรัฐบาลกลาง และแต่ละจังหวัดสามารถให้ข้อเสนอและแรงจูงใจแก่นักลงทุนต่างชาติแต่ละรายได้เอง และมีการเก็บภาษีที่ต่ำเป็นพิเศษสำหรับนักลงทุนที่เข้าไปลงทุนในเขต Export Processing Zone (EPZ) และ Industrial Zone (IZ) เป็นต้น - มาตรการด้านภาษีที่เป็นนโยบายส่งเสริมการลงทุนของประเทศเวียดนามยกเว้นภาษีนำเข้าที่ส่งเสริมในการวิจัยและพัฒนา รวมถึง เทคโนโลยีในการผลิต - ด้านภาษีส่งออกมีการยกเว้นภาษีค่าขนส่งทางเรือ และให้ข้อมูลด้านการเงินแก่ผู้ส่งออก 	<ul style="list-style-type: none"> - แผนแม่บทพัฒนาอุตสาหกรรม การเกษตรให้เป็นระบบและครบวงจร - มีการส่งเสริมนวัตกรรมทางการผลิต การให้บริการตรวจสอบสารตกค้างเพื่อการส่งออก - นโยบายส่งเสริมการลงทุนในกิจการประมงน้ำลึก - การได้รับการยกเว้นอากรขาเข้าเครื่องจักร และภาษีเงินได้นิติบุคคล 8 ปี - การลดอัตราภาษีนำเข้าวัตถุดิบ - มาตรการด้านการส่งออก โดยการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการ โดยพัฒนาผลิตภัณฑ์และพัฒนาด้านตราสินค้าไทย และมีการขยายตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งมีการเจรจาการค้าเพื่อลดอุปสรรคทางการค้า

ที่มา: จากการวิเคราะห์

ตารางที่ 15 เปรียบเทียบอัตราการเจริญเติบโตของประเทศเวียดนามและประเทศไทย ปี พ.ศ. 2547-2551

(หน่วย: ร้อยละ)

รายการ	อัตราการเจริญเติบโตของประเทศเวียดนาม (ปี พ.ศ.)						อัตราการเจริญเติบโตของประเทศไทย (ปี พ.ศ.)					
	2547	2548	2549	2550	2551	เฉลี่ย	2547	2548	2549	2550	2551	เฉลี่ย
- ปริมาณสัตว์น้ำ												
(ปลา, กุ้ง)	-	10.91	8.57	12.65	11.79	10.98	1.81	0.21	-4.95	-7.98	-	-2.72
- มูลค่าการนำเข้าสัตว์น้ำ												
(ปลา, กุ้ง)	-	16.57	3.21	18.03	30.97	17.19	13.4	17.01	11.04	10.69	40.30	18.48
- กำลังแรงงาน	19.74	-6.03	3.28	0.43	4.13	4.31	4.49	4.38	-2.94	2.97	1.35	1.45
- ค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ	0.00	0.00	25	0.00	10	5	-	-	4.35	3.24	1.64	3.09
- สนามบิน	-	-	33.33	0.00	37.50	23.61	-	-	-0.92	0.00	-1.85	-0.92
- ท่าเรือ	-	-	37.63	0.00	44.94	27.52	-	-	3.63	0.00	-0.50	1.04
- ทางถนน	-	0.00	138.13	0.00	0.00	34.53	-	-11.14	0.00	0.00	213.66	50.63

ที่มา: จากการคำนวณ

จากตารางที่ 14 แสดงถึงปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดความได้เปรียบเชิงแข่งขันของประเทศเวียดนาม เปรียบเทียบกับประเทศไทย ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. สถานะปัจจัยการผลิตภายในประเทศ

เมื่อพิจารณาถึงความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำในช่วงปี พ.ศ. 2547-2551 พบว่าประเทศเวียดนามมีอัตราการเจริญเติบโตของสัตว์น้ำเฉลี่ยร้อยละ 10.98 และมีอัตราการเจริญเติบโตในมูลค่าการนำเข้าปลาและกุ้งเฉลี่ยร้อยละ 17.19 ส่วนประเทศไทยที่มีอัตราการเจริญเติบโตของสัตว์น้ำลดลงเฉลี่ยร้อยละ 2.72 ด้านอัตราการเจริญเติบโตในมูลค่าการนำเข้าปลาและกุ้งเฉลี่ยร้อยละ 18.48 ดังนั้นเมื่อเปรียบเทียบกันแล้วถือว่าประเทศเวียดนามจึงมีความอุดมสมบูรณ์ในสัตว์น้ำมากกว่าประเทศไทย

ด้านแรงงาน พบว่า ประเทศเวียดนามมีอัตราการเจริญเติบโตของกำลังแรงงานและค่าจ้างขั้นต่ำเท่ากับร้อยละ 4.31 และ 5 ตามลำดับ ส่วนประเทศไทยที่มีอัตราการเจริญเติบโตของกำลังแรงงานและค่าจ้างขั้นต่ำเท่ากับร้อยละ 1.45 และ 3.09 ตามลำดับ ในด้านอัตราค่าจ้างขั้นต่ำของประเทศเวียดนามต่ำกว่าประเทศไทยอยู่มาก ดังนั้นเมื่อเปรียบเทียบกันแล้วถือว่าแรงงานประเทศเวียดนามมีความอุดมสมบูรณ์และมีค่าจ้างอัตราขั้นต่ำอยู่ในระดับต่ำกว่าประเทศไทย

เนื่องจากโครงสร้างพื้นฐานของประเทศเวียดนามมีความพร้อมในทุก ๆ ด้านและมีความเชื่อมโยงตั้งแต่ภาคเหนือจรดภาคใต้ นอกจากนี้ยังมีการปรับปรุงเพิ่มเติมในโครงสร้างพื้นฐานส่วนต่าง ๆ ส่งผลให้อัตราการเจริญเติบโตเฉลี่ยของสนามบิน ท่าเรือ และถนน ก่อนข้างสูง ทำให้การขนส่งของประเทศเวียดนามมีการพัฒนาอย่างทั่วถึงมากขึ้น ซึ่งเป็นผลดีต่อโรงงานผลิตอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปจะได้รับความสะดวกมากขึ้น ขณะที่ประเทศไทยมีการคมนาคมขนส่งทางถนนเป็นหลักจึงทำให้อัตราการเจริญเติบโตของถนนสูงถึงร้อยละ 50.63 ส่วนสนามบินมีอัตราการเจริญเติบโตเฉลี่ยลดลง ด้านท่าเรือซึ่งเป็นเส้นทางที่ใช้ขนส่งสินค้าระหว่างประเทศมีอัตราการเจริญเติบโตเฉลี่ยเพียงเล็กน้อย และมีจำนวนน้อยกว่าประเทศเวียดนามอยู่มาก สำหรับค่าไฟฟ้าและค่าน้ำประปาของประเทศเวียดนามที่ใช้ในโรงงานอุตสาหกรรมยังอยู่ในระดับราคาที่ต่ำกว่าประเทศไทย ดังนั้นประเทศเวียดนามมีความได้เปรียบด้านโครงสร้างพื้นฐานเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทย

ด้านเทคโนโลยี โรงงานอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศไทยส่วนใหญ่มีการนำเทคโนโลยีขนาดกลางจนถึงสูงที่ทันสมัยเข้ามาใช้ส่งผลให้มีกระบวนการผลิตที่ทันสมัยทั้งในด้านเครื่องจักรและอุปกรณ์ นอกจากนี้ผู้ประกอบการหลายโรงงานได้รับรองด้านความปลอดภัยในอาหาร และร้อยละ 80 ของโรงงานอาหารแปรรูปทั้งหมด ได้นำมาตรฐานการควบคุมการผลิตมาใช้ แต่ประเทศไทยยังคงประสบปัญหาด้านสุขอนามัยของวัตถุดิบ ขณะที่โรงงานแปรรูปของประเทศไทยยังคงใช้มาตรฐานการควบคุมการผลิตเพียงร้อยละ 53 ของโรงงานอาหารแปรรูปทั้งหมด และมีโรงงานแปรรูปจำนวนหนึ่งยังประสบปัญหาด้านความปลอดภัยของอาหาร ผลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม และขาดเทคโนโลยีการแปรรูปที่ทันสมัย ดังนั้นเมื่อเปรียบเทียบกันแล้วถือว่าประเทศไทยมีความได้เปรียบในด้านดังกล่าว เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเวียดนาม

2. สภาวะอุปสงค์ภายในประเทศ

เนื่องจากความต้องการบริโภคอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศไทยมีจำนวนน้อย และพฤติกรรมการบริโภคที่ไม่หลากหลาย ส่งผลให้ประเทศไทยมีความเสียเปรียบ เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทยในด้านอุปสงค์ภายในประเทศ เพราะผู้บริโภคชาวไทยมีความสนใจในการบริโภคอาหารดังกล่าวเพิ่มขึ้นและพฤติกรรมการบริโภคที่มีความหลากหลายตามกระแสนิยม จึงทำให้เกิดการพัฒนาในเทคโนโลยี ผลิตภัณฑ์ และบรรจุภัณฑ์ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ซึ่งทำให้เกิดความหลากหลายในผลิตภัณฑ์

3. อุตสาหกรรมสนับสนุนและเกี่ยวเนื่องภายในประเทศ

ประเทศไทยมีการนำเข้าวัตถุดิบหลัก โดยเฉพาะกระป๋องและบรรจุภัณฑ์ ซึ่งส่วนใหญ่จะนำเข้าจากประเทศไทย เนื่องจากโรงงานผลิตกระป๋องและบรรจุภัณฑ์ของประเทศไทยยังมีจำนวนน้อย มีรูปแบบบรรจุภัณฑ์ที่ไม่ทันสมัยและมีจำนวนไม่เพียงพอ รวมทั้งเก็บอัตราภาษีนำเข้าสัตว์น้ำในอัตราที่สูง ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตของประเทศไทยค่อนข้างสูง ขณะที่ประเทศไทยมีการพัฒนาและผลิตเครื่องมืออุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพและมีราคาต่ำที่ใช้ในฟาร์มเพาะเลี้ยง และช่องทางในการขนส่งวัตถุดิบและสินค้าที่พัฒนามาเป็นเวลานาน จนสามารถพัฒนาประสิทธิภาพในการเชื่อมโยงเครือข่ายในการจัดจำหน่ายและการขนส่ง โดยเฉพาะ จนเกิดความประหยัดต่อขนาด และประหยัดจากขอบเขตของธุรกิจ เนื่องจากมีสินค้าและบริการหลายชนิดที่ใช้ปัจจัยการผลิต

ร่วมกันได้ ทำให้ต้นทุนเฉลี่ยลดลง จึงทำให้ประเทศเวียดนามเสียเปรียบในด้านอุตสาหกรรม สนับสนุนและเกี่ยวเนื่องในประเทศ เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทย

4. กลยุทธ์ โครงสร้างตลาดและสภาพการแข่งขันในประเทศของอุตสาหกรรม

ประเทศเวียดนามและประเทศไทยมีโครงสร้างตลาดเป็นตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด แต่การแข่งขันภายในอุตสาหกรรมแตกต่างกัน เนื่องจากประเทศเวียดนามมีการแข่งขันด้านควบคุมคุณภาพการผลิต ส่วนประเทศไทยนั้นมีการแข่งขันด้านราคา และความสามารถในการเข้าสู่ตลาดใหม่ ๆ ประเทศเวียดนามมีความได้เปรียบในการส่งเสริมให้เกิดความพัฒนาเทคโนโลยีและคุณภาพของผลิตภัณฑ์ ขณะที่ประเทศไทยได้เปรียบประเทศเวียดนามทางการค้าในตลาดใหม่ ๆ ดังนั้น ประเทศเวียดนามและประเทศไทยจึงมีความได้เปรียบในด้านดังกล่าวในระดับที่ใกล้เคียงกัน

5. เหตุสุควิสัย

ด้านมาตรการทางภาษี ประเทศญี่ปุ่นได้ให้สิทธิพิเศษ GSP แก่ ประเทศเวียดนามและประเทศไทย โดยมีอัตราภาษีนำเข้าปลากระป๋องและแปรรูปร้อยละ 6.4-9.6 และไม่เสียภาษีนำเข้า กุ้งกระป๋องและแปรรูป แต่ในปี พ.ศ. 2550 ประเทศไทยมีความตกลงเป็นหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น จึงทำให้อัตรภาษีนำเข้าปลากระป๋องและแปรรูปของประเทศไทยลดลงเหลือร้อยละ 5.3-8.4 และไม่เสียภาษีนำเข้ากุ้งกระป๋องและแปรรูป ด้านมาตรการมิใช่ภาษีมีการใช้มาตรการอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้ากับทั้งสองประเทศ ดังนั้นประเทศไทยจึงมีความได้เปรียบในด้านภาษีนำเข้าอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปที่ส่งออกไปยังประเทศญี่ปุ่น เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเวียดนาม แต่ถ้าประเทศเวียดนามสามารถตกลงเปิดการค้าเสรีกับประเทศญี่ปุ่นได้สำเร็จก็อาจจะทำให้ข้อเสียเปรียบดังกล่าวหมดไป

ประเทศสหรัฐอเมริกาให้ความสัมพันธ์แบบปกติอย่างถาวรกับประเทศเวียดนาม โดยเสียอัตรภาษีนำเข้าเพียงร้อยละ 0-15 และร้อยละ 35 สำหรับปลาทูน่ากระป๋องในน้ำมัน กุ้งกระป๋อง และแปรรูปมีการเก็บภาษีการทุ่มตลาดร้อยละ 4-26 ขณะที่ประเทศไทยได้รับสิทธิพิเศษ GSP ทำให้ไม่เสียอัตรภาษีนำเข้าอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปทุกชนิด แต่มีการใช้มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาดในสินค้ากุ้งกระป๋องและแปรรูปร้อยละ 5-6 นอกจากนี้ทั้งสองประเทศได้รับผลกระทบจากมาตรการมิใช่ภาษีจากประเทศสหรัฐอเมริกาเช่นเดียวกัน คือ มาตรการกำหนดโควตาดำรงนำเข้าปลาทูน่า

น้ำกระป๋องในน้ำเกลือ มาตรการอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้าอาหาร ด้านมาตรการทาง สิ่งแวดล้อม และมาตรการสุขอนามัยสัตว์และสุขอนามัยพืช โดยเฉพาะอาหารทะเลของประเทศ เวียดนามที่ถูกใช้มาตรการสุขอนามัยสัตว์และสุขอนามัยพืช ซึ่งส่งผลกระทบต่อ การส่งออกสินค้า ดังกล่าวค่อนข้างมาก ดังนั้นประเทศประเทศไทยจึงมีความได้เปรียบในมาตรการต่าง ๆ ของ ประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเวียดนาม

6. รัฐบาล

รัฐบาลประเทศเวียดนามและประเทศไทยมีการใช้นโยบายในการส่งเสริมทั้งอุตสาหกรรม ดันน้ำ และอุตสาหกรรมปลายน้ำ อาทิเช่น นโยบายด้านการเพาะเลี้ยง และพัฒนาการทำประมง นโยบายส่งเสริมการลงทุนในด้านต่าง ๆ และนโยบายส่งเสริมการส่งออก ซึ่งทั้งสองประเทศ พยายามส่งเสริมในอุตสาหกรรมดังกล่าวค่อนข้างมาก ดังนั้นทั้งสองประเทศมีความได้เปรียบใน ด้านรัฐบาลในระดับที่ใกล้เคียงกัน

จากการวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันทั้ง 6 ปัจจัยข้างต้นพบว่า ประเทศเวียดนามมี ความได้เปรียบเชิงแข่งขันในระดับต่ำกว่าประเทศไทย โดยประเทศเวียดนามมีความได้เปรียบใน ด้านสถานะปัจจัยการผลิตภายในประเทศ ขณะที่ประเทศไทยมีความได้เปรียบในด้านสถานะ อุปสงค์ภายในประเทศ อุตสาหกรรมสนับสนุนและเกี่ยวเนื่องภายในประเทศ และเหตุสุดวิสัย ส่วน กลยุทธ์ โครงสร้างตลาดและสภาพการแข่งขันในประเทศของอุตสาหกรรม และรัฐบาลอยู่ในระดับ เดียวกัน

ส่วนที่ 3 การศึกษาความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออก อาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนามกับประเทศคู่แข่งหลัก

จากการศึกษาในส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 ทำให้ทราบถึงความสามารถในการแข่งขันของ ปัจจัยภายในประเทศเท่านั้น เพื่อสะท้อนถึงความสามารถในการส่งออกในอุตสาหกรรมดังกล่าวจึง ทำการศึกษาความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและ แปรรูปของประเทศเวียดนามกับประเทศคู่แข่งหลัก คือ ประเทศไทย ในตลาดโลกและตลาด ส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่นและประเทศสหรัฐอเมริกา โดยใช้ข้อมูลในการศึกษาระหว่างปี พ.ศ. 2547-2551 แสดงให้เห็นถึง ผลของความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ และแนวโน้มของการ

เปลี่ยนแปลงค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในช่วงระยะเวลาดังกล่าวของประเทศเวียดนามและประเทศคู่แข่งชั้นหลัก ซึ่งผลจากการคำนวณค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏได้ดังตารางที่ 16 โดยจะทำการศึกษาแยกเป็นตลาดส่งออกที่สำคัญดังนี้

ตารางที่ 16 ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปไปตลาดโลก และตลาดส่งออกที่สำคัญ ในปี พ.ศ. 2547-2551

ปี พ.ศ.	ตลาดโลก		ประเทศญี่ปุ่น		ประเทศสหรัฐอเมริกา	
	เวียดนาม	ไทย	เวียดนาม	ไทย	เวียดนาม	ไทย
2547	3.1170	19.3945	2.4549	7.1247	2.6295	43.6817
2548	4.5848	18.9924	4.2081	7.6622	5.4578	43.2291
2549	5.5546	18.9706	4.7691	7.3631	8.3836	45.5136
2550	6.0065	17.5861	6.4975	7.6670	7.7599	49.0775
2551	6.5400	18.3287	7.7009	11.5846	9.9198	53.3007

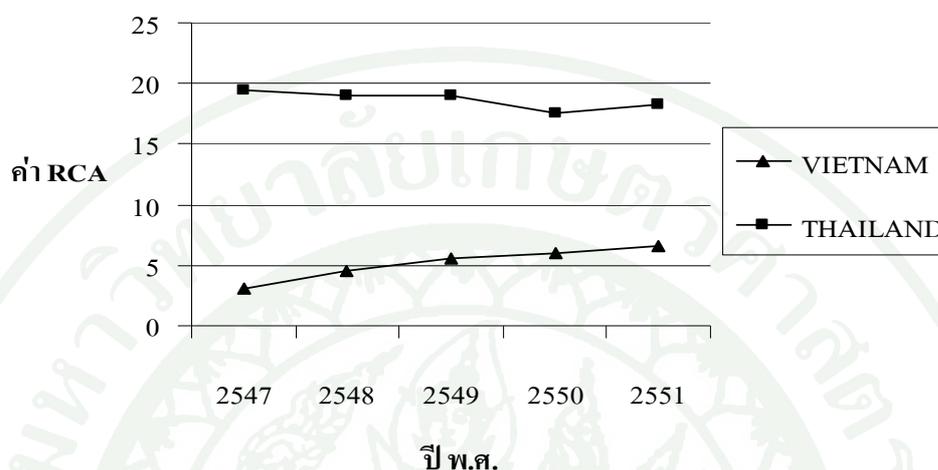
ที่มา: จากการคำนวณ

ตลาดโลก

ผลจากการคำนวณพบว่า ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนามและประเทศไทยในตลาดโลกระหว่างปี พ.ศ. 2547-2551 มีค่ามากกว่า 1 จำนวน 5 ครั้งหรือตลอดทุกช่วงเวลา ซึ่งหมายความว่า สัดส่วนการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนามหรือประเทศไทยต่อการส่งออกทั้งหมดของประเทศเวียดนามหรือประเทศไทย มีค่ามากกว่า สัดส่วนการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของโลกต่อการส่งออกทั้งหมดของโลก หรือกล่าวได้ว่าประเทศเวียดนามและประเทศไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปในตลาดโลก

เมื่อพิจารณาแนวโน้มความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของการส่งออกอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนามในตลาดโลก พบว่า มีแนวโน้ม

เพิ่มขึ้น ด้านประเทศไทยแนวโน้มมีลดลง เนื่องจากในปี พ.ศ. 2551 มีค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏเท่ากับ 18.3287 ซึ่งลดลงจากปี พ.ศ. 2547 ที่มีค่าเท่ากับ 19.3945 ดังภาพที่ 30

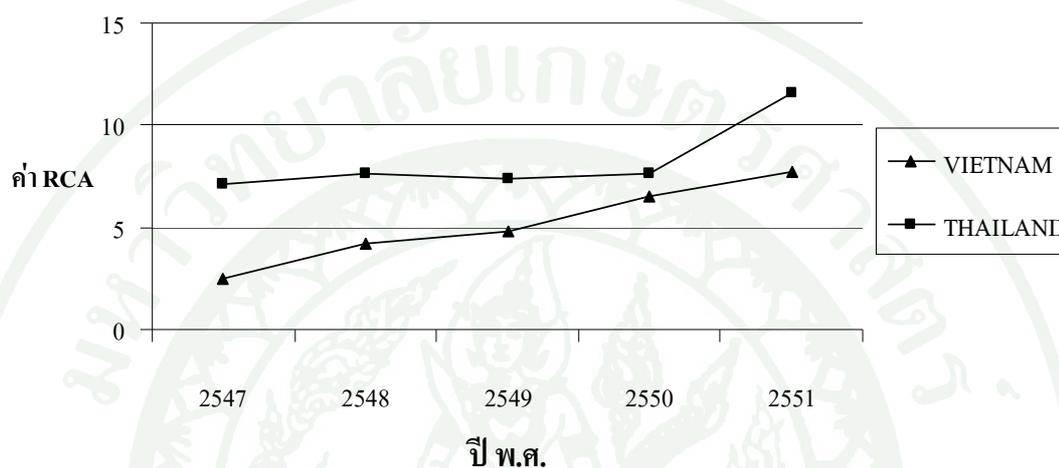
ภาพที่ 30 แนวโน้มความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของการส่งออกอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศไทยและประเทศเวียดนามในตลาดโลก ปี พ.ศ. 2547-2551

ที่มา: จากการคำนวณ

ประเทศญี่ปุ่น

ผลจากการคำนวณพบว่า ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศไทยและประเทศเวียดนามไปประเทศญี่ปุ่นระหว่างปี พ.ศ. 2547-2551 มีค่ามากกว่า 1 จำนวน 5 ครั้งหรือตลอดทุกช่วงเวลา ซึ่งหมายความว่า สัดส่วนการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศไทยหรือประเทศเวียดนามต่อการส่งออกทั้งหมดของประเทศไทยหรือประเทศเวียดนาม มีค่ามากกว่า สัดส่วนการนำเข้าอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศไทยต่อการนำเข้าทั้งหมดของประเทศไทย หรือกล่าวได้ว่าประเทศไทยและประเทศเวียดนามมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปในตลาดญี่ปุ่น

เมื่อพิจารณาแนวโน้มความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของการส่งออกอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนามและประเทศไทยไปประเทศญี่ปุ่น พบว่า มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ดังภาพที่ 31

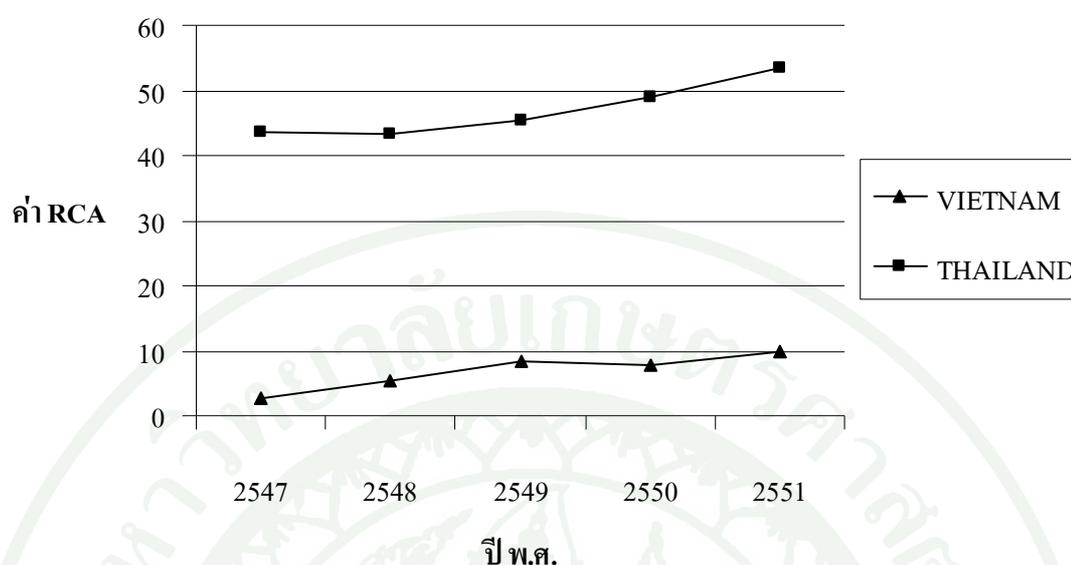
ภาพที่ 31 แนวโน้มความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของการส่งออกอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนามและประเทศไทยไปประเทศญี่ปุ่น ปี พ.ศ. 2547-2551

ที่มา: จากการคำนวณ

ประเทศสหรัฐอเมริกา

ผลจากการคำนวณพบว่า ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนามและประเทศไทยไปประเทศสหรัฐอเมริการะหว่างปี พ.ศ. 2547-2551 มีค่ามากกว่า 1 จำนวน 5 ครั้งหรือตลอดทุกช่วงเวลา แสดงว่าประเทศเวียดนามและประเทศไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปในตลาดสหรัฐอเมริกา

เมื่อพิจารณาแนวโน้มความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของการส่งออกอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนามและประเทศไทยไปประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ดังภาพที่ 32

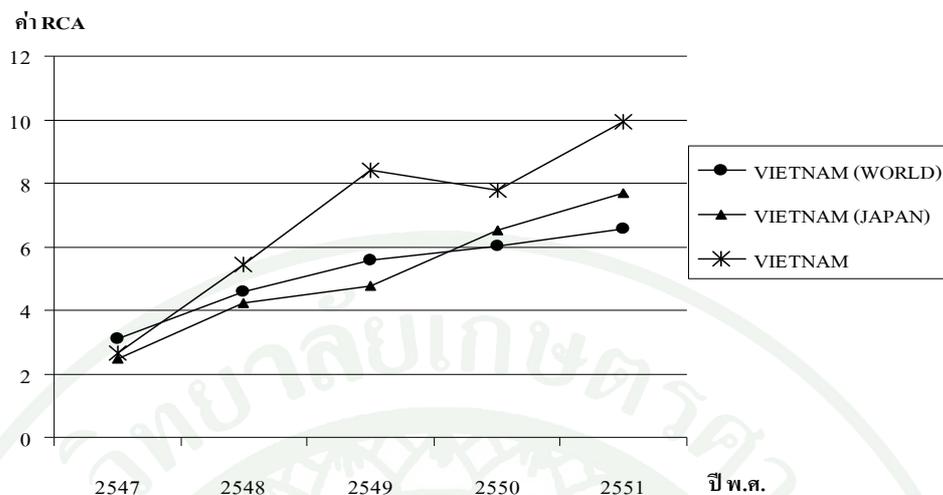
ภาพที่ 32 แนวโน้มความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของการส่งออกอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนามและประเทศไทยไปประเทศสหรัฐอเมริกา ปี พ.ศ. 2547-2551

ที่มา: จากการคำนวณ

สรุปส่วนที่ 3

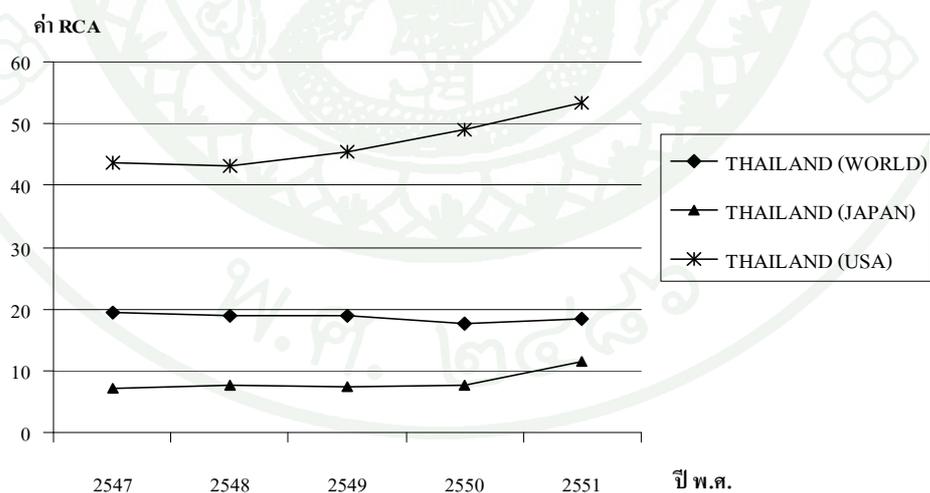
ประเทศเวียดนามมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป และมีแนวโน้มความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบเพิ่มขึ้น ทั้งในตลาดโลกและตลาดส่งออกที่สำคัญได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น และประเทศสหรัฐอเมริกา (ภาพที่ 33) แสดงให้เห็นว่าประเทศเวียดนามมีความสามารถในการแข่งขันในการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปไปในตลาดทุกตลาด

ประเทศไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปทั้งในตลาดโลกและตลาดส่งออกที่สำคัญ คือ ประเทศญี่ปุ่น และประเทศสหรัฐอเมริกา โดยแนวโน้มความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในตลาดส่งออกที่สำคัญทั้งสองตลาดมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกับประเทศเวียดนาม แต่ในตลาดโลกนั้นความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของประเทศไทยกลับลดลง (ภาพที่ 34) ถึงอย่างไรก็ตามประเทศไทยก็มีความสามารถในการแข่งขันในการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปในทุกตลาด

ภาพที่ 33 แนวโน้มความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของการส่งออกอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศไทยไปตลาดโลกและตลาดส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น และประเทศสหรัฐอเมริกา ปี พ.ศ. 2547-2551

ที่มา: จากการคำนวณ

ภาพที่ 34 แนวโน้มความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของการส่งออกอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศไทยไปตลาดโลกและตลาดส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น และประเทศสหรัฐอเมริกา ปี พ.ศ. 2547-2551

ที่มา: จากการคำนวณ

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

การศึกษาความได้เปรียบเชิงแข่งขันและความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนาม มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรค และความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนาม เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาและปรับกลยุทธ์ในการดำเนินงานของผู้ประกอบการ นักลงทุน รวมถึงเป็นข้อมูลประกอบการค้นคว้าสำหรับผู้สนใจในอุตสาหกรรมดังกล่าวของประเทศเวียดนาม ดังนั้นจึงมุ่งเน้นศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นตัวกำหนดความได้เปรียบเชิงแข่งขัน และเปรียบเทียบปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวของประเทศเวียดนามกับประเทศคู่แข่งหลัก รวมทั้งศึกษาถึงความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนามเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่งหลัก ในตลาดโลกและตลาดส่งออกที่สำคัญ ซึ่งผลการศึกษสามารถสรุปได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความได้เปรียบเชิงแข่งขันในการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนามทั้ง 6 ปัจจัยภายใต้กรอบทฤษฎีความได้เปรียบเชิงแข่งขันของ Michael E. Porter มีการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

1. สภาพปัจจัยการผลิตภายในประเทศ ประเทศเวียดนามมีความอุดมสมบูรณ์ของผลผลิตสัตว์น้ำ และแรงงาน โดยมีอัตราค่าจ้างขั้นต่ำอยู่ในระดับต่ำ อีกทั้งโครงสร้างพื้นฐานของประเทศเวียดนามมีความพร้อมในทุกด้านและเชื่อมโยงตั้งแต่ตอนเหนือจรดตอนใต้ของประเทศ อัตราค่าไฟฟ้าและน้ำประปายังอยู่ในระดับต่ำ แต่ถึงอย่างไรก็ตาม การเจริญเติบโตของปริมาณสัตว์น้ำไม่สอดคล้องกับการขยายตัวที่ค่อนข้างสูงของภาคอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป และอัตราค่าจ้างแรงงานมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น อีกทั้งยังขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะ ด้านเทคโนโลยี ประสบปัญหาด้านความปลอดภัยของอาหาร มลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม และขาดเทคโนโลยีการแปรรูปที่ทันสมัย

2. สถานะอุปสงค์ภายในประเทศ ปริมาณความต้องการบริโภคกุ้งกระป๋องและแปรรูป ปลากระป๋องและแปรรูปยังมีจำนวนไม่มากนัก และความต้องการไม่มีความหลากหลาย

3. อุตสาหกรรมสนับสนุนและเกี่ยวเนื่องในประเทศ ได้แก่ อุตสาหกรรมประมง และ อุตสาหกรรมอุตสาหกรรมผลิตกระป๋องและบรรจุภัณฑ์ โดยวัตถุดิบส่วนใหญ่ยังอาศัยการนำเข้า โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมกระป๋องและบรรจุภัณฑ์ ซึ่งนำเข้าจากประเทศไทย โดยมีการตกลงทางการค้าจึงไม่เสียภาษีนำเข้า ส่วนปลาและกุ้งนั้นมีการเก็บภาษีนำเข้าในอัตราที่ค่อนข้างสูง นอกจากนี้มีการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์น้ำในเขตเศรษฐกิจพิเศษซึ่งทำให้ผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงวัตถุดิบสัตว์น้ำได้อย่างรวดเร็ว

4. กลยุทธ์ โครงสร้างตลาด และสภาพการแข่งขันในประเทศของอุตสาหกรรม อุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปมีโครงสร้างตลาดเป็นตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด และมีการแข่งขันด้านการควบคุมคุณภาพวัตถุดิบ

5. เหตุสุดวิสัย ประเทศญี่ปุ่นได้ให้สิทธิพิเศษ GSP และประเทศสหรัฐอเมริกา มีความสัมพันธ์แบบปกติอย่างถาวรกับประเทศเวียดนาม ส่งผลให้อัตราภาษีนำเข้าอาหารทะเล กระป๋องและแปรรูปลดลง ด้านมาตรการที่มีใช้ภาษีของประเทศคู่ค้านั้นประเทศเวียดนามถูก กำหนดโควตาภาษีในสินค้าปลาทูน่าในน้ำเกลือ และมาตรการตอบโต้การทุ่มตลาดในกุ้งกระป๋อง และแปรรูป รวมทั้งมาตรการอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า มาตรการด้านสิ่งแวดล้อม และ โดยเฉพาะมาตรการสุขอนามัยสัตว์และสุขอนามัยพืชที่ประเทศเวียดนามประสบปัญหาอยู่ นอกจากนี้การเข้าเป็นสมาชิก WTO และอาเซียน ส่งผลดีต่อการส่งออก เนื่องจากสินค้าอาหารทะเล จะไม่ถูกกำหนดโควตาการนำเข้าจากคู่ค้า และได้รับสิทธิพิเศษทางการค้าต่าง ๆ รวมทั้งนักลงทุนมีความเชื่อมั่นในการเข้ามาลงทุนมากขึ้น แต่ประเทศเวียดนามจะต้องลดภาษีนำเข้าให้กับประเทศ คู่ค้าเช่นกัน

6. รัฐบาล ด้านการเมืองมีความมั่นคง รัฐบาลมีบทบาทอย่างมากในการกำหนดแนวทางการบริหารประเทศในทุกด้าน อาทิเช่น การวางนโยบาย ออกกฎหมาย และบังคับใช้ ซึ่งสามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยรัฐบาลเวียดนามมีการให้การส่งเสริมสนับสนุนในอุตสาหกรรม อาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปทั้งในอุตสาหกรรมคั้นน้ำและปลายน้ำ รวมทั้งมีนโยบายส่งเสริม การลงทุน

จากผลของการได้รับสิทธิพิเศษทางการค้าจากประเทศคู่ค้า รวมทั้งการเข้าเป็นสมาชิก WTO และสมาชิกอาเซียน ส่งผลให้อุปสรรคในการเข้าสู่อุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปลดลง เกิดการจ้างงาน ทำให้ประชากรมีรายได้เพื่อใช้จ่ายในการบริโภคเพิ่มขึ้น อีกทั้งมีการใช้ทรัพยากรภายในประเทศเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในพื้นที่ที่รัฐบาลให้การส่งเสริมการลงทุน มีการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ มากขึ้น ทำให้เกิดอุตสาหกรรมสนับสนุนและเกี่ยวเนื่องใหม่ ๆ ได้แก่ อุตสาหกรรมกระป๋องและบรรจุภัณฑ์ มีการพัฒนาเทคโนโลยีด้านบรรจุภัณฑ์มากขึ้น ส่งผลให้ต้นทุนในการผลิตลดลง ซึ่งเป็นผลดีต่ออุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนาม อีกทั้งเป็นแหล่งสร้างรายได้ให้กับประเทศ และลดการขาดดุลทางการค้าของประเทศเวียดนามที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอีกด้วย

จากผลของการที่ประเทศคู่ค้าใช้มาตรการที่มีใช้ภายในประเทศเวียดนามในอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป ซึ่งเป็นอุปสรรคในการส่งออกสินค้าดังกล่าว ส่งผลให้ผู้ประกอบการรายเล็ก ๆ บางรายต้องออกจากอุตสาหกรรม เกิดการจ้างงานที่ลดลง ผู้บริโภคมีการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคลดลง การลงทุนในอุตสาหกรรมสนับสนุนและเกี่ยวเนื่องใหม่ ๆ ไม่เกิดขึ้น และที่มีอยู่อาจปิดตัว ดังนั้นวัตถุประสงค์ด้านกระป๋องและบรรจุภัณฑ์ยังต้องอาศัยการนำเข้าเป็นหลัก ส่งผลให้ผู้ประกอบการต้องแบกรับต้นทุนในการผลิตที่สูง ซึ่งเป็นผลเสียต่ออุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป

จากผลของการใช้นโยบายของรัฐบาล ซึ่งมีการส่งเสริมให้นักลงทุนชาวต่างชาติเข้ามาลงทุนภายในประเทศ ส่งผลให้เกิดการใช้ทรัพยากรภายในประเทศ และมีการจ้างงานเพิ่มสูงขึ้น อีกทั้งรัฐบาลได้ปรับอัตราค่าจ้างขั้นต่ำให้สูงขึ้น และแรงงานสามารถเข้าทำงานในบริษัทต่างชาติได้โดยไม่ต้องผ่านนายหน้าจัดหางาน ทำให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มสูงขึ้น นอกจากนี้มีมาตรการในการส่งเสริม และสนับสนุนอุตสาหกรรมต้นน้ำ เพื่อเพิ่มวัตถุดิบด้านสัตว์น้ำ

เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านของปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดความได้เปรียบเชิงแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนามทั้ง 6 ปัจจัยแล้ว จึงทำการวิเคราะห์ SWOT ซึ่งมีผลการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

1. สถานะปัจจัยการผลิตภายในประเทศ เป็น จุดแข็ง เนื่องจากความอุดมสมบูรณ์ของสถานะปัจจัยการผลิตภายในประเทศดังกล่าว จึงมีความเหมาะสมที่จะเข้าไปทำการลงทุนในอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป
2. สถานะอุปสงค์ภายในประเทศ เป็น อุปสรรค เนื่องจากไม่เกิดอุปสงค์ส่วนเกินที่จะดึงดูดนักลงทุนหรือผู้ประกอบการรายใหม่ ๆ ให้เข้ามาลงทุนในอุตสาหกรรมดังกล่าว อีกทั้งไม่ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทั้งในด้านคุณภาพและรูปลักษณ์
3. อุตสาหกรรมสนับสนุนและเกี่ยวเนื่องภายในประเทศ เป็น อุปสรรค ต่อการเข้าไปลงทุนในอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป เนื่องจากมีต้นทุนการผลิตที่สูง แต่ก็คือว่าเป็น โอกาส ของนักลงทุนที่จะเข้าไปลงทุนในอุตสาหกรรมสนับสนุนและเกี่ยวเนื่องภายในประเทศ โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมกระป๋องและบรรจุภัณฑ์
4. กลยุทธ์ เป็น จุดแข็ง ของอุตสาหกรรมดังกล่าว เนื่องจากมีการแข่งขันพัฒนาคุณภาพวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์ให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งทำให้เกิดผลิตภัณฑ์ที่ได้มาตรฐานและมีความหลากหลายสามารถส่งออกไปขายยังต่างประเทศได้ และเป็น โอกาส สำหรับนักลงทุนรายใหม่ ๆ เข้ามาในอุตสาหกรรมดังกล่าวอีกด้วย
5. เหตุสุดวิสัย เป็น โอกาส เนื่องจากข้อกีดกันทางการค้าที่ประเทศเวียดนามได้รับลดลงส่งผลให้มีการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปไปยังตลาดโลกและประคูกค้าที่สำคัญได้มากขึ้น และมีการเปิดตลาดการค้ากับประเทศคู่ค้ารายใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น
6. รัฐบาล เป็น จุดแข็ง เนื่องจากมีนโยบายในการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนาม และเป็น โอกาสที่ดีของนักลงทุนชาวต่างชาติที่จะเข้ามาลงทุนอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนาม

จากการวิเคราะห์ SWOT ข้างต้นพบว่า อุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนามมีปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อทางบวก 4 ปัจจัย ได้แก่ 1. สถานะปัจจัยการผลิตภายในประเทศ 2. กลยุทธ์ โครงสร้างตลาดและสภาพแข่งขันภายในประเทศ 3. เหตุสุดวิสัย และ

4. รัฐบาล ส่วนปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อทางลบนั้นมีเพียง 2 ปัจจัยคือ สภาวะอุปสงค์ภายในประเทศ และอุตสาหกรรมสนับสนุนและเกี่ยวเนื่องภายในประเทศ ดังนั้นประเทศเวียดนามจึงมีความได้เปรียบเชิงแข่งขันในอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป เนื่องจากมีปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อทางบวกมากกว่าปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อทางลบ

ส่วนที่ 2 การศึกษาความได้เปรียบเชิงแข่งขันในการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของเวียดนาม โดยเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่งหลัก คือ ประเทศไทย พบว่า ประเทศเวียดนามมีความได้เปรียบเชิงแข่งขันในระดับต่ำกว่าประเทศไทย เนื่องจากประเทศเวียดนามมีความได้เปรียบในด้านสภาวะปัจจัยการผลิตภายในประเทศ ได้แก่ ความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำ แรงงานมีจำนวนมาก และค่าจ้างแรงงานอยู่ในระดับต่ำ ส่วนโครงสร้างพื้นฐานมีความพร้อมในทุกด้าน ทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ รวมทั้งค่าสาธารณูปโภคพื้นฐาน ได้แก่ ค่าน้ำ และค่าไฟฟ้าอยู่ในระดับต่ำ ขณะที่ประเทศไทยมีความได้เปรียบในด้านสภาวะอุปสงค์ภายในประเทศ ที่มีความต้องการมากขึ้นและมีการบริโภคที่มีความหลากหลาย รวมทั้งอุตสาหกรรมสนับสนุนและเกี่ยวเนื่องภายในประเทศ มีการพัฒนามาเป็นเวลานานทั้งด้านเทคโนโลยีการผลิต และช่องทางในการขนส่ง จนทำให้ต้นทุนเฉลี่ยลดลง นอกจากนี้ด้านเหตุสุดวิสัยที่ประเทศญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกาได้ใช้มาตรการทั้งภาษีและมิใช่ภาษีมีผลกระทบต่อประเทศเวียดนามมากกว่าประเทศไทย ส่วนกลยุทธ์โครงสร้างตลาดและสภาพการแข่งขันในประเทศของอุตสาหกรรม ที่มีลักษณะเป็นตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด และมาตรการที่รัฐบาลทั้งสองประเทศใช้ในการส่งเสริมอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปอยู่ในระดับเดียวกัน

ส่วนที่ 3 การศึกษาความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนามกับประเทศคู่แข่งหลัก ได้แก่ ประเทศไทย พบว่า ประเทศเวียดนามมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปทั้งในตลาดโลก และตลาดส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น และประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีแนวโน้มความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบเพิ่มขึ้นทุกตลาด แสดงให้เห็นว่าประเทศเวียดนามมีความสามารถในการแข่งขันในการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปในทุกตลาด ขณะที่ประเทศไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปในทุกตลาดเช่นกัน โดยแนวโน้มความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในตลาดโลกลดลง แต่ในตลาดส่งออกที่สำคัญมีแนวโน้มความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบเพิ่มขึ้น

กล่าวโดยสรุป ภายหลังจากการศึกษางานฉบับนี้แล้วทำให้ทราบว่า ประเทศเวียดนามมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปไปตลาดโลกและตลาดส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่นและประเทศสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้เพราะปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดความได้เปรียบเชิงแข่งขันคือ การมีทรัพยากรธรรมชาติทางด้านสัตว์น้ำที่อุดมสมบูรณ์อยู่ในระดับสูง ค่าจ้างแรงงานที่ต่ำส่งผลต่อต้นทุนการผลิตที่ต่ำ โครงสร้างพื้นฐานที่มีความอุดมสมบูรณ์ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมพยายามที่จะแข่งขันกันพัฒนาผลิตภัณฑ์ของตนเอง ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีที่ส่งย้อนกลับไปสู่ทางผู้ประกอบการและผู้บริโภคภายในประเทศเวียดนาม และรัฐบาลมีนโยบายที่ดีในการส่งเสริมและสนับสนุนอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปทั้งทางตรงและทางอ้อม แต่อย่างไรก็ตามปัจจัยที่เป็นจุดอ่อนหรือสิ่งที่เป็นอุปสรรคที่ทำให้เกิดความเสียเปรียบของประเทศเวียดนาม ได้แก่ เทคโนโลยีในการผลิตที่อยู่ในระดับต่ำ การพัฒนาอุตสาหกรรมต้นน้ำของอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปยังอยู่ในระดับไม่คืบค่น อุปสงค์ภายในประเทศไม่ส่งเสริมให้เกิดการแข่งขันพัฒนาในอุตสาหกรรมดังกล่าว และอุปสรรคทางการกีดกันทางการค้าจากประเทศผู้นำเข้าอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนาม ดังนั้นประเทศเวียดนามจึงมีความจำเป็นต้องเร่งรัดพัฒนาในข้อเสียเปรียบดังกล่าวให้มีความได้เปรียบเชิงแข่งขันมากขึ้น และประเทศไทยนอกจากจะเป็นประเทศคู่แข่งหลักของประเทศเวียดนามแล้ว ยังเป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญด้วยเช่นกัน ซึ่งการรวมกลุ่มเศรษฐกิจอาเซียนของทั้งสองประเทศในด้านสินค้าเกษตร เป็นผลดีในการส่งเสริมให้เกิดการค้าเพิ่มขึ้น (Trade Creation) อันเนื่องมาจากตลาดมีขนาดใหญ่ขึ้น ประเทศสมาชิกสามารถขยายการผลิตจนเกิดการประหยัดต่อขนาด (economics of scale) หรือมีการปรับปรุงคุณภาพและปริมาณของปัจจัยการผลิตได้เป็นอย่างดี รวมทั้งสามารถแข่งขันกับประเทศใหญ่ ๆ อาทิเช่น ประเทศจีน และประเทศอินเดียได้ ทำให้ดึงดูดนักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนโดยตรงมากขึ้นอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา

1.1 รัฐบาลของประเทศเวียดนามหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเพิ่มนโยบายส่งเสริมการลงทุนจากต่างชาติให้เข้ามาลงทุนในประเทศเวียดนามให้มากขึ้น โดยให้สิทธิพิเศษทางการลงทุนต่าง ๆ อาทิเช่น ลดภาษีเงินได้นิติบุคคล เป็นต้น ผลดีของการเข้ามาลงทุนของต่างชาติหรือบริษัทข้ามชาติ คือ การถ่ายทอดเทคโนโลยีในการผลิตสู่ผู้ประกอบการในประเทศ จะเกิดการฟุ้งกระจาย

ทางด้านเทคโนโลยี (Technology Spillover) จากประเทศผู้ผลิตที่มีระดับการพัฒนาเทคโนโลยีที่ค่อนข้างสูง ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่นหรือประเทศพัฒนาแล้วอื่นในโลก จะช่วยเพิ่มศักยภาพทางด้านเทคโนโลยีของผู้ประกอบการในประเทศเวียดนามได้มากขึ้น

1.2 การที่โรงงานผลิตกระป๋องและบรรจุภัณฑ์ภายในประเทศเวียดนามมีจำนวนน้อยนั้น ถือเป็นช่องทางที่ดีสำหรับนักลงทุนที่จะเข้าไปลงทุนในอุตสาหกรรมดังกล่าว รวมทั้งมีการทำวิจัยและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ดังกล่าวให้มีความหลากหลาย และทันสมัย เพื่อตอบสนองความต้องการภายในประเทศเวียดนาม

1.3 ผู้ประกอบและนักลงทุนควรมีการตกลงและควบรวมกับอุตสาหกรรมต้นน้ำในด้านวัตถุดิบ เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงในทั้งสองอุตสาหกรรม และสามารถควบคุมคุณภาพการผลิตได้ทุกขั้นตอน ลดปัญหาด้านความปลอดภัยของอาหารและสามารถจัดหาวัตถุดิบที่มีราคาถูกลงส่งผลให้ต้นทุนการผลิตต่ำลง รวมทั้งผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมที่ยังไม่ผ่านมาตรฐานการควบคุมการผลิต จำเป็นต้องวางแผนกลยุทธ์ในการจัดหาเงินทุนหรือมีการร่วมทุนเพื่อพัฒนามาตรฐานดังกล่าว

1.4 จากการศึกษาข้างต้น พบว่า อุปสงค์การบริโภคอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนามอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้นผู้ผลิตควรทำการวิจัยและพัฒนาเพื่อศึกษาความต้องการของผู้บริโภคภายในประเทศและพัฒนาสินค้าให้ตรงกับความต้องการมากที่สุด ตลอดจนใช้กลยุทธ์ทางการตลาด อาทิเช่น การโฆษณาส่งเสริมการขายสินค้าผ่านสื่อทั้งทางวิทยุ โทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ ป้ายโฆษณา และอินเทอร์เน็ต รวมทั้งสร้างรูปลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ให้มีความสวยงามและหลากหลาย เป็นต้น เพื่อกระตุ้นความต้องการภายในประเทศให้สูงขึ้น

1.5 ผู้ประกอบการและนักลงทุนในอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปจำเป็นต้องมีการกำหนดกลยุทธ์ส่งเสริมการขายเพื่อดึงดูดผู้ตั้งซื้อ/ผู้นำเข้า โดยสร้างความแตกต่างในผลิตภัณฑ์ และสร้างเอกลักษณ์ในแบรนด์ของตน

1.6 การที่ประเทศเวียดนามมีความอุดมสมบูรณ์ในสัตว์น้ำและแรงงาน รวมถึงอัตราค่าจ้างอยู่ในระดับต่ำนั้น ถือเป็นโอกาสที่ดีของนักลงทุนไทยที่จะเข้าไปลงทุนโดยตรง (Direct Investment) และลงทุนทางการเงิน (Port Folio Investment) ในอุตสาหกรรมที่มีการใช้แรงงาน

เข้มแข็งและวัตถุดิบทางธรรมชาติ อาทิเช่น อุตสาหกรรมสัตว์น้ำ อุตสาหกรรมการเกษตร เป็นต้น โดยใช้แบรนด์ของไทย หรือเปิดธุรกิจแฟรนไชส์

1.7 การที่ประเทศเวียดนามเข้าเป็นสมาชิก WTO นั้นมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาสินค้าให้ผ่านมาตรฐานอาหารระหว่างประเทศ (Codex Standard) ดังนั้นทั้งรัฐบาล และผู้ประกอบการควรทำการควบคุม ดูแล และตรวจสอบสารตกค้างในอุตสาหกรรมปลาและกุ้ง รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้อยู่ในระดับที่สูงกว่ามาตรฐานกำหนด โดยการส่งเสริมและผลักดันให้เกิดการรวมกลุ่มของเกษตรกรสร้างความเข้มแข็งของโครงสร้างวัตถุดิบโดยการทำ Contact Farming และให้ความรู้แก่เกษตรกรเพื่อให้สามารถพัฒนาระบบการเพาะเลี้ยงให้ได้มาตรฐาน มีความปลอดภัย รวมทั้งเกษตรกรจัดทำระบบตรวจสอบย้อนกลับได้ และรัฐบาลจัดหาเงินทุนที่มีอัตราดอกเบี้ยต่ำพิเศษให้แก่เกษตรกรในการพัฒนามาตรฐานดังกล่าว

1.8 การเป็นสมาชิกอาเซียนเป็นช่องทางที่ดีสำหรับประเทศเวียดนามและประเทศไทยในการแลกเปลี่ยนทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและแรงงานที่มีความอุดมสมบูรณ์ภายในประเทศเวียดนามกับ ความรู้ เทคโนโลยีการผลิตที่มีประสิทธิภาพและต้นทุนต่ำ ของประเทศไทย ซึ่งจะช่วยให้เพิ่มความสามารถการแข่งขันในการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของทั้งสองประเทศได้เป็นอย่างดี

2. ข้อเสนอในการศึกษาครั้งต่อไป

ในการศึกษาความได้เปรียบเชิงแข่งขันและความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องของประเทศเวียดนามในตลาดโลกและตลาดส่งออกที่สำคัญได้แก่ ประเทศญี่ปุ่นและประเทศสหรัฐอเมริกา ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาเพิ่มเติมในกลุ่มสหภาพยุโรป เนื่องจากหลังปี พ.ศ. 2551 ประเทศเวียดนามมีการค้ากับประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรปมากขึ้น รวมถึงตลาดส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปใหม่ ๆ ที่ประเทศเวียดนามมีการตกลงทำการค้าหลังเข้าเป็นสมาชิก WTO

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กระทรวงแรงงาน. 2550. **ผลิตภาพแรงงานของประเทศไทย** (Online). <http://www.mol.go.th>, 15 กุมภาพันธ์ 2553.

_____. 2551. **อัตราค่าจ้างขั้นต่ำ** (Online). <http://www.mol.go.th>, 15 กุมภาพันธ์ 2553

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. 2553ก. **มาตรการมิใช่ภาษี** (Online). <http://www.thaifta.com>, 22 กุมภาพันธ์ 2553.

_____. 2553ข. **มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด** (Online). <http://www.thaifta.com>, 22 กุมภาพันธ์ 2553.

_____. 2553ค. **มาตรการสุขอนามัยพืช** (Online). <http://www.thaifta.com>, 22 กุมภาพันธ์ 2553.

_____. 2553ง. **มาตรการทางสิ่งแวดล้อม** (Online). <http://www.thaifta.com>, 22 กุมภาพันธ์ 2553.

_____. 2553จ. **มาตรการอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า** (Online). <http://www.thaifta.com>, 22 กุมภาพันธ์ 2553.

กรมประมง. 2550. **สถิติการประมงแห่งชาติ**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

กรมศุลกากร ประเทศญี่ปุ่น. 2551. **อัตราภาษีนำเข้าและสิทธิพิเศษทางการค้า** (Online). <http://www.customs.go.jp>, 21 กุมภาพันธ์ 2553.

กรมศุลกากร ประเทศไทย. 2552. **พิกัดอัตราศุลกากร พร้อมด้วยรหัสสถิติ อัตราภาษีนำเข้า และสถิติการส่งออกของประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร.

กรมศุลกากร ประเทศเวียดนาม. 2551. อัตราภาษีนำเข้าและสิทธิพิเศษทางการค้า (Online).

<http://www.customs.gov.vn>, 15 มกราคม 2553.

กรมส่งเสริมการส่งออก กระทรวงพาณิชย์. 2549. อุตสาหกรรมประมงเวียดนาม (Online).

<http://depthai.go.th>, 15 ตุลาคม 2552.

_____. 2551. อาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป (Online). <http://depthai.go.th>,

5 สิงหาคม 2552.

_____. 2552. ข้อมูลทางสถิติและภาวะเศรษฐกิจประเทศเวียดนาม (Online).

<http://depthai.go.th>, 5 สิงหาคม 2552.

ก้านล สอนเกตุ. 2550. การศึกษาศักยภาพการส่งออกกุ้งของประเทศคู่แข่งและมาตรการต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อ การส่งออกกุ้งของไทย. กลุ่มวิเคราะห์รายสินค้า สำนักงานเจรจาสินค้าเกษตร.

จิรพรรณ กุลดิลก. 2548. พฤติกรรมและความได้เปรียบเชิงแข่งขันที่มีผลต่อการลงทุนในอุตสาหกรรมเบียร์ในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. รายงานวิจัยภาควิชาเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

_____. 2550. แนวโน้มการลงทุนในอุตสาหกรรมเกษตรของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. รายงานวิจัยภาควิชาเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ณัฐชา เพชรดากุล และ โชติมา เอี่ยมสวัสดิกุล. 2551ก. เวียดนามกับอุตสาหกรรมอาหารทะเลแปรรูป “คู่แข่ง” ที่น่ากลัวหรือ “คู่ค้าคู่ลงทุน” ที่น่าสน ? (ตอนที่ 1) (Online).

<http://www.nidambe11.net>, 14 สิงหาคม 2552.

_____. 2551ข. เวียดนามกับอุตสาหกรรมอาหารทะเลแปรรูป “คู่แข่ง” ที่น่ากลัวหรือ “คู่ค้าคู่ลงทุน” ที่น่าสน ? (ตอนที่ 2) (Online). <http://www.nidambe11.net>,

14 สิงหาคม 2552.

ณัฐชา เพชรดาภู และ โชติมา เอี่ยมสวัสดิกุล. 2551ค. เวียดนามกับอุตสาหกรรมอาหารทะเลแปรรูป “คู่แข่ง” ที่น่ากลัวหรือ “คู่ค้าคู่ลงทุน” ที่น่าสน ? (ตอนจบ) (Online).

<http://www.nidambe11.net>, 14 สิงหาคม 2552.

ณัฐชา เพชรดาภู และคณะ. 2551. โครงการศึกษาโดยเปรียบเทียบศักยภาพในเชิงคู่แข่งและคู่ค้าระหว่างประเทศเวียดนามและประเทศไทยในกลุ่มสินค้าอาหารทะเลแปรรูป. สำนักงานส่งเสริมการวิจัย.

ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย. 2551ก. **Country Basic Information Vietnam** (Online). <http://www.exim.go.th>, 20 มกราคม 2553.

_____. 2551ข. อุตสาหกรรมแปรรูปอาหารทะเลแปรรูปในเวียดนาม (Online).

<http://www.exim.go.th>, 20 มกราคม 2553.

_____. 2552. อุตสาหกรรมสัตว์น้ำแปรรูปในเวียดนาม (Online). <http://www.exim.go.th>,

20 มกราคม 2553.

นิจิตา เบญจมสุทิน และ นงนุช พันธุ์ไพบูรณ์. 2548. เศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศ.

พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 10-11.

พนิตดา พงศ์ประยูร. 2542. การศึกษาความได้เปรียบเชิงแข่งขันของอุตสาหกรรมกุ้งสดแช่แข็งของไทยในประเทศญี่ปุ่น. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

มนสิทธิ์ หลักชัยมงคล. 2547. ความได้เปรียบเชิงแข่งขันของอุตสาหกรรมกุ้งแช่แข็งของไทย.

วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สถาบันอาหาร. 2548. รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการพัฒนาฐานข้อมูลอุตสาหกรรมเชิงเปรียบเทียบเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน (Competitive Benchmarking) สาขาอุตสาหกรรมอาหาร. สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม.

สถาบันอาหาร. 2551. รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการพัฒนาฐานข้อมูลอุตสาหกรรมเชิงเปรียบเทียบเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน (Competitive Benchmarking) สาขาอุตสาหกรรมอาหาร. สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม.

สุธิดา แสงโสภณ. 2546. การวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบและความได้เปรียบเชิงแข่งขันของการส่งออกสับปะรดกระป๋องและน้ำสับปะรดของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนแห่งประเทศไทยและฝ่ายวิจัยธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน). เวียดนาม 2009 (Online). <http://boi.go.th>, 23 มิถุนายน 2551.

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนแห่งประเทศไทย ร่วมกับสถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2552. สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม (Socialist Republic of Vietnam) (Online). <http://boi.go.th>, 20 มกราคม 2553.

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนแห่งประเทศไทย. 2553. โครงสร้างพื้นฐาน (Online). <http://boi.go.th>, 20 มกราคม 2553.

สำนักงานยุทธศาสตร์การพาณิชย์. 2553. อัตราภาษีและมาตรการลงทุน (Online). <http://otp.moc.go.th>, 25 มกราคม 2553.

สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ กรุงโตเกียว. 2553. มาตรการทางภาษี (Online). <http://www.thaifita.com>, 22 กุมภาพันธ์ 2553.

สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ กรุงโตเกียว. 2553. มาตรการอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (Online). <http://www.thaifita.com>, 22 กุมภาพันธ์ 2553.

สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ กรุงฮานอย. 2551. การลงทุนจากต่างประเทศของเวียดนาม (Online). <http://boi.go.th>, 20 ธันวาคม 2552.

- สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ กรุงเทพมหานคร. 2552. **สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม (Socialist Republic of Vietnam)** (Online). <http://www.depthai.go.th>, 22 ตุลาคม 2552.
- สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ นครโฮจิมินห์. 2551. **การแปรรูปสัตว์น้ำและอาหารทะเลของเวียดนาม** (Online). <http://depthai.go.th>, 9 กรกฎาคม 2552.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. 2551. **บทวิเคราะห์อุตสาหกรรม** (Online). <http://cms.sme.go.th>, 24 กุมภาพันธ์ 2553.
- สมชนก (กุ่มพันธ์) ภาสกรจรัส. 2551. **หลักการจัดการธุรกิจระหว่างประเทศ**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แมคกรอฮิล, 33-37.
- สุรัชย์ รัตนกิจตระกูล. 2536. **ยุทธการระหว่างประเทศ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ซีเอ็ดยูเคชั่น, 35-63.
- Balassa, B. 1989. **Comparative Advantage, Trade Policy and Economic Development**. New York: Harvester Wheatsheaf, 41-62.
- Dominick, S. 2004. **International Economics**. Danvers: Wiley, 33-35.
- General Statistics Office of Vietnam. 2551. **Statistical Yearbook of Vietnam 2008** (Online). <http://www.gso.gov.vn>, January 10, 2010.
- Index Mundi. 2553. **ข้อมูลแรงงาน โครงสร้างพื้นฐาน ดัชนีชี้วัดเศรษฐกิจของประเทศเวียดนามและประเทศไทย** (Online). <http://www.indexmundi.com>, January 12, 2010.
- Kotler, P. 2003. **Marketing Management**. 11th ed. Upper Saddle River, New Jersey: Prentice Hall, Inc.

Maps of World. 2553. ภาพโครงสร้างพื้นฐานของประเทศเวียดนาม (Online).

<http://www.mapsofworld.com>, March 2, 2010.

Pacific Bridge Incorporated. 2002. **Vietnam Human Resources Update-2002** (Online).

<http://www.pacificbridge.com>, March 10, 2010.

Porter, M. E. 1998. **The Competitive Advantage of Nation: with a new introduction.**

New York: The Free Press.

The Fish Site. 2007. **Vietnam Fishery Products Shrimp Report 2007** (Online).

<http://www.thefishsite.com>, January 13, 2010.

United States International Trade Commission. 2551. อัตราภาษีนำเข้าและสิทธิพิเศษทางการค้า (Online). <http://www.usitc.gov>, January 22, 2010.

United Nations Commodity Trade Statistics Database. 2552. สถิติมูลค่าการนำเข้าและส่งออกของประเทศเวียดนามและประเทศไทย (Online). <http://comtrade.un.org>, October 18, 2009.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

สิทธิพิเศษทางการค้าของอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป
ในตลาดส่งออกที่สำคัญของประเทศเวียดนามและประเทศไทย

ตารางผนวกที่ 1 สิทธิพิเศษทางการค้าในปลากระป๋องและแปรรูป กุ้งกระป๋องและแปรรูป
ของประเทศญี่ปุ่นที่ให้กับประเทศเวียดนาม และประเทศไทย

สินค้า	H.S. code	Unit	Tariff rate (ร้อยละ)		
			General	GSP	EPA
1. ปลาแชลมอนบรรจุภาชนะที่อากาศผ่านเข้า ออกไม่ได้และอื่น ๆ	160411	KG.	9.6	7.2	6.3- 8.4
2. ปลาเซอร์ริงบรรจุภาชนะที่อากาศผ่านเข้า ออกไม่ได้และอื่น ๆ	160412	KG.	9.6	7.2	-
3. ปลาซาร์ดีน ปลาซาร์ดีนเนลล่า และ ปลาบริสลิง หรือ ปลาสดแปรรูปบรรจุ ภาชนะที่อากาศผ่านเข้าออกไม่ได้และอื่น ๆ	160413	KG.	9.6	7.2	-
4. ปลาทูน่า ปลาสดคิปแจ็ค และปลาโบนิโต บรรจุภาชนะที่อากาศผ่านเข้าออกไม่ได้ และอื่น ๆ	160414	KG.	9.6	6.4-7.2	5.3-8
5. ปลาแมกเคอเรลบรรจุภาชนะที่อากาศผ่าน เข้าออกไม่ได้และอื่น ๆ	160415	KG.	9.6	7.2	-
6. ปลาชนิดอื่น ๆ บรรจุภาชนะที่อากาศผ่าน เข้าออกไม่ได้และอื่น ๆ	160419	KG.	9.6	7.2	6-6.3
7. ปลาที่ปรุงแต่งหรือทำให้ไม่ให้เสีย	160420	KG.	12.8	7.2-9.6	5.6- 8.4
8. กุ้งกระป๋องและแปรรูป	160520	KG.	4.8	3.2	Free

หมายเหตุ: ประเทศเวียดนามได้รับสิทธิพิเศษ GSP (Generalized System of Preferences)

ประเทศไทยได้รับสิทธิพิเศษ GSP และได้รับสิทธิพิเศษ EPA ภายหลังจากมีความ
ตกลงเป็นหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น (JTEPA) ในปี พ.ศ. 2550

ที่มา: กรมศุลกากร ประเทศญี่ปุ่น (2551)

ตารางผนวกที่ 2 สิทธิพิเศษทางการค้า ในปลากระป๋องและแปรรูป กุ้งกระป๋องและแปรรูปของ
ประเทศสหรัฐอเมริกาที่ให้กับประเทศเวียดนามและประเทศไทย

สินค้า	H.S. code	Unit	Tariff rate (ร้อยละ)		
			General	GSP	PNTR
1. ปลาแชลมอนบรรจุภาชนะที่อากาศผ่านเข้า ออกไม่ได้และอื่น ๆ	160411	KG.	25-30	Free	0-6
2. ปลาแฮร์ริงบรรจุภาชนะที่อากาศผ่านเข้า ออกไม่ได้และอื่น ๆ	160412	KG.	25-30	Free	0-4
3. ปลาชาร์คีน ปลาชาร์คีนเนลล่า และ ปลาบริสติง หรือ ปลาสแปรตงบรรจุ ภาชนะที่อากาศผ่านเข้าออกไม่ได้และอื่น ๆ	160413	KG.	25-30	Free	0-20
4. ปลาทูน่า ปลาตึกิปแจ็ค และปลาโบนิโต บรรจุภาชนะที่อากาศผ่านเข้าออกไม่ได้ และอื่น ๆ	160414	KG.	25-45	Free	4.9-35
5. ปลาแมกเคอเรลบรรจุภาชนะที่อากาศผ่าน เข้าออกไม่ได้และอื่น ๆ	160415	KG.	25	Free	3
6. ปลาชนิดอื่น ๆ บรรจุภาชนะที่อากาศผ่าน เข้าออกไม่ได้และอื่น ๆ	160419	KG.	20-30	Free	0-10
7. ปลาที่ปรุงแต่งหรือทำไว้ไม่ให้เสีย	160420	KG.	20-30	Free	0-10
8. กุ้งกระป๋องและแปรรูป	160520	KG.	0-20	Free	0-5

หมายเหตุ: ประเทศเวียดนามได้รับสิทธิพิเศษ PNTR (Permanent Normal Trade Relations)

ประเทศไทยได้รับสิทธิพิเศษ GSP (Generalized System of Preferences)

ที่มา: United States International Trade Commission (2551)

ภาคผนวก ข

การเข้าร่วมกลุ่มเศรษฐกิจการค้าระหว่างประเทศของประเทศไทย

การเข้าร่วมเป็นสมาชิก WTO ของประเทศเวียดนาม

ประเทศเวียดนามเข้าเป็นสมาชิก WTO ในวันที่ 11 มกราคม พ.ศ. 2550 โดยที่ประชุมคณะมนตรีใหญ่ขององค์การการค้าโลก (WTO General Council) ได้ให้ความเห็นชอบเข้าเป็นสมาชิกลำดับที่ 150 ขององค์การการค้าโลก หลังจากที่เตรียมตัวเข้าเป็นสมาชิกราว 11 ปี และใช้เวลาประมาณ 8 ปี ในการเจรจาวิถีกีกับประเทศอื่น ๆ รวม 26 ประเทศ เพื่อขอให้มีการเปิดตลาดสินค้า (Market access) ส่งผลให้ประเทศเวียดนามมีข้อผูกพันในการลดภาษี ดังตารางผนวกที่ 3 ตารางผนวกที่ 4 และ ตารางผนวกที่ 5

ตารางผนวกที่ 3 สรุปอัตราภาษีนำเข้าของประเทศเวียดนาม

Summary	Year	Total (ร้อยละ)	Ag (ร้อยละ)	Non-Ag (ร้อยละ)	WTO member since	2007
Simple average final bound		11.4	18.5	10.4	Binding coverage	Total 100
Simple average MFN applied	2007	16.8	24.2	15.7		Non-Ag 100
Trade weighted average	2006	11.7	15.9	11.4	Ag: Tariff quotas (ร้อยละ)	1.2
Imports in billion US\$	2006	44.7	2.8	41.9	Ag: Special safeguards (ร้อยละ)	0

หมายเหตุ: Ag หมายถึง สินค้าในภาคการเกษตร

Non-Ag หมายถึง สินค้านอกภาคการเกษตร

ที่มา: World Trade Organization (2552)

ตารางผนวกที่ 4 การกระจายตัวของอัตรากำหนดนำเข้าของประเทศเวียดนาม

Frequency distribution	Year	Duty-free	0 <= 5	5 <= 10	10 <= 15	15 <= 25	25 <= 50	50 <= 100	> 100	NAV
		Tariff lines and import values (ร้อยละ)								
Agricultural products										
Final bound		8.8	17.2	19.7	9.2	19.6	23.2	2.2	0.3	0
MFN applied	2007	13.1	15.6	11.0	1.3	16.9	39.5	2.6	0	0
Imports	2006	32.5	16.1	11.5	4.3	3.5	30.9	1.0	0	0
Non-agricultural products										
Final bound		15.1	33.5	13.7	13.0	20.2	4.1	0.4	0.0	0.0
MFN applied	2007	35.6	17.9	7.5	1.1	6.4	31.0	0.6	0.0	0
Imports	2006	34.2	21.2	16.3	2.7	5.5	19.6	0.5	0.0	0

ที่มา: World Trade Organization (2552)

ตารางผนวกที่ 5 อัตราภาษีนำเข้า และการนำเข้า จำแนกตามกลุ่มสินค้า ของประเทศเวียดนาม

Product groups	Final bound duties				MFN applied duties			Imports	
	AVG	Duty-free	Max	Binding	AVG	Duty-free	Max	Share	Duty-free
	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)
Animal products	14.8	7.2	40	100	20.1	7.2	50	0.1	6.9
Dairy products	16.6	0	35	100	21.9	0	30	0.6	0
Fruit, vegetables, plants	20.5	7.9	40	100	30.6	8.8	50	0.5	8.7
Coffee, tea	26.8	0	40	100	37.9	0	50	0.0	0
Cereals & preparations	20.9	2.5	80	100	27.4	3.2	50	1.4	19.9
Oilseeds, fats & oils	11.5	1.3	35	100	13.4	15.6	50	1.6	61.7
Sugars and confectionery	33.3	12.5	100	100	17.7	12.5	50	0.4	9.5
Beverages & tobacco	50.2	0	135	100	66.6	0	100	0.3	0
Cotton	14.0	20.0	20	100	6.0	40.0	10	0.5	99.3
Other agricultural products	7.5	23.6	20	100	7.8	34.3	40	0.9	26.9
Fish & fish products	17.9	1.3	35	100	30.9	1.3	50	0.7	0.2

ตารางผนวกที่ 5 (ต่อ)

Product groups	Final bound duties				MFN applied duties			Imports	
	AVG	Duty-free	Max	Binding	AVG	Duty-free	Max	Share	Duty-free
	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)
Minerals & metals	11.0	12.2	60	100	10.2	38.1	60	21.7	43.9
Petroleum	34.2	0	40	100	17.5	0	30	13.9	0
Chemicals	6.1	9.0	27	100	5.2	62.4	50	13.4	52.4
Wood, paper, etc.	11.8	13.0	25	100	17.2	12.4	50	3.8	36.5
Textiles	10.5	0.3	100	100	30.4	8.0	100	9.8	10.1
Clothing	19.9	0	20	100	49.3	0	50	0.4	0
Leather, footwear, etc.	14.2	1.8	35	100	19.0	3.6	50	3.4	0.7
Non-electrical machinery	5.8	34.8	50	100	5.4	65.7	100	12.9	58.6
Electrical machinery	9.6	32.1	35	100	12.8	33.1	50	8.0	46.3
Transport equipment	22.0	21.8	200	100	22.2	38.5	150	2.7	6.4
Manufactures, n.e.s.	10.3	37.4	35	100	15.2	35.2	60	2.9	54.8

ที่มา: World Trade Organization (2552)

การเข้าร่วมเป็นสมาชิกอาเซียนของประเทศเวียดนาม

ประเทศเวียดนามเข้าเป็นสมาชิกอาเซียนในวันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 โดยเป็นสมาชิกใหม่ลำดับที่ 7 ของอาเซียน ส่งผลให้ได้รับสิทธิพิเศษในการลดอัตราภาษีภายใต้เขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area: AFTA) ล้าช้ากว่าประเทศสมาชิกเดิม ได้แก่ ประเทศบรูไน ประเทศอินโดนีเซีย ประเทศมาเลเซีย ประเทศฟิลิปปินส์ ประเทศสิงคโปร์ และประเทศไทย โดยอาเซียนมีเป้าหมายว่าภายในวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2546 ประเทศสมาชิกเดิม จะปรับลดภาษีศุลกากรระหว่างกันเหลือร้อยละ 0-5 แต่สมาชิกใหม่ คือ ประเทศเวียดนาม ประเทศลาว ประเทศพม่า และประเทศกัมพูชา จะได้รับการลดหย่อนภาษีภายในวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2553 ประเทศเวียดนามมีการลดภาษีภายใต้เอฟต้าแบ่งออกเป็น 3 บัญชี

1. บัญชีลดภาษี (Inclusion List: IL) มีการลดภาษีลงเหลือร้อยละ 0-5 ในสินค้าที่อยู่ในบัญชีนี้ ภายในระยะเวลา 7 ปี
2. บัญชียกเว้นลดภาษีชั่วคราว (Temporary Exclusion List: TEL) ประเทศสมาชิกสามารถขอยกเว้นการลดภาษีสินค้าเกษตรไม่แปรรูปเป็นการชั่วคราวได้ โดยจัดสินค้าไว้ในบัญชียกเว้นลดภาษีชั่วคราว แต่ต้องทยอยนำสินค้าเข้ามาลดภาษีในแต่ละปีเป็นจำนวนเท่า ๆ กัน และจะต้องลดภาษีลงเหลือร้อยละ 0-5 ภายในระยะเวลา 6 ปี โดยเริ่มลดภาษีช้ากว่าสินค้าในบัญชีลดภาษี 1 ปี และสิ้นสุดพร้อมกับบัญชีดังกล่าว
3. บัญชีอ่อนไหว (Sensitive List: SL) จะนำเข้ามาลดภาษีช้าที่สุด และต้องลดภาษีลงเหลือร้อยละ 0-5 ภายในระยะเวลา 10 ปี รวมทั้งมีมาตรการพิเศษอื่น ๆ ยกเว้นสินค้าอ่อนไหวสูง (Highly Sensitive List: HSL) ประเทศเวียดนามจะต้องเริ่มลดภาษีสินค้าในหมวดนี้ในช่วงระหว่างวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2547-2556

ในอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศเวียดนามมีการลดอัตราภาษีเหลือร้อยละ 5 ให้กับประเทศที่เป็นสมาชิกอาเซียนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 และมีข้อผูกพันอัตราภาษีภายใต้ CEPT เท่ากับร้อยละ 5 จนถึงปี พ.ศ. 2556

ภาคผนวก ค
นโยบายของรัฐบาลไทยที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป

นโยบายรัฐบาลไทยด้านวัตถุดิบ

นโยบายพัฒนาการประมงแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2549 (นโยบายฉบับใหม่อยู่ในระหว่างการจัดทำ) ประกอบด้วย 5 นโยบายหลัก

1. นโยบายพัฒนาเกษตรกรประมงและองค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยการสนับสนุนให้เกษตรกรประมงมีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีส่วนร่วมในการพัฒนาการประมง ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ให้แก่เกษตรกรประมงอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง รวมทั้งสนับสนุนให้กลุ่มอาชีพประมงต่างๆ ทุกระดับ มีความเข้มแข็ง

2. นโยบายการบริหารจัดการทรัพยากรประมงและสิ่งแวดล้อม โดยการปรับปรุงการบริหารจัดการ พื้นฟู คุ้มครอง และอนุรักษ์ทรัพยากรประมง สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ เสริมสร้างให้ประชาชนตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรและสนับสนุนให้องค์กรชุมชนทุกระดับมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรประมงและสิ่งแวดล้อมรวมทั้งสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีและบุคคลด้านการบริหารจัดการทรัพยากรประมงและสิ่งแวดล้อม

3. นโยบายพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ โดยการพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำทั้งในระดับฟาร์มตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำที่มีคุณภาพจากการเพาะเลี้ยงให้เพียงพอต่อการบริโภค และการส่งออก สนับสนุนการวิจัยด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพ การปรับปรุงระบบการเลี้ยงกุ้งทะเลให้มีความยั่งยืนและพัฒนาการเลี้ยงปลาสวยงามและพรรณไม้น้ำเพื่อการส่งออก

4. นโยบายพัฒนาการประมงนอกล่าสัตว์น้ำ โดยการส่งเสริมและพัฒนาความร่วมมือด้านการประมงกับต่างประเทศและในน่านน้ำสากล พัฒนาระบบการบริหารจัดการประมงนอกล่าสัตว์น้ำ ตลอดจนพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานรองรับการประมงนอกล่าสัตว์น้ำ

5. นโยบายพัฒนาอุตสาหกรรมและธุรกิจการประมง โดยการจัดหาวัตถุดิบที่มีคุณภาพให้เพียงพอต่อความต้องการของภาคอุตสาหกรรม ส่งเสริมและพัฒนากระบวนการผลิตและผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำให้ได้มาตรฐาน เพิ่มศักยภาพในการแข่งขันและขยายตลาดสินค้าสัตว์น้ำ รวมทั้งพัฒนา

อุตสาหกรรมและธุรกิจประมงขนาดกลางและขนาดเล็ก ตลอดจนการปรับปรุงโครงสร้างองค์กรที่เกี่ยวข้องให้มีศักยภาพในการควบคุมและให้บริการ

นอกจากนี้มีการวางแผนแม่บทการจัดการประมงไทย ซึ่งกำหนดยุทธศาสตร์ไว้ ดังนี้ กลยุทธ์ที่ 1 การเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลการจัดการการใช้ทรัพยากรประมงทะเล โดยมีการปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบและข้อบังคับให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ส่วนกลยุทธ์ที่ 2 เป็นการฟื้นฟูทรัพยากรระบบนิเวศและพัฒนาแหล่งประมง ด้านกลยุทธ์ที่ 3 การปรับโครงสร้างบทบาท พัฒนาศักยภาพองค์กรต่าง ๆ ส่วนกลยุทธ์ที่ 4 นั้น เป็นการพัฒนาระบบข้อมูลและองค์ความรู้ที่เชื่อมโยงเข้าถึง และนำไปใช้ประโยชน์ที่สอดคล้องกับความต้องการ สุดท้ายกลยุทธ์ที่ 5 การจัดระบบกลไกเงื่อนไขสนับสนุนความร่วมมือและการสร้างเครือข่าย ซึ่งในแผนแม่บทฉบับนี้ ได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์การประมงชายฝั่ง การประมงนอกชายฝั่งและการประมงนอกน่านน้ำไทยไว้อีกด้วย

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์กึ่ง ปี พ.ศ. 2549-2551 เพื่อเพิ่มศักยภาพการเพาะเลี้ยง แปรรูป และการตลาดในอุตสาหกรรมกุ้งของประเทศไทย อีกทั้งมีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารคลัสเตอร์กุ้งประเทศไทยขึ้นในปี พ.ศ. 2547 เพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมกุ้งทั้งระบบ มีนโยบายด้านความปลอดภัยของอาหาร โดยการขึ้นทะเบียนฟาร์มกุ้ง และการสนับสนุนให้เกษตรกรเลี้ยงกุ้งด้วย COC และ GAP นอกจากนี้มีการส่งเสริมให้มีการเพาะเลี้ยงกุ้งอินทรีย์เพื่อลดปัญหาสารเคมีตกค้างในวัตถุดิบ

ในด้านวัตถุดิบปลา กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มีการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ในการปรับโครงสร้างการผลิตสินค้าปลาและผลิตภัณฑ์ปลา เพื่อสร้างระบบการผลิตวัตถุดิบอย่างมีประสิทธิภาพและคุณภาพ โดยมีการส่งเสริมสินค้าสัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์ รวมทั้งการแปรรูปผลิตภัณฑ์ดังกล่าวเพื่อขยายส่วนแบ่งตลาดในตลาดโลกได้อย่างมีระบบ ซึ่งมียุทธศาสตร์การเร่งรัดผลักดันการผลิตสินค้าปลาและผลิตภัณฑ์ ได้แก่ การพัฒนาการเพิ่มผลผลิตทั้งการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและแหล่งน้ำธรรมชาติ มีจัดสรรและพัฒนาพื้นที่เพาะเลี้ยง ควบคุมการประมงผิดกฎหมาย และแสวงหาแหล่งวัตถุดิบ อีกทั้งมีการพัฒนาระบบการผลิต ในด้านการเก็บรักษาหลังจับ การแปรรูปเบื้องต้นและขั้นสูง รวมถึงการพัฒนาการขนส่ง นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาระบบการควบคุมตรวจสอบมาตรฐานการผลิตครบวงจร ตรวจสอบผลิตภัณฑ์และวัตถุดิบ รวมถึงการเพิ่มศักยภาพ

ด้านการตลาด รักษาตลาดเดิมเพิ่มผลิตภัณฑ์มูลค่าสูง มีการทำการตลาดเชิงรุก และเจรจาการค้าใน
เงื่อนไขของแหล่งกำเนิดสินค้า

นโยบายด้านการผลิต

ประเทศไทยมีการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรในปี พ.ศ.
2543-2547 เป็นการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรให้ครบวงจร ตั้งแต่การผลิตวัตถุดิบ การแปรรูป การ
จัดจำหน่ายให้มีความสามารถในการแข่งขันและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดให้เป็นระบบ
 อีกทั้งได้จัดทำแผนแม่บทอุตสาหกรรมอาหาร ปี พ.ศ. 2551-2555 โดยกำหนดยุทธศาสตร์ แผนงาน
 และกลยุทธ์ ภายใต้กรอบแนวคิดที่สำคัญ คือ การเร่งเครื่องประเทศไทยด้วยอุตสาหกรรมอาหาร
 (Thailand Food Forward) ที่มุ่งเน้นพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารของประเทศไทยอย่างก้าวกระโดด
 ด้วยการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการแปรรูปสินค้าทางการเกษตรของไทย การเพิ่มผลผลิต
 การควบคุมคุณภาพและความปลอดภัยของอาหาร รวมไปถึงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ซึ่ง
 จำเป็นต้องดำเนินควบคู่ไปกับการใช้ยุทธวิธีทางการตลาดเพื่อเร่งการสร้างยอดขายให้กับสินค้า
 อาหารของประเทศไทย โดยยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารประกอบด้วย 4
 ยุทธศาสตร์ (สถาบันอาหาร, 2551) ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์เน้นการสร้างคุณค่า (Value Creation) ให้กับผลิตภัณฑ์ในอุตสาหกรรม
 อาหารของไทย โดยจะมุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาเสริมสร้างคุณค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์
 บรรลุภัณฑ์และระบบการผลิตของอุตสาหกรรมอาหารของประเทศไทย โดยเฉพาะในกลุ่ม
 ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม

2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาและยกระดับมาตรฐานการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารของ
 ประเทศทั้งระบบ โดยเน้นการพัฒนาคุณภาพและความปลอดภัยของอาหาร (Quality & Food
 Safety) และการอบรมมาตรฐานการผลิตสากล

3. ยุทธศาสตร์สร้างการรับรู้ (Consumer Awareness) และยกระดับภาพลักษณ์ให้
 กับผลิตภัณฑ์อาหารของประเทศไทย โดยเน้นเรื่องความปลอดภัย คุณภาพ และมาตรฐานการผลิต
 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาวะปัจจุบันที่คู่แข่งสำคัญอย่างเช่น ประเทศจีน และประเทศเวียดนาม ยัง
 ไม่ได้ได้รับความไว้วางใจจากประเทศผู้นำเข้าในเรื่องคุณภาพและความปลอดภัยของอาหาร ประเทศ

ไทยควรเร่งทำการประชาสัมพันธ์สินค้าอาหารของไทยว่าเป็นสินค้าที่มีคุณภาพสูง มีความปลอดภัย โดยมีการรับรองในเรื่องมาตรฐานการผลิตเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับประเทศคู่ค้า เพื่อรักษาความเป็นผู้นำในตลาดหลักและกลุ่มผู้บริโภคในตลาดใหม่ที่มีศักยภาพสูง

4. ยุทธศาสตร์การสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันให้กับอุตสาหกรรมอาหาร

นโยบายส่งเสริมการลงทุน

นโยบายส่งเสริม SMEs ให้การส่งเสริมผลิตภัณฑ์การเกษตรแปรรูปในกิจการผลิตหรือถนอมอาหาร หรือสิ่งปรุงแต่งอาหาร โดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย (ยกเว้นการผลิตน้ำดื่ม ลูกอม และไอศกรีม) (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนแห่งประเทศไทย, 2553)

นโยบายส่งเสริมอุตสาหกรรมเกษตร ได้แก่ กิจการผลิตหรือถนอมอาหารพร้อมรับประทานหรืออาหารกึ่งพร้อมรับประทาน กิจการจัดการฟาร์ม กิจกรรมผลิตบรรจุภัณฑ์สำหรับอาหาร กิจกรรมขนส่งห้องเย็น กิจกรรมห้องเย็น กิจการตรวจวิเคราะห์ และรับรองคุณภาพมาตรฐานผลิตผลการเกษตร กิจการตรวจ วิเคราะห์โรคพืช ปศุสัตว์ หรือสัตว์น้ำ กิจการผลิตเครื่องจักรและอุปกรณ์สำหรับการใช้ในการเกษตร และอุตสาหกรรมผลิตอาหาร

สำหรับกิจการที่อยู่ใน 2 นโยบายส่งเสริมการลงทุนข้างต้นจะได้รับสิทธิประโยชน์ดังนี้

1. ได้รับยกเว้นอากรขาเข้าสำหรับเครื่องจักรไม่ว่าตั้งอยู่ในเขตใด
2. ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นระยะเวลา 8 ปี ไม่ว่าตั้งอยู่เขตใด
3. ไม่กำหนดสัดส่วนการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล

สิทธิประโยชน์ด้านภาษีอากร

1. ผู้ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจะได้รับยกเว้นอากรขาเข้าสำหรับเครื่องจักรตามที่คณะกรรมการพิจารณาอนุมัติ แต่เครื่องจักรนั้นต้องไม่เป็นเครื่องจักรที่ผลิต หรือประกอบได้ในราชอาณาจักร ซึ่งมีคุณภาพใกล้เคียงกันกับชนิดที่ผลิตในต่างประเทศ และมีปริมาณเพียงพอที่จะจัดหามาใช้ได้
2. เมื่อคณะกรรมการพิจารณาเห็นว่า การให้การส่งเสริมแก่กิจการใด หรือผู้ขอรับการส่งเสริมรายใด ไม่สมควรให้ได้รับสิทธิและประโยชน์ตามมาตรา 28 คณะกรรมการจะให้การส่งเสริมแก่กิจการนั้น หรือผู้ขอรับการส่งเสริมรายนั้น และรายต่อ ๆ ไป โดยให้ได้รับลดหย่อนอากรขาเข้าสำหรับเครื่องจักรเพียงกึ่งหนึ่ง หรือจะไม่ให้ได้รับยกเว้นอากรขาเข้าสำหรับเครื่องจักรก็ได้
3. รายได้ที่ต้องนำมาคำนวณกำไรสุทธิที่ได้จากการประกอบกิจการตามวรรคหนึ่งให้รวมถึงรายได้จากการจำหน่าย ผลพลอยได้และรายได้จากการจำหน่ายสินค้าสำเร็จรูปตามที่คณะกรรมการพิจารณาเห็นสมควร
4. ในกรณีประกอบกิจการขาดทุนในระหว่างเวลาได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล ตามวรรคหนึ่งผู้ได้รับการส่งเสริม จะได้รับอนุญาต ให้นำผลขาดทุนประจำปีที่เกิดขึ้นในระหว่างเวลานั้นไปหักออกจากกำไรสุทธิที่เกิดขึ้นภายหลัง ระยะเวลาได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลมีกำหนดเวลาไม่เกินห้าปีนับแต่วันพ้นกำหนดเวลานั้น โดยจะเลือกหัก จากกำไรสุทธิ ของปีใดปีหนึ่งหรือหลายปีก็ได้
5. เงินปันผลจากกิจการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนซึ่งได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลตามมาตรา 31 ให้ได้รับ ยกเว้นไม่ต้องรวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้ ตลอดระยะเวลาที่ผู้ได้รับการส่งเสริมได้รับยกเว้นภาษีเงินได้ นิติบุคคลนั้น

ภาคผนวก ง
ตารางสถิติมูลค่าการส่งออกและนำเข้าสินค้า ปี พ.ศ. 2547-2551

ตารางผนวกที่ 6 มูลค่าการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศไทย ไปตลาดโลกและตลาดส่งออกที่สำคัญ ปี พ.ศ. 2547-2551

(หน่วย: ดอลลาร์สหรัฐฯ)

ตลาดส่งออก	ประเทศไทย (ปี พ.ศ.)				
	2547	2548	2549	2550	2551
โลก	91,277,406	163,690,188	249,408,731	318,119,378	467,613,531
ประเทศญี่ปุ่น	35,650,762	62,843,980	80,758,884	114,933,111	144,142,673
ประเทศสหรัฐอเมริกา	15,773,174	35,695,312	77,128,709	79,478,770	124,249,195

ที่มา: United Nations Commodity Trade Statistics Database (2553)

ตารางผนวกที่ 7 มูลค่าการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศไทย ไปตลาดโลกและตลาดส่งออกที่สำคัญ ปี พ.ศ. 2547-2551

(หน่วย: ดอลลาร์สหรัฐฯ)

ตลาดส่งออก	ประเทศไทย (ปี พ.ศ.)				
	2547	2548	2549	2550	2551
โลก	2,063,923,574	2,301,086,230	2,792,825,251	2,945,480,550	3,677,582,459
ประเทศญี่ปุ่น	393,077,795	396,232,873	393,618,825	403,814,675	509,045,892
ประเทศสหรัฐอเมริกา	808,121,056	812,037,873	1,047,918,046	963,025,163	1,127,244,826

ที่มา: United Nations Commodity Trade Statistics Database (2553)

ตารางผนวกที่ 8 มูลค่าการส่งออกทั้งหมดของประเทศเวียดนาม ไปตลาดโลกและตลาดส่งออกที่สำคัญ ปี พ.ศ. 2547-2551

(หน่วย: ดอลลาร์สหรัฐฯ)

ตลาดส่งออก	ประเทศเวียดนาม (ปี พ.ศ.)				
	2547	2548	2549	2550	2551
โลก	26,485,034,706	32,447,129,167	39,826,222,802	48,561,343,186	62,685,129,696
ประเทศญี่ปุ่น	3,542,130,129	4,340,271,921	5,240,086,602	6,089,978,312	8,467,749,670
ประเทศสหรัฐอเมริกา	5,026,606,126	5,927,443,825	7,850,415,462	10,111,427,527	11,902,833,805

ที่มา: United Nations Commodity Trade Statistics Database (2553)

ตารางผนวกที่ 9 มูลค่าการส่งออกทั้งหมดของประเทศไทย ไปตลาดโลกและตลาดส่งออกที่สำคัญ ปี พ.ศ. 2547-2551

(หน่วย: ดอลลาร์สหรัฐฯ)

ตลาดส่งออก	ประเทศไทย (ปี พ.ศ.)				
	2547	2548	2549	2550	2551
โลก	96,247,901,276	110,110,034,192	130,580,046,120	153,571,126,168	175,907,915,349
ประเทศญี่ปุ่น	13,457,060,639	15,029,432,280	16,542,485,097	18,133,186,648	19,878,818,275
ประเทศสหรัฐอเมริกา	15,502,663,055	17,024,770,903	19,646,952,237	19,372,063,859	20,097,781,461

ที่มา: United Nations Commodity Trade Statistics Database (2553)

ตารางผนวกที่ 10 มูลค่าการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของโลก และมูลค่าการนำเข้าอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศญี่ปุ่นและ
ประเทศสหรัฐอเมริกา ปี พ.ศ. 2547-2551

(หน่วย: ดอลลาร์สหรัฐฯ)

รายการ	ปี พ.ศ.				
	2547	2548	2549	2550	2551
มูลค่าการส่งออกอาหารทะเล กระป๋องและแปรรูปของโลก	9,698,063,326	10,928,501,957	13,068,949,093	14,369,833,655	16,789,565,293
มูลค่าการนำเข้าอาหารทะเล กระป๋องและแปรรูปประเทศ ญี่ปุ่น	1,866,422,084	1,774,969,817	1,871,275,575	1,807,330,155	1,685,550,989
มูลค่าการนำเข้าอาหารทะเล กระป๋องและแปรรูปประเทศ สหรัฐอเมริกา	1,820,189,021	1,911,378,042	2,248,874,247	2,043,198,715	2,278,038,788

ที่มา: United Nations Commodity Trade Statistics Database (2553)

ตารางผนวกที่ 11 มูลค่าการส่งออกทั้งหมดของโลก และมูลค่าการนำเข้าทั้งหมดของประเทศญี่ปุ่นและประเทศสหรัฐอเมริกา ปี พ.ศ. 2547-2551

(หน่วย: ดอลลาร์สหรัฐฯ)

ตลาดส่งออก	ปี พ.ศ.				
	2547	2548	2549	2550	2551
มูลค่าการส่งออกทั้งหมดของโลก	8,771,272,746,102	9,931,962,926,964	11,591,938,134,239	13,175,766,573,200	14,719,567,877,057
มูลค่าการนำเข้าทั้งหมดของ ประเทศญี่ปุ่น	455,253,849,684	515,866,387,675	579,063,944,637	622,243,336,430	762,533,921,120
มูลค่าการนำเข้าทั้งหมดของ ประเทศสหรัฐอเมริกา	1,525,268,509,309	1,732,320,797,682	1,918,997,094,449	2,017,120,776,311	2,164,834,031,060

ที่มา: United Nations Commodity Trade Statistics Database (2553)

ประวัติการศึกษา และการทำงาน

ชื่อ -นามสกุล

นางสาวพัชรดา ชูจิต

วัน เดือน ปี ที่เกิด

วันที่ 26 สิงหาคม พ.ศ. 2528

สถานที่เกิด

จังหวัดสิงห์บุรี

ประวัติการศึกษา

วิทยาศาสตร์บัณฑิต

สาขาเศรษฐศาสตร์เกษตร

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

